

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

5'inci Toplantı

30 Ekim 2018 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- KARARLAR

A) ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezekerelerinin görüşmelerinde uyulacak usul ve esaslara ilişkin karar

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun bakanlık sayısı ve Komisyon üye sayısı azaldığı için konuşma sürelerinin artırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

2.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, yeni dönemde bütçe hakkının etkin kullanılması, konuşma sürelerinin artırılması ve canlı yayın yapılması hakkında usul görüşmesi açılmasını önerdiğine ilişkin açıklaması

3.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Komisyon çalışmalarında Anadolu Ajansının çekim yapmasına ve bakanlara sorulan soruların cevaplarının kendilerine ulaşması konusuna ilişkin açıklaması

4.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında kullandığı

“gâvur” kelimesinin nefret söylemi olduğuna ve Mecliste kullanılmış olmasını kınadığına ilişkin açıklaması

5.- İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu’nun, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç’in, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan’ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç’in, Orta Vadeli Mali Plan’ın yayınlanmasına ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç’in, Konya Milletvekili Abdüllatif Şener’in bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

5'inci Toplantı

30 Ekim 2018 Salı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.03'te açılarak üç oturum yaptı.

2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmeleri sırasında;

Görüşme programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Başkanlığa yetki verilmesi,

Komisyonunda konuşma sürelerinin bütçenin tümü üzerindeki görüşmelerde Komisyon üyeleri için yirmi dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika; bakanlık ve kurum bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika şeklinde olması,

Öngörülen sürelerle bağlı kalınması kaydıyla bu sürenin paylaşılarak kullanılabilmesi,

Bakanların bütçe sunuş konuşmalarının ve sorulara verecekleri cevapların kırk beşer dakika olması,

Söz ve soru sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi,

Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içerisinde bizzat Başkanlık Divanına başvurmak suretiyle yapılması,

Soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika olması,

İç Tüzük'ün 33'üncü maddesine göre tam tutanak tutulması,

Merkezi yönetim bütçe kanun teklifi görüşmeleri sırasında bağlı cetvellerde ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak Başkanlık Divanına yetki verilmesi,

Gerekli hâllerde ivediliği olan kanun tekliflerinin de Komisyon gündemine alınıp müzakere edilebilmesi,

Kabul edildi.

Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu, bakanlık sayısı ve Komisyon üye sayısı azaldığı için konuşma sürelerinin artırılması gerektiğine;

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan;

Yeni dönemde bütçe hakkının etkin kullanılması, konuşma sürelerinin artırılması ve canlı yayın yapılması hakkında usul görüşmesi açılmasını önerdiğine,

Komisyon çalışmalarında Anadolu Ajansının çekim yapmasına ve bakanlara sorulan soruların cevaplarının kendilerine ulaşması konusuna,

İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında kullandığı "gâvur" kelimesinin nefret söylemi olduğuna ve Mecliste kullanılmış olmasını kınadığına;

İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç,

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Orta vadeli mali planın yayınlanmasına,

Konya Milletvekili Abdüllatif Şener'in bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, usul görüşmesi açılması hakkındaki önerisi kabul edilmedi.

2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanarak maddelerine geçilmesi kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 20.37'de toplantıya son verildi.

30 Ekim 2018 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.03

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Hazine ve Maliye Bakanımız, Bakanlığımızın ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, görsel ve yazılı basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 5’inci Birleşimini açıyorum.

Gündemimizde 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı ve Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerindeki görüşmeler vardır.

II.- KARARLAR

A) ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uyulacak usul ve esaslara ilişkin karar

BAŞKAN – Sayın üyelerimizden gelen söz taleplerini işleme koymadan önce bütçe görüşmelerine ilişkin bazı hususları okutup oylarınıza sunacağım.

2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, okutup oylarımıza sunacaksınız, görüşmeye açacak mısınız?

BAŞKAN – Yok, okutacağım, oylarınıza sunacağım ama bunun üzerinde bir söz isterseniz tabii ki size vereceğim. Söz verip sonra oylatırım, merak etmeyin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, lütfen. Geçen sene hemen oylatmıştınız da sonra söz vermiştiniz.

BAŞKAN – Genelde hep oylatırım hemen de.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Önce oylatıp sonra söz veriyorsunuz.

BAŞKAN – Genelde öyle yaparım, doğru söylüyorsunuz, evet.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, görüntülü basın nereye gitti?

BAŞKAN – Görüntü aldılar işte.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, hayır Sayın Başkan, niye gönderdiniz, nereye gitti?

BAŞKAN – Ben göndermedim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, böyle yapmıyorlardı, ilk kez böyle bir şey var. Yeni dönemin yeni kuralı mı?

BAŞKAN – Yok, yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan mı olduk?

BAŞKAN – Arkadaşlar, genelde bakanlıklar ve kurumlara ilişkin sunumları çektikten sonra zaten ayrılıyorlar. Bugün sunum olmadığı, direkt olarak geneli üzerindeki görüşmeler başladığı için...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, acaba burası yürütmenin Komisyonu mu? Yani burası Meclisin bir Komisyonu. Yürütme gelip sunum yaptığı zaman mı çekecek burada basın?

BAŞKAN – İyi de yani bu konuda ben basına ne yapabilirim ki? Bacaklarından mı tutmam lazım?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, niye gitti basın?

AYŞE KEŞİR (Düzce) – Sayın Paylan, basına soracaksınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, basın niye gitti?

BAŞKAN – Başkanlık Divanı hakkını ve hukukunu savunabilir arkadaşlar.

Müsaade ederseniz şunu okuyayım.

2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı ve Sayıştay tezkerelerinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki müzakerelerine ilişkin olarak: Bir, görüşme programında meydana gelebilecek yer değişiklikleri konusunda Başkanlığa yetki verilmesine; iki, Komisyonunda konuşma sürelerinin bütçenin tümü üzerindeki görüşmelerde yani bugün Komisyon üyeleri için yirmi dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika, bakanlık ve kurum bütçeleri üzerindeki görüşmelerde ise Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika şeklinde olması; öngörülen sürele bağlı kalınması kaydıyla bu sürenin paylaşılarak kullanılabilmesi; sayın bakanların bütçe sunuş konuşmalarının ve sorulara verecekleri cevapların kırk beşer dakika olması; söz ve soru sırasında Komisyon üyelerine öncelik verilmesi; Komisyon üyesi olmayan milletvekillerinin söz kaydının müzakerelerin başlamasını takiben iki saat içerisinde bizzat Başkanlık Divanına başvurmak suretiyle yapılmasını; soru sorma süresinin Komisyon üyeleri için on dakika, diğer milletvekilleri için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika olması; İç Tüzük'ün 33'üncü maddesine göre tam tutanak tutulması; merkezî yönetim bütçe kanunu teklifi görüşmeleri sırasında bağlı cetvellerde ihtiyaç duyulabilecek teknik düzeltmelere ilişkin olarak Başkanlık Divanına yetki verilmesi; gerekli hâllerde ivediliği olan kanun tekliflerinin de Komisyon gündemine alınıp müzakere edilebilmesi hususlarını oylarınıza sunacağım.

Oylarınıza sunmadan önce Sayın Kuşoğlu, buyurunuz.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Ankara Milletvekili Bülent Kuşoğlu'nun bakanlık sayısı ve Komisyon üye sayısı azaldığı için konuşma sürelerinin artırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, klasik olarak bütçemizdeki süreleri ve kuralları geçen yıl...

BAŞKAN – Aldık aynı şekilde.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Evet, aynı şekilde dercettiniz, okudunuz. Fakat bu yıl -biliyorsunuz- geçmiş yıllardan farklı olarak hem bakanlık sayısı azaldı hem de Plan ve Bütçe Komisyonu üye sayısı azaldı, dolayısıyla konuşmacı sayısı da azalacaktır, konuşma sürelerimiz de azalacaktır. Dolayısıyla da bu sürelerin artırılması, özellikle geneli üzerindeki görüşmelerin daha net ve teferuatlı olabilmesi için bu sürenin uzamasını teklif ediyorum. En azından yarım saatlik bir süre olursa makul olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Bakanlık sayısının azalması kurum sayısının azalması anlamına gelmediği için gene aynı sayıda...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bakanlık sayısının azalması görüşme süremizin azalması anlamına geliyor ama tabii.

BAŞKAN – Gelmiyor, gelmiyor.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Geliyor, geliyor.

BAŞKAN – Gelmiyor. Neyse buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 25’ten 16’ya düşüyor, tabii azaltıyor. Üye sayısı azalıyor aynı zamanda. Dolayısıyla süremizi de artırmakta fayda var, daha teferruatlı ve daha yararlı, sonuç alıcı görüşmeler yaparız diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Paylan...

2.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan’ın, yeni dönemde bütçe hakkının etkin kullanılması, konuşma sürelerinin artırılması ve canlı yayın yapılması hakkında usul görüşmesi açılmasını önerdiğine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basının değerli emekçileri; bu salonda bulunan herkesi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, “yeni dönem” dediniz, “güçlü Meclis” dediniz, milletten bu şekilde Anayasa değişikliği için yetki aldınız; “güçlü Meclis” dediniz, oy aldınız ancak siz diyorsunuz ki: “Eskisi kötüydü, yeniye geçtik.” Ama bakıyoruz usul olarak, eski tas eski hamam, değişen hiçbir şey yok. Geçen yıl okuduğunuz metni aynen okudunuz Sayın Bakan yani yıllardır yaptığımız bütçe görüşmelerinde eleştirdiğimiz metni aynen okudunuz.

BAŞKAN – “Sayın Başkan” demek istediniz değil mi?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Sayın Bakan” mı dedim? Hayırlısı, inşallah. Allah söyletti.

BAŞKAN – İnşallah, Allah söyletiyor. Gitti insicam!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Gitti insicam!

Şimdi, bütçeler en siyasi belgelerdir ve bu siyasi belgelerdeki her bir rakam, yaptığımız her bir tartışma milletimizin aşını, işini, sağlığını, eğitimini, huzurunu belirleyecek, nasıl bir gelecek oluşturacağımızı belirleyecek. Bu anlamda en etkin görüşme yöntemini hep beraber bulmalıyız yeni dönem dediğiniz şeyde. Hani bence eski usulü getirdiniz ama yeni dönemde en etkin bütçe hakkını nasıl kullanırsınız, bunun üzerinde bir usul tartışması açmamızı öneriyorum Sayın Başkan. Denetim hakkı aynı zamanda... Tabii, geleceğe dair bütçe hakkını kullanıyoruz, geçmişe dair de kesin hesaplarla denetim hakkımızı kullanıyoruz Sayın Başkan. Her ikisi bir arada, maalesef bir kesin hesap komisyonumuz olmadığı için hem konuşmalarımızda geçmişini hem de geleceği yani geçmişe dair denetim yetkimizi, geleceğe dair bütçe hakkı yetkimizi kullanmaya çalışıyoruz. Sizse bu haklarımızı kısıtlamak için elinizden geleni yapıyorsunuz. Bu anlamda ben... Yeni dönemde, Sayın Kuşoğlu’nun da söylediği gibi, bakanlıklar birleştirildi. Bakın, yarın Cumhurbaşkanlığı bütçesi görüşülecek. Biz geçen yıl üç oturumda yaptığımız görüşmeyi bir birleşimde yapacağız. Yani başbakan yardımcılıkları vardı, Başbakanlık vardı; bütün bunların hepsini tek bir birleşimde yapacağız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yeni sistem bu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yeni sistemde ama bir güne sıkıştırılmış. Şimdi, düşünün, bu kadar kamu kurumuna yani Cumhurbaşkanlığında birleştirilmiş bu kadar kamu kurumuna –sayın alt alta, onlarca kamu kurumu var- diyor ki Sayın Başkan: “On dakikada konuşacaksınız arkadaş bununla ilgili.” Önerisi bu. Değerli arkadaşlar, sizin de kabul etmemeniz lazım çünkü birinci parti, ikinci parti, üçüncü parti, dördüncü parti, beşinci parti; hepimizin görevi bütçe hakkını kullanmak, aynı zamanda denetim yetkimizi etkin bir şekilde kullanmak. Hem bakanlıklar birleştirildi hem de Komisyonun üye sayısı düştü. Bu çerçevede Sayın Başkan, bu süreler belki de bakanlık bakanlık yani oturum bazında da değerlendirilebilir. Yani kolektif bir şey değil, bazı bakanlıklarda on dakika yetebilir, çünkü alt kurumlar son derece az olabilir ama bazı bakanlıklarda yani Cumhurbaşkanlığı bütçesinde olduğu gibi yirmi dakika bile yetmeyebilir Sayın Başkan. Bu anlamda bu usul tartışmasını yapmamızı öneriyorum.

Diğer bir konu Sayın Başkan, şimdi, biz, gerçekten yeni dönemde özgürlüklerin genişlemesini beklerken Dimyat’a pirince giderken eldeki bulgurdan da olduk. Eskiden Sayın Başkan basın mensuplarının yani bir on beş, yirmi dakika, yarım saat görüntü almasına izin verirdi, şimdi ondan da olduk. Basın kendi başına çıkmaz Sayın Başkan. Basın asla kendi başına çıkmaz, basın hep görüntü almak ister çünkü burada haber var. Türkiye’nin bütçesi görüşülüyor, Türkiye’nin şu anda kalbinin burada atması lazım. Siz basına talimat vermeden şöyle demişsiniz: Girişte görüntüyü alın, sonra gidin arkadaşlar. Bu şekilde, yoksa basın niye gitsin; burada haber var ya. Konuştuğumuz her bir söz onlar için haberdır.

BAŞKAN – Basın orada duruyor, basın hiçbir yere gitmedi. Bütün basın mensuplarımıza da haksızlık ediyorsunuz Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, hayır, öyle değil.

BAŞKAN – Ben özür diliyorum Sayın Paylan adına sizlerden.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bakın hayat artık gençlerde görüntülü işliyor. Tabii ki yazılı basın çok önemli, çok kıymetli ama artık gençlik, yeni kuşaklar her şeyi görüntülü olarak telefonlarından izliyorlar. Oradaki görüntüde ne yapmış, ne demiş... Tabii ki yazılı basını da okuyorlar ama görüntüyle beraber izlemek istiyorlar. Görüntü olmayınca gençlerimizin çoğu maalesef -yeni dönemde o Z kuşağı dediğimiz kuşak- okumuyor Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sanal dünya, doğru.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sanal dünyada viral görüntü istiyor. Siz viral görüntüyü vermediğiniz anda toplumumuzun belki yüzde 3’ü, belki yüzde 5’i bütçe görüşmeleriyle ilgilenir ama biz yüzde 100’ünün izlemesini istiyoruz. Size önerim şuydu Sayın Başkan, ama yapmadınız, yapmazsınız.

BAŞKAN – Siz bir önerin de...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, hayır, üç yıldır öneriyorum.

Şurada kamera sistemi var, değil mi Sayın Başkanım?

BAŞKAN – Var.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şu kamera sistemlerini biraz daha geliştirip... Hani Sayın Cumhurbaşkanının her ağzını açtığında, her konuşmasında gece gündüz televizyonlar canlı yayına geçiyor ya; AK PARTİ’nin efendim kadın kolları toplantısında da canlı yayına geçiyor, gençlik toplantısında da, bilmem nerede açılış yaptığı zaman da... Ya şu Plan ve Bütçe Komisyonu milletin bütün kaynaklarının değerlendirileceği yer, bütçe hakkımızı değerlendireceğimiz yer. Şu Plan ve Bütçe Komisyonunun görüşmelerini canlı yayında bütün Türkiye izlesin dedik, bununla ilgili tedbirleri alın

dedik; isterseniz YouTube kanalı olabilir, başka bir şey olabilir, başka yöntemlerle olabilir, periskop olabilir, başka her türlü yöntemle olabilir. Kameraları kurun, canlı yayını yapın, isteyen izlesin. İsterseniz TRT 3'ten de yayınlayalım, uyduya çıkıyor, isteyen diğer kanallar oradan alıp canlı yayına geçebilsin dedik. Ama siz bu kadar kamerayı buraya diziyorsunuz, onlara “Arkadaşlar, hadi çıkın.” diyorsunuz, çıkıyorlar ve görüntü alınamıyor. Ben bununla ilgili tedbirleri neden almadığınızı size sormak istiyorum. Canlı yayın yapılmasını öneriyorum tekrar Sayın Başkan. Bu anlamda bütün bu tedbirleri görüşmek için de bir usul tartışması açmanızı öneriyorum Sayın Başkan hassaten.

BAŞKAN – Yaptığınız zaten usul tartışmasıydı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, tartışmasını ben başlattım. Usul tartışmasının açılmasını önermek için açılış konuşmasını yaptım.

BAŞKAN – Anladım, peki.

Peki, usul tartışması açılmasının gerek olup olmadığını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Usul tartışması açmayacağım.

II.- KARARLAR(Devam)

A) ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN(Devam)

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde uyulacak usul ve esaslara ilişkin karar(Devam)

BAŞKAN - Az önce okumuş olduğum çalışma düzenine ilişkin hususları oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, görüşlerime cevap vermediniz.

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç'in, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Şöyle: Sürelerin artırılmasıyla ilgili hususta zaten belirli toleranslar içerisinde gidiyoruz. Bu zaten hepimizin bilgisi dâhilinde. Kurum sayılarımızda bir azalma yok, bakanlık sayıları azalıyor olabilir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Birleşti....

BAŞKAN – Birleşti ama kurum sayılarında azalma yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, yani birleşim sayısı azaldı.

BAŞKAN – Birleşim sayısı da azalmadı. Bugün başlıyoruz. Gündemi size dağıttım. 22 Kasım'a kadar görüşmelerimizi devam ettireceğiz aynı program içerisinde. Orada bir şey yok.

Bütçe ve denetim hakkına ilişkin söylediklerinizi önemsiyorum. Bu zaten bizim de yıllardır söylediğimiz bir şey. Burada bütün siyasi parti gruplarına önemli bir husus düşüyor. Tabii ki bütçe hakkı gereği çok daha güçlü bir denetimin Meclis bünyesinde oluşturulması gerekiyor. Bunun için de Plan ve Bütçe Komisyonu altında bir kesin hesap daimi alt komisyonu oluşturulması noktasındaki önerilerimizi üç dört senedir yenilememize rağmen İç Tüzük çalışmalarında gruplar bir araya gelerek bu işi maalesef çözümlayemediler ama zannediyorum kısa süre içerisinde yeniden Meclis bünyesinde bir İç Tüzük çalışmasının tekrar siyasi parti grupları arasında başlayacağı ifade ediliyor. Plan ve Bütçe Komisyonu

olarak da en önemli başlığımız hem kesin hesap noktasında hem de yasama süreçlerinin asgari yüzde 50'sinden fazlasını tamamen tek başına görüşen bir Komisyon olarak da bu hususta görüşlerimizin alınması gerekliliğini de ilgili arkadaşlarımıza ifade ettik.

Sayın Bakan, görüşme...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Basın neden gitti?

BAŞKAN – Basınla ilgili olarak, basının neden gidip gitmemesi meselesi... Basın burada. Sadece kameraman arkadaşlarımız görüntüleri aldılar, ayrıldılar ve bugüne kadarki bütün uygulamalara baktığınızda da sunum olduğunda arkadaşlarımız görüntü alıyorlar, sunumdan sonra bir müddet daha bazı arkadaşlar görüntü alıp ondan sonra da -görüşmelerin tamamını takip gibi bir şeyleri yok- buradan ayrılıyorlar. Normal şartlarda kalabilirler ama dediğim gibi burada ortada değil. Bir kere, defaatle söylememe rağmen bu tripodların konulduğu yerler doğru değil çünkü görüşmelerin sağlığı açısından, müzakerenin sağlığı açısından bu işler sıkıntı yaratıyor. Köşelerden bir yerden müzakereleri çekmek isteyen arkadaşlarımızın çekmesi noktasında mâni bir hâl yok ama bugüne kadar da çektiklerini ya da kaldıklarını görmedim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Biz hatta Meclis televizyonunu da davet ediyoruz, gelebilir, oradan görüntü alımları da yapabilirler, onlar sürekli çekebilir ama dediğim gibi, bugün de herhâlde grup toplantıları da var, arkadaşların apar topar ayrılmalarının sebebinin biraz da partilerin grup toplantılarına yetişmek olduğunu zannediyorum, yani algıladığım şey.

CAVİT ARI (Antalya) – Biz öyle zannetmiyoruz.

BAŞKAN – Ben kendi zannımı söylüyorum, sizin zannınızı bilemem ki Sayın Ari. Az sonra söz veririm, söylersiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bir müsaade eder misiniz.

BAŞKAN – Müsaade etmeden önce görüşmelere geçeceğim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, bir müsaade eder misiniz.

BAŞKAN – Mikrofon açık zaten, buyurun, müsaade etmeme gerek kalmadı.

III.- AÇIKLAMALAR(Devam)

3.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Komisyon çalışmalarında Anadolu Ajansının çekim yapmasına ve bakanlara sorulan soruların cevaplarının kendilerine ulaşması konusuna ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, şimdi anlıyorum, burada yirmi tane kamera olması sorunlu.

BAŞKAN – Sıkıntı oluyor, biliyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sıkıntılı, tabii hepimiz için sıkıntılı.

BAŞKAN – Siz zaten periskoptan canlı yayın yapıyordunuz, ne oldu?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Efendim, periskop başka... Periskoptan izleyebilecek vatandaş sayımız kaç?

BAŞKAN – Az önce de periskopu önerdiniz ya onun için.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Eğer siz kabul etmezseniz yapacağım zaten. Üçayak burada, koyacağız üzerine, yapmaya çalışacağız; kaç kişi izlerse artık.

BAŞKAN – Ama siz tabii bu hususta Sayın Kürkcü kadar tecrübeli değilsiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, biz açtık bu konuyu sonra AK PARTİ’li vekiller de yaptılar.

BAŞKAN – Bir şey demiyorum ki, yani siz inovatif davrandınız, herkes takip etti sizi.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Önce engellemeye çalıştınız.

Sayın Başkan, önerim şu o zaman: En azından bir ajansın yani Anadolu Ajansının gelip burada sabit çekimi yapmasını ve bunu da bir internet kanalıyla yayınlamasını öneriyorum. Bu çok kolay bir şey, maliyetsiz bir şey.

BAŞKAN – Memnuniyetle değerlendirelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bütün arkadaşlar değerlendirir.

BAŞKAN - Sayın Bakan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir dakika, bir şey daha ekleyeceğim efendim. Bunu değerlendirelim bugün diyorum yani Anadolu Ajansı çekim yapsın, internetten YouTube kanalına koysun, isteyen kanal da buradan alsın.

BAŞKAN – Oturalım, beraberce değerlendirelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Diğer bir konu Sayın Başkan, bir şey unuttum: Biliyorsunuz üç yıldır yaptığımız bir mücadele, bütün arkadaşlar...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Efendim, müsaade edin, bu geneli üzerinde görüşmeler, bunun usulü de böyle pek süreye tabi değildir yani.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Uzatmanın da bir anlamı yok Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Çelebi, eğer hele hele siz devreye girerseniz bu iş biraz daha uzar gibime geliyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şimdi, biliyorsunuz üç yıldır yaptığımız bir mücadele daha var Sayın Başkan. Burada her bir oturum ortalama on iki saat sürüyor, belki bugün de on iki saat boyunca dil dökeceğiz.

BAŞKAN – Yok, genelde 7-8 gibi geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanıyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – 8’de, 10’da, neyse sekiz saat, on saat dil dökeceğiz burada bütün arkadaşlar, eleştirilerimizi söyleyeceğiz, bütçenin daha vicdanlı olması için elimizden geleni yapacağız ama baktığımızda siz süre olarak bizlere yirmişer dakika veriyorsunuz, sonra Sayın Bakana diyorsunuz ki... Sorular da soracağız sonra değil mi, on dakikada soru soracağız bugün.

BAŞKAN – Evet.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yalnızca on dakika veriyorsunuz soru sormaya, sonra Sayın Bakandan kırk beş dakika içinde bütün bu on saatlik sorulara, yorumlara cevap vermesini bekliyorsunuz.

BAŞKAN – E, bir buçuk saat verelim istiyorsanız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama geneldeki pratiğimiz de şu: Bu cevap verme konuşmalarının biliyorsunuz ortalama olarak dörtte 3’ü icraatın içinden konuşması oluyor, dörtte 3’ü.

BAŞKAN – E canım sizin konuşmanızın içeriğine müdahale edemezken Sayın Bakanın cevabının içeriğine mi müdahale edeceğim ben?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ama Sayın Başkan, bir çağrı yapabilirsiniz. Şu anlamda söylüyorum yani konuşmaların, sayın bakanların cevaplarının dörtte 3’ü icraatın içinden konuşması. Sonra siz uyarıyorsunuz son on dakika kala “Sayın Bakan, lütfen sorulara cevap verin.” diyorsunuz, biz ortalama...

BAŞKAN – Öyle demiyorum “Sayın Bakan, cevaplamadıklarınızı yazılı olarak gönderirsiniz.” diyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, biz konuşmalarımızda ve sorularda ortalama 100 soru soruyoruz, Sayın Bakan içinden seçtiği en nadametsiz 10 soruya cevap veriyor, siz “Sayın Bakan, kalanını yazılı da cevap verebilirsiniz.” diyorsunuz...

BAŞKAN - En can alıcı nokta o.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – ...sonra o cevaplar ne zaman geliyor? Sayın Başkan, siz açıklayın. O cevaplar bir yıl sonraki bütçe görüşmelerinden önce geliyor, bakın, bir yıl sonraki bütçe görüşmelerinden.

Sonuç olarak bu cevapların -değil mi- makul bir sürede yani şu Komisyon görüşmeleri yapılırken bir on beş yirmi gün içinde bize ulaşması lazım ki...

BAŞKAN – Yeni hükûmet sistematığı içerisinde takibini daha güçlü yapacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, şu ana kadar milletvekilleri yeni hükûmete 1.200 soru sordu, yalnızca 70’i, 80’i cevaplandı. On beş gün içinde cevap verme zorunluluğu var Anayasa’ya göre.

BAŞKAN – Meclisin bütçesi yarın, bir kısmı...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, hayır, yani soru önergelerimiz var ya... Ben 100 tane sordum, bana daha 2 tane cevap geldi ve çoğuna cevap gelmiyor, tenezzül dahi edilmiyor. Yani, Meclisin itibarını hep beraber korumamız gerekiyor. Benim sizden hassaten ricam...

BAŞKAN – Nejat Bey 1 tane bile sormadı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Nejat Bey sormamış olsun, o denetim yetkisini yerine getirmemiş demek ki; Antep’in hiç mi sorunu yok? Yani, bu anlamda bu sorularımıza verilecek cevaplar... Yürütmenin yasamaya olan saygısını sağlamak hepimizin sorumluluğu, başta sizin sorumluluğunuz.

BAŞKAN – Evet.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu anlamda çağrı yapmanızı öneriyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum, yapacağız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hem sorularımıza cevap verilmesi hem de yazılı cevapların süresinde gelmesiyle ilgili.

BAŞKAN – Zamanı geldiğinde yapacağım.

Çok teşekkür ediyorum.

Görüşmelere başlamadan önce sayın bürokrat arkadaşların kendilerini tanıtmalarını rica edeceğim.

(Bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Alınan karar gereğince öncelikli olarak talep eden Komisyon üyelerimize yirmişer dakika, daha sonra da Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize beşer dakika süreyle söz vereceğim.

İlk söz Sayın Kuşoğlu’na aittir, buyurun.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER**A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER**

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları... Sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri var mı bugün Sayın Başkan, çağrıldı mı meslek kuruluşları temsilcileri? Çağırmadık.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Onlar kalktı çoktan Sayın Kuşoğlu ya, ne sivil toplumu?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Neden çağırılmadı? Çağırıyordunuz geçen yıl.

BAŞKAN – Kurum bütçelerinde çağırıyoruz, geneli üzerindeki görüşmelerde değil.

Buyurunuz.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Herkesi saygıyla selamlıyorum.

Bütçemizin şimdiden hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakan, 2011'den beri Plan ve Bütçe Komisyonundayım. Geçen hafta, bu süre içerisinde içerik olarak yapılan en zayıf bütçe sunumunu yaptınız. Neden öyle oldu, bilmiyorum. Çünkü yeni bir sistemin, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin -tırnak içerisinde kullanıyorum- ilk bütçesiydi; daha teferruatlı, daha heyecan verici, umut verici olmasını dilerdim. Bir de yeni bir sistemin haricinde, bir ekonomik krizimiz var. Böyle bir dönemde bütçenin çok daha etkili olarak kullanılmasını dilerdim gerçekten. Öyle olmadı, biraz şaşırdım doğrusu.

Sunumunuzun ekinde bakanlık bütçelerine baktığımızda, geçmiş dönemlerle kıyasladığımızda şöyle bir şey görüyoruz: Mesela “Cumhurbaşkanlığı bütçesi -hemen altında- Başbakanlıktan devrolunan birimlerin ödenekleri, Millî Saraylar İdaresi Başkanlığı TBMM'den devrolunan ödenek, Strateji ve Bütçe Başkanlığı Kalkınma Bakanlığından devrolunan birimlerin ödenekleri, İçişleri Bakanlığı Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devrolunan birimlerin ödeneği, devralınan Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarlığı ödeneği...” gibi birçok bakanlık, kurum devralınan, devredilen ödeneklerle bölünmüş vaziyette. Bunun anlamı şu Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar: Bunun anlamı, devletin hafızasının olmamasıdır, yitmesidir, devlet hafızasının yitmesidir, devlet aklının yok olmasıdır, zayıflamasıdır yani devletin devamlılığının, devlet kurumlarının ve devletin devamlılığının olmamasıdır, bu, bunu getirir. Bunu böyle bir durumda diğer yıllarla mukayese edemeyiz, devamlılığı olmaz. İçişleri Bakanlığı içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığından devrolunan... Bu sadece bütçe değil ki, bütçeyle beraber oranın hâkim olduğu, bildiği bütün bilgilerin de o tarafa devrolunması anlamına geliyor. Ne kadarı devrolunabilir? Bu tartışma konusu tabii, bu büyük bir sıkıntıdır, bu, devletin hafızasının yok olmasıdır, devamlılığının yok olmasıdır. Maalesef böyle bir durumla karşı karşıyayız.

Şimdi, biz bu dönemde değerli arkadaşlar, Başbakanlığı kaldırdık. Neden kaldırdık Başbakanlığı, gerekçesini bilen var mıdır? İnanın burada bulunan hiç kimse -burada devletin çok yüksek bürokratları var, Sayın Bakanımız var, bizler Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi milletvekilleri ve yine üye olmayan milletvekillерinden oluşuyoruz- hiçbirimiz Başbakanlığın kaldırılma gerekçesini bilmiyoruzdur. İki bin yıllık bir devlet geleneği, iki bin yıldan beri Türk devlet geleneği içerisinde Başbakanlık var ve biz bunu kaldırmış vaziyetteyiz ve gerekçesi yok bunun, neden kaldırdığımızı bilmiyoruz.

Müşteşarlıkları kaldırdık... Değerli Başkanım, değerli arkadaşlarım, Değerli Bakanım; idarenin başı önceki sistemde müsteşardı, müsteşar sorumluydu idareden ve siyasi sorumluluk da bakanlara aitti. Müşteşarlıkları kaldırdık. Şimdi, yeni düzende siyasi sorumluluk nereden başlıyor, idari sorumluluk nereden başlıyor, bilenimiz var mıdır acaba? Böyle garip bir sisteme geçtik, sistemin ne olduğunu da hiçbirimiz bilmiyoruz, sıkıntılar var. Dün bir haber vardı medyada -yalanlanmadığına göre doğru olduğunu kabul ediyorum- haber “Bakanlıkların yapılanmasıyla ilgili hatalar var, yeniden bir düzenleme yapılacak.” şeklindeydi. Doğru, hatalar var ama bunu düzeltmek bu şekilde mümkün değil ki. Bununla ilgili çok kapsamlı bir çalışma lazım. Bu tür çalışmalar yabancılarla beraber oturup yapmakla olmaz. Biz devlet geleneği olan bir ülkeyiz. Bizim devlet aklımız, devlet geleneğimiz diğer ülkelerle kıyaslanınca çok daha iyi durumdadır. Biz bu yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçerken, devleti yeniden yapılandırırken kimseyle görüşmedik, konuşmadık. Burada hemen hemen hiçbir bürokratin ya da bizlerin, hiçbirimizin milletvekilleri olarak fikri alınmamıştır, düşüncesi alınmamıştır, sorulmamıştır, “Bunu böyle mi yapalım? Doğrusu bu mudur?” denmemiştir.

Bir yetki alındı bir gün. 2018 içerisindeydi. Seçimlerden bir süre önceydi. Son anda -unutulmuştu hatta- Plan ve Bütçe Komisyonuna geldi. O dönemdeki başbakan yardımcısı getirdi. Burada oturduk, saat on birdi -gayet iyi hatırlıyorum- Bekir Bey’le beraber, bir yetki alındı. Yetki verilmesiyle ilgili bir tartışma yapıldı. Yetki alındı. Seçimlerden sonra birdenbire karşımızda yeni bir sistem bulduk: Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi...

Ne olduğunu hiçbirimiz bilmiyoruz. Hâlen de bilmiyoruz. Ben devletten gelen birisiyim. Devleti en iyi tanıması gerekenlerden biriyim, tanıyan biriydim daha doğrusu. Şu andaki devleti ben tanımıyorum. Şu andaki devleti tanımıyorum. Biraz önce söylediğim gibi idari sorumluluk nereden başlar, siyasi sorumluluk nereden başlar, kimler sorumludur kimler değildir, ben bilmiyorum. Bilmiyorum, bilen var mıdır, açıklayabilecek olan var mıdır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bilgiç biliyordur.

BAŞKAN – Her şeyi olduğu gibi...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Başkansın çünkü.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Bilgiç de bilmiyor ama...

Sayın Bakanım, ben bütçeden önce bu kesin hesaba biraz değinmek istiyorum. Sayıştayın dış denetim genel değerlendirme raporu var. Biraz önce söylediğim konularla ilgili olarak, 2017’yle ilgili olarak güzel tespitleri var raporda.

Kamu idarelerine ilişkin genel konular arasında iç kontrol sistemine ilişkin genel bir değerlendirme de yapılmış. İç kontrol yapılandırma çalışmalarına ilişkin tespitler var. Mesela bunların önemsenmesi lazım, tüm raporun önemsenmesi lazım ama çok dikkatli, çok diplomatik bir dille yazılmış fakat dikkatle okuyunca aslında Sayıştayın ne kadar sıkıntılı konulara değindiğini görüyoruz. Aslında güzel bir rapor. Gerçekten bu raporları irdelemekte, analiz etmekte fayda var.

Denetimler sonucunda iç kontrol sistemine ilişkin... Çünkü özellikle bu dönemde denetimle ilişkili hiçbir şey yapılamadı. Daha önce teftiş kurulları vardı. Teftiş kurulları idarenin hızını kesen kurullardı, bunu kabul ediyorum, reforma ihtiyaçları vardı ama bu dönemde teftiş tümüyle kaldırıldı ve denetim yoktu. Konulan iç denetim kurulları da sıkıntılı.

Bakın, “Denetimler sonucunda kamu idarelerinin bir kısmında iç kontrol sisteminin mevzuata uygun şekilde kurulmadığı ve etkin bir şekilde işletilmediği -kurulmadığı ve işletilmediği- kamu idarelerinin bir kısmında kamu iç kontrol standartlarına uyum eylem planlarının hazırlanmadığı...” gibi epey bir eleştiri sıralanmış burada. Tekrar hepsini okumak istemiyorum.

İç denetime ilişkin tespitler var. “Yeterli sayıda iç denetçi atanmadığı ve iç denetim birimlerinin kendilerine verilen görevlerin bir kısmını yerine getirmediği, denetimler sonunda hazırlanması gereken iç denetim raporlarının hazırlanmadığı tespit edilmiştir.” diyor.

Denetim olmamasının anlamı şu: İdarenin hiçbir işlemi denetlenmemiş. Demek ki yolsuzluklarla ilgili, usulsüzlüklerle ilgili birçok konuya girilmemiş demektir bu maalesef bu dönemde. Bu önemli bir eksikliktir. Plan ve Bütçe Komisyonunda bu raporların ayrı ayrı değerlendirilmesi lazım. Bir günü bu raporlara ayırmamız lazım. Bunları değerlendirmemiz lazım. Çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Genel uygunluk bildirimiyle ilgili olarak da hazır başlamışken birkaç şey söylemek istiyorum.

Şimdi, Sayın Bakanım, sizin sunumunuzda belirttiğiniz, üzerinde durduğunuz en önemli konulardan bir tanesi de mali disiplin konusuydu. Mali disipline uyulduğu ve uyulacağını özellikle vurguladınız. Her konuşmanızda da bunu vurguluyorsunuz.

Bakın, genel uygunluk bildiriminde şunu söylüyor, çok kısa değineceğim. Mesela 15’inci sayfada “Gerçekleştirilen ödenek aktarma, düşme ve ekleme işlemleriyle genel bütçeli idarelerin toplam ödenek tutarlarında bir değişim olmamakla birlikte bu işlemler ile eklenen ve düşülen ödenek tutarlarının kamu idarelerinin yıl sonu ödenek toplamlarına oranının yüzde 1’den yüzde 92’ye kadar değişiklik gösterdiği, ortalama değişim oranının ise yüzde 28,45 olarak gerçekleştiği görülmektedir.” Yani kamu idareleriyle ilgili ödenek değişimleri –burada tablo da var- çok önemli farklılıklar gösteriyor, değişkenlikler gösteriyor.

Yine, 20’nci sayfada, genel bütçeli idarelerin yedek ödenekle ilgili olarak bir eleştirisi var, “Yedek ödenek miktarına getirilen yüzde 2’lik sınırlama başlangıç ödeneklerine ilişkin bulunmaktadır.” diyor. 5018’de getirilen yüzde 2’lik sınırlama başlangıç ödeneklerine ilişkindir. Yedek ödenek tutarı 38 milyar küsur Türk lirasına ulaşmıştır. Bu tutar 661 küsur milyar liralık genel bütçeli idareler yıl sonu ödeneğinin yüzde 5,74’üne tekabül etmektedir. Yüzde 2’si -5018 tarafından konulan sınır- 5, 74 Sayın Bakanım.

Mali disipline uyulması bunlara uyulmasını gerektirir. 5018 kamu mali yönetiminin amentüsü yani öncelikli bu. Bunu esas almadıktan sonra, yani kendi anayasasını, 5018’i esas almayan, onu dikkate almayan bir mali yapının, kamu yapısının mali disipline uyduğunu söylememiz mümkün değil ki.

Yine, 31’inci sayfada “Genel bütçeli idareler için 28 milyar Türk lirası, özel bütçeli idareler için 6 milyon Türk lirası, düzenleyici ve denetleyici kurumlar için 57 bin Türk lirası olmak üzere merkezi yönetim toplamında 28 milyar 424 milyon Türk lirasına ulaşan ödeneküstü gider tutarı için 5018 sayılı Kanun’un yukarıda verilen -maddeleri sayıyor- tamamlayıcı ödenek verilip verilmemesi hususu Türkiye Büyük Millet Meclisinin takdirindedir.” diyor. Yani aynı şekilde ödenek üstü giderlerle ilgili olarak da sorun var.

Bakın, yedek ödenek, ödeneküstü giderlerde ve bütçenin kendi içerisindeki ödenek aktarmalarında, hepsinde sorunlar var. Yani sonuç olarak, 2017’yle ilgili olarak yapılan bütçe ya da Türkiye Büyük Millet Meclisinden alınan izin doğru kullanılmamış demektir, mali disipline uygun olmamış demektir bu.

Bunlarla ilgili –özellikle bilginize sunuyorum- bundan sonraki dönemlerde aslında bunlara dikkat edilmesi mali disiplinin başlangıcı. Buradan başlar, ondan sonra tabii ki diğer konulara da uyulur. Ama 5018’e uyulmadıktan sonra diğerlerine uyulması diye bir şey söz konusu değil.

Dış borçlanmayla ilgili yine 52'nci sayfada güzel bir eleştiri var, dikkate alınması gerekir. Hazine garantileriyle ilgili olarak 68 milyar liraya ulaştığıyla ilgili bir rakam veriyor, bir eleştiri var. Bunların hepsinin uyarı olarak kabul edilmesi lazım. Hazine garantileri 2017 sonu için 68 milyar 417 milyon liraya ulaşmış vaziyette.

Evet, bunları belirttikten sonra bütçeyle ilgili eleştirilerime geleyim müsaade ederseniz.

Sayın Bakanım, bütçeyle, sunduğunuz bütçeyle neyi hedefliyorsunuz? Özellikle “tasarruf bütçesi” dediniz. Metinde de geçiyor, bir tasarruf bütçesi olduğunu iddia ediyorsunuz. Fakat 2018 bütçesi ile 2019 bütçesini kıyaslıyorum yüzde 25’lik bir artış var gelir ve giderlerde. Aşağı yukarı ikisinde de öyle bir bütçe açığı da artıyor. Enflasyonu dikkate aldığımızda, hedeflerinizi dikkate aldığımızda bütçenin yüzde 25’lik artışının tasarrufla izah edilmesi mümkün değil ki. Hangi alanda tasarruf var? Bakıyorum, yatırımlarda. 10 milyar dolarlık bir yatırımımız var. 10 milyar dolarlık yatırım öngörüyorsunuz 2019 bütçesinde, 117 milyar liralık faiz ödemesi var yani o 20’ye gelir aşağı yukarı. 20 milyar dolarlık faiz ödemesi 10 milyar dolarlık yatırım. Bu tasarruf değil Sayın Bakanım. Böyle bir bütçe

denk bütçe değildir, makul bir bütçe değildir, sorunlarımızı çözecek bir bütçe değildir.

Biraz önce, geçmişten beri, 2011’den beri Plan ve Bütçe Komisyonu üyesi olduğumu belirtmiştim. Şimdi, 2014 yılında o dönemki Sayın Maliye Bakanının bütçe sunuşunda şu var, şöyle diyor: “Sayın Başkan, değerli üyeler; Hükûmet olarak temel önceliklerimiz yapısal reformları halletmektir.” Ve yapısal reformları saymış: “Demokratik standartların iyileştirilmesi...” Sunumdan alıyorum ben bunları. “Yurt içi tasarruf oranlarının artırılması...” Demokratik standartların iyileştirilmesi söz konusu olmadı maalesef, yurt içi tasarruf oranlarının artırılması yine söz konusu olmadı. “Kayıt dışılıkla mücadelede etkinliğin sağlanması...” Hiçbir ilerleme kaydedilmedi 2014’ten beri, gerileme var, ilerleme yok. “Eğitime erişimin ve eğitim kalitesinin artırılması...” Aynı şekilde, en önemli sorunlarımızdan bir tanesi eğitim. “İş gücü piyasalarında esnekliğin artırılması...” Aynı şekilde, sorun devam ediyor. “AR-GE ve inovasyonun desteklenmesi...” Destekleme çalışmaları var fakat AR-GE ve inovasyonla ilgili sonuç alınmadı, yüksek teknoloji üretim artırılmadı maalesef. “Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması...” Bu da yerinde sayıyor. “Altyapı yatırımlarının önceliklendirilmesi...” Altyapı yatırımlarıyla ilgili de bir önceliklendirme söz konusu olmadı... “Sermaye piyasalarının derinleştirilmesi...” Sermaye piyasalarıyla ilgili de maalesef ileri bir adım atamadık bu dönem içerisinde. “Bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması...” Yine, maalesef bu konuda da adım atılamadı. “Yoksulluğun azaltılması ve gelir dağılımının iyileştirilmesi...” Bu konularla ilgili olarak da Gini katsayısında olumsuzluk var maalesef. “Kurumsal kalitenin artırılması...” Bu da biraz önce söylediğim eleştirilerime dâhil, kurumsal kalitenin de artırılması söz konusu olmadı ki burada “Hükûmet olarak temel önceliklerimiz...” deyip de bu yapısal reformları tek tek sayarken eksik bıraktıkları var. Vergi var mesela, vergi alanında hâlâ dolaylı vergiler çok yüksek, biliyorsunuz büyük sıkıntı yaratıyor. Sosyal güvenlik var.

Sayın Bakanım, sosyal güvenlikte 2018 için, içinde bulunduğumuz yıl için 116 milyar lira hazineden Sosyal Güvenlik Kurumuna transfer edilmesi söz konusuydu, başlangıç ödeneği öyleydi ama sanıyorum yıl sonunda bu 160 milyarı bulacak, 160. Bunun sadece bir transfer olduğunu söylemek mümkün değil. Aslında Sosyal Güvenlik Kurumuna aktarılan bu meblağ hemen hemen tümüyle, neredeyse tümüyle bir açık -bir açığın kapatılması- Sosyal Güvenlik Kurumunun açığıdır bu maalesef. Bu gittikçe de artıyor, biliyor musunuz? Şimdi, 2018 bütçemiz bizim 766 milyardı, kamu bütçesi. Sosyal Güvenlik Kurumunun bütçesi de 400 milyara yaklaşıyor, biliyor musunuz? Bunun önemli bir kısmı hazineden gelen transferlerle kapatılıyor. Bu böyle devam ettiği sürece yani 116 olarak öngörüp

160'a çıkıyorsa önümüzdeki yıllarda bu çok çok daha artacak demektir, bunun altından kalkılamaz. Bu konuyla ilgili bir reform yapılması lazım, bir çalışma yapılması lazım. Hiç dikkate alınmamış bu, orta vadeli programda da bütçede de hiç dikkate alınmamış maalesef, çok önemli bir konu.

Geçmişte bir diğer eksik bırakılan konu da yapısal reformlar arasındaki hukuk, hukuk reformu da bugün önceliği olan reformlar arasında. Bir tanesi de eğitim tabii ki, bunların da yapılması lazım.

Sayın Bakan, 2014'te dikkate almaya çalıştığımız ama alamadığımız bu reformların bugün acilen devreye konulması lazım, bir an önce bunlarla ilgili çalışmalar yapmamız lazım.

Bir de müsaade ederseniz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Lütfen toparlarsanız Sayın Kuşoğlu...

Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

O zaman hızlı bir şekilde toparlamaya çalışayım.

Orta vadeli programın temel perspektifleriyle ilgili olarak da sorunlar var Sayın Bakanım, ekonomiye ilişkin diğer temel dokümanlarla ilgisi yok. Mesela kalkınma planlarıyla ilgisi kurulmamış, bağı kurulmamış. Hâlbuki onlar da yol gösterici olması gereken, bizi bağlayan konular, 10'uncu Kalkınma Planı'yla, önceki yıl OVP'siyle, yıllık programlarla bir bağ kurulmamış maalesef. Sanki yepyeni, böyle çok farklı bir belgeyle karşı karşıyaymışız gibi yani hâlbuki bir politikanın devamıdır bu, devamı olması lazım, geçmişten devraldığı ve geçmişe devredeceği bazı konular var, onları dercetmesi gerekiyor ama öyle bir bağlantı yok.

Farklı bir dil de kullanılmış aslında, uluslararası konjonktür de çok dikkate alınmamış, ABD'nin faiz artırımları dikkate alınmamış. Bizim en önemli konularımızdan biri... Siz geçen değerlendirme yaparken söylediniz ama 2013'ten sonra bir parasal daralma söz konusu oldu, bunu da ilan ettiler. “Bir parasal daralma söz konusu, bundan sonra faizler artacak.” dediler, Türkiye bunu dikkate almadı. Tam tersine 2013'ten itibaren, hatta birkaç yıl öncesinden itibaren Türkiye daha fazla dolarize oldu, daha fazla yatırım yapmaya başladı, dolar borçlanması daha fazla artırdı o tarihten itibaren. Hâlbuki o tarihte adamlar dünya konjonktürünün değişeceğini, para bulmanın, likit bulmanın, dolar bulmanın daha maliyetli olacağını, parasal daralmaya gittiklerini net olarak ifade etmişlerdi.

OVP'nin makroekonomik hedefleri de gerçekçi değil, bunlarla ilgili rakamları not aldım ama herhâlde girersem Sayın Başkan müsaade etmeyecektir ama sorular bölümünde bazı konuları sormak istiyorum.

Enflasyon oranıyla ilgili olarak da öyle. Enflasyonla Topyekûn Mücadele Programı... Sayın Bakanım, şimdi, “Elektrik ve doğal gazı yıl sonuna kadar zam yok.” demek “Yıl sonundan itibaren zam yapacağız.” demektir. Psikoloji enflasyonun çok önemli bir ayağıdır. Şimdi, “Yıl sonuna kadar yani iki buçuk ay için zam yapmayacağız.” demek “Yıl sonundan itibaren, yıl başında zam yapacağız.” demektir, böyle algılandı. Banka kredi faizlerinde yüzde 10 indirim yapılacak, özel sektör firmalarının ürünlerinde asgari yüzde 10... Herkes artırıyor, ondan sonra da yüzde 10 indirimi yapıyor. Bu tür tedbirlerle bu işin altından kalkmak mümkün değil, ekonomik krizi ciddiye almamız gerekiyor. Çok daha temelli, biraz önce söylediğim yapısal reformları içerisine alan ama bugüne ilgili olarak da palyatif tedbirlerle değil de can acıtacak tedbirlerle ortaya çıkmak gerekiyor maalesef. Ha, bir seçim

öncesindeyiz, belki haklısınız, “Seçim öncesi bu tür tedbirleri almamız sakıncalıdır.” diyebilirsiniz ama maalesef her geçen gün de bunun maliyeti artacaktır, ne kadar gecikirsek o kadar da bu işin maliyeti artacaktır, sıkıntısı çok daha fazla olacaktır; onu da görmemiz lazım.

Epey eksik bıraktığımı düşünüyorum ama arkadaşlarım tamamlayacaktır.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tekrar bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı, buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakan, Sayıştayın ve Hazine ve Maliye Bakanlığının değerli temsilcileri, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Türk milletinin başardığı en önemli tarihî olayların başında gelen ve ilelebet payidar kalacağına inandığımız Türkiye Cumhuriyeti’nin 95’inci yıl dönümünü kutlamanın verdiği gururu yaşıyoruz. Cumhuriyet ezelden ebede akıp giden tarihimizde çok önemli bir dönüm noktasıdır. Cumhuriyet milletimizin tarih sahnesinde yeniden dirilişinin adıdır. Milletimiz cumhuriyet rejimiyle kazandığı değerleri toplum hayatımızın vazgeçilmez unsuru olarak benimsemiş, karşılaştığı sorunları cumhuriyete olan bağlılığı sayesinde birlik ve beraberliğinden ödün vermeden aşmayı bilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, milletimizin namus ve haysiyetine emanettir. Cumhuriyet, millî iradenin varlığıyla anlamlı ve baki kalacaktır. Bu düşüncelerle cumhuriyetimizin kuruluşunun 95’inci yıl dönümünü kutluyor, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere kurucu kahramanları, şehitlerimizi ve gazilerimizi rahmet, şükran ve minnetle anıyorum.

1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti, 1946 yılında çok partili siyasi hayata geçişiyle birlikte kuruluş sürecini tamamlamıştır. 1946 yılından sonraki dönemdeyse demokrasisini darbe ve darbe girişimlerine rağmen olgunlaştırmış, gelişim sürecini perçinlemiş, gücünü pekiştirmiştir.

Türk milleti, 16 Nisan 2017 tarihli Anayasa değişikliği halk oylamasıyla Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine onay vermiş, 24 Haziran 2018 seçimleriyle de yeni sistemin ilk Cumhurbaşkanını seçmiştir. Cumhurbaşkanımızın ant içtiği 9 Temmuz 2018 tarihinde yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle birlikte cumhuriyet tarihimizde artık üçüncü bir dönem başlamıştır. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin kökleşmesi ve sağlıklı bir şekilde kalıcı hâle getirilmesi önümüzdeki en önemli hedefimizdir.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin ilk bütçesini görüşüyoruz. Cumhurbaşkanı tarafından sunulan bütçe ve kesin hesap kanun teklifleri, Bütçe Komisyonunda ve Genel Kurulda görüşülüp karara bağlanacaktır.

Anayasamız’ın 166’ncı maddesinde, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayinin ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamanın, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmanın devletin görevi olduğu belirtilmekte. Planda millî tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirlerin öngörülmesinin; yatırımlarda toplum yararları ve gereklerinin gözetilmesinin; kaynakların verimli şekilde kullanılmasının hedef alınması ve kalkınma girişimlerinin bu plana göre gerçekleştirilmesi amir hükümleri yer almaktadır.

Bu çerçevede kurulan Devlet Planlama Teşkilatı 2011 yılında Kalkınma Bakanlığına dönüştürülmüş, bu yıl da Kalkınma Bakanlığı kaldırılarak, bazı görevleri Cumhurbaşkanına bağlı kurulan Strateji ve Bütçe Başkanlığına verilmiştir. Dolayısıyla, ülkemizin ekonomik ve sosyal sektörel durumunun tamamını görebilme ve makro değerlendirme yapabilme kapasitesine sahip bir kurum kalmamıştır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi bakımından yeni bir yapılanma gerekmektedir.

Sayın Başkan, Strateji ve Bütçe Başkanlığından gördüğüm kadarıyla kimse yok, kimse katılmamış herhâlde yani niye yok bilmiyorum. Bir yıllık program geldi. Yıllık programı herhâlde Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı hazırladı.

Bu yıl, 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı'nın son yılı olmakla birlikte yeni kalkınma planı henüz çıkarılmamış olup plan olmaksızın hazırlanan 2019 bütçesini görüşüyoruz.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan, uyulması gereken bütçe ilkeleri arasında, bütçenin kalkınma planı ve programlarda yer alan politika, hedef ve önceliklere uygun şekilde hazırlanması ve uygulanması da sayılmaktadır. Yine, en geç eylül ayının ilk haftasının sonuna kadar onaylanması gereken orta vadeli programın da kalkınma planları, stratejik planlar ve genel ekonomik koşulların gerekleri doğrultusunda hazırlanması gerekmektedir.

Ancak, 20 Eylül 2018 tarihinde onaylanan, 2019-2021 yıllarını kapsayan Orta Vadeli Program, kalkınma planı olmaksızın ve gecikmeli olarak açıklanmıştır. Aynı şekilde 11 Ekim 2018 tarihli Orta Vadeli Mali Plan da zamanında açıklanmamıştır.

Bütçe hazırlama sürecinde Anayasa ve yasalarda öngörülen hükümlere uyulması, kalkınma planı, orta vadeli program ve mali planın zamanında çıkarılması gerektiğini önemle hatırlatıyoruz.

Bütçe, uzun bir sürecin mahsulü olan hukuki bir belgedir. Bütçe, yasama organınca yürütme organına izin ve yetki verilmesini düzenleyen bir kanun olup bu izin ve yetkinin mevzuata ve bütçeye uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığının izlenmesi ve belirlenmesi gerekir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçe hakkını gerçek anlamıyla kullanılabilmesi için Sayıştayın doğru, açık ve güvenilir raporlar sunması zorunludur. O nedenle, Sayıştayın raporları tüm denetim sonuçlarını içeren hâliyle Meclise gönderilmelidir.

Sayıştayın tespit ettiği ödenek aktarımı ve ödenek üstü giderler gibi Meclisin yetkisinin elinden alınması anlamına gelen, bütçe hakkını zedeleyen uygulamalara meydan verilmemeli ve denetim raporlarında yer alan Sayıştay önerilerine riayet edilmelidir.

Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde yasamanın yürütme üzerindeki denetim görevinin daha da önem kazandığı dikkate alınarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin etkin biçimde denetim görevini yapabilmesini teminen kesin hesap kanun teklifi ve Sayıştay denetim raporlarının oluşturulacak ayrı bir komisyon tarafından görüşülmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nde gerekli düzenleme mutlaka yapılmalıdır.

Değerli arkadaşlarım, son yıllarda bütçe süreçleri sıradanlaşmış ve heyecanını kaybetmiştir. Kalkınma planı, orta vadeli program ve orta vadeli mali planla konulan hedeflere ulaşılamamış, verilen sözler tutulamamış ve belirlenen amaçlara bir türlü varılamamıştır. Belirlenen hedefler daha ilk yılında kısa sürelerde revize edilmek durumunda kalmıştır. Her yıl olumsuz yönde revize edilen rakamlar da güvensizlik oluşturmıştır.

2013 yılı Haziran ayında Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen ve 2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı hedeflerinin çok gerisinde kalmıştır. Kalkınma planında millî gelir 2018 yılı için 1 trilyon 286 milyar dolar hedeflenmişken, yüzde 41 daha az olmak üzere 763 milyar dolar beklenmektedir. Yine, kalkınma planı kişi başına millî geliri 2018 yılı için 16 bin dolar

hedeflemişken, 9.385 dolar beklenmektedir. Yine benzer şekilde, kalkınma planı 2018 yılı için 277,2 milyar dolar ihracat hedeflemişken 170 milyar dolar gerçekleşmesi beklenmektedir. Ülkemiz uzun vadeli hedeflerinden hızla uzaklaşmıştır. 2023 hedefleri maalesef ulaşılması mümkün olmayan hedefler hâline gelmiştir.

Türkiye ekonomisinin özellikle 2008-2018 dönemi performansı iyi değildir, açıkçası kötüdür. Türkiye ekonomisi yapısal sorunlardan arındırılmamış, bilindik temel ekonomik problemler çözülememiştir. Ortaya çıkan reform ihtiyaçlarına cevap verilmemiş, ülkemizin ekonomik sorunları yıldan yıla artmıştır. Bu dönemde Türk ekonomisi, tasarruf ve yatırım gücünü kaybetmiş, sanayileşme ivmesini yitirmiş, bütünüyle kısa vadeli dış borçlanmanın yani sıcak paranın insafına bırakılmıştır.

Millî gelirimiz 2008 yılında 777 milyar dolar iken tam on yıl sonra 2018 yılı gerçekleşme tahmini 763 milyar dolar düzeyindedir. Türk ekonomisi on yıldır patinaj yapmaktadır. Aynı şekilde kişi başına düşen millî gelir 2008 yılında 10.931 dolar iken 2018 yılı gerçekleşme tahmini 9.385 dolar düzeyindedir. Türkiye on yıl öncesine göre daha fakirleşmiş görülmektedir. Türkiye'nin geriye gittiğini, dolayısıyla son on yılının heba olduğunu söylemek de mümkündür.

2008 yılında Türkiye'nin brüt dış borç stokunun millî gelire oranı yüzde 36,2 iken bu oran 2018 ikinci çeyreği itibariyle yüzde 51,8 seviyesine yükselmiştir. Ülkemizin borç düzeyi sürekli olarak artmaktadır. Türk ekonomisi borçlanma yoluyla geleceğini bağlamıştır. Toplam dış borcumuz 2002 seviyesine göre yüzde 252 oranında artmıştır. Üstelik özelleştirme ve toprak satışından elde edilen 100 milyar dolardan fazla gelir de tüketilmiştir.

Milletimiz de borç batağına saplanmıştır. Çiftçisiyle, köylüsüyle, esnafıyla, sanayicisiyle, çalışanıyla, emeklisiyle milletimiz dolu dizgin borçlanmaktadır. 2002 yılında 6,3 milyar lira olan tüketici kredileri ve kredi kartı borçları Risk Merkezinin Ekim 2018 Bülteni'ne göre 569 milyar liraya yükselmiştir. Kredi kullanan kişi sayısı 30 milyon 733 bindir. Bu durum, borçlanarak tüketme çılgınlığının boyutları hakkında bir fikir vermekte olup üretmeden tükettiğimizin acı bir göstergesidir. Bu dönemde imalat sanayisinin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı düşmüş, AR-GE, yenilik ve teknoloji alanında atılım yapılamadığı gibi geriye gidilmiş, yüksek katma değerli ve AR-GE yoğun üretim yapısına geçilememiştir. Yüksek teknoloji ürünlerinin sanayi üretimi ihracatı içindeki payı 2002 yılına göre neredeyse yarı yarıya düşmüştür. Ülkemizde inovasyonun sadece dedikodusu yapılmaktadır. Bakınız, Türkiye bu yıl Küresel İnovasyon Endeksi 2018 yılı Raporu'nda geçtiğimiz yıla göre 7 sıra gerileyerek 50'nci sıraya yerleşmiştir. Türkiye, kalkınmışlık düzeyine göre beklenen seviyenin altında performans sergileyen ülkeler arasında yer almıştır.

İşsizlik kronik bir sorun hâline gelmiştir. Özellikle genç işsizlik ürkütücü boyuttadır. OECD'nin Eğitime Bir Bakış 2018 Raporu'na göre, ülkemizde 15-29 yaş arası genç nüfusta ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin oranı yüzde 27,2 olup Türkiye, OECD ülkeleri içerisinde 1 numaradır.

Kamu maliyesinin kalitesiyle ilgili sorunlar önümüzdeki dönem için ciddi riskleri bünyesinde barındırmaktadır. Vergilerdeki adaletsizlik sürmekte, harcamalar ekonomiyi büyütecek, AR-GE ve yenilikçiliği teşvik edecek mahiyette değildir.

Son dönemde Türkiye'nin maruz kaldığı iç ve dış saldırılar ekonomide olumsuz etkilere yol açmıştır. Gezi olayları, terör saldırıları, 15 Temmuz hain darbe girişimi, Irak ve Suriye'de yaşanan gelişmeler, dış politikada yaşanan gerilimler ve ülkemize yönelik ekonomik saldırıların ülkemiz ekonomisine önemli bir maliyeti olmuştur. Ancak ekonomimizin öteden beri yapısal sorunları bulunmaktadır. Yıllardır gerekli yapısal önlemler maalesef alınmamıştır. Ülkemizde ekonomik sorunların dayanılmaz boyutlara yükselmesinde yapısal sorunların büyük etken olduğu açıktır.

15 Temmuzdan bu yana küresel güçlerin öncülüğünde kur ve faiz üzerinden Türkiye ekonomisi ve siyaseti yönlendirilmek istenmiştir. 2018 yılında 24 Haziran genel seçimleri öncesi ve sonrasında Türkiye ekonomisi istikrarsızlığa sürüklenmeye çalışılmıştır. Ekonominin birikmiş sorunları ve kırılğan yapısı bu süreci hızlandırmıştır. Ekonomide, iç siyaset ve dış politikada yaşanan belirsizlik, istikrarsızlık ve güven kaybı yatırımcıyı caydırmış, yatırımlara darbe vurmuştur.

Türkiye'nin dış borç ödeme riskini gösteren CDS kredi risk takası primi bu yıl mart ayında ortalama 181 baz puan seviyesindeyken eylül ayında ortalama 457 puan seviyesine yükselmiştir. Bu oran doğrudan borçlanma faizlerine yansımaktadır. CDS yükselmiş, Türkiye'nin finansman kaynaklarına erişimi daha maliyetli hâle gelmiştir.

2018 Ağustos sonu itibarıyla, vadesine bir yıl veya daha az kalmış kısa vadeli dış borç stoku 175,2 milyar dolar düzeyindedir. Yıl sonu hedefi 36 milyar dolar olan cari açık eklendiğinde ekonomide 211 milyar dolardan fazla kısa vadeli dış finansman ihtiyacı bulunmaktadır.

Bugün yatırımlar azalmış, büyüme daralmış, ekonomi tıkanmıştır. Piyasalar sıkıntılıdır. Özellikle ciddi boyutta tahsilat sorunu yaşanmakta olup nakit sıkışıklığı had safhaya ulaşmıştır. Ekonomiye güven kaybolmuştur. Reel kur endeksi 2001 seviyesinin daha altına düşmüş, 94 yılı seviyesine yaklaşmıştır. Son dönemde kur artışı nedeniyle reel sektörün borç stoku önemli ölçüde büyümüştür. Ticari kredi faizleri yüzde 34 seviyesine gelmiştir. Kur artışı girdi maliyetlerini, faiz artışı kaynak maliyetlerini yükseltmiştir. Artan döviz kuru ve faiz, bilançoları olumsuz etkilemiş durumdadır. Çoğu tanınmış ve büyük firmalar ardı arkasına konkordato ilan etmektedir.

Bu arada rahmetli Süleyman Demirel'e atfedilen bir konuyu anlatmak istiyorum: 70'li yıllarda Sayın Demirel Başbakanken İstanbul'da bazı fabrika yangınları, işletme yangınları çıkmış. Sayın Demirel Maliye Bakanını çağırmış "Sayın Bakan, derhâl vergi denetimlerini bırak, İstanbul'un hepsi yanacak." demiş. Yani bu konkordato ilanlarında da ne kadar gerçekçi bir durum var, gerçekten incelenmesi gerekiyor.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Şimdiki yangınlarla bağlantı mı kurdun?

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Yani bir anlamda.

BAŞKAN – Alınanlığa gerek yok Sayın Kuşoğlu.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Ne üzücüdür ki ağırlaşan ekonomik ve sosyal sorunların dağıtımından herkes kendi payına düşeni almak durumunda kalmıştır. Bunlar arasında en başlarda yer alan çiftçilerimizin de sorunları katlanmış ve her geçen gün durumları daha da kötüye gitmiştir. Hane halkı borçları günden güne artmakta, kredi borçlarını ödemeyen gerçek kişi sayısı yükselmektedir. İmalat sanayi kapasite kullanım oranı ekim ayı itibarıyla yüzde 75 düzeyine gerilemiştir. Sanayi üretim endeksindeki artış hızı 2018 yılı ilk yarısında önemli ölçüde azalmıştır.

2018 Ocak-Eylül bütçe açığı, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 79,4 oranında artarak 56,7 milyar liraya yükselmiştir. 2018 Ocak-Ağustos cari açığı, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 13,5 oranında artarak 30,6 milyar liraya yükselmiştir.

Bugün vatandaşlarımızın yaşadığı problem alanlarının en başında, hayat pahalılığı, geçim sıkıntısı, işsizlik, yoksulluk, borçluluk gelmektedir. Ekonomik meseleler ertelenemeyecek kadar acil bir hâle gelmiş, yaşanan sıkıntıların ateşlediği yangın gittikçe yayılmıştır. Bizim ülke olarak ekonomide yeni ufuklara, yeni yollara ve millî çarelere ihtiyacımız bulunmaktadır. Türkiye ekonomisinin düzlüğe çıkarılması için, üretim, istihdam ve ihracat odaklı yeni plan ve programlara ihtiyacımız bulunmaktadır. Teknoloji geliştirebilen, yenilikçiliği, girişimciliği ödüllendiren ve bilgi üretebilen bir ekonomik atılım gerçekleştirilmelidir.

Değerli arkadaşlarım, 20 Eylül 2018 tarihinde onaylanan Orta Vadeli Program “Yeni Ekonomi Programı” ismiyle kamuoyuna takdim edilmiştir. Programın teması dengelenme, disiplin ve değişim olarak belirlenmiştir. Yeni Ekonomi Programı’yla ortaya konulan makroekonomik hedefler, bazı alanlarda önemli tutarsızlıklar olmakla birlikte genel olarak gerçekçi tahminlerden oluşmakta ve piyasalarda karşılık bulmuş görünmektedir.

Programa göre 2018 yılında yüzde 3,8 beklenen GSYH büyümesinin, 2019 yılında da yüzde 2,3’e düşeceği, 2018 yılında yüzde 4,7 beklenen cari açığın millî gelire oranının 2019 yılında yüzde 3,3’e düşeceği, 2018 yılında yüzde 1,9 beklenen bütçe açığının millî gelire oranının da 2019 yılında yüzde 1,8’e düşeceği tahmin edilmektedir. Türkiye ekonomisi 2018’in ilk yarısında yüzde 6,2 büyümüş, yılın tümü için beklenen oran yüzde 3,8’dir. Buna göre yılın ikinci yarısında yüzde 1,8’lik bir büyüme öngörülmektedir.

Doların 2018 yılı ortalamasının 4,90 düzeyinde oluşması hesaplanmaktadır. Cari açığınsa -ilk sekiz aydaki 30,6 milyar dolar olan açığa kalan dört ayda 5,4 milyar daha eklenip- yılı 36 milyar dolarla kapatması öngörülmektedir. Ekonomide frene basıldı tamam ama enerji ithalatını sıfırlayacak hâlimiz de yok. Ne yapacağız da cari açığı bu kadar düşürebileceğiz, bu belli değil.

Dolayısıyla, bu yıla ilişkin dolar kuru varsayımında, cari işlemler dengesi açığında ve cari açığın millî gelire oranında gerçekleştirilmesi çok zor tahminlere yer verildiği gözlenmektedir. 2019 yılında cari açık ve bütçe açığı azalırken büyümenin yüzde 2,3 olması hedeflenmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlayalım lütfen Sayın Kalaycı.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Bu durum ekonomide kısa vadede sağlanamayacak bir dönüşümün gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. IMF’nin Ekim 2018 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu’nda ülkemizde 2019 büyümesinin yüzde 0,4 olacağı tahmin edilmiştir. Bu da ekonomide durgunluğa işaret etmektedir.

Dolar kurunun düşük tutulması, geçmiş dönemlerdeki düşük kur-yüksek faiz rejiminin hedeflediği yolunda şüpheleri de beraberinde getirmektedir. Enflasyon ve faiz seviyeleri dikkate alındığında 2018, 2019 ve 2020 yıllarında yüksek reel faiz ile düşük kur çıpasının enflasyon ve finansman sorununu aşmada çare olarak görüldüğü izlenimini doğurmaktadır.

Programa göre, 2018 yılında yüzde 11,3 beklenen işsizlik oranının 2019 yılında yüzde 12,1’e yükseleceği, yine 2018 yılında yüzde 20,8 beklenen TÜFE yıl sonu oranının 2019 yılında yüzde 15,9’a düşeceği tahmin edilmektedir. Büyüme oranının yüzde 7,4’ten yüzde 2,3’e ineceği, hatta IMF’ye göre yüzde 0,4 olacağı dikkate alındığında, işsizlik oranında öngörülen artış son derece iyimser görülmektedir.

2019 enflasyon hedefinin tutması da dolar kurunun tahmin edildiği gibi 2019 yılı sonunda iddialı bir düzeye inip inmeyeceğine bağlıdır. Yeni ekonomi programının makro hedeflerinin yer yer tutarsızlık içerdiği görülmektedir. Ancak programda özellikle enflasyon konusundaki iddialı hedeflerin tutturulması diğer makro büyüklüklerin de gerçekleşmesini önemli ölçüde etkileyecektir.

Bütçe açığının millî gelire oranında 2019 ve 2020 yıllarında önemli bir düşüş öngörülmemekte, yüzde 1,9 ve yüzde 1,8 düzeyinde kalması beklenmektedir. Bu durum bütçe disiplini ve enflasyonla mücadele hedefi bakımından bir tutarsızlık gibi görülmektedir. Özellikle KİT açıklarında öngörülen hızlı iyileşmenin nasıl sağlanacağı izaha muhtaçtır. Bu çerçevede, enflasyonda beklenen gerilemenin kamu mali disiplininin ziyade büyük ölçüde iç talepteki ve kamu özel yatırım harcamalarındaki daralma gibi otomatik dengelenme mekanizmaları sayesinde sağlanmasının beklendiği anlaşılmaktadır.

Programa göre, ihracatın 2019 yılında yüzde 7, 2020 yılında yüzde 5 büyümesi öngörülmüştür. İhracat ve ihracata dönük üretimin desteklenmesi gereken bir dönem için oldukça sınırlı bir ihracat artışı hedeflenmektedir. Ayrıca, aynı dönemde ithalat artışı sırasıyla yüzde 3,2 ve yüzde 3,1 olarak öngörülmüştür. İhracatın dış girdi bağımlılığının kısa dönemde kırılmasının mümkün olmayacağı dikkate alındığında, bu varsayımlar da gerçekçi görülmemektedir.

Programdaki hedefler sıkı bir bütçe politikasına işaret etmektedir. 2019 yılında, 59,9 milyar liralık harcama tasarrufu ve 16 milyar liralık gelir artırımı olmak üzere toplam 75,9 milyar liralık kamu kaynağının sağlanması, bütçede kamu yatırımlarının yüzde 36,1 oranında azaltılması hedeflenmektedir. Bu hedefler oldukça iddialıdır.

Vergi gelirlerinin yaridan fazlasını ÖTV ve KDV oluşturmaktadır. 2019 yılında durgunluktan vergi gelirleri de etkilenecektir. Ekonomi programında böyle bir varsayım göz önüne alınmamış, ihmal edilmiştir. Ekonomik büyümedeki daralmaya rağmen vergi gelirlerinde artış öngörülmektedir. Tüketim, ithalat ve yatırımların daralacağı bir ortamda yüzde 50'si bu kaynaklardan gelmekte olan vergi gelirlerinin daralmayacağını varsaymak gerçekçi bir varsayım değildir.

2019 bütçesinde yapılan önemli bir değişiklik bulunmaktadır. Yüzde 1 olan ikrazen ihraç edilecek özel tertip devlet iç borçlanma senetleri miktarı yüzde 3'e çıkarılmaktadır. Böylelikle Hazine ve Maliye Bakanlığına 28,5 milyar liralık ek borçlanma imkânı sağlanmaktadır.

BAŞKAN – Sayın Kalaycı, lütfen toparlayalım.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Bitiyor, son cümlelerim.

Bütçede faiz giderlerindeki yüksek artış da dikkat çekmektedir. 2018 yılında yüzde 35 oranında artışla 76,4 milyar lira olması beklenen faiz giderlerinin 2019 yılında yüzde 54 artışla 117,3 milyar liraya yükseleceği tahmin edilmektedir.

Bütçede, başta çiftçi, esnaf, işçi, memur, emekli olmak üzere dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın refahına yansıtacak önemli bir gelişme öngörülmemektedir. Bu kapsamda, 2019 yılının daha da zor geçeceği görülmektedir.

2019 yılı merkezî yönetim bütçesinin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın değerli emekçileri, bu salonda bulunan herkesi saygıyla selamlıyorum. Bütçe görüşmelerinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Değerli arkadaşlar, bütçeler bir ülkenin vicdanıdır. Bunu, biliyorsunuz, ben geçen yıl da -burada olan arkadaşlar biliyor- tekrarlamıştım, Sayın Naci Ağbal'a da söylemiştim. Sayın Naci Ağbal'ın kitapçığı elimde, geçen yıl getirdiği kitapçık, 100 küsur sayfa. Bunu sunduktan sonra Sayın Naci Ağbal'a demiştim ki... Şu anda da bu bütçeyi hazırlayan o dairenin başında değil mi?

BAŞKAN – “Strateji ve Bütçe Başkanlığı” deniliyor ona.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Demiştik ki: Sayın Naci Ağbal, bu bütçe vicdansız ve adaletsiz bir bütçe. Ama “yeni sistem” dediniz, “güçlü Meclis” dediniz, “demokratik Türkiye” dediniz. Hani, Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan oluyoruz dedim ya, maalesef bu yıl Sayın Berat Albayrak'ın getirdiği bütçe Sayın Naci Ağbal'ın getirdiği bütçeye göre çok daha vicdansız ve çok daha adaletsiz bir bütçe maalesef. Sayın Naci Ağbal 100 küsur sayfalık bir sunum getirmişti, Sayın Berat

Albayrak 56 sayfalık bir bütçe getirdi. Son derece yalnızca rakamlara boğulmuş bir bütçe. Rakamlar soğuktur arkadaşlar. Ama bu rakamların her biri bir şey ifade eder. Milyonlarca vatandaşımızın, mesela bir işçinin eve 2 ekmek mi, 3 ekmek mi götüreceğini belirler bu rakamlar, bir emeklinin torununa bayram harçlığı verip veremeyeceğini belirler, bir çiftçinin tarlasını sürüp süremeyeceğini belirler. İlaç fiyatları yüzde 100 artmış, tohum fiyatları yüzde 100 artmış. Çiftçiler bu yıl -hepsi arıyorlar- “Tarlamızı süremeyeceğiz.” diyorlar, “Efendim- ilaç fiyatları- bütün girdilerde çok büyük yükseliş var, desteklerde o yükseliş yok, nasıl tarlamızı süreceğiz?” diyorlar. Bu rakamlar bir çiftçinin tarlasını sürüp süremeyeceğini belirler arkadaşlar. Aynı zamanda, bir memurun çocuğuna okula başlarken ayakkabı alıp alamayacağını belirleyecek arkadaşlar. Bu kadar makro rakamlardan bahsetmiş Sayın Bakan ama bu rakamların içinde insan yok, vatandaşımız yok, mesela kadın yok.

Toplumsal cinsiyet, eşitlikçi bir bütçelemeyle ilgili bir cümle gördünüz mü burada?

BAŞKAN – Bürokratların içinde de yok ama bu sefer atladınız, genelde her sene söylersiniz ama...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tam da onu söyleyecektim Sayın Başkan, tam da oraya geliyordum. Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olduk diyordum ya, Sayın Naci Ağbal’ı en son, sağ olsun, Değerli Genel Müdür Yardımcımız Sayın Ayşe Dilbay’ı en ön sıraya alabilmiştik, çok değerli bir bürokrattır.

Sayın Bakan, vallahi pirinçten de olduk, Ayşe Hanım’ı en arka sıraya maalesef layık görmüştünüz. Bu tasarrufunuzun yanlış bir tasarruf olduğunu düşünüyorum ve Naci Ağbal’a demiştim ki... Geçen yıl bürokratlarda 1 kadınla başlayarak 4 kadına ulaşmıştık en sonunda, en sonunda 4 kadından şimdi 2 kadına düşürdünüz ve en arka sırayı layık gördünüz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Garo, Ayşe’yi yiyeceksin, Ayşe’yi salonun da dışına atacaklar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ön sıralarda tek bir kadın yok, bütçeyi hazırlayanlarda kadın yok, toplumsal cinsiyet eşitliği yok. Değerli arkadaşlar, toplumun yüzde 50’si kadın ve kadın yönünden, toplumsal cinsiyet eşitliği yönünden hiçbir perspektifi olmayan bir bütçe sunumuyla karşı karşıyayız.

Başka ne yok? Gerçi Sayın Bakan ve yardımcıları gençler ama gençler yok yani gençlerin tercihleri yok, gençlerin beklentileri yok, gençlerin kararları yok bu bütçede.

Başka ne yok? Engellinin adı bile geçmiyor. Yani şu bütçe sunumunda “engelli” kelimesini bulun, lütfen bulun, deyin ki “Engelliyle ilgili şöyle bir tedbir alacağına dair Sayın Bakan...”

BAŞKAN – O, bütçe kalemlerinin içerisinde gizli.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kalemler soğuktur Sayın Başkan. Sayın Bakan “Biz engellilerle ilgili, engellilerin yaşam kalitesiyle ilgili, engellilerin toplumsal hayata katılmasıyla ilgili şu tedbirleri almayı düşünüyoruz, bunlarla ilgili de böyle kaynak ayırdık.” demeliydi, demedi. Çünkü bir tek makro rakamlarla ilgileniyor Sayın Bakan, diyor ki: “Böyle büyüyeceğiz, böyle küçüldük, makro rakamlar...” Rakamlar soğuk, ama burada insan yok.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yani şov yapmadı Sayın Bakan, rakamları koymuş.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başka ne yok? İşçi yok, işçi yok, işçi! Emekçi yok! Emekçi yok arkadaşlar! “İşçilerin haklarıyla, hukuklarıyla ilgili şu tedbirleri alacağız, bunlarla ilgili de böyle kaynak ayırdık.” diyen bir cümle gördünüz mü burada? Yok.

Öğrenci yok.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Var, var, ben söyleyeceğim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, emekli yok, yok, emekli yok.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Var, var!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, insan olarak yok, insan olarak yok, yok yani ona insani tedbirler anlamında yok; bir cümle yok, bir sıcak cümle yok, soğuk rakamlar var. Çiftçi yok, çifti. Diyor ki yalnızca Sayın Bakan: “19 milyar harcıyoruz, 5 milyar da şuraya vereceğiz.” Tarım bu kadar. Ya “Çiftçilerle ilgili şöyle tedbir aldık.” Çiftçileri önce insan olarak görüp onlarla ilgili tek tek, Mehmet amcaya, Hüseyin amcaya ne destek vereceğine dair bir sıcak cümle...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kurumsal destek veriyoruz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, soru-cevap işlemini Sayın Bakanla yapıyoruz, Sayın Paylan’la değil. Size söz veririm, söylersiniz söyleyeceğinizi.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, yalnızca insan yok değil, ağaç da yok, nehir de yok, doğa da yok çünkü onlar biliyorsunuz, ormanların içinden otoyol geçirmekle övünüyorlar, ağaç kesmekle övünüyorlar, Sinop’un ormanlarını kesip nükleer santral yapmakla övünüyorlar ama burada doğa da yok arkadaşlar, doğa ancak maalesef, katledilen bir pozisyonda yalnızca var.

Değerli arkadaşlar, varsa yoksa ne var? Para var, para var; para, para, para var, başka bir şey yok. Bir de sermaye var, o da kim? Yandaş sermayeler var. Nasıl teşvik edeceğiz, nasıl onları kurtaracağız, bu krizde sermayeyi nasıl kurtaracağız konusunda bazı tespitler var.

BAŞKAN – Sizi ilk kez bütçede bu kadar romantik görüyorum, parayla saadet olmaz diye başladınız valla!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, para soğuktur. Önce doğa diyeceğiz, önce insan diyeceğiz, önce kadın diyeceğiz, önce toplum diyeceğiz, önce barış diyeceğiz.

Değerli arkadaşlar, başka ne yok? Barış yok mesela, barış üzerine bir tek cümle yok, toplumsal barışla ilgili “Biz toplumsal barışla ilgili şu tedbirleri alacağız.” yok. Adalet yok. Adalette ne var? Adaleti bir sopa olarak kullanmak var ve cezaevi yapan bir Hükümetle karşı karşıyayız. Yıllardır yaptıkları en büyük yatırım 50 bin kişi kapasiteli cezaevlerini 250 bin kişiye çıkarmak oldu. Cezaevi yapıyorlar adalet adına ve adaleti bir sopa olarak kullanıyorlar arkadaşlar. Maalesef, Türkiye yargısının itibarının yerlerde süründüğü bir dönemden geçiyoruz. Hani “al papazı, ver papazı” cümlesinde gizli olan ve en sonunda da hiçbir şey -hani almak istediler de- alamadan Rahip Brunson’u gönderdikleri ve yargıya bu anlamda da bütün dünyanın bildiği gibi talimat verdikleri günlerden geçiyoruz.

Selahattin Demirtaş niye hâlâ cezaevinde arkadaşlar, neden? Toplumsal barışa bu kadar ihtiyaç olunan bu dönemde neden iki yıldır cezaevinde, iddianamede hiçbir şey olmadan? Bakın, gizli tanık ifadeleriyle Rahip Brunson içerideydi biliyorsunuz ve gizli tanıklar son gece fikirlerini değiştirdiler; iki yıldır “ajan” diyorlardı, “terörist” diyorlardı çünkü onlara öyle demeleri örgütlenmişti ama iki yıl sonra bir anda “Yok arkadaş, bu ajan değil, terörist değil.” dediler ve Sayın Rahip Brunson’u uçağa bindirip gönderdiler. İşte, gizli tanık mekanizması adaletimizde bu şekilde işliyor ve bu şekilde on binlerce insanımız hapislerde maalesef rehin tutuluyor. Bütün bunları düşünmemiz lazım arkadaşlar. Bu rakamların hepsi soğuk ama on binlerce insanımızın, milyonlarca insanımızın mağduriyeti bu rakamlarda yatıyor.

Kardeşlik yok, dayanışma yok bu bütçede. Değerli arkadaşlar, ne var? Güvenlikçi politikalar var, güvenlikçi politikalar var, başka bir şey yok. Özgürlük, güvenlik-özgürlük dengesi... Bir devletin birinci görevi güvenliği de elbette sağlamaktır ama özgürlüğü feda ederek değil, kurban ederek değil. Güvenlik-özgürlük dengesini sağlayarak hem topluma huzur vermek hem de adaleti ve barışı tesis etmekle sorumludur bir devlet ama bunlardan ne kadar uzaktayız arkadaşlar. Evet, bir devlet sopasını

kullanabilir, sopasıyla herkesi ezebilir, yapabilir bunu, dünyada pek çok örneği var ama orada özgürlüğü kaybederiz, huzuru kaybederiz, barışı kaybederiz ve aynı zamanda Sayın Bakanın ilgilendiği refahımızı da kaybederiz. Yani demokrasinin olmadığı yerlerde ekmeğimiz de eksilir arkadaşlar. Yıllardır bunu söyledik, demokrasi krizi ekonomik krizi yaratmıştır.

Değerli arkadaşlar, “yeni Türkiye” “yeni Türkiye” dediniz, hani AKP’nin kuruluş dönemlerine bakalım, dediniz ki: “Biz vesayet odaklarından kurtaracağız Türkiye’yi, eski devletten arındıracağız, bütün darbe dinamiklerinden arındıracağız Türkiye’yi.” Biz yıllardır uyardık, 2015 sonrası barış günlerinden döndüğünüzden beri değerli arkadaşlar, ülke maalesef kaos, karanlık ve barıştan uzak günlere doğru sürüklendi ve maalesef AKP de AK PARTİ’de bugün geldiği noktada eski devlet aktörleriyle ittifak ve koalisyon içinde, eski devletin refleksleriyle hareket ediyor ve yeni devlet dediğimiz şey de maalesef, aynı eski devletin uygulamalarıyla bizi yüz yüze bırakıyor.

Değerli arkadaşlar, neyi kaybettik bu dönemde baktığımızda? Meclisin denetim yetkisini tamamen kaybettik. Hani “Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olduk.” diyorum ya. Meclisi bir noter olarak gören bir yürütme var. Neyi kaybettik? Yargıyı bir sopa olarak gören bir yürütme var. Oysa yargı yürütmeyi denetlemek için var, dengelemek için var; Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay bunun için var, mahkemeler bunun için var. Vatandaş yürütmeye karşı korumak için var yargı, Meclis vatandaş yargıya karşı korumak için var, ombudsmanlık sistemi bunun için var ama siz Ombudsmanın –yarın bütçesini görüşeceğiz- bir kere vatandaşın lehinde, yanında durduğunu gördünüz mü? Hayır. Peki, basın ne yapıyor arkadaşlar, basın eleştirebiliyor mu? Hayır. Bütün bunlarda yani yürütmenin dengelenmesi, denetlenmesi anlamında gerilediğimiz günlerden geçiyoruz.

Şimdi, bütçenin -dediğim gibi- vicdanlı veya adaletli bir bütçe olup olmadığını bütçenin kalemleri gösterir arkadaşlar. Bütçenin gelirlerini nasıl topluyoruz ve nereye harcıyoruz; bu, bütçenin adaletli mi, vicdanlı mı olduğunu gösterir. Ben yürütmenin getirdiği bütçenin vicdansız ve adaletsiz bir bütçe olduğunu iddia ediyorum ve bu Meclisin de bu vicdansız kalemleri vicdanlı olarak tedvir etmesini öneriyorum, bu yönde önerilerimiz olacak arkadaşlar.

Şimdi, gelir kalemlerine bakalım önce, Sayın Maliye Bakanı bu bütçeye nasıl gelir sağlamayı planlıyor görelim. Hani “yeni devlet” dediniz ya, maalesef yine eski devlet alışkanlıklarıyla gelir sağlamayı planlıyor. Bir defa bütçenin gelir kalemlerinde çok ciddi artış planlanıyor. Yani, ülkenin küçültülmekte olduğu bir süreçte, resesyona girdiğimiz, stagflasyon içinde olduğumuz bir dönemde diyor ki: “Ben bütçenin gelir kalemlerinde çok ciddi artışlar yapacağım.”

BAŞKAN – Stagflasyon mu var ülkede?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Stagflasyondayız efendim, evet yani dördüncü çeyrekte birinci çeyrekle beraber stagflasyonda olduğumuz görülecek. Yani onu resesyon olarak da tanımlayabiliriz, ben stagflasyonda olduğumuzu düşünüyorum.

Şimdi, bu kadar tüketime dayalı bir büyüme modelini on beş yıldır AKP sürdürdü; dış açığa, cari açığa ve tüketime dayalı bir büyüme modeli ve tüketim de ithalatla gemilerle giriyor, AVM’lere giriyor, oradan ÖTV, KDV topluyor Sayın Bakan ve sonuçta bütçenin bir dengesi oluşuyor. Biz hep dedik ki: “Bu iyi günlerde -o günler iyi günlerdi- gelin gelir vergisi reformunu yapalım.” Çünkü onlar iyi günlerdi. Tüketime dayalı bir vergileme modeli var, dolaylı vergilerin oranı yüzde 70, dolaysız vergilerin de büyük çoğunluğunu ücretli ödüyor yani emekçiler ödüyor. Bu ne demek? Yüzde 90’a yakın bir geliri yoksullar ve orta kesim ödüyor demek. Gelin bunu tersine çevirelim. “Yani rantla buluşan, gelirle buluşan, servetlerine servet katan kesimleri vergilendirelim.” dedik, Hükûmete bunu

söyledik, “Gelin gelir vergisi reformu yapalım.” dedik. Sayın Başkan biliyor, yıllardır alt komisyonda gelir vergisi reformumuz. İyi günlerde yapmadılar, şimdi bence hiç yapamayacaklar. Gelir vergisi reformunu ivedilikle getirmenizi hâlâ öneriyorum Sayın Bakan.

Şimdi, gelir vergisi reformunu yapmış olsaydık arkadaşlar, bu dolaylı vergilerin oranı düşecekti ve belki de bütçemiz bu kadar yara almayacaktı. Çünkü bakın, araba satışları yarı yarıya düştü, buzdolabı satışları, diğer satışlar düşüyor. Yani Sayın Bakanın ÖTV aldığı, KDV aldığı noktalarda kalemlerde ciddi bir gerileme var ama Sayın Bakan diyor ki: “Ben vergi gelirlerini artıracam. Neyle artıracam? Dolaylı vergilerle artıracam.” Bu yaman çelişkiyi bize anlatması lazım Sayın Bakan ve bu yaman çelişkiyi gidermek için -eğer ki dengeleme küçülme dönemindeyse bunu giderecek- AKP döneminde zenginleşen kesimlerin nasıl vergilendirileceğini hepimiz bulmamız lazım arkadaşlar. Biz dedik ki :“Rant vergisi getirelim.” Bakın, kentsel rantlarla benim hesaplamalarıma göre 1 trilyon dolarlık servet yaratıldı. Şimdi tabii o değerler düştü, belki 500 milyar dolarlıktır bu, hani dolar bazında çünkü herkes fakirleşti ve bunun 1 lirası bile vergilendirilmedi arkadaşlar çünkü bizde rant vergisi uygulaması yok. Yani bir arazi diyelim ki 10 lira ediyor, bir imar geçiriyorlar 10 milyon lira ediyor ve bundan 1 lira vergi alınmıyor arkadaşlar. “Gelin bunu vergilendirelim.” dedik, bunu yapmadılar. Mehmet Şimşek dört yıl önce söylemişti, “Rant vergisini getireceğiz.” demişti, Sayın Cumhurbaşkanı karşı çıktı. Sayın Mehmet Şimşek “Gelir vergisi reformu getireceğiz.” demişti, Sayın Cumhurbaşkanı karşı çıktı. Bütün bunları tekrar konuşalım, görüşelim arkadaşlar.

BAŞKAN – Bu, Komisyonumuzda bekliyordu, bir karşı çıkma yoktu, sadece yeniden revize edilmesi noktasında bir karar oluşmuştu, biliyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, siz Başkansınız, çağırın alt komisyonu, çalışalım, çağırın.

BAŞKAN – Hayır, bunu yenileyecekler, tekrar gönderecekler, onu bekliyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, kim gönderecek, saray mı gönderecek? Biz yapacağız onu. Artık kanunları Meclis yapıyor, kim gönderecek?

BAŞKAN – Saray göndermez.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kim gönderecek?

BAŞKAN – Yani Külliyyeden bahsediyorsunuz. Cumhurbaşkanlığından bahsediyorsanız...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, kim gönderecek?

BAŞKAN – Yani, burada, bu süreçlerle ilgili olarak sizden teklifinizi bekliyoruz bu konu özelinde çalışılmış biçimde.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, kim gönderecek, onu söyleyin. Gönderecek iradeyi söyleyin.

BAŞKAN – Milletvekilleri...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hah, öyle söyleyin o zaman Sayın Başkan.

BAŞKAN – Nasıl söyleyeceğim yani?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, çünkü dolaylı vergilerle bir depo benzin alan, 5 bin liralık arabası olan emekli Ahmet amca ile Sayın Bakan arabasını -6 milyon lira değerinde benim bildiğim kadarıyla- benzin istasyonuna çektiğinde aynı vergi oranını veriyor -tabii, devletin arabası, kendi arabası olduğunu söylemiyorum- yani çok zengin birinin arabası aynı vergiyi veriyor; bir buzdolabı alırken aynı vergiyi veriyor, bir paket sigarayı alırken aynı vergiyi veriyor, bu da gelir ve servet adaletsizliğini ortaya çıkarıyor.

BAŞKAN – Aynı oranda vergi veriyor demek istediniz sanırım?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Aynı rakamda, oranda değil, aynı rakamda. Yani, diyelim ki ikisi de bir depo benzinde 100 lira vergi veriyorlar, bir paket sigarada 8 lira vergi veriyorlar, en zengini de en yoksulu da. Bu da gelir ve servet adaletsizliğine yol açıyor. Bakın, AKP’den önce nüfusun yüzde 1’i servetin yüzde 38’ine sahipti arkadaşlar –hep 2002 diyorsunuz ya- bugün nüfusun yüzde 1 servetin yüzde 60’ına sahip arkadaşlar. Bu niye oldu? Çünkü, gelir ve servete duyarlı vergilendirme yapılmadı, gelire duyarlı vergilendirme, vergi adaleti yapılmadı ve Sayın Bakanın bu yıl yaptığı uygulamalarda -Hükûmetinin yaptığı- vergi affında bu gözetilmedi. Bakın, bedelli askerlikte gözetilmedi. En gariban, gidiyor, tarlasını satıyor bedelli askerlik yapıyor ama en zengin için bir gecede harcadığı paradır o bedelli askerlik. Ben biliyorum, o askerlik şubesi sıralarında kıkırdayan bazı gençleri görüyorum, sırtındaki montun parasıdır o; 2 bin euroluk montla bedelli askerlik parasını ödemeye gelmiş var, bir de tarlasını satın bunu yapan var ama aynı paraya bedelli askerlik yaptırdı bu Hükûmet. Ne oluyor? Biri borçlanıyor, yoksullaşıyor, biri için devede bir tüy. Aynı şekilde, imar affında da bu gözetilmedi arkadaşlar. İmar affında ne yapıldı? 100 milyon dolarlık rantı affa sokandan da yüzde 3 vergi aldı Sayın Maliye Bakanı, bir gecekonduğunu affa sokandan da yüzde 3 vergi aldı. Bu ne demek? Bir yere inanılmaz bir servet aktarılması demek arkadaşlar. Ne önerdik? “Artan oranlı vergilensin bu dedik imar affında, artan oranlı. Nasıl vergide artan oranlı bir sistem var, burada da... Garibandan icabında hiç almayalım, zenginde yüzde 10, yüzde 30, yüzde 50’ye kadar çıkaralım bunu dedik. Bir fırsattı ama buraya doğru yürümediler. Bütün bunlar gelir ve servet adaletsizliğine, eşitsizliğine yol açıyor arkadaşlar. Vergi afları, vergi ahlaksızlığına yol açmıştır, vergi ahlakını yok etmiştir. Son dört yılda 5 tane mi, 6 tane mi vergi affı çıkardık Sayın Başkan. Vergi ahlakını yeniden oturtmamız gerekiyor, vergi adaletini sağlamamız gerekiyor gelirlerde.

Peki, bütün bunlar bu şekilde işlerken gider kalemlerine bakalım biraz da. Bütçenin harcama kalemlerinde vicdanlı, adaletli bir harcama mı var? Hayır, orada da vicdansız ve maalesef adaletsiz kalemlere ayrılan kaynaklar var.

Şimdi, güvenlik-özgürlük dengesinden bahsettim arkadaşlar. 2015’e kadar –bakın, rakamlara baktım- hani barışı konuştuğumuz, toplumsal adaleti konuştuğumuz, toplumsal barışı konuştuğumuz günlerde İçişleri Bakanlığı, Jandarma, Emniyet Genel Müdürlüğü, Millî Savunma Bakanlığı, MİT bütçelerinin toplamına baktım arkadaşlar 2015 bütçesinde -daha o iyi günlerden geçerken, 2014 sonunda yapılan görüşmelerde- toplamı 42 milyar lira yani eski parayla 42 katrilyon lira. Bugün kaç liraya gelmiş biliyor musunuz arkadaşlar?

BAŞKAN – 103.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, 110 milyar liraya gelmiş. İçişleri Bakanlığı dâhil olarak toplayım, İçişleri Bakanlığı dâhil olarak 110 katrilyon liraya gelmiş yani neredeyse 3 katına çıkmış.

BAŞKAN – Ben yanlış topladım o zaman.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Değerli arkadaşlar, bu dönemde 2 katına çıkan bütçe kalemi yok, bakın, 2 katına çıkan; eğitimde, sağlıkta, ulaştırmada, hangi kaleme bakarsanız bakın...

BAŞKAN – Millet memnun ama bu terörle mücadeleden.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tabii, millet şöyle memnun: Siz milleti bir bütün olarak, 81 milyon olarak sayarsanız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – 81 milyon memnun zaten.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, müdahale etmeyin.

BAŞKAN – Pardon, ben sözünüzü kestim, insicamınızı bozdum, size ek süre vereyim.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şimdi, güvenlik-özgürlük dengesini yaratabilen devletler hem güvenliği sağlarlar hem toplumsal barışı sağlarlar hem de insanları huzur içinde yaşatırlar hem de refah içinde yaşatırlar. Ama şimdi huzurumuz var mı? Yok. Sokakta gülen insan görüyor musunuz? Yok. Refahımız var mı? Yok. Hepimiz yoksullaştık, hepimiz huzurumuzu da refahımızı da kaybettik arkadaşlar. Bu anlamda, güvenlikçi kalemlerde bu kadar yapılan artışla eğer ki biz abat olacağımızı düşünüyorsak devam edelim arkadaşlar ama benim önerim, bu güvenlik-özgürlük dengesini beraberce sağlamamız, bu yönde Meclisin irade koyması.

Bakin, yalnızca bir örnek vereyim: İçişleri Bakanı düşman hukuku uyguluyor, net, söylemleriyle, eylemleriyle düşman hukuku uyguluyor. Yalnızca bir örnek vereceğim, Cumartesi Anneleri yedi yüz haftadır Galatasaray Meydanı'nda oturuyorlardı, tam yedi yüz haftadır; 1995'ten beri. 1990'ların o karanlık günlerinde faili meçhuller vardı, Cumartesi Anneleri oturmaya başlayınca faili meçhuller durdu çünkü bir vicdan bariyeri yarattılar. Daha sonra Sayın Cumhurbaşkanı da 2011 yılında Cumartesi Annelerini kabul etti ve dedi ki: “Sizin derdiniz benim derdimdir, ben bu konuda sonuna kadar gideceğim.” dedi ve şimdi ne oldu? Sayın Soylu altı hafta önce Cumartesi Annelerini yerlerde sürükledi, gaza boğdu, suya boğdu, gözaltına aldı; şimdi İnsan Hakları Derneğinin önünden çıkarmıyor onları, Galatasaray Meydanı'na oturtmuyor.

Değerli arkadaşlar, “1990'lı yılların karanlığıyla hesaplaşacağız.” diyen AK PARTİ'den Cumartesi Annelerini yerlerde sürükleyen bir AK PARTİ'ye geldik. Bu muydu gerçekten hayal ettiğiniz? Bu düşman hukukuyla toplumsal barışı sağlayabileceğinizi mi düşünüyorsunuz? Hepimiz bunu, şapkayı önümüzü koyup düşünmemiz gerekir.

Sonra tasarruf bütçesi.” dediniz Sayın Bakan, bu bütçenin en önemli özelliğinin tasarruf bütçesi olduğunu söylediniz. Yalnız, hani tasarrufu yaparken hep şöyle yapar devletler bir krize girdiklerinde: Tasarrufa önce “Tasarruf bütçesi yapıyoruz.” diyenler başlarlar. Sayın Bakan, şimdi, sarayda –ben gördüm içim sızladı- ejder meyveli “smoothie” yani bir menüde ejder meyveli “smoothie” devamını saymıyorum. Bununla kokteyl yapan bir saray “Toplumdan fedakârlık istiyoruz.” deme hakkına ne kadar sahip? Yani, kışlık saray var, eyvallah, uçan saray da oldu, yazlık sarayı yapmaya tam hızla devam etmek acaba tasarruf mudur veya “Ya şu yazlık saray da iki yıl beklesin arkadaş, sonra yaparız.” demek midir esas olan? Veya Cumhurbaşkanlığı maaşına yüzde 26 zam yapıyorsunuz Sayın Bakan. Şimdi, Cumhurbaşkanının Allah'a şükür ihtiyacı yoktur böyle bir şeye, ya desek ki hepimiz, milletvekilleri, yüksek yargı üyeleri, Cumhurbaşkanı “Bu yıl biz zam almıyoruz arkadaş.” desek ne olur ya? Hepimiz diyelim arkadaşlar, bir önerge getirelim –Sayın Cumhurbaşkanının buna karşı çıkacağını da sanmıyorum- diyelim ki “Arkadaş, tasarrufu biz kendimiz başlatıyoruz, bu yıl zam almıyoruz.”

Sonra Sayın Bakanın, ben gelirken gördüm...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Canlı yayın devam ediyor mu?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok, kesildi, canlı yayın gitti.

Sayın Bakana baktım, bir arabayla gelmiş Meclise. Arkasında şey yok da V12 motorlu bir arabaymış; V12, 12 silindir demek yani bu, 12 silindirli bir araba, 6 milyon liralık bir araba, piyasa değeri o kadarmış.

BAŞKAN – Kim söyledi onu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben de uzmanlarına sordum, fotoğrafını gönderdim, 6 milyon liralık bir araba.

Yani acaba tasarrufa, 6 milyonluk arabaya değil de “yerli ve milli” dediğimiz Türkiye’nin bir arabasına yani 100 bin liralık mütevazı bir araba binse... Sayın Cumhurbaşkanına bir baktım, geçen yıl 150 arabalık bir konvoyla gidiyor. Ya, niye? Başka ülkenin devlet başkanları bisiklete de biniyorlar, ne bileyim, metroya da biniyorlar. Sayın Bakan mesela bir bisiklete binip gelse şu Meclise, Maliye Bakanlığı şurada. Şuradan şuraya 20 araba geliyor. Şurada, arkada, bağırsak duyacak ama 20 arabayla geliyor. Ne olur yürüyerek gelse? Ya, bir görüntü verse “Ben tasarruf yapıyorum arkadaş, herkese de bunu öneriyorum, bütün kamu görevlilerine bunu öneriyorum.” dese ne olur? Tasarrufa kendimizden başlayalım arkadaşlar, buradan başlayalım, sonra yoksullardan tasarruf etmeyi, fedakârlık yapmayı isteyebiliriz.

Sonra, bu bütçe, arkadaşlar, bir faiz bütçesidir. Hani, Erbakan Hoca bugün gelse “Sizi gidi faizciler sizi!” derdi, net. Ya, geçen yıl 71 milyar lira olan faiz ödeneğini bu yıl 117 milyar liraya yükseltiyor Sayın Bakan. Bakın, bu 117 milyar lira nedir biliyor musunuz? 16 bütçe görüşeceğiz Sayın Başkan, 16 bütçenin 12 tanesi kadardır, 16 bütçenin 12 tanesi kadar faiz ödeyecek Sayın Bakanım.

BAŞKAN – Bakan Bey ödeyecek.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakan Bey ödeyecek tabii, o emredecek, ödenecek. Çünkü niye bu faizler buraya geldi? Değerli arkadaşlar, bir ülkenin döviz kuru da yani parasının değeri de faiz de o ülkeye verilen itibarla eş değerdir. Eğer sizin risk primleriniz düşükse, ülke güvenli bir ülke olarak görülüyorsa, paranızın değeri de değerlenir, faiziniz de düşer. Öbür türlü, “faiz neden, enflasyon sonuç” söylemleri bizi faizlerde yüzde 6’dan yüzde 26’ya, kredilerde yüzde 40’a getirdi.

Değerli arkadaşlar, peki, bu bütçe bir yandan da emeğin haklarını sömüren bir bütçe. Bakın, asgari ücret AK PARTİ dönemlerinde 500 doları görmüştü, bundan üç yıl önceye kadar 500 dolardı. Şimdi 250 doları gördü, biraz kur düştü, 280 dolara yükseldi. Yani döndük 2003 yılına arkadaşlar. Hatta, 2000 yılında da 200 dolardı, hani sonra devalüasyonla 160 dolarlara geldi. Yani on altı yılda sıfıra sıfır elde var sıfır çıkıyor. Doların da bir enflasyonu var, o günden bugüne enflasyonunu getirseniz, 2000 yılına dönmüş olurduk, asgari ücret bazında söylüyorum. Asgari ücretlinin bu kayıplarını giderecek bir anlayış içinde olmalıyız arkadaşlar. Yani, o, dediğim gibi, tasarrufu bizler de yapacağız, Ankara yapacak, devlet yapacak ama bu krizin bedelini milletin, yoksulların sırtına yükleyemeyiz arkadaşlar.

Bakın, bir İşsizlik Sigortası Fonu’muz var, üç yıldır sermayenin finansmanı için kullanılıyor, desteklemek için kullanılıyor. Biz diyoruz ki İşsizlik Sigortası Fonu işçinin yararına da kullanılmalı, işsiz yararına kullanılmalı. Ama ne yaptı Hükûmet? Geçen sayın bakan yardımcımızın da ikrar ettiği gibi, 11 katrilyon lirayı aldı İşsizlik Sigortası Fonu’ndan 3 tane bankanın finansmanına koydu, sermaye olarak koydu. İşçinin hakkı niye bankalara sermaye olarak konulur arkadaşlar, neden? Buna bizim gönlümüz el veriyor mu? Şimdi, Kalkınma Bankası sermayelenecek, benim endişem odur ki Sayın Bakan cevap verirse sevinirim, İşsizlik Sigortası Fonu’ndan mı sermayelendireceksiniz? Çünkü hani batık kredinin toplanacağı bir banka ihtiyacı var, bununla ilgili siz de görüşlerinizi söylemişsiniz, bu nereden finanse edilecek? Eğer ki İşsizlik Sigortası Fonu’ysa, yanlış adrestir derim Sayın Bakan.

Eğitim Bakanlığı bütçesini görüşeceğiz. Bakın, çok az arttı Eğitim Bakanlığının bütçesi. Rakamlar, dediğim gibi, soğuk. Rakamlar çok büyük olmayabilir. Biz çok daha mütevazı okullarda büyüdük ama benim öğretmenim bana barışı öğretti, kardeşliği öğretti, sevmeyi öğretti ki bugün barış mücadelesi vermeye devam ediyorum. Ama şimdi bakıyoruz, tekrar toplumsal çatışmanın olduğu günlerde acaba çocuklarınıza barışı, kardeşliği, dayanışmayı mı öğretiyoruz; yoksa yarışmayı mı öğretiyoruz,

yoksa tekçiliği mi öğretiyoruz? Bütün bunları düşünmemiz lazım arkadaşlar. Mesela, ayrımcılığı mı öğretiyoruz? Ayrımcılığa karşı bir eğitimden geçiriyor muyuz çocuklarımızı? Bütün bu rakamlarda bunları düşünmeliyiz.

Mesela, bakın, ana dili temelli çok dilli eğitimi bir öcü olarak görür Hükûmet veya devlet anlayışı. Hükûmet bir ara görmüyordu, şimdi o da görür oldu herhâlde. Ben mesela bir Ermeni okulunda yetiştim. Ana dili temelli çok dilli eğitim veriyordu benim okulum. Gördüğünüz gibi, Türkçeyi konuşabiliyorum, Ermenicem de gayet iyidir arkadaşlar, çünkü ana dil temelli çok dilli eğitim aldım; Ermeniceyle başladı hayatım, Türkçe girdi hayatıma. Sonra hemen 3'üncü sınıfta İngilizce girdi, İngilizcem de gayet iyidir. Sonra gittim İspanyolcayı da kendi kendime birkaç ay içinde öğrendim. Yani 4 dili de gayet iyi konuşabiliyorum. Niye biliyor musunuz? Başka arkadaşlar, mesela, bakın, biz niye İngilizce öğretemiyoruz Sayın Bakan biliyor musunuz? Çünkü dilleri öcü olarak görüyoruz. Oysa bir çocuğa hayata başlarken ne kadar dil vererseniz onların hepsini özümseyebiliyor. Ama siz onları bir korku nesnesi olarak görürseniz hem pedagojik bir yıkım yaratıyorsunuz hem de o çocuklara hem ana dilini öğretemiyoruz hem ulusal dili öğretemiyoruz hem de evrensel dili öğretemiyoruz. Bütün bunlara bakalım arkadaşlar.

BAŞKAN – O zaman toparlayalım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Son toparlayayım.

BAŞKAN- Yani bir de şeyi öğretmek lazım: Yani söyleyeceklerinizi kısa süre içerisinde söyleyebilmeyi de öğretmek gerekiyor diye düşünüyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, geçen sene kırk dakika rahat rahat süre vermiştiniz. Sayın Zekeriya Bey bir saat konuşmuştu.

BAŞKAN – Otuz dakika oldu zaten.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu bir açılış konuşması.

BAŞKAN – Bir şey demedim ya, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yani o anlamda sizden ricam birkaç dakika da toparlayacağım.

BAŞKAN – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, yüksek cari açıklı bir büyüme modelinden şimdi yeni bir ekonomik programı öneriyorsunuz. Çünkü o model artık duvara çarptı, Amerika parayı geri topluyor, bol para döneminden çıkmış durumdayız. Şimdi bu yeni dönemde üretim ekonomisine geçmek zorundayız. Üretim ekonomisine geçerken de şimdi baktığımızda mevcut durumda ne durumdayız, 760 milyar dolar millî gelir olacak bu yıl, öyle öngörülüyor, gelecek yıl benim beklentim 700 milyar dolara düşecek çünkü baz etkisinden dolayı birinci, ikinci çeyreklerde ciddi bir gerileme söz konusu olacak. Bu da bütün rasyolarımızı yukarı çekecek yani borçluluk rasyolarımızı yukarı çekecek. Bu anlamda bir an önce toparlanmamız gerekiyor. Yani bu; faiz, enflasyon, döviz kuru sarmalından çıkmamız için bir an önce toparlanmamız gerekiyor.

Bakın, bir ekonomik program açıkladınız Sayın Bakan. Bu ekonomik programın başarılı olmasının şansı, buna paralel bir demokrasi programının olmasından geçer. Yani çünkü buraya demokrasi krizinden dolayı geldiğimizi düşünüyorum. Bu noktalara demokrasi krizinden dolayı geldiğimizi düşünüyorum ve demokrasi konusunda eğer ki bir programınız olmazsa normalleşme ve olağanlaşma, ekonomik krizde başarı şansının son derece düşük olduğunu düşünüyorum çünkü dünyadaki itibarımız ciddi anlamda

gerilemiş durumda. Kimse yargı sistemimize güvenmiyor, hukuk sistemimize güvenmiyor, hukukun üstünlüğü olan bir ülke olarak görülüyor. Bu anlamlarda reformlara ihtiyaç var, normalleşmeye ihtiyaç var, demokratik adımlar konusunda adımlar atmaya ihtiyaç var.

Bakın, dünyada iki tür insan hareket hâlinde Sayın Bakan, değerli arkadaşlar. Bir, parası olanlar hareket hâlinde yani parasını hareket ettiriyor ya da kendisi parayla birlikte hareket ediyor yani güvenli limanlara doğru gidiyor. Bunlar da genellikle demokratik ülkelerdir yani hukukun üstünlüğünün olduğu ülkelere doğru akıyor. İkincisi de fikri olan insanlar hareket hâlinde. Yani benim bir fikrim var, bu fikir çok büyük bir inovasyon katacak o ülkeye ama “Bu ülke de bunu acaba geliştireceğim bir habitat var mı?” diye bakıyor. Özgürlüğün olmadığı yerlerde o tip insanlar tutunamıyorlar arkadaşlar. Ciddi bir beyin göçümüz var, para sahipleri de ciddi oranda -hani sizin bazılarını kızdığınız- paralarını dışarıya götürdüler ve götürmeye devam ediyorlar. Bir an önce bu sarmalı tersine çevirmeniz lazım. Bu da özgürlük alanının genişletilmesiyle olur. Yani fikri olanların da parası olanların da kendisini güvende hissedeceği, daha doğrusu yoksulların, hepimizin, yani 81 milyonun güvende hissedeceği bir düzen kurmaktan geçer bu. Ekonomik programın başarısı bu tip reformlardan geçer arkadaşlar. Peki, bunlar olmazsa yoksullar hareket hâlinde oluyor, savaş sonuçları getiriyor, bakın Suriye’nin hâline ve bunun üzerine mülteci hareketleri söz konusu oluyor. Yani biz göç alan ve nitelikli göç alan, her anlamda kendi vatandaşlarımızı öncelikle göç vermeyen yani yaratıcı beyinleri göç vermeyen bir ülke hâline gelmeliyiz. Bu da demokratik adımlardan, atılımlardan geçer. Özgürlük alanı genişlerse Sayın Bakan, katma değerli üretim olur ve katma değerli üretim sizden şunu istemez: Siz diyorsunuz ya, mesela bir yatırım anlaşması imzalıyorsunuz: “On yıl vergi almayacağım senden.” diyorsunuz. İmzaladınız, siz mi bilmiyorum, Sayın Cumhurbaşkanı mı? Diyorsunuz ki “Beş yıl boyunca SGK primi almayacağım.” diyorsunuz. “Hazine arazisi bedava.” diyorsunuz. İşçi de 200 dolara çalışıyor, “Gel, buyur, istediğin gibi sömür.” diyorsunuz. Kirli bir yatırım mı bu? Diyelim ki termik santral mi veya başka kirli yatırımlar mı? “Gel, yap.” diyorsunuz, “Doğayı da kirletebilirsiniz.” diyorsunuz. Niye? Çünkü demokrasi kalitemiz kötü. Demokrasi kalitemiz iyi olsa inovatif yatırımlar olur, katma değeri yüksek yatırımlar olur çünkü yaratıcı düşünce burada olur. Bundan vergi de alırsınız, teşvik getirirseniz gerek yok, SGK primi de alırsınız, hazine arazisini de parayla verirsiniz. Ama bunları yapmadığımız sürece hep daha çok teşvik vermek zorundasınız Sayın Bakan.

Son olarak Sayın Bakan, ben de bir iki rakam vereceğim kısaca. Şimdi, bakın “Bu rakamlar soğuktur.” dediniz. Ben de maalesef talihsiz rakamlar vereceğim. Basın Özgürlüğü Endeksi’nde dünyada 180 ülke içinde 157’nci sıradayız arkadaşlar. Bakın, 180 ülke içinde 157’nci sıradayız. Yani bu bütçenin bu hâle gelmesinde acaba bunun etkisi var mıdır diye düşünelim. Çünkü bir güç var burada, merkezleşmiş bir güç var; o gücü eleştirebilen bir medya yapısı yok ve basın özgür değil, ancak “Padişahım çok yaşa.” diyor. Açın gazeteleri, bakın, sarayın 15 tane gazetesi var, hepsi aynı manşetle çıkıyor. Ya, bari tasarruf için bunları birleştirin, bir tane gazete yapın, o: “Padişahım çok yaşa.” desin. O anlamda basının özgür olmadığı yerde maalesef iktidar da hatalarını göremez ve en büyük kötülüğü kendine yapar çünkü eleştirilmeyen her güç hata yapar. Önce kendilerinin eleştirilmeye ihtiyacı var, istemeleri lazım bunu.

Diğer bir rakam Sayın Bakan: Hukukun Üstünlüğü Endeksi’nde 113 ülke içinde 103’üncü sıradayız, daha 2018 rakamı açıklanmadı, orada daha da düşeceğimizi düşünüyorum. Ya, bu rakamlardan utanmıyor muyuz arkadaşlar? Bizim ülkemiz için utanç verici bunlar.

Diğer bir rakam, yeni açıklandı: OECD ülkeleri içinde biliyorsunuz 41 ülke var, demokrasi kalitesi açısından, OECD’de 41 ülke içinde 41’inciyiz arkadaşlar, sonuncuyuz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) - Kim açıklıyor bunları?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Efendim, OECD açıklıyor. OECD ülkeleri içinde, 41 ülke içinde 41’inciyiz demokrasi kalitesi açısından. Biz bu rakamlarda iyileşme sağlamadan ekonomideki rakamlarda da iyileşme sağlanmaz, sağlanabilir ama geçici olur Sayın Bakan. Bakın, geçen sene kriz çıktığında Sayın Naci Ağbal’a dedim ki: “Bak, bünye hasta. Bünye diyor ki ‘Ateşim çıktı.’ Sen kortizon veriyorsun. Ya, başka bir şey var bu bünyede. Bir kanser olabilir, başka bir ağır hastalık olabilir. Gel, kortizon verme.” Ne yaptınız? Kredi Garanti Fonu, diğer bütçe genişlemeci önlemler, parayı bol bol saçtınız, seçimlerde millet de durumun biraz iyi olduğunu zannetti, size oy verdi, ne oldu? Kortizon bitti, hastalık daha da depreşti, dolar kuru nerelere gitti, enflasyon nerelere gitti.

(Oturma Başkanlığına, Sözcü Abdullah Nejat Koçer geçti)

BAŞKAN – Sayın Paylan, lütfen toparlar mısınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitiriyorum.

Kortizon vererek bütçeye bütçeyi iyileştiremeyiz, ülkeyi iyileştiremeyiz. Yapısal reformlara ihtiyaç var, öncelikle demokratik reformlara ihtiyaç var.

Değerli Başkan, son bir cümleyle, bir iki cümleyle bitireceğim.

Bakın, değerli arkadaşlar, bütçe rakamlardan oluşur ama rakamlar soğuktur, gerçekten soğuk rakamlar. Burada yürütmenin tercihlerinin ben vicdansız ve adaletsiz olduğunu düşünüyorum. Tamamen güvenlikçi paradigmaya hapsolmuş olduğunu düşünüyorum eski 1960’ların, 1970’lerin 1980’lerin, 1990’ların hükümetlerinde olduğu gibi. Tekrar güvenlik, özgürlük dengesini sağlayacağımız, toplum barışını sağlayacağımız, vicdanlı ve adaletli bütçe yapabileceğimizi düşünüyorum. Bu anlamda Meclisin iradesini ortaya koymasına çağırıyorum.

Hepinize saygılar sevgiler sunuyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Paylan.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

İYİ PARTİ Grubu adına Hükümetin 2019 Yılı Bütçe Kanun Teklifi’nin geneli üzerindeki görüşlerimizi arz etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Her şeyden önce üzülerken belirtmeliyim ki Hükümetin bütçe teklifinin dayandığı temel makroekonomik göstergeler gerçeklikten çok uzak. Bunun en net göstergesi yüzde 2,3 olan 2019 yılı büyüme tahminidir. Krediler başta olmak üzere sanayi üretimi, kapasite kullanım oranı, ekonomik güven endeksleri gibi öncü göstergelerin neredeyse tamamı 2018 yılının ikinci yarısında ekonominin daralacağına işaret etmektedir. Ayrıca kurdaki ani yükselişe bağlı olarak ağustos ayından itibaren cari işlemler hesabında hızlı bir düzelme yaşanmıştır. Yılın ikinci yarısında Türkiye’nin dış finansman imkânları hem azalmış hem de maliyetler artmıştır. AK PARTİ hükümetlerinin yıllardır uyguladıkları yanlış politikalar neticesinde ancak cari açık vererek büyüeyebilen ve dolayısıyla da dış finansmana bağımlı hâle gelmiş şirketler kesimi de büyük bir borç yükü altına girmiş olan Türkiye ekonomisinin 2019 yılında büyümesi önünde en büyük engeller vardır. Bunların başlıcaları şunlardır: Kredi mekanizması hem arz hem talep yönlü sorunlar nedeniyle durma noktasına gelmiştir. Arz tarafında bankaların fon kaynakları daralmış, maliyetler oldukça artmıştır. Ayrıca ekonomideki bozulma nedeniyle bankalar kredi verirken eskiye nazaran çok daha ihtiyatlı davranmaktadırlar. Talep tarafındaki en büyük sorun ise kredi maliyetlerinin astronomik seviyelere ulaşmış olmasından dolayı firmaların zaten yüksek olan borçluluklarını azaltma eğilimine girerek kredi talebinden kaçınmalarıdır. Döviz kuru ve faizlerdeki

hızlı yükselişler ve bunlara bağlı olarak artan belirsizlikler nedeniyle tüketici güveninde ve dolayısıyla özel kesim harcama eğiliminde de ciddi bir düşüş yaşanmıştır ve devam ediyor. Faizlerdeki artış ve ekonomik belirsizlikler borçluluk sorunu olmayan özel sektör firmalarının yatırım iştahında da büyük bir azalmaya sebep olmuştur. Türk lirasındaki büyük değer kaybına rağmen ihracatın büyümeye katkısı beklenenin altında kalmaktadır. Bunun sebebi ithal ham madde ve ara malı bağımlılığı yüksek olan ihracatçı firmalarımızın kurdaki yüksek oynaklık ve kredi arzındaki sıkıntılardan olumsuz etkilenmesidir.

Sayın Bakan Plan ve Bütçe Komisyonuna yaptığı bütçe sunumunda şunu söylüyor, diyor ki: “2017 yıl sonunda 157 milyar dolara yükselen yıllık ihracatımız 2018 yılında bu artışı sürdürerek Eylül ayında 165,1 milyar dolar ile rekor kırmıştır. Yıl sonunda ise ihracatın 170 milyar dolara yükselmesini bekliyoruz.” Ben bu rakamların yanlış olduğunu söylemiyorum, tartışmıyorum ancak Sayın Bakandan bir istirhamım var: Türkiye ihracatta ne kadar katma değerle çalışıyor? Bu ihracattan Türkiye’nin net katma değeri nedir? Bunu lütfen bize bir söyleyin. 2010 yılında, o zaman Dış Ticaret Müsteşarlığıydı, Temmuz ayında bir çalışma yaptı ve bulduğu, ortaya koyduğu bulgu şuydu: Türkiye’de 1 dolarlık üretim yapabilmek için 0,82 sentlik ithalat yapmak zorundasınız. Aynı şekilde 1 dolarlık ihracat yapabilmek için de benzer miktarda ithalat yapmak zorundasınız. En son çalışmaların nerede olduğunu bilmiyorum ancak 2004-2005 yıllarında yapılan bir akademik çalışmada Türkiye’de imalat sanayisinin ithalata bağımlılığı en yukarıdan, yüzde 68’den meyve suyu imalatında yüzde 10’a kadar düşüyor. Dolayısıyla son derece girdi bağımlısıyız. Dolayısıyla bu yüzde 157 milyar, yıl sonunda 170 milyar dolar olacak ihracatın ne kadar katma değer? Biz bu ihracatı yapabilmek için ne kadar ithal girdi kullanıyoruz? Benim şahsi kanaatim odur ki bu bir bilgi değil ama ortaya konulan çalışmalardan çıkardığım şey şu: Biz 10 milyar dolara talim ediyoruz. Bir ülke 170 milyar dolar ihracat yapıyor, 10 milyar dolara, belki de daha aza talim ediyoruz. Dolayısıyla sizden istirhamım şu: TİM Başkanı ve TİM üyeleri her ay ülkenin bir şehrine gidip Türkiye’de o ayın ihracat rakamlarını açıklarken onun ithalat girdisi de ne olsun, ne olmuştur bunu da bir açıklasınlar; o ayın katma değeri nedir, bunu Türk milletine bir söylesinler. TİM’in elinde yetişmiş eleman da var, parası da var ve bunu yapabilecek güç ve kabiliyet de. Biz gerçekten amelelik yapıyoruz diye düşünüyorum. 170 milyar dolarlık ihracatın katma değerinin 10 milyar dolardan fazla olduğunu düşünmüyorum. Eğer fazlaysa sözümü geri alırım ve size teşekkür ederim.

Kısacası, döviz kuru ve faizler ve enflasyon gibi tüketim ve yatırım kararlarını etkileyen değişkenlerin gerek seviyesi gerekse oynaklığı makul düzeylere çekilmeden ve kredi mekanizmasındaki sorunlar giderilmeden Türkiye ekonomisinin tekrar bir büyüme patikasına girmesi mümkün gözükmemektedir. Bu sorunların giderilebilmesi için enflasyonun mutlaka kontrol altına alınarak faizlerin düşürülmesi ve aynı zamanda ülkeye tekrar dış kaynak girişinin sağlanması gerekmektedir. Gerçekten bu söylem bizim için, ülkemiz için ve benim için de sizin için de hepimiz için de utanç verici bir şey. Bu, bir ikilem. Biz dış kaynak girişile, çok fazla dış kaynak girişile krize giriyoruz, girdiğimiz krizden çıkmak için de maalesef yine bir dış kaynak girişini istiyoruz ve özlüyoruz. Bu bir yapısal sorun. Bu yapısal sorunun üstesinden gelmediğimiz sürece de bizim bu işin uzun vadeli ortadan kalkmasını sağlayacağımızı düşünmüyorum. Ama olan tek şey şu: Girerken birileri bundan yararlanıyor, krize girdikten sonra krizden çıkmamız için girenden bir başkası yararlanıyor, dolayısıyla servet el değiştiriyor, ekonomi yeniden harmanlanıyor. Ancak tüm bunlar başarılırsa bile özel sektör firmalarının borçluluk sorunu ve buna bağlı olarak bankaların bilançolarında oluşan hasarlar giderilmeden kredi mekanizmasını tekrar sağlıklı bir şekilde çalışır hâle getirmek mümkün olmayacaktır. Bunun için de hem bankacılık sisteminin hem de reel sektör firmalarının kapsamlı bir rehabilitasyon sürecine tabi tutulması gerekir. Bu konuya biraz sonra tekrar değineceğim. Bu konuda Hükümet tarafından henüz somut bir adım atılmadığı gibi,

böyle bir rehabilitasyonun gerektireceği kamu kaynaklarıyla ilgili 2019 Yılı Bütçe Kanun Teklifi'nde bir hazırlık da yapılmadığı anlaşılmaktadır. Eğer bu çalışma yapılırsa şunu göreceğiz ki başta Orta Vadeli Program, Yeni Ekonomi Programı ve bu bütçe çöpe gidecektir.

Hükûmetin 2019 büyüme tahminini geçersiz kılarak 2019 bütçe gelirlerinin haddinden fazla iyimser olmasına sebep olan bir diğer unsur bizatihi 2019 bütçesinin kendisidir; zira bütçenin Hükûmetin bütçe teklifinin harcamalar tarafına bakıldığında, mal ve hizmet alımlarında yüzde 19, sermaye giderlerinde ise yüzde 47 reel azalma görülmektedir. Kamunun yatırım harcamalarını kapsayan ve toplam bütçe harcamalarının yüzde 13'üne tekabül eden bu iki kalemdaki düşüşlerin ekonomik aktivite üzerindeki etkisi daraltıcı yönde olacaktır. Bu konuda yapılan akademik çalışmalar, büyüme performansının düştüğü ve belirsizliklerin arttığı dönemlerde kamu yatırım harcamalarına ait mali çarpan değerinin yüksek -ki bunu yüzde 3 olarak tahmin ediyoruz - olduğunu göstermekte ve diğer bir deyişle, hâlihazırda Türkiye'de olduğu gibi ekonominin yavaşladığı hatta daralma eğilimine girdiği bir dönemde kamunun yatırım harcamalarında yapılacak kesintilerin ekonomideki daralmayı daha da artıracak bilimsel bir gerçektir. Bu daralma kaçınılmazdır, olacaktır ancak daralma olduğu için vergi tabanı daralacak ve dolayısıyla istediğiniz, bütçede öngördüğünüz vergileri toplamakta zorlanacaksınız.

Dolayısıyla, mevcut ekonomik göstergeler önümüzdeki dönemde kamu maliyesinin nötr olması hâlinde bile ekonomide daralmaya işaret ederken kamunun yatırım harcamalarında kısıntıya gitmesi 2019 yılında yaşanacak ekonomik daralmanın daha da şiddetlenmesine sebep olacaktır; bu da bütçe gelirlerinin beklenenden çok daha düşük gerçekleşmesini sağlayacaktır.

Peki, Hükûmet yatırım harcamalarında yapacağı kesintinin ekonomi üzerinde yapacağı olumsuz etkiyi bile neden bu yolu tercih ediyor? Bu sorunun cevabı 2019 yılında gerçekleşecek faiz giderleri için konulan ödenekte gizli.

2018 yılını 72 milyar TL faiz ödemesi ile kapatmayı bekleyen Hükûmetimizin 2019 yılı için koyduğu faiz gideri ödeneği 117 milyar TL. 45 milyar TL'lik bu fark yüzde 37'lik reel artış anlamına geliyor. Kısacası, son derece katı olan personel harcamaları ve cari transferlerden kesinti yapma imkânı olmayan Hükûmetimiz ancak faiz giderlerinden tasarruf ederek kendisine mali alan yaratabilirdi ancak bu mümkün olmuyor, olamıyor. Bırakın mali alan yaratmayı faiz giderlerindeki artış mevcut mali alanı da yok ederek tasarrufların yatırım harcamalarına kaymasını zorluyor. Bu, enflasyonla mücadele eden vazgeçmenizin sonucu ortaya çıktı.

Faiz giderlerindeki bu büyük sıçramanın sebebi Hükûmetin kendi hatasıdır. Birinci hatası, hazinenin 2017 yılında yanlış bir borçlanma stratejisi uygulayarak gereğinden fazla borçlanması, ikinci hatası ise Merkez Bankasına baskı yaparak faiz artırımlarının gecikmesine ve dolayısıyla piyasa faizlerinin olması gerekenden çok daha yükselmesine sebep olmasıdır. Ayrıca, bu yıl dış borçlanmayla ilgili de büyük bir hata yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankasının faiz artırımı sürecinde olduğu ve muhtemelen nisan sonunda seçim kararı alınacağı bilinmesine rağmen, piyasanın elverişli olduğu şubat ve mart aylarında borçlanma yapılmamış ve bu nedenle ekim ayında yüzde 7,5 gibi fahiş bir oranda ve on yıl yerine beş yıl vade ile borçlanılabilmektedir. Bundan daha üzücü olan ise, Hükûmetin âdeta tefeci faizi ile yaptığı bu borçlanmayı bir başarı gibi sunmaya çalışmasıdır. Evet, 2 katı, 3 katı teklif geldi ama maalesef maliyet ortada.

Bütçenin harcamalar tarafındaki çok büyük bir eksiklik, firmaların borçluluk sorunu ve bunun banka bilançoları üzerindeki etkileri ile nasıl baş edileceği konusunda Hükûmetin hâlâ bir planının bulunmaması ve bu sebeple bütçeye bu konuda herhangi bir ödenek konulmuş olmamasıdır.

Takibi gelen alacakların yüzde 3, sermaye yeterlilik rasyosunun yüzde 17 olduğunu söylüyorsunuz ki bu, Sayın Bakanın sunumunun 16'ncı sayfasında ama kendiniz bile inanmıyorsunuz.

Hükümetin bu konudaki plansızlığını teyit eden ve bundan sonraki hareket tarzı hakkında ipucu veren bir olay geçtiğimiz eylül ayı sonunda İşsizlik Fonu'ndan apar topar 11 milyar TL alınarak kamu bankalarına sermaye benzeri borç şeklinde verilmesidir. Başka bazı bankalar veya sistemin geneli için benzer bir ihtiyaç olursa bunun nereden karşılanacağı şu anda belirsizdir. 3 katına çıkartılarak 28,5 milyar TL yapılan özel tertip devlet iç borçlanma senedi ihraç yetkisinin de ne amaçla kullanılacağı belli değildir. Acaba bu işler için mi kullanılacak?

Bütçe harcamaları ile ilgili önemli bir husus da kamu özel iş birliği projelerinden kaynaklanan ödemeler. Bu konuda hiç şeffaflık yok; göremiyoruz. Yaşanan kur şoku nedeniyle kamu özel iş birliğinin bütçe üzerindeki yükü ne kadar arttı? Bu konudaki hazine garantilerinde hangi kurlar kullanılıyor? Kur şokunun yanında daralan ekonomi nedeniyle köprülerden geçen araç sayısı da azalmayacak mı? Bunun getireceği ilave maliyet tahminen ne kadar olacak? Bunların açıklanması gerekiyor. Benzer sorular kamu özel iş birliği ile yapılan hastaneler için de geçerli. Bunların 2019 bütçesine etkisi nasıl hesaplandı ve hangi ödenek içine ne kadar tutar konuldu? Öyle tahmin ediyoruz ki cari giderler faslının altında, en altında “Ve Diğer” diye bir kalem var; bunun içinde olduğunu tahmin ediyoruz fakat bunun ne kadar olduğunu, alt kırılımlarını görmüyoruz, göremiyoruz. Bu konuyla ilgili olarak 2018 bütçesine 6,2 milyar TL'lik bir ödenek konulmuştu. Bu sene bu ödenek ne kadar ve hangi kalemlerden geliyor, bunu elbette bilmek isteriz.

Bütçenin gelir tarafına baktığımızda, yavaşlayan ekonomiye rağmen vergi gelirlerinde yaklaşık yüzde 4'lük bir reel artış öngörülmektedir üstelik Sayın Bakan vergi oranlarının artmayacağını söylemiş olmasına rağmen. Bu nasıl mümkün olacak? Gelir vergisindeki reel artış yaklaşık yüzde 8,5. İşsizliğin artacağı bir ortamda bu nasıl mümkün olacak? Vergi dilimlerinde ücretlilerin aleyhine bir ayarlama mı yapılacak; yani gelir vergisindeki vergi dilimleri mi değiştirilecek, oranlar mı yükseltilecek? Beyana dayalı gelir vergisi tahmininde yaklaşık yüzde 20'lik reel azalma öngörülürken gelir vergisi tevkifatı nasıl reel olarak yüzde 10 artacak? Trafiğe çıkan araç sayısı hızla azalırken motorlu taşıtlar vergisi nasıl reel olarak yüzde 8 artabilecek? Motorlu taşıtlar vergisi tutarlarını enflasyondan fazla mı artıracaksınız? Dâhilde alınan KDV'de de reel yüzde 3 artış bekleniyor? KDV tahsilat oranları giderek düşerken ve ekonomi daralırken bu nasıl mümkün olacak? Akaryakıtta elde edilen ÖTV'de reel yüzde 4 artış bekleniyor. Bu, gerçekçi mi? Fiyat artışlarını ÖTV'den karşılamayı bırakacak mısınız? Motorlu taşıt satışlarından elde edilen ÖTV gelirlerinde reel olarak sadece yüzde 1 azalma öngörülüyor. Satışlar bu kadar azalmışken bu nasıl mümkün olacak? Dayanıklı tüketim malları satışından elde edilen ÖTV nasıl reel olarak yüzde 30'dan fazla artacak? İthalat hızla azalırken ithalden alınan KDV nasıl reel olarak yüzde 8, gümrük vergisi nasıl reel olarak yüzde 5 artacak? Hazine portföyü ve iştirak gelirlerindeki yüzde 30'luk reel artış TCMB kârından mı veya diğer kamu bankalarından gelecek olan kâr aktarımlarından mı kaynaklanacak?

Son zamanlardaki vergi tahsilat performansına baktığımızda tahakkuk-tahsil oranlarında belirgin bir düşüş görüyoruz. Oranları normalde çok yüksek olan ÖTV ve motorlu taşıtlar vergisinde bile düşüş var, KDV tahsilatı çok sıkıntılı. Dâhildeki KDV tahsilatının çok büyük kısmı zaten ÖTV'li satışlardan kaynaklanıyor.

Sizce tahakkuk-tahsil bu oranları neden düşüyor? Firmalar ödemedikleri vergilerle mi işlerini döndürmeye çalışıyor? Bu durum reel sektörün ne kadar zor durumda olduğunun göstergesi değil mi? İktidarın çıkardığı vergi afları yüzünden vergi tahsil etme kapasitesi gitgide düşmüş gibi, vergi aflarında hedeflenen gelir elde edilememiş gibi görünüyor; bu, doğru mu? 2016'da çıkan vergi barışından en az 40 milyar TL beklendiği söylenmişti; 2016-2017 tahsilatı 25 milyar TL civarında gibi görünüyor.

Ekonomi güçlü bir şekilde büyürken vergi tahsilat potansiyeli artırılamadı, bunun altyapısı oluşturulamadı. Neye yaradığı belli olmayan bir sürü muafiyet ve istisna getirildi, bir de üstüne neredeyse her sene vergi affı çıkarıldı. Mükellefin vergi ödeme isteği yok edildi, şimdi vergi toplanamıyor, eskiden Hükümet beceremediği için vergi toplayamıyordu, şimdi reel sektör o kadar zor duruma düştü ki Hükümet istese bile vergi toplayamıyor. Dolayısıyla elimizdeki öncü göstergelere, konuşmamın metninde de gibi, baktığımızda 2018 yılının üçüncü çeyreğinde ve dördüncü çeyreğinde ekonomi daralacak, belki eksi olmayacak ama sıfır veya sıfıra yakın olacak. Fakat 2019'un ilk çeyreğinde bunun nasıl bir daralmaya sebep olduğunu hep birlikte göreceğiz.

Sayın Bakan, kamu özel iş birliğiyle ilgili olarak sorumu tekrar ediyorum: Biz İYİ PARTİ olarak şu anda 4,5 milyon vatandaşımızın, ki bunlar en düşük gelirli gruplar, bunların 25 milyar TL civarında kredi kartı ve tüketici kredileri borcu var ve bunların 25 milyon adet icraya düşmüş dosyaları var. Bunların bankalara olan borçları bankalar tarafından finansman şirketlerine 100 liralık alacak 6 liraya, 7 liraya satılıyor ve bunu satın alan firmalar bunları 15 liraya, 20 liraya, 25 liraya tahsil ederlerse 3 katı, 4 katı kâr ediyorlar. Dolayısıyla biz bu insanların borçlarının affedilmesi ve yeniden yapılandırılmasıyla ilgili...

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, ek süre veriyorum, lütfen toparlar mısınız.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - ...ortaya koyduğumuzda bize ve bunun da toplam maliyetinin 8 milyar TL civarında olduğunu söylediğimizde zamanın Maliye Bakanı dedi ki: “Nereden bulacaksın bunu?” Biz de de dedik ki: “Muhasebat Genel Müdürlüğünün bilgisayarına, veri sitesine girdiğimizde şunu görüyoruz: Satın alınan hizmetler ve üçüncü kişilere yapılan bir ödeme kalemi var, bu kalemin üç yıllık toplam kümülatif büyüklüğü 40 milyar TL civarında. Bunun içerisinde neler var? Buradan karşılanabilir.” Zamanın Maliye Bakanı dedi ki: “Merkez Bankası Başkanı olmak her şeyi bilmek anlamına gelmez, bu cahilliğin ifadesi.” Eğer cahil isem cehaletimi kabul ederim. Lütfen bize açık ve net olarak söyleyin. Kendisi söyledi dedi ki: “Bu kalemin içerisinde aile hekimliği yapan doktorların ödemeleri var. Bu kalemin içerisinde NATO ödemeleri var. Bu kalemin içerisinde Millî Eğitim Bakanlığı sınavla ilgili ödemeler var.” Bunlar niçin ilgili bakanlığın bütçelerin altına yazılmıyor, bütçe tekniği bunu gerektirmiyor mu? Acaba burada gizlenen bir şey mi var? Büyük bir ihtimalle de belki Sosyal Güvenlik Kurumunun açıklarının düşük gösterilmesi için yapılan bir şey. Eğer sen bunu namuslu ve dürüst olarak toplumla paylaşmazsan, şeffaf olmazsan elbette ben yanlış yapabilirim. O zaman sizden istihdamımın bunu lütfen bu kalemin içerisinde ne var bize söyleyin.

Bizim önümüze varlık denetimiyle ilgili bir dosya geldi, o dosyanın içerisinde bir yazı çıktı, bu yazıda Varlık Fonunun Genel Müdürü ve Yönetim Kurulu Üyesi denetimi yapan şirkete yazıyor, diyor ki: “Yaptığınız denetim sonucunda bulduğunuz bulguları McKinsey ile paylaşın.” Bunun tarihi 2017 Mart ayı. Acaba burada yapılan bu tür ödemeler bu kalemlerin altına mı yazıldı? Eğer yazdıysanız bizim bunu bilme hakkımız var, bilmiyorsak da bize cahil deme hakkınız yok.

Sayın Bakanım, bir şey daha söyleyeyim. Hemen bitireceğim. Sizin yaşıyor genç. Siz hiç kriz yönetmediniz, bir kriz önünüze doğru geliyor. Hiç gülümsemeyin, bu kesinlikle böyle. Dolayısıyla aynı metnin içerisinde öyle cümleler kuruyorsunuz ki...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Geldi bile diyor, onun için gülüyor.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - ...1'inci söylediğiniz cümle 2'nci söylediğiniz cümleyi ortadan kaldırıyor. Ben çokça söyleyeceğim ama başka oturumlarda da söylerim, benim size tavsiyem şu: Eğer siz gelecek olan krizi yönetebilecekseniz, yönetmek istiyorsanız Korkut Boratav'ın ve Yılmaz Akyüz'ün 2001 kriziyle ilgili bir makalesi var, lütfen bunu bir okuyun, orada göreceksiniz ki bu krizlerin yönetilememesinin ana nedeni bankacılık sisteminin rehabilite edilmeden programa geçirilmesi. Sizde

şu anda öyle görüyorum ki gelmiş olan bir krizi, kapınıza dayanmış olan bir krizi bankacılık sistemini rehabilite etmeden yöneteceğinizi sanıyorsunuz, burada kesinlikle yanılıyorsunuz. Sizin kamuoyuna açıkladığınız bankacılık rakamları da kesinlikle ve kesinlikle yanlış. Siz 7,4 büyüme hızıyla ve Kredi Garanti Fonu'yla şu anda kapınıza gelen krizin tohumlarını böylece ektiniz. Yani başarınızın çelişkisini yaşıyorsunuz ve bunu da yaşayacaksınız. O nedenle BDDK'ye söyleyin batık kredileri yüzdürmesin, topluma açık ve net bilgi verin ve bu bilgi çerçevesinde de bankacılık sisteminin ve onun üzerine gelecek olan reel sektörü yeniden yapılandırın. Bunun yükü kimin üstünde kalacak, toplumun mu, bireylerin mi, tüketicilerin mi üzerinde kalacak, iş sahiplerinin mi üzerinde kalacak, paylaşılacak mı? Bütün bunların üzerinde düşünün derim ve burada bırakıyorum.

Teşekkür ediyorum.

(Oturma Başkanlığına Başkan Süreyya Sadi Bilgiç geçti)

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Yılmaz.

Sayın Öztürk, buyurun lütfen.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bütçe sürecinin çerçevesi Anayasa, İç Tüzük ve başta 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'yla 6085 sayılı Sayıştay Kanunu olmak üzere Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ilgili diğer mevzuat tarafından belirlenmiştir. Bununla birlikte uzun soluklu Parlamento geleneklerine sahip olan Plan ve Bütçe Komisyonunun teamülleri de süreci belirlemektedir.

2019 yılı bütçe ve kesin hesap kanunlarının geneli üzerine konuşma yapacağım. Bütçemizin milletimize hayırlı olmasını diliyorum.

2017 yılında yüzde 7,4'le güçlü bir büyüme performansı elde eden ekonomimiz 2018 yılının ilk yarısında da yüzde 6,2 büyüme kaydetmiştir. 2018 yılının ikinci çeyreğinden itibaren gelişmekte olan ülkelere yönelik risk algısının bozulması ve Amerika Birleşik Devletleri Merkez Bankasının faiz artırmasıyla uluslararası sermaye akımları yavaşlamıştır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Öngöremediniz mi bunu?

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Bu süreçte dış finansman ihtiyacımızın yanında Türkiye ekonomisine ve Türk lirasına yönelik spekülasyon saldırılar neticesinde ülke risk primimiz yükselmiş ve Türk lirası değer kaybetmiştir.

2017 yılında yaklaşık 1,6 milyon kişiye 2018 yılının ilk çeyreğinde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık 1,2 milyon kişiye ilave istihdam sağlanmıştır. 2018 yılı eylül ayı itibarıyla bütçe gerçekleştirmelerine baktığımızda, 2017 yılı eylül ayında 6,4 milyar Türk lirası açık veren bütçe 2018 eylül ayında 6 milyar lira açık vermiştir. 2017 yılı eylül ayında 2 milyar Türk lirası faiz dışı fazla verilmişken 2018 yılı eylül ayında 4,3 milyar lira faiz dışı fazla verilmiştir. 2018 yılı eylül ayında bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 27,4 oranında artarak 61,1 milyar Türk lirası olmuştur. Bütçe giderleri ise yüzde 23,3 oranında artarak 67 milyar Türk lirası olarak gerçekleşmiştir.

2018 yılı eylül ayında vergi gelirleri geçen yılın aynı ayına göre yüzde 17,7 oranında artarak 49,2 milyar Türk lirası olarak gerçekleşmiştir. Faiz hariç bütçe giderleri ise yüzde 23,6 oranında artarak 56,8 milyar Türk lirası olmuştur. Yeni Ekonomi Programı kapsamında hazırlanan 2019-2021

Dönemi Orta Vadeli Programı'nda 2018 yılı sonu itibarıyla bütçe açığının 72 milyar 137 milyon Türk lirası, bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise yüzde 1,9 olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Faiz dışı fazlanın 4 milyar 263 milyon Türk lirası, gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise binde 1 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2019-2021 döneminde ekonomi politikasının temel amacının kısa vadede fiyat istikrarının ve finansal istikrarın yeniden tesis edilmesi, ekonomide dengelenmenin ve bütçe disiplininin sağlanması, orta vadede sürdürülebilir büyüme ve adaletli paylaşıma yönelik ekonomik değişimin gerçekleştirilmesi olarak belirlenmiştir.

Bu dönemde maliye politikasının temel hedefi merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki mal ve hizmet, sermaye, cari transfer ve faiz giderlerinin azaltılması ve gelirlerin artırılması olduğu görülmektedir. Yine, 2019-2021 döneminde sıkı para ve maliye politikalarının eş güdüm içerisinde yürütülmesi hedeflendiğini görmekteyiz.

Bütçenin dayandığı temel makroekonomik göstergelere baktığımızda Orta Vadeli Programda 2019 yılı için, sabit fiyatlarla gayrisafi yurt içi hasıla büyümesinin yüzde 2,3, yıl sonu enflasyonunun ise yüzde 15,9 olacağı tahmin edilmiştir.

Bütçe giderlerine ilişkin temel politikalara baktığımızda da kamu kurumlarında taşıt kullanımında maliyet etkinlik analizleri yapılarak tasarruf sağlamaya yönelik gerekli tedbirlerin alınmasının hedeflenmiş olduğunu, kamu hizmeti sunumuyla doğrudan ilişkisi olmayan makam aracı, lojman ve sosyal tesislere yönelik harcamaların sınırlandırılmasının öngörülmekte olduğunu; sağlık harcamalarının azaltılması için koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri geliştirileceğini; ihalesi yapılmamış ve ihalesi yapılmış ancak başlanmamış projelerin askıya alınacağını; tarım sektörüne verilen destekler, üretici geliri ve tüketici refahı ile üretimde etkinlik, verimlilik ve kalitenin artırılmasını sağlamaya yönelik olarak şekillendirileceğini ve sadeleştirileceğini; kamu idarelerine tahsisli olan hazine taşınmazlarından ilgili idare tarafından tahsis amacına uygun olarak kullanılmayanların belirleneceğini, belirlenen bu taşınmazlara başka bir kamu idaresince kamu hizmetlerinin yürütülmesi için ihtiyaç duyulması hâlinde bu idarelere tahsis edileceğini, aksi hâlde ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmalara devam edileceğini; kamu taşınmazlarının, başta tarım, hayvancılık, ağaçlandırma, enerji, turizm, kentsel dönüşüm ve konut stokunun yenilenmesi olmak üzere yatırımları teşvik amacıyla kullanılmasına devam edileceğini görmekteyiz.

Bütçe gelirlerine ilişkin temel politikalara baktığımızda da vergisel teşviklerin gözden geçirilerek vergi harcamaları ve bunların mali etkileri hakkında kamuoyunun düzenli olarak bilgilendirilmesine devam edileceğini; etkinliği olmayan istisna, muafiyet ve indirimlerin kademeli olarak kaldırılarak vergi sistemi dâhil bütüncül, sade ve etkin hâle getirileceğini, vergi tabanının genişletileceğini ve vergide adaletin pekiştirileceğini; ekonomik dengelenme sürecine katkı sağlamak adına lüks veya ithal yoğunluğu yüksek ürünler tespit edilerek bunlara ilişkin vergisel düzenlemeler yapılacağını görmekteyiz.

2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçe gelir ve gider tahminleri yapılırken gayrisafi yurt içi hasılanın reel olarak yüzde 2,3 büyüyeceği; gayrisafi yurt içi hasıla deflatorünün yüzde 16,3 olacağı; yıl sonu TÜFE'nin yüzde 15,9 olacağı; ihracatın 182 milyar Amerikan doları olacağı, ithalatın 244 milyar Amerikan doları olacağı öngörülmektedir.

Bütçe büyüklüklerine göz attığımızda da bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının 2019 yılında yüzde 1,8, 2020 yılında yüzde 1,9 olarak gerçekleşeceği, 2021 yılında ise yüzde 1,7'ye düşeceği tahmin edilmektedir.

Faiz dışı fazlanın gayrisafi yurt içi hasılaya oranının 2019 yılında binde 8, 2020 ve 2021 yıllarında ise sırasıyla yüzde 1 ve yüzde 1,3 olarak gerçekleşeceğinin de öngörüldüğünü görmekteyiz.

Bütçe giderleri hazine yardımı ve gelirden ayrılan paylar hariç 960 milyar 976 milyon Türk lirası olarak belirlenmiştir. Buna göre toplam bütçe giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 21,6 olacağını görmekteyiz.

2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi'nde tarımsal destekleme ödemeleri için de 16 milyar 72 milyon Türk lirası ayrıldığını yine görüyoruz.

Yatırım ödenekleri dâhil tarıma ayrılan kaynak toplamı 26,5 milyar lira olarak görülüyor bütçede.

Bütçede sermaye giderleri için 54 milyar 432 milyon Türk lirası, sermaye transferleri için 10 milyar 46 milyon Türk lirası, yatırımları hızlandırma ödeneği için 600 milyon Türk lirası olmak üzere toplam yatırım harcamaları için 65 milyar 78 milyon Türk lirası ödenek öngörüldüğünü görüyoruz.

2019 yılında da bütçeden en büyük pay yine, eğitime ayrılmaktadır. Eğitime ayrılan kaynak 2019 yılında 161 milyar Türk lirasına çıkarılıyor. Böylece bütçe giderlerinin yaklaşık yüzde 17'si eğitime ayrılmış oluyor. Bu demektir ki 2018 yılında da vergi gelirlerinin yüzde 21'i eğitime harcanacaktır.

Bütçeden sağlığa ayrılan pay ise yaklaşık 157 milyar Türk lirası olmuştur. 2002 yılında yüzde 11,3 olan sağlık harcamalarının bütçe içerisindeki payı, 2019 yılında yüzde 16,3'e çıkarılmaktadır.

Bütçe Kanunu Teklifi'nde merkezî yönetim bütçe gelirlerinin brüt olarak 1 trilyon 48 milyar 95 milyon Türk lirası öngörüldüğünü görüyoruz.

Net bütçe gelirlerinin ise 880 milyar 359 milyon Türk lirası olduğunu yine Bütçe Kanunu'nda görüyoruz.

2019 yılında vergi gelirlerinin ret ve iadeler hariç 756 milyar 495 milyon Türk lirası olarak gerçekleşmesini beklemekteyiz.

Kamu idareleri itibarıyla bütçe büyüklüklerine baktığımızda 2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi'nde Millî Eğitim Bakanlığına 113,8 milyar Türk lirası, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına 103,1 milyar Türk lirası, Sağlık Bakanlığına 48,4 milyar Türk lirası, Millî Savunma Bakanlığına 46,5 milyar Türk lirası, Tarım ve Orman Bakanlığına 33,7 milyar Türk lirası, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına 27,8 milyar Türk lirası ödenek ayrılmış.

Özel politika gerektiren gruplardan Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı kadın konukları için 209 milyon Türk lirası; Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerinin giderleri için yaklaşık 93,5 milyon Türk lirası; şiddet mağduru kadınlarımıza sağlanan barınma imkânı için yaklaşık 3,4 milyon Türk lirası; çocukları için sağlanan kreş hizmeti için 1,6 milyon Türk lirası; 6284 sayılı Kanun kapsamında Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde yine 98,5 milyon Türk lirası ödenek ayrıldığı görülmektedir.

2012 yılından itibaren 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu kapsamında olan eşi vefat etmiş kadınlar için düzenli nakdi sosyal yardım programı başlatılmıştır. Bu kapsamda aylık 275 Türk lirası olmak üzere 2 aylık periyotlarla 550 Türk lirası düzenli nakdi yardım verilmektedir.

Gençlere yönelik politikalara bakınca da 2018 yılının Ocak ayında üniversitede okuyan ve şartları uygun olan yaklaşık 416 bin öğrenciye burs, 1 milyon 173 bin öğrenciye de öğrenim kredisi verilmiştir, 2019 yılında buna devam edileceği görülmektedir.

Yine, yaşlılara yönelik politikalarda huzurevlerinin giderleri için 2019 yılında yaklaşık 786 milyon Türk lirası ödenek ayrıldığı görülmektedir. altmış beş yaşını doldurmuş vatandaşlarımıza 4387 gösterge rakamının memur aylık katsayısıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık ödeme yapılmaktadır. 2019 yılında da bu amaçla yaklaşık 5 milyar 146 milyon Türk lirası ödenek ayrıldığını görüyoruz.

Tarım alanındaki desteklere baktığımızda bütçede çay sektörünün düzenlenmesi, üretici mağduriyetinin ve çay sektöründeki kayıt dışılığın önlenmesi amacıyla yaş çay ürünü için fark ödemesi desteği uygulamasına devam edileceği, yine fındıkta sürdürülebilirliğin sağlanması, kalite ve verimin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, fındıktan başka alternatifi olmayan üreticilerin gelir seviyelerinin yükseltilmesi, ileriye yönelik projeksiyonların yapılması, tarımsal sanayiye hammadde temini ve uluslararası rekabet gücünün artırılması amacıyla alan bazlı gelir desteği uygulamasına devam edileceği görülmektedir. Pamuk üretiminde kalite ve verimliliğin artırılması, pamuk çiftçisinin gelir düzeyinin yükseltilmesi ve üretimin iç talebi karşılayacak düzeylere çıkarılmasının da hedeflenmekte olduğu görülmektedir.

Netice olarak, 2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçesinin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını diliyor, kanun teklifine destek olacağımı ifade ederek Komisyonumuzun siz değerli üyelerini ve salonumuzda bulunan tüm dinleyenleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Öztürk.

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI(Devam)

2.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç'in, Orta Vadeli Mali Plan'ın yayınlanmasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN - Sunuşu yapmış olduğumuz gün Sayın Kuşoğlu'nun orta vadeli program ve orta vadeli mali planın geç yayınlanmasına ilişkin bu raporun Anayasa ve 5018'e aykırılığına ilişkin bir Başkanlık Divanının, Komisyon Başkanlığının bu konuda ne yaptığına ilişkin bir sorusu olmuştu. Bugün orta vadeli program ve orta vadeli mali planın zamanında yayınlanmasına ilişkin Sayın Kalaycı'nın da bu konuda açıklamaları oldu.

Şunu ifade etmek istiyorum: Anayasa'nın 161'inci maddesine baktığımızda Cumhurbaşkanlığı bütçe teklifinin mali yılbaşından en geç yetmiş gün önce Meclise gönderilmesi gerektiği ve elli beş gün içerisinde de Komisyon tarafından bunun karara bağlanarak raporun hazırlanarak Genel Kurula gönderilmesi ve mali yılbaşından önce de bu bütçenin Genel Kurulda karara bağlanması konusu var. 161'inci maddeye baktığımıza göre, orta vadeli program ve orta vadeli mali plana ilişkin herhangi bir düzenleme burada bulunmamaktadır ve Anayasa ve 5018'e uygun olarak da Cumhurbaşkanlığı tarafından Cumhurbaşkanlığı bütçe teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Gene aynı şekilde 5018 sayılı Kanun'un 16'nı maddesi orta vadeli programın eylül ayının ilk haftasının sonunda, orta vadeli mali planın ise ikinci haftanın sonuna kadar açıklanması gerekliliği ifade ediliyor. Tabii, bu süreler bütçe hazırlık sürecini düzenleyici bir hüviyete sahip. Cezai bir müeyyide bu konuda söz konusu olmadığı gibi gecikme herhangi bir şekilde hak kaybını da ortaya koymuyor yani bu sürecin hak düşürücü gibi değerlendirilmemesi gerekiyor. Gene aynı şekilde, bu belgelerin de bütçenin geçerliliğini etkilediği sonucuna varıyor olmanın da doğru olmadığını düşünüyoruz. Burada önemli olan bu orta vadeli program ve orta vadeli planın bütçenin Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmadan önce açıklanıyor olması. Tabii ki gene her iki üyemizin bu konudaki şeyine ben de

Plan ve Bütçe Komisyonu

30.10.2018

T:5

O: 1

katılıyorum. Zamanında tabii ki orta vadeli program ve mali planın açıklanması bir tercih sebebidir. Ama geçmişte de baktığımızda 2015 yılında hem orta vadeli program hem de mali planın ekim ayı içerisinde, 2016'da ekim ayı içerisinde, 2017'ye geldiğimizde 27 Eylül'de orta vadeli programın, 5 Ekimde de mali planın açıklandığını görüyoruz. Bu yola baktığımızda da biri 20 Eylülde, bir tanesi de 11 Ekim olarak yayınlandı. Onun için bu manada baktığımızda, bunun Anayasa'ya ve 5018'e aykırılığı konusunda herhangi bir şekilde Başkanlık Divanının bir görüşü yoktur. Anayasa'ya ve hukuka uygun biçimde de bütçe görüşmeleri sürdürülmektedir.

Bu değerlendirmeleri yaptıktan sonra 14.30'a kadar birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati: 13.35

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.40

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 5’inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER(Devam)*A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER(Devam)*

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN - Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Bekaroğlu, buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım, değerli basın mensupları, bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2019 bütçesi hayırlı olur umarım.

Değerli arkadaşlarım, ben de bugünlerde hepimizin içini acıtan, donduran olayla başlamak istiyorum. Tunceli’nin Nazimiye ilçesinde donarak şehit olan 2 er... Allah rahmet eylesin; ailelerine, bütün millete başsağlığı diliyorum. Çok ibretlik bir olaydı bu arkadaşlar. Benim büyükannemin 2 ağabeyi Allahuekber Dağlarında kalmıştır. “Oysa annem giderken yün çorap vermişti. Başka bir şey oldu, çocuklara kıydılar.” diye ölene kadar bunu söyledi büyükannem. 1914’tü değerli arkadaşlarım; şimdi 2018, insanlar donarak ölüyor. Bu çok ibretlik bir olaydır, geçirtililecek bir olay değildir. Bugün Sayın Bakanın yapmış olduğu açıklamalardan ben şahsen hiç tatmin olmadım. Aslında bu olay şu anda görüştüğümüz bütçeyle de yakından ilgilidir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, iki küçük konu var. 27/10/2018 tarihli 30578 sayılı mükerrer Resmî Gazete’de “2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı yayımlandı.” deniliyor. Değerli arkadaşlarım, bu ifade bile çok ciddi sorundur. Türkiye’de meydana gelen değişikliği, hani “yeni sistem, yeni dönem” filan dediniz ya, onu anlatması açısından anlamlıdır. “2019 yılı yıllık programı” filan değil, “Cumhurbaşkanlığı.” Yani, bir şeyin üzerine... Hani “tek insan, tek kişi yönetimi” filan diyoruz, çok da kızılıyorsunuz, sinirleniyorsunuz filan ama hiçbir şekilde saklayamıyorsunuz; iradeyi, bütün milletin iradesini, her şeyi tek bir yere, tek bir güce bağliyor olmanızı açık bir şekilde ortaya koyuyor, gösteriyor. Değerli arkadaşlarım, buna sürekli olarak “seçilmiş, seçilme” filan işareti yapılıyor, “Seçilmiştir, daha ne? Kiminle paylaşacak?” filan deniliyor. Yani, demokrasiyi yeniden dönüp anlatmaya gerek yok; seçilmiş bir insanın demokrasilerde bir ülkeyi nasıl yöneteceği, hangi hakkı ne şekilde kullanacağı... Zaten Anayasa da bunu açık bir şekilde belirtmiştir, çok net bir şekilde bilinen bir konudur dolayısıyla “Seçilmiştir, her şeyi yapar.” çok eskimiş bir safsatadır bana göre. Seçilmiş elbette ülkeyi yönetir ama ülkeyi hukukun içinde yönetir değerli arkadaşlarım ve yönetirken de diğer anayasal mekanizmalar hukukun içinde yönetip yönetmediğini denetler; bunlardan bir tanesi yasamadır biliyorsunuz, diğeri de yargıdır, denetler. Ama bu anlayış, bu kafa, sizin bu anlayışınız “Biz seçildik dolayısıyla kimse hiçbir şey yapamaz, söyleyemez.” anlayışıdır ve bugün yaşamış olduğunuz ekonomik krizin sebeplerinden bir tanesi de budur diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, 1982 Anayasası Meclisin bütçe hakkını çok açık bir şekilde, sarıh bir şekilde teslim eder ama yine, yayımlanan -16/4/2017- 6771 sayılı Kanun'un 15'inci maddesiyle değişiklik yapılarak meşhur 161'inci madde "Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesini kabul etmediği durumda yeni rakamlarla yeniler ve devam eder." hükmüyle, bu Meclisin sizin döneminizde zaten sakatlanmış olan bütçe hakkının ciddi bir şekilde... Değerli arkadaşlarım, öteden beri sakattı ama sizin döneminizde özellikle Sayıştay bir şekilde devre dışı bırakılarak ya da Sayıştay denetçileri göstermelik hâle getirilerek bu bütçe hakkı bir şekilde gasbedilmişti ya da ciddi bir şekilde zedelenmişti. Bu Anayasa değişikliğiyle bütçe hakkı bütünüyle ortadan kalkmıştır. Böylesine bir ortamda biz burada Plan ve Bütçe Komisyonu olarak bütçeyi konuşuyoruz, bunun altını çizmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, daha bütçeye girmeden bir konu daha var. Buraya gelmeden evvel bir 15 Temmuz mağduruyla -biz "mağdur" diyoruz, siz bunlara çok sinirleniyorsunuz- gördüğüm. Bir yüzbaşı, hikâyesi var: tutuklanmış, bir sene içeride kalmış, serbest bırakılmış, sonra beraat etmiş, görevine dönmek istiyor ama dönemiyor, çok ciddi ekonomik şeyler yaşıyor. Bir psikiyatri uzmanı olarak da bir şekilde anlattı bana yaşadıklarını. Gerçekten çok trajik bir olay yaşıyor. Bu adaletsizlik devam ediyor. Bunun gölgesinde yine bu Plan ve Bütçe Komisyonunda 2019 yılı bütçesini, 2017 yılı kesin hesaplarını görüşeceğiz. Ama bakıyorum ben şimdi burada, hemen Bakan arkadaşın yanında Bakan yardımcılarını oturuyor; bunlar milletvekilliği döneminde gitmişler, şeyi ziyaret etmişler -şu anda fotoğrafı da var burada, isim istenirse verebilirim- ama bunlar duruyor; Sayın Bakan bu okullarda okumuş filan, duruyor. Değerli arkadaşlarım, çok ciddi bir yük altındasınız; bunun üzerine gidin arkadaşlar. Yani, bu ülkede 15 Temmuzda gerçekten ülkenin, milletin birliğine, bütünlüğüne, geçmişine yapılan bu hain saldırıyla beraber müthiş haksızlıklar, adaletsizlikler yaşıyor; bunlara bigâne kalamazsınız değerli arkadaşlarım. Hiç kimseyi suçlamıyorum ama bunlara ciddi bir şekilde bakmanız gerekiyor diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, 2019 yılı bütçesiyle ilgili hazırlama takvimi konusunda da çok ciddi gecikmeler oldu. Yani yasa böyleyse buna uymak lazım yoksa kaldırmak gerekiyor. "Takvim yok, ne zaman gelirse gelsin..." Ama siz bütün aşamalarda işte orta vadeli programda, bütçenin sunulmasında, hepsinde gecikmeli bir şekilde gittiniz. Bu gecikme, tabii, bu bütçenin gerektiği gibi görüşülmesini de engelleyen bir konu olarak karşımızda duruyor, bunu da belirtmek isterim.

Değerli arkadaşlarım, bu bütçenin açıklamasıyla ilgili, biliyorsunuz, yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sonrası bir Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı kurulmuştu. Bu Bütçe Başkanlığının bütçenin hazırlanmasında etkili olacağını hatta orta vadeli programın hazırlanmasında etkili olacağını -o meşhur planlamaları- Ekonomi Bakanlığının filan yerini aldığını, Devlet Planlama Teşkilatının yerini aldığını filan biliyoruz ama hiç yok ortada gerçekten. Orayla ilgili, o daireyle ilgili kimse oturuyor mu -ben kaçırılmış da olabilirim- Sayın Bakanın arkasında kimse oturuyor mu, bilemiyorum. Bunu niye söyledim? Şunun için söyledim değerli arkadaşlarım: Bu Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ilgili, yaşadığımız krizle de çok yakın ilişkisi olduğunu düşünüyorum ben. Evet, eski sistem bir şekilde ortadan kaldırılıyor yani müthiş bir şekilde eski sistem böyle, işte, filin züccaciye dükkânına girmesi gibi girilip yok ediliyor; eski gelenekler, alışkanlıklar, birikimler filan dağıtılıp gidiliyor. "Onun yerine ne kuruluyor?" konusunda çok ciddi soru işaretleri duruyor. Ekonomiye ilgilenen insanlar da bütün dünya da bu işe bakıyor: Kim yapıyor, ne yapıyor? Yok oldu, ortadan kalktı, ne yapıyor? Siz sadece böyle kısa kısa programlarla mı gideceksiniz mesela Sayın Bakanım? Yanılmıyorsam Onuncu Kalkınma Planı 31 Aralık 2018'de bitiyor, değil mi? Bununla ilgili geçen sene o zamanki Sayın Bakan Lütfi Elvan bizi Bakanlığa çağırdı, topladı; Türkiye çapında müthiş arayış konferansları düzenlendi, yeni on yıllık planla ilgili çalışmalar yapıldı ama hiç adı bile

geçmiyor. Yani gerçekten şeye mi döndük, “Ne planı kardeşim? Bize plan değil pilav...” oraya mı gidiyoruz? Yani, bu planı bütünüyle devre dışı mı bıraktınız? Bunu bir soru olarak algılayın ve lütfen cevap verin, başka merak edenler de vardır diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakanın sunumunda da ki daha önce Sayın Bakanın sunduğu yeni ekonomik model vardı, krizden nasıl çıkacağımızı, enflasyonu nasıl düşüreceğimizi gösteren şey vardı. İşte, Yeni Ekonomik Program sunuldu, Cumhurbaşkanlığının yıllık programı sunuldu, bütçe sunuldu. Bu çerçeveden bütün metinleri okuduğumuz zaman gördüğümüz şey, kriz. Aslında kriz hiçbir şekilde kabullenilmiyor yani Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümetinin ya da Cumhurbaşkanlığı Hükümetinin, bu yönetimin en önemli zaaflarından, eksikliklerinden biri adını koymadığı, hiçbir şekilde kabul etmediği bir şeyle mücadele ediyor olması. Krizi söylemiyor ama -çok belli ki söylediği rakam, enflasyonu düşürme, döviz kontrol altına alma gibi- “Denge, disiplin, dönüşüm programı” diyerek aslında olağanüstü bir durumla mücadele edildiği çok açık, net bir şekilde görülüyor.

Değerli arkadaşlarım, bu Yeni Ekonomik Program, orta vadeli programda yer alan rakamlara göre, 2019 yılında yüzde 2,3 büyüme beklenmektedir. Şimdi, TÜİK’in yeni serisine göre hesaplanan milli gelir hesaplarına göre ulusal gelirimiz artacak. İşte, 2019 gayrisafi yurt içi hasıla cari fiyatlara 4,5 milyar TL olacak, 795 milyon dolar. Milli gelir rakamları yeni seriye göre -eski seriyle karşılaştırıyoruz- bu rakamlarla ilgili “Daha hangi kalemler ne olacak, nasıl olacak?” sorusunu sormadan evvel hâlâ sizin üzerinizde bu rakamları hesaplamayla ilgili çok ciddi soru işaretleri duruyor.

Türkiye İstatistik Kurumu geldi, Plan ve Bütçe Komisyonunda sunum yaptı, kendilerini dinledik ama hiçbir şekilde hiç kimseyi ikna edemedi. Nitekim o büyüme rakamlarına da açıklamış olduğu yüksek rakamlara da ne piyasalar baktı ne dünya baktı ne derecelendirme kuruluşları baktı; ciddi bir güvensizlik var. Bu güvensizliğin en önemli rakamlarından biri, büyüme rakamlarından çok, sizin yurt içi tasarruf oranınız. Bakın, orta vadeli programda toplam yurt içi tasarruf oranı ise gayrisafi yurt dışı hasılasının yüzde 25,3’ü olarak tahmin edilmektedir. Değerli arkadaşlarım, eğer varsa böyle bir tasarruf Türkiye’nin hiçbir problemi kalmadı. Biz mazoşist miyiz, kendi kendimize kötülük yapacağız da dünya kadar yapısal tedbir, yatırımları kısıtlama, niye böyle şeyler yapacağız ki? Verelim piyasalara teşvikleri, madem bu kadar paramız var, uçalım, uçuralım. Hiç faiz de artmaz, hiç de böyle bir şey de olmaz. Yüzde 7,5 dolarla borçlanmayız değerli arkadaşlarım. Bunlar gerçekçi rakamlar değil. Yani bunları bütün herkes görüyor. Siz böyle açıklıyorsunuz, bunların yazılmasını, çizilmesini engelliyorsunuz diye millet uyumuyor.

Şimdi, yazılmasını, çizilmesini engelliyorsunuz, toplantının başlangıcındaki tartışmaya giriyorum. Burada belki de kameramanlar gittiler grup toplantılarına, bir şey demiyorum ama Hükümetin ya da Cumhurbaşkanlığı sisteminin, yönetimin sistematik bir şekilde farklı düşünenleri susturduğu -artık yani şüpheler falan yok, işaretler falan değil- çok açık, net değerli arkadaşlarım. Yani Türkiye’deki basın-yayınla uğraşan, medyayla uğraşanlar artık tek el oluşturmıştır. Eğer bakıyorsanız gazetelere -baktığınızı sanmıyorum, siz de artık ciddiye almıyorsunuz, eminim bundan- 10 tane gazetede aynı manşet atılıyor. Böyle bir şey olabilir mi değerli arkadaşlarım? Türkiye’nin ekonomiyle ilgili rakamlarını konuşuruz “Niye kriz durumundayız?” “Bunları aşmak için neler yapacağız?” falan ama bunların yanında krizi tetikleyen çok önemli bir şey var: Özgürlüklerle ilgili, muhalefetin susturulmasıyla ilgili, düşünce ve ifade özgürlükleriyle ilgili bu ülkede çok ciddi problemler var ve bu problemler aşılmadıkça da çok fazla bir yere gidemeyeceğiz diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, Yeni Ekonomik Program’daki parametreler ve öngörüler dikkate alınarak hazırlanan bu bütçe ekonomide istihdam yaratacak, üretken yatırımları tetikleyecek, devletimizin niteliğinin bile tartışılmasına neden olan lüks harcamaları önleyecek, cari dengenin sürekli açık veren

yapıdan dengeli bir yapıya kavuşmasını sağlayacak, hakkaniyetli bir gelir dağılımını yaratacak, borçla finanse edilen tüketime dayalı bir büyümenin yerine, üretime dayalı bir büyüme modelinin ilkelerini yaşama geçirecek bir bütçe değil maalesef değerli arkadaşlar. Bu bütçe, ekonomik krizle mücadele için de gerekli argümanları barındırmamakta bize göre. Sadece kamu yatırımlarında tasarrufu ön plana çıkarmaktadır. Lüks harcamalar, şaşalı açılış törenleri, birkaç ilde devam eden Cumhurbaşkanlığı konut yatırımları, harcamalarla, bunlarla ilgili hiçbir şey yapmıyor, sadece ve sadece yatırım rakamlarını kısıyor ve bu şekilde krizle ya da sorunla -her neyse o sorun, kriz demiyorsunuz siz- mücadele edecek?

Şimdi, Sayın Bakanım, değerli arkadaşlarım, Bakanın yaptığı açıklamaya göre 2019 yılı -bütçe gerçekleştirmelerinin- merkezi yönetim bütçe giderlerinin 822,8 milyar TL, merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 749,6 milyar TL, bütçe açığının 72,1 milyar TL olacağını söylüyor. Değerli arkadaşlarım, bunların gerçekçi olmadığını benden evvel konuşan arkadaşlar çok açık, net bir şekilde söylediler, gelir kalemleriyle ilgili söylenenler var, hepsine katılıyorum. Gerçekten, siz bu vergiyi toplayabilecek misiniz? Hadi topladığınızı kabul edelim, bu gelir adaletini düzenleyecek bir düzenlemeniz yok. Yine, siz dar gelirlilerden dolayı vergiler alacaksınız ama bunu da sağlayabileceğinize dair bütçede herhangi bir rakam göremiyoruz değerli arkadaşlar.

Değerli arkadaşlarım, bu krizin adını koymak lazım. Bu nasıl bir kriz? Gerçekten, bunun adını koyamazsak hiçbir yere gidemeyiz. Siz ülkede aykırı ses çıkaran herkesi... “Aykırı ses çıkaran.” derken siyaseten filan değil, ekonomik olarak da aykırı ses çıkaran herkesi bir şekilde baskılıyorsunuz. Bu ülkede maalesef, bu ülkenin Cumhurbaşkanı iş adamlarıyla yapmış olduğu bir toplantıda: “Niye OHAL’e karşı çıkıyorsunuz ki? Bak, OHAL’i sizin lehinize uyguluyorsunuz, grevleri erteliyoruz.” diyebilmiştir değerli arkadaşlarım. Bunlar gerçekten acı bir şeydir.

Bu krizin adını koymak lazım. Yani bu kriz bütünüyle sizin hatanızla ortaya çıkmış değil -bak, muhalefet olarak çok farklı bir şey söylüyorum- bu kriz zaten çıkacaktı. Bu kriz yani kapitalist ekonominin, neoliberal aşamasının yani ciddi üçüncü nesil krizlerinden, ilklerinden biridir ve bu kriz siz bu hataları yapmasanız da çıkacaktı ama siz çok büyük hatalar yaptınız, çok büyük yanlışlar yaptınız. Yani yaptığınız yanlışlardan bazıları ekonomiyle ilgili yanlışlardır, bazıları da siyasetle, demokrasiyle, özgürlükle ilgili yanlışlardır. Ekonomiyle ilgili yaptığımız yanlışları -zaman da çok çabuk akıp gidiyor- hemen ifade edeyim değerli arkadaşlarım. Dünya ekonomisi, kapitalist ekonomi kendi tıkanıklığını aşmak için bulmuş olduğu o finans kapitale geçişte, o para basıp her tarafı, insanları borca tahrik ederken siz de bu şeylere kapıldınız, müthiş ucuz paralar aldınız, o paralarla... Şimdi tartışıyoruz, benden önce konuşan arkadaşlar çok net bir şekilde ifade ettiler, sizin ihracatınızın yüzde 82’si dışarıdan ithalata dayanıyor. Siz gerçekten katma değer üretmiyorsunuz. İşte, siz o gelen paralarla katma değer üretecek bir iş yapmadınız değerli arkadaşlar.

Bakın, çok acıdır bu ülkede -ismini vereceğim, hiç sakınca görmüyorum- Sabancı Holding bu ülkenin sanayiyle uğraşan en önemli kuruluşuydu. Sabancı Holding artık sanayici değildir arkadaşlar. Bu, sizin uyguladığınız ekonomik politikalarla olmuştur. Sabancı Holding şimdi finansla uğraşıyor değerli arkadaşlarım, enerjiyle uğraşıyor, inşaatla, şununla bununla uğraşıyor. Siz gelen o parayı gerçekten sanayi yapacak, AR-GE yapacak, üretim yapacak, katma değer yapacak dolayısıyla ürettiğimiz malın büyük çoğunluğunu bizim yapacağımız dolayısıyla borçlanma ihtiyacımızı azaltacak şekilde kullanmadınız, siz böyle bir şey yaptınız. Zaten siz bunu elinizde buldunuz değerli arkadaşlarım. Yani 2001 krizi sonrasında Türkiye’de uygulanan IMF programına sarıldınız, IMF programına sarılırken şu yalan da yayıldı: Ekonomideki bu tedbirler alınırsa, bu neoliberal politikalar uygulanırsa aynı zamanda demokrasi, özgürlükler, hak, adalet filan da uçacak. İlk dönem buna siz sarıldınız ve bunun sonrasında deniz bitti, dünyada işler değişti, dünyada işlerin değiştiğini hiçbir şekilde öngöremediniz, sizin büyük

hatanız buradadır ve özellikle seçimleri kazanmak için de düşük faiz olayında ısrar ettiniz, şimdi işin içinden çıktınız. Şu anda faiz ve kur sarmalı içine girdiniz. Bunu düzeltecek de herhangi bir aracınız gereciniz, maalesef, değerli arkadaşlarım, yok. Böyle bir şeyi de kimsenin önüne koyamıyorsunuz.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım; bu bütçe, üretimde ithalata bağımlılığı ve yüksek dolarizasyon seviyesinin bir sonucu olarak Türkiye’de oluşan krizi es geçecek, göreceksiniz. Bu kriz, başka bir krizi tetikleyecek. Siz faizleri yükseltmiş olmanıza rağmen enflasyonu düşüremeyeceksiniz, siz faizleri yükseltmiş olmanıza rağmen kuru sınırlayamayacaksınız ve Türkiye önümüzdeki dönemde -biraz evvel bir arkadaşımız da ifade etti, şu anda bir krizin içindedir- çok daha derin, çok daha önemli bir krizin içine girecek ve siz bu krizle ilgili hiçbir şey yapmayacaksınız.

Değerli arkadaşlarım, borçlanmayla ilgili birkaç cümle söyleyeceğim. Sayın Bakan geçenlerde çıktı televizyona...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, lütfen, toparlayın.

Buyurun.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Gerçi Sayın Bakanın son günlerdeki performansını çok iyi görmüyorum, motivasyonunu da iyi görmüyorum, bütçe sunuş motivasyonu da çok düşüktü. Geçenlerde televizyona çıktı, müthiş bir şey olarak anlattı, dedi ki: “Biz 2 milyar dolar borçlanacaktık, 6 milyar dolar teklif geldi.” Sayın Bakanım, sadece siz mi biliyorsunuz dünyada olup biten her şeyi? Herkes biliyor. Bunu iktisat 1’inci sınıf öğrencileri falan da biliyor. Sayın Bakanım, geçen sene nasıl borçlanıyorduk? Sayın Bakanım, niye onu söylemediniz? Kağıdı on yıllık vadeyle yüzde 5,1’le veriyordun. Şimdi siz beş yıllık vadede yüzde 7,5’la verdiniz Sayın Bakanım. Bir de komisyonu ne kadar olacak Sayın Bakanım? Onu da açıklasaydınız. Aradaki bankaların komisyonu ne olacak? Yüzde 1-1,5 da onlar olacak değerli arkadaşlarım, 7,5-8; 8,5-9. Ya, değerli arkadaşlarım, buna Türkiye ekonomisinin dayanması falan mümkün değil. Size yaptırılan şey budur, bunu yaptınız. Sizi kimse de göndermeyecek. Öyle, neoliberal hamaseti de bırakın. Tuhaf bir şekilde her şeyi milliyetçilikle bağlıyorsunuz. Düşmanlar bizi... Brunson... Ne Brunson’u? Bağırıdınız, çağırıdınız “Brunson şöyle yaptı, böyle yaptı. Bize saldırıyorlar.” Sonra çıktınız “Bu döviz kriziyle Brunson’un ilgisi yok.” dediniz. Ya, nasıl bir şey değerli arkadaşlarım? Kim güvensin, nasıl güvensiz size, niye güvensin? Şimdi, siz çıkıyorsunuz “Bağımsız yargı...” Ondan sonra Amerika’da, elin gâvur memleketinde -söz Meclisten dışarı- diyorlar ki: “İki gün sonra papaz falan zamanda, falan şeylerle gelecek.”

Değerli arkadaşlar, size kim güvenecek, bize kim güvenecek? Gülüyoruz falan ama bu çok acıdır. “Biz çadır devleti değiliz. Muz cumhuriyeti değiliz.” Peki neyiz biz? Değerli arkadaşlarım, size soruyorum. Bu nasıl bir şey?

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, toparlayın isterseniz bence, dağılıyor bayağı çünkü.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tam güzel bir yere gelmişken “Toparlayın.” diyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, aslında bütçeyle dünya ekonomisinin nereye gittiğini, Türkiye ekonomisinin nereye gittiğini çok ciddi bir şekilde konuşabilir ve tartışabilirdik ama ne bu işin tekniği buna izin veriyor ne de bizim rakamlar, bu bütçe sunuş şekli buna izin veriyor.

Son birkaç cümle de -hep es geçiyoruz, zaman kalmıyor- kesin hesaplara ilgili söylemek isterim değerli arkadaşlarım. Aslında kesin hesap, bütçe gerçekleşmesini tartışmak anlamına geliyor. Yani milletin bize verdiği hakkı biz de kullansın diye hükûmetlere veriyoruz, diyoruz ki: “Şu yerlerden, şu kadar vergi toplayın, şuralara şöyle harcayın. Şunu yapın, bunu yapın.” diye talimat veriyoruz. Sayın Cumhurbaşkanına vereceğiz şimdi talimat, o talimat almaz ama veriyoruz. Ondan sonra da buraya

geliyoruz, 2017 yılında vermiş olduğumuz bu şey ne oldu, bunu tartışmamız gerekiyor. Ama hiçbir bütçede -şu Plan ve Bütçe Komisyonunun bütün tutanaklarını inceleyin değerli arkadaşlar- bunlar konuşulmamıştır. 2 tane problem var. Bu problemleri aşalım değerli arkadaşlarım hep birlikte “yeni sistem” diyorsanız, “yenilik” diyorsanız.

Bunlardan bir tanesi: Gelecek senenin bütçesi ile bir önceki senenin bütçesini birlikte konuşmak mümkün değil; bu, teknik olarak mümkün değil. Bunun için yeni bir kesin hesap komisyonu kurulsun ya da Plan ve Bütçe Komisyonunun alt komisyonu ayrı zamanda bunları tartışsın. Dünyada da bunların örnekleri var. Bunlardan bir tanesini yapalım ve kesin bir şekilde bu şeyleri tartışabilelim. Yoksa gerçekten bir yere gidemeyiz.

Başka bir konu da değerli arkadaşlarım, biz ezbere bir denetim yapamayız. Ne dedim? Dedim ki: Türkiye Büyük Millet Meclisi seçilmişti yani hükümeti denetler hukuk içinde yönetiyor mu, yönetmiyor mu; bütçe çerçevesinde, Meclisin hazırlamış olduğu bütçe çerçevesinde bu millettten para toplamış mı ve bu paraları bu şekilde kullanmış mı, kullanmamış mı? Bunu neyle biz ölçeceğiz? Sayıştayla ölçeceğiz ama Sayıştayı yok ettik değerli arkadaşlar. Sayıştay görevlisinin burada oturmasına falan bakmayın. Zamanı geldiğinde konuşacağım, unutulmuş şeyler de var. Sayıştay raporları diye bir şey yok değerli arkadaşlar. Buna rağmen kırıntılar... “Memur maaşlarında bilmem ne olmuş, bordroda falan olmuş, falan yere gitmiş de işte bir gecelik şey unutulmuş.” Bunlarla bütçe denetimi yapılmaz ki değerli arkadaşlarım, böyle bir şey olmaz. Dolayısıyla Sayıştayı tekrar Sayıştay hâline getirmeden bizim bu kesin hesapları tartışmamız mümkün değil. Adalet ve Kalkınma Partisi Hükümeti de maalesef, Sayıştayı Sayıştay olmaktan çıkarmıştır. İlgili bakanlıkların, kuruluşların bütçeleri konuşulurken bunlara Sayıştay raporlarından örnekleri de vermeye çalışacağız diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hayırlı olsun tekrar.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sataşmadan söz vereceğim.

Buyurun Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sataşma değil efendim.

BAŞKAN – Pardon, ben yanlış anladım.

III.- AÇIKLAMALAR(Devam)

4.- Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmasında kullandığı “gâvur” kelimesinin nefret söylemi olduğuna ve Mecliste kullanılmış olmasını kınadığına ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Şimdi, “gâvur” söylemi bir nefret söylemidir arkadaşlar, Anadolu’da da çok yaygın kullanılır.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu’nun kullandığını mı söylüyorsunuz?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Evet, Sayın Bekaroğlu’nun kullandığı “gâvur” söylemi bir nefret söylemidir, Anadolu’da da çok yaygın kullanılır ve bu nefret söylemleri üzerine nefret suçları işlenmiştir, Türkiye’de de işlenmiştir, başka coğrafyalarda da. Sayın Bekaroğlu’nun ABD vatandaşlarına da “gâvur” demesi bir nefret söylemidir. Bu nefret söylemlerinin bu Mecliste, özellikle, kullanılmış olmasını kınıyorum.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – İzin var mı Sayın Başkanım bir dakika?

BAŞKAN – Düzelteceksiniz.

Buyurun.

5.- İstanbul Milletvekili Mehmet Bekaroğlu'nun, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir defa, bu anlamda kullanmadım. Bu anlamda kullanmışsam bunu çıkarıyoruz. Ama ben şu anlamda...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Türk Dil Kurumu diyor ki: “Müslüman olmayan kimse. özellikle Hristiyan, Avrupalı, Batılı ya da dinsel inancı olmayan kimse, Allah'sız.”

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, özür dilemek kolay bir şey.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Hayır, özür dilenecek bir şey yok.

BAŞKAN – Özür dilemiyorsanız peki, yapacak bir şey yok.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ben hiçbir şekilde bir nefret söylemi amacıyla asla ve asla kullanmam, hayatımın hiçbir döneminde öyle bir şey yapmadım. Öyle anlamışsa özür dilerim ama o anlamda kullanılmadı bu. Bunun bir daha altını çizeyim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER(Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER(Devam)

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN – Sayın Tatlıoğlu, buyurun lütfen.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, Komisyonumuzun saygıdeğer mensupları; hepinizi partim ve şahsım adına saygıyla selamlarım.

Öncelikle, Cumhuriyet Bayramı'yla ilgili... Gerçekten 95'inci yılını kutladığımız Cumhuriyet Bayramı inşallah, sonsuza kadar cumhuriyetle sürer ve bu ülke ilelebet payidar olur.

İkinci konu: Yine bu Tunceli'deki Nazımiye kırsalında donan 2 askerimiz, şehidimiz için... Beni çok rahatsız eden esas husus, resmî açıklama. Burada paylaşmak istiyorum: “Sarp arazi yapısı, tipi ve olumsuz hava koşulları.” Açıklama bu. Bu ülkenin mensubu olarak çok üzülüyorum ve bu açıklamadan utanıyorum, böyle bir şey yok. Bu aile mensubu olduğunu düşündüğünüzde, hepimiz bundan son derece üzüntü duyarız. Bu sorumsuz açıklamalar, böyle ezbere yapılan açıklamalar kamu vicdanını yaralamaktadır. Ne o arazi yeni yapılmıştır ne de artık, dünyada ani fırtına, ani tipi diye bir şey kalmamıştır, bu duyurulur.

Efendim, 2019 bütçesiyle ilgili, esasen bütçe görüşmeleri genel bir görüşmedir. Tabii ki bunlar, Türkiye'nin bütçe geleneği çok eskidir hatta Türkiye'de ekonomi bilimi bile maliye kaynaklıdır Osmanlı'dan dolayı. Osmanlı bütçesi, Osmanlı hazinesi ve maliye gelişmiştir önce ve sonra ekonomiye dönüşmüştür esasen. Dolayısıyla çok derin ve çok sağlam bir maliye yapısı ve bütçe geleneği vardır.

Biz geçmişte de Mecliste bütçe görüşmelerinin genel görüşme olduğunu ve bizzat siyasi partilerin genel başkanları tarafından ikişer saatlik görüşme zamanlarıyla tartışıldığını bizzat idrak ettik ve bugün bu hakkın yine kullanılıyor olmasından son derece mutluyum ve Sayın Bakanın burada yer almasından dolayı da kendisine teşekkür ederim. Olması gereken buydu, kendisine yine de teşekkür ederim.

Şimdi, genel görüşme çerçevesinde baktığımızda, öncelikle, içinde bulunduğumuz ekonomik ve siyasal durumun bir fotoğrafını çekmemiz lazım. Ben rakamlarla ilgili çok bir görüş bildirmeyeceğim çünkü bu konuyu arkadaşlarımız çok konuştu, bundan sonra da konuşacaktır ama Türkiye'de bugün ekonominin durumu nedir? Kriz dediğimiz şeyin bir tarifi yok. Gerçekten, biz ne Sayın Bakandan ne

de ilgili bakanlıklardan ne de özellikle ittifak hükûmeti olan AK PARTİ'nin ve MHP'nin sözcülerinden bununla ilgili çok net bilgiler almadık, duymadık yani nedir bu? Bu bir finans krizi midir, ekonomik kriz midir yoksa onların önlerinde bir yönetim krizi midir, siyasal bir kriz midir? Çünkü bunu konuşmazsak buna yönelik bir çözümleme yapmamızın anlamı yok. Bunu bir tanımlamamız gerekiyor. Bakın, 2001 krizini tanımlayabiliyoruz, 1994 krizini tanımlayabiliyoruz; 2008'deki, Amerika'da başlayan, sonra Avrupa'ya da sirayet eden küresel krizi tanımlayabiliyoruz. Tanımlayabiliyorsanız teşhis edersiniz ve ona göre tedavi uygularsınız.

Buradan hareketle şunu belirtmek istiyorum: Şimdi, önümüzde orta vadeli plan var, orta vadeli mali planlar var ve bunların bir ayağı da bütçe. Ben şahsen Sayın Bakan Yardımcımıza bunu da ileteyim. "Son iki orta vadeli planda ne denmiş, ne olmuş?" a baktığımızda bu bütçeyi tartışmak çok anlamlı değil çünkü denilenler ile olanlar arasında, özellikle belli rakamlar üzerinde hiçbir gerçekleşme yok. Mesela, Merkez Bankasının enflasyon hedeflerine bakın, Türkiye'de ekonominin yüzde 60-65'ini götüren para politikası açısından söylüyorum, Merkez Bankasının enflasyon hedefi diye bir şey yok. Yani önümüzde bir tablo var, yıl 2015, Merkez Bankasının enflasyon hedefi 5, sadece yıl değişiyor. Bunların bir sorumluluğu yok mudur, sadece bu sorumluluk burada siyasal mevkide oturan Sayın Bakanın ve diğer bakanların mıdır? Bunlarla ilgili bir sorumluluk mekanizması yok mudur? Yani böyle ciddi bir düzenleme, bir yetki, görev, sorumluluk dengesi olmayacak mıdır? Toplum ve ilgili çevreler bu hedefler tutmazsa bu hedefleri siyasilerin önüne koyanların, siyasilerle beraber durumunun ne olacağını bilmek pozisyonunda değil midir? Siyasileri seçimde, evet, halk denetliyor, sorguluyor. Peki, bu süreçlerdeki bu bürokrasi, bu hedefleri koyanlar ve bunda ısrarla yüzde 5'ten vazgeçmeyip ama yine de yerini koruyan bürokrasi şöyle bir sonuç veriyor: Toplum artık bu rakamlara güvenini kaybediyor.

Sayın Paylan biraz önce çok yanlış kavramlar kullandı; "resesyon" dedi, "stagflasyon" dedi. TÜİK varken bu ülkede resesyon ve stagflasyon olmaz çünkü TÜİK bu rakamları göstermekten vazgeçti artık. Artık o durumu anlatmaktansa ne olması gerektiğini yazan bir kurumumuz var. Maalesef, uluslararası anlamda da Türkiye'de TÜİK'in rakamlarına artık güvenilmiyor. Üzerinde ciddi yorum yapılacak bir rakam ve tahlil söz konusu değil.

Şimdi, dolayısıyla bütçeye baktığımızda, eğer bugünkü ekonomiyi ve bugünkü siyasal yapıyı – özellikle ekonomiyi- tarif edemiyorsak o zaman şöyle dememiz lazım: Bu bütçenin de bir felsefesi yok. Arkadaşlar, bu bütçenin bir felsefesi yok. Bu bütçenin, gerçekten, nedir amacı? Eğer bir amacı varsa matematiği yok bu bütçenin. Bakın, bu bütçedeki enflasyon hedefi, büyüme hedefi, bütün bunların arkasında bir matematik yok. Küçülmenin çok belirgin olduğu bir dönemde, vergilerini tüketim üzerinden alan bir ekonomide vergi artışından bahsediyoruz. Bakın, tekrar ediyorum, vergilerini tüketim üzerinden alan bir kamu maliyesinde, küçülmenin olduğu bir dönemde vergi artışından bahsediyoruz. Bu, bir matematiğin olmadığı bir durum. Bunun üzerinden hesap yapacak ki yapmıyor onlar. Onların 2019 yılı enflasyon hedefleri, özellikle yabancılardan kendi ülkelerinden gelmiş durumda. Artık yerli, ciddi firmalar da yabancı danışmanlar üzerinden bu bilgileri alıyor. Yani onlarca ve yüzlerce kamu personeli çalıştırarak ürettiğimiz bu rakamların çok anlamı kalmıyor.

Şimdi, genel görüşme paralelinde bu geldiğimiz duruma bakarsak bu, on yıllık bir bozulmanın sonucu. Evet, yani biz külliye siyahçı veya beyazcı bir siyasal hareket değiliz. 2007'de gerçekten ciddi bir ivme kazanmış, Avrupa Birliği çıkmazını baz almış ve buradan hareketle bölgenin ve dünyanın gelişen ekonomilerinin önderi durumunda olan bir Türkiye vardı ama 2010'da bu meşhur referandumla başlayan FETÖ süreci ve –ben Sayın Paylan'a yine katılmıyorum- bununla devam eden çözüm

süreciyle beraber Türkiye bir sürüklenmeye girdi ve bugün bunun önce ekonomik yansımalarını, siyasal yansımalarını da hep beraber görüyoruz. Yönetilemeyen bir Türkiye var. Kendi coğrafyasında ana aktör olmaktan çıkmış bir devlet söz konusu ve bunu bütün hâliyle de görüyoruz.

Bakın, ekonomik olarak ben sizinle paylaşayım. 1960’tan bu tarafa Türkiye’nin ekonomik büyüme ortalaması yüzde 4,5; son on yılın büyüme ortalaması yüzde 3,9. Bunlar, üniversitelerin ve ilgili çevrelerin yaptığı hesaplamalar; 2015’e kadar TÜİK’in hesaplarıyla, 2015’teki revizyondan sonra TÜİK dışı kalan bir hesaplamayla ve bu son açıklanan planlamayla 2021 tamamlandığında son altmış yılın en kötü on yılı olacak ekonomik büyüme açısından. İşsizlik açısından da söyleyeyim, 1960’tan beri Türkiye’nin en kötü on yılı bu içinde bulunduğumuz on yıl. İşsizlikte Türkiye en kötü on yılını yaşıyor. Bu itirazsız, TÜİK’in rakamlarıyla bile böyle.

Buradan hareketle şöyle bir iddiada bulunayım: Son on yılda hazineden yapılan altyapı yatırımlarının tamamı Atatürk Barajı etmiyor. Bakın, tekrar ediyorum, hani “Şunları, bunları yaptık.” diyoruz ama kaynaklarımız nasıl gidiyor. Son on yılda hazineden yapılan, hazine kaynaklı altyapı yatırımlarının toplamı Atatürk Barajı etmiyor. Bunu bir de siz buyurun hesaplayın.

Şimdi, bunları özellikle niçin vurguluyorum? Madem emek veriyoruz, zaman harcıyoruz, bir çıkış bütçesi olsun. Bu Meclisin, bu ülkenin gerçekten güçlü bir sürece girmesi ve güçlü bir Türkiye olması için her şeyi var ama şu an ortak akıl eksik. Bu Meclis güçlü bir mali planlama ve bütçeleme yapabilecek bir Meclis. Bunun için böyle bir süreç arzu edilirse biz şahsen bu süreçte hiçbir şey beklemeksizin, her bakan yerinde kalsın, herkes mevkisinde kalsın ama Türkiye’yi buradan çıkaracak bir bütçe yapalım deriz ve samimi söylüyorum buna Türkiye’nin ihtiyacı var.

Bakın “bütçe dengesi” diyoruz –matematik olarak bahsedeyim- 2016-2017 arasında bütçe dengesi yüzde 2 bin şaşmış ve 2017-2018 yüzde 84, faiz dışı dengede büyük bozulma var zaten; 2016-2017’de yüzde eksi 73; 2017-2018’de eksi 135. Bu dengeler bozuluyor... Faiz harcamaları -biraz önce diğer arkadaşlar da bahsetti- yüzde 65 artıyor 2019’da eğer 2019 gerçekleşirse. Bu faizle, bu borç ihtiyacıyla Türkiye’yi, bütçesini toparlayamayız.

Hâlbuki Türkiye’nin iki tane sorunu vardır, elli yıldır, belki de ekonomi ölçüldüğünden beri: Türkiye büyürken cari açık verir, Türkiye büyümeyi bıraktığında bütçe açığı verir. Bunu çözebilirdi Türkiye. Ne zaman çözebilirdi Türkiye bunu? İşte, 2007 ile 2011 arasında büyüme sürecinde bunu fırsat bilip ilave bir büyüme kapasitesi yaratabilirdi Türkiye ama bunu yaratamadık, yaratamadık ve o dönemleri yüksek borçlanmayla geçirdik -bunlar artık dilimize pelesenk oldu- maalesef 460 milyar dolar civarında bir dış borçla karşı karşıyayız. Dış borç stokumuz aşağı yukarı yüzde 360 artmış 2002 ile 2018 arası, net dış borç stokumuz yüzde 342 artmış, özel sektör borcu yüzde 754 artmış- dolar bazında artmış- kamu borcu yüzde 218 artmış.

Şimdi, bu yapısal sorunları çözemediğimiz için tekrar bütçeye yansıyor ve bu bütçede bir ana fikir yok, bu ana fikir etrafına örülmüş matematiksel bir tablo söz konusu değil. Bunun hazırlanmasında bugün devletimiz, hükümetimiz, Türkiye’miz gerçekten fikri yetebilecek çok sayıda kadroya sahip ama bir siyasal irade olması gerekiyor. Türkiye aşağı yukarı 3 trilyon dolar para harcamış 2002’den bu tarafa ama bunlarla geldiğimiz noktada, hâlâ yapısal sorunlarımızı çözemedik. Bakın, 500 büyük firma kazancının üçte 2’sini faize harcıyor. Bu faiz tekrar kamuyu da kemirmeye başladı. Türkiye yine faiz, enflasyon ve döviz şeklinde bir kısır döngüye yürümekte. Yüksek büyüme sürecinde bu yapısal reformlarla büyüme kapasitesini artıramadık ama bugün belki bir durup, rafine bir fotoğraf çekip Türkiye’nin sorunlarına çözüm olacak bir orta vadeli plan ve bir bütçe yapılabilir ki o, bugün önümüzde olan bütçe değil.

Bütün bunların ötesinde, artık kriz ekonomik olmaktan çıktı, siyasal iklimin değişmesi lazım; bu, bir güven sorunu. Türkiye'nin iyi bir hikâye yazması lazım, Türkiye'nin iyi bir hikâyesi yok. İyi bir hikâye yazmayan ülkelerin ekonomileri olmaz. İyi bir hikâyesi olmayan ülkelerde yaşam bile coşkuyla akıyor. Yeni bir hikâye yazmak ve yeni bir siyasal iklim aralamak lazım. Demek istemiyorum ki işte “Bir seçim olsun.” Bugünkü bu Parlamentodan bir siyasal iklim yenilemesi, arkasına güvenin konacağı yeni bir yol haritası çıkarılabilir. Türkiye’de içinde yargı reformunun, eğitim reformunun, kamu harcama kalitesinin yer alacağı yeni bir yol haritasının bu Parlamento bütün partileriyle arkasında durabilir, yine Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanı; bakanlar, bakan olmak şartıyla. Yeter ki yeni bir hikâye, arkasından Türkiye'nin yeni planları, yeni bir bütçe arzusu olsun.

Bu çerçevede bu gelir tahminlerine ve harcamalara baktığımızda da bu, esasında bir transfer bütçesi, personel harcamalarıyla beraber de koyduğumuzda yüzde 75’i transfer ve personel harcamalarına giden bir bütçe. Söylemem o ki eğer enflasyonla mücadele ederseniz bunun yolu hiçbir zaman transfer harcamalarıyla tüketilebilir geliri arttırmak değildir, bunun yolu çok basit olarak, herkesin aşağı yukarı bildiği gibi, yine kamu yatırımları üzerinden ekonomiye finansman salmak ve de reel geliri artırmaktır. Transfer harcamalarıyla millî geliri bir etkileşim içerisine zor iteriz ama bu harcamaların önemli bir kısmını keşke kamu harcamalarıyla yapabilesek, keşke okullarımızdaki mevcutları 20’ye düşürebilecek eğitim kampüslerine yönltebilsek, bunun gibi harcamalar üzerinden bu kaynakları ekonomiye enjekte edebilmek bu hedefleri gerçekleştirmemiz çok daha mümkün olur diye düşünüyoruz.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Şener, buyurun lütfen.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, sayın bürokratlar, değerli üyeler; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bugün 2019 bütçesinin geneli üzerinde görüşmeler yapıyoruz. Şunu peşinen belirtmem lazım ki bu görüştüğümüz bütçede verilen rakamlar ve üzerinde yapılan teknik yorumlar ne bütçeyi ne de içinde bulunduğumuz durumu anlatır özelliklere sahiptir. Bir kere basit bir hesap yaptığımız zaman bütçe rakamlarına fazla takılmamak gerektiğini hemen fark ederiz. 467 milyar dolar dış borcu olan bir ülkede kurda 1 kuruşluk bir artış olsa Türk lirası cinsinden borç 4,67 milyar lira artmaktadır. Dolayısıyla 1 Ocak tarihi itibarıyla dolar kurunun 3,77 olduğunu düşünecek olursak bugün itibarıyla kur 5,5 lira civarındadır, 173 kuruşluk bir artış var yılbaşından bugüne kadar. Dolayısıyla bu 173 kuruşluk dolar kurundaki artışın dış borçlarımıza etkisi 807 milyar Türk lirasıdır yani otomatik olarak dış borçlarımız 807 milyar lira artmış durumdadır. Belki diyeceksiniz ki: “Dolar olarak aldığımız ve ödediğimiz paraları niye Türk lirasına çeviriyorsunuz?” Şundan dolayı: Biz döviz olarak alıyoruz, döviz olarak ödüyoruz ancak bu dövizli Türk lirası olarak kazanıyoruz; halkın TL olarak ödediği vergiler toplanıyor, buradan kamu borçları ödeniyor; firmalar da büyük ölçüde aynı kıskaçın içerisine giriyorlar. Hâlbuki, 2019 yılında vergi gelirlerine baktığımızda toplam vergi gelirleri 756 milyar liradır. Yani vergi gelirlerinden daha fazla şu kurdaki artış nedeniyle dış borçları artmış bir ülkeden ve bu ülkenin hükümet ricalinin hazırlamış olduğu bütçeden söz ediyoruz. Bu bakımdan, içinde bulunduğumuz tablo vahimdir, korkunçtur ve ister adı konsun isterse konulmasın bu bir krizdir. Zaman zaman Hükümet kriz olmadığını ifade ediyorsa da bazı yorumlarında kriz itiraflarını da görüyoruz ve de cumhuriyet tarihinin en ağır krizlerinden biridir, hatta en ağır krizlerinden biri demeyeyim, şu yaşadığımız ekonomik tablo 2001 yılından da ağırdır, 94’ten de ağırdır, daha öncekilerden de daha ağır bir tablodur. Böyle bir ağır tablo niye karşımıza çıktı? Bunun analiz edilmesi lazım. Önümüzdeki süreci doğru yönetmek için bu analizi doğru yapıp, tespitleri doğru kurgulayıp ona göre bir çözüm yolu bulmamız lazım. Yoksa “Devletin

gelirleri bu kadar, giderleri bu kadar, şu kadarı faize gidiyor, bu kadarı personele gidiyor; bunu nasıl tasarruf ederiz veya ülkede nasıl refahı artırırız?” diye rakamlar üzerinden söylediğimiz teknik sözler sonuca ulaşmamızda yeterli olmaz.

Bakın, bu Hükûmet –Hükûmet dediğim, iktidar partisi olarak kastediyorum- 2002 yılından beri iş başındadır. Yani on altı yıl oluyor. On altı yıldır iş başında bulunan bir iktidarın on altı yıl sonraki bütçesini konuşmak demek, on altı yıl sonraki makroekonomik rakamları, tabloları konuşmak demek, on altı yıl boyunca ne yaptığını da konuşmak anlamına gelir. On altı yıl ekonomide kısa dönem sayılmaz, hatta orta dönem de sayılmaz, uzun dönem sayılır. On altı yıllık bir uzun dönemin sonrasında geldiğimiz manzarayı konuşuyoruz ve üzerinde değerlendirme yapıyoruz. Önce düşündüm, elimde bir teknik metin vardı, bu teknik metni mi okuyayım yoksa biraz siyasi içerikli bir değerlendirme mi yapayım diye, Sayın Başkan benim siyasi değerlendirmelerimi çok beğendiği için ben de elimdeki teknik metinden vazgeçtim, bir siyasi değerlendirme yapayım dedim.

Değerli arkadaşlar, uzun dönem ekonomik dengeler üzerinde çalışmalarıyla meşhur Cipolla adlı bir iktisatçı vardır. Cipolla'nın insan karakterleriyle ilgili bir değerlendirmesi ve bunun ekonomiye etkileriyle ilgili bir yorumu vardır. Diyor ki: “Hangi toplum olursa olsun, insanlar dört ayrı karaktere sahiptir.” Ama belirlediği, isimlendirdiği her karakteri de özel olarak kendisi tanımlıyor; bizim bildiğimiz tanımları vermiyor. Diyor ki: “Birinci grup insanlar akıllı insanlardır. Bu akıllı insanlar bir iş yaptıklarında hem kendileri kazanırlar hem de karşısındaki kişi kazanır veya bunu daha makro düzeyde anlatsanız hem kendisi kazanır hem ülkesi kazanır ama ikinci grup insanlar vardır, bunlar aptal insanlardır. Aptal insanlar yaptığı her işte kendisi kaybeder, karşısındaki kazanır veya saflar vardır, üçüncü bir grup insan olarak. Bu saflar da...” Pardon, aptalları ters söyledim galiba. “Saflar da kendileri kaybederler, karşısındakini kazandırır ama asıl ülkenin uzun dönem ekonomik dengelerini belirleyen, gelişme performansını ortaya çıkaran insan karakteri haydutlarla ilgilidir.” diyor. “Nedir haydutlar? Haydutlar şunlardır: Kendisi bir kazanmak için karşısındakine ve ülkesine bin bedel ödetirenlerdir. Bu karakter, bu insan yapısı doğrudan doğruya ülkenin ekonomisini çökertir, krizlere sokar, ülkenin bütün performansını öldürür, insan dinamiklerini yok eder, beşerî sermayeyi mahveder ve bütün kamu kaynaklarını da bitirir, tüketir.” Neden böyledir? Çünkü bunu şöyle düşünün: Örneğin bir gece yarısı bir yerde park edilmiş bir arabayı gören bir haydut gelir arabanın camını kırar, torpido gözünü kırar, karıştırır, orada bin lira para bulur, o bin lirayı cebine koyar, ayrılırken de arabanın dört tekerini bıçaklar ve bıçağıyla tekerleri patlatır. Kendi kazancı bin liradır ama araba sahibinin camı gitmiştir, torpidosu gitmiştir, bin lirası gitmiştir, dört tekeri gitmiştir. Bin lira kazanmak için karşısındakine çok fazla bedel ödetir. Bu ‘haydut karakter’ dediğimiz karakter... Öyle bir kazanırsınız, karşınızdakine veya ülkenize bin ödettirirsiniz. Fakat şuna dikkat etmek lazım: Bu karakterler bireysel iyi niyetle oluşan karakterler değildir. Bu karakterler bir kurumsal yapı içerisinde, şeffaflık içerisinde veya şeffaflığın olmadığı bir yapı içerisinde, denetim mekanizmalarının olduğu veya olmadığı bir yapı içerisinde toplumsal kuşatılmışlıkla birlikte örülen ve ortaya çıkan karakterlerdir. Onun için, eğer akıllı insanların var olduğu, akıllı insanların tüm kamu kaynaklarını kullandığı, devletleri, ülkeleri idare ettikleri bir yapıyı arzu ediyorsanız bu yapının mutlak surette denetiminin sağlam olması lazım, bu yapı içerisinde denetim mekanizmalarının sağlam olması lazım, şeffaf olması lazım bu yapının ve bir taraftan Parlamento denetiminin, diğer taraftan kamuoyu denetiminin mükemmel bir şekilde gerçekleşmiş olması lazım. Bir ülkede denetim yoksa, şeffaflık yoksa, bütün denetim mekanizmaları tahrip edilmişse orada insan karakteri akıllı insan olmaktan öte, diğer insan karakterlerinden öte kötülüğe prim verir. Kötülüğe prim verdiğiniz zaman da ülkenin ekonomik performansı gider, çöker ve neticede ortaya ekonomik belalar çıkar.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakıyorum bu Hükümet kamudaki kurumlar içi denetim sistemini yıktı. Türkiye'nin geleneksel, taa Osmanlı'dan beri var olan çok güçlü teftiş kurulları bugün işlevsiz hâle gelmiştir. Teftiş kurullarıyla niye uğraşıldı, bunlar niye işlevsiz hâle getirildi, denetim mekanizmaları niye tahrip edildi, anlayabilmek mümkün değil. Çünkü bu kurullar bakanlık makamını zaten incelemiyordu. Bakanlık makamının yapmış olduğu incelemeler, denetimler müfettişlerin veya diğer denetim birimlerinin ilgi alanı dışındaydı ama denetime öylesine karşı bir hükümet etme anlayışı var ki tüm kamu bürokrasisindeki bakanlık makamı dışındaki denetimleri yapan birimlerin tamamı işlevsiz hâle gelmiştir. Ortaya nasıl bir tablonun çıkmış olabileceğini tahmin edebiliyor musunuz?

Bilmem, geçen gün, bir yerde komisyonda konuşurken birileri söyledi: Taa, yirmi sene, otuz sene önceki bilmem neredeki yolsuzluktan bahsediyorlar. O bahsettiğiniz yolsuzluklar, bugün kamu gücünü kullanan taa en alttaki birimlerin yolsuzluklarının yanında hiç kalır. Denetimin olmadığı yerde siz insan karakterini bozacak şekilde bir sistemi kurar, inşa ederseniz her yerde sızmalar meydana gelir. Bugün bu tablo var.

Peki Hükümet hiç mi denetlenmesin diyorum ben? Elbette hükümetin de denetlenmesi lazım, Hükümetin denetleneceği yerler de belli. Cumhurbaşkanı da denetlenecek, bakanlar da denetlenecek; bunların da denetlenmesi lazım. Denetlemediğiniz, serbest bıraktığınız takdirde denetlenemeyen bütün birimler yanlışlarında azgınlaşırlar. Onun için, Parlamento denetiminin sağlam olması lazım, güçlü olması lazım. Burası nasıl, hangi oranda güçlü ve sağlam bir denetim yaparsa; bakanlar, Cumhurbaşkanlığı, tüm Hükümet bu oranda düzgün çalışır ve her sabah kalktığında “Bugün hangi başarımlara imza atayım?” diye düşünür; “Aman, bugün hangi usulsüzlüklere sapayım?” diye düşünmez. Ama usulsüzlükler, yanlışlar, yolsuzluklar denetlenmediği takdirde her şey azgınlaşır. Var mı, Parlamente'nin böyle bir denetim gücü var mı? Yok.

“Bütçe hakkı” dediğimiz bir şey var. Halk denetiminin olması lazım. Bütçe görüşmeleri ta oteden beri basın, görsel basının da huzurunda yapıldı. Ben on bir sene ara verdim ama on bir sene öncesini biliyorum. Televizyon çekerdi, Plan ve Bütçe Komisyonunda konuşan her milletvekilinin o günkü konuşması akşam televizyonda, TRT’de yayınlanırdı değerli arkadaşlar, herkesin konuşmaları özet olarak veriliirdi. Bilsin vatandaş, bilsin. Sayın Başkan niye rahatsız olur, talimatları öyle mi alır? Anlamıyorum. “Aman basın bir görüntü alsın da gitsin.” Nerede kaldı o zaman “bütçe hakkı” dediğimiz şey? “Bütçe hakkı” dediğimiz şey sadece parlamenterlerin karar vermesi değil ki. O kararı halk adına veriyor, halkı bilgilendirecek, halkın duyarlılığını artıracak; halk da denetim gücüyle iktidarı zorlayacak yani güneş çarığı sıkacak, çarık da ayağı sıkacak ki iş yapanlar düzgün iş yapsın Sayın Başkan. Olmaz, denetimi sonsuz derecede etkin hâle getirmek lazım.

Bakin, yıllarca Millî Görüş düşüncesini biz anlattık, konuştuk, kabinedeki arkadaşlar da bunu anlattı. Ne derdik o dönemde -güçler ayrılığı, biliyorsunuz, mevcut sistemde yasama, yürütme, yargı olarak üçe ayrılır- Millî Görüş derdi ki: “Biz güçler ayrılığını dörde çıkaracağız; farklı, birbirinden bağımsız erklerin sayısını dörde çıkaracağız.” Nedir o dördüncüsü: Denetim. Denetimi ayrı bir erk olarak örgütletmeyi vaat etmiş, yıllarca bunun propagandasına yapmış bir hareketin içerisinden çıkan bir iktidar, denetimi yok etmek için on altı yıldır mücadele ediyor, düşünebiliyor musunuz? Parlamento denetimi kalmamış, Sayıştay denetimi kalmamış çünkü herkes yandaş olsun. Ben olsam bilerek beni eleştirecek insanları yerleştiririm eleştirsinler beni diye. Niye korkacaksın, niye kaçacaksın sen doğru iş yapıyorsan? “Aman şeffaf olmasın, görürler de canımızı okurlar, tenkit ederler.” Kamudan bilgi sızmasın, Hükümetin yaptığı işleri kimse duymasın.” Hâlâ...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Siz AK PARTİ’den CHP’ye geçtiniz zaten. Zaten eleştiriyorsunuz. Zaten sistemin içindeydiniz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Eleştiri bu değil kardeşim; burada konuştuğumuz denetim değil, burada konuştuğumuz denetim değil, ben bunu anlatıyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Zaten kamudan geldiniz, AK PARTİ’nin içinden geldiniz, CHP’nin saflarına geçtiniz. Zaten konuşuyorsunuz, zaten burada eleştiriyorsunuz. Bunu söyleyin açık açık.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ben ne diyorum sen ne diyorsun.

BAŞKAN – Sayın Çelebi, müsaade eder misiniz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Burada karar verici misin? Yani böyle laf atmanıza da gerek yok, göze girmeye çalışmayın lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben kimsenin gözüne girmeye çalışmıyorum, milletin gözüne...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Göze girmeye çalışmayın. O prim yapmaz. Düzgünce görevini yap. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Ama yok, yok.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) - Düzgünce görevini yap.

Bana laf çaktığın için bir yer mi kapacaksın, gelecek seçimi garanti mi edeceksin? Söylesene bana.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben laf çakmıyorum.

Siz oraya gittiniz ya.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Doğru iş yaptırsan gitmezdim.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Doğru adam değilsin,

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Eğri adam sensin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Başkan, bu nasıl bir hitap tarzıdır? Nasıl hitaptır?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Şimdi, rakamları vereceğim; eğrinin, doğrunun ne olduğunu göstereceğim sana.

Niye bu gizlilik kardeşim, bu Hükûmette gizlilik niye? Şeffaflık diye bir şey yok. Kim eleştiriyorsa ya işini kaybediyor ya aşını kaybediyor ya hapse atılıyor. Böyle bir düzen olmaz kardeşim! Olmaz böyle düzen! Kimseye konuşma ve eleştirme hakkı da verilmiyor. Diyecek ki: “Size nasıl verildi?” Verildi çünkü hakkımda dört buçuk yıl hapis cezası istemi var. Ne demişim? Çok basit, demişim ki: “Dolar niye artıyor -iki sene önce söylediğim bir laf- bir muktedirin paraları dolarda, yükseldikçe kazanıyor, onun için artıyor.” Kim bu muktedir? “Soros moros var ya, para sokar, çıkarır, ekonomiyi yıkar.” diyorum savcıya. “Yok, yok, sen başkasını kastediyorsun.” Böyle dava olur mu? Ucundan, kıyısından biri eleştirdiği zaman, biri tenkit ettiği zaman basında, işini kaybediyor, mesleğini kaybediyor; aydınla nefes alamıyor, üniversitede muhalif düşünceye sahipse ilgisi olmadığı hâlde işine son veriliyor, siyasi rakipler tasfiye edilmeye çalışılıyor. Bir FETÖ davasıdır var, hiç ilgisi olmayanlarla uğraşıyor, nerede muhalif var içine sokuluyor. Davanın niteliğini de zayıflatıyor bu. Vazgeçin, şu muhalefetle uğraşmaktan vazgeçin kardeşim! Eğer bu ekonomik bataktan ülkeyi çıkarmak istiyorsanız içerideki fikir suçluların hepsini serbest bırakın. Sizi eleştirdi diye işinden, aşından ettiğiniz adamların hepsini getirin, eski işine iade edin. Böyle bir mantık olmaz ya! Böyle devlet idaresi de olmaz; ben hayatım boyunca görmedim. Bitmiş ülke, bitmiş! Ne Hükûmete yönelik eleştiri mekanizmaları işliyor, şeffaflık sıfır zaten. Kamu-özel işbirliğinin nasıl döndüğünü kimse bilmiyor ya! Hazine garantisi var mı yok mu? Getirin sözleşmelerinizi koyun, topluma açıklayın, “Ey millet, bizim yaptığımız sözleşmeler

budur.” diye ilan edin. Bunu yapamıyorsunuz. Bunu yapacak yürek yok. Bütün sistemi gizlilik üzerine kurmuşsunuz. Ondan sonra, 2019 bütçesinde ne var, nerede ne kadar gelir var, nerede ne kadar gider var, onunla uğraşıyoruz. Olmaz.

Toplumda düzgün insan karakterini yok eden bir sistem var, en kötüsü bu. Bir kötünün gelip de etkin yerlerde olması beni ilgilendirmiyor ama toplumsal düzen, kurdukları sistem neye prim veriyor, ben ona bakıyorum. Liyakate, başarıya mı prim veriyor; yoksa yalakaya, yaltakçıya mı prim veriyor? Hiçbir niteliği olmadığı hâlde dirsek teması güçlü olanlara mı prim veriyor? Sır saklayana, yaptığı işleri gizleyene mi prim veriyor? Bu prim verme yapısı ülkedeki bütün insanları, eğitim düzeyindekiler dâhil, gençlik dâhil, kendi liyakatini artırmak peşinde koşmaktan öte -çünkü oradan para kazanamıyor, işsiz kalıyor adam- kötü ve yanlış yere doğru sevk ediyor. Bunun neticesinde, bu ülkede ne kadar akıllı insanlar başarılı, ne kadar saf insanlar başarılı, ne kadar aptallar başarılı derken bir bakıyorsunuz, hırsızlar muvaffak oluyor, haydutlar oluyor. Yazık değil mi bu ülkeye?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Şener toparlar mısınız lütfen.

Buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sürem mi bitti?

BAŞKAN – İlave süre verdim, buyurunuz.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Değerli arkadaşlar, bu sistemi topyekûn değiştirmeden, değiştirme iradesi ortaya koymadan, “Biz bu ülkeyi düzgünce idare edeceğiz.” demeden bu krizi falan aşamazsınız. “Kriz yoktur.” bilmem ne diyebilirsiniz. Her taraf cayır cayır yanıyor, her tarafı; bunu da ayrıca konuşuruz. Bu işin içinden üç beş senede çıkamazsınız.

Eleştiriye de düşmanlık sayıyorlar. Benim kimseye bir düşmanlığım yok. Bakın, bir itirafta bulunayım: Bana hayatım boyunca en iyi davranışı gösteren Tayyip Erdoğan’dır, Sayın Cumhurbaşkanımızdır. Hiç aramızda da bir kırgınlık olmadı, bir kavga da olmadı. Bazıları zannediyorlar ki kavga yaptık da ayrıldık. Hiç ilgisi yok. Ben, bu memleketteki işlerin düzgün olmasını istiyorum, hepsi bu.

Bakın, ben bu iktidarın ilk beş senesinde bakandım, Başbakan Yardımcısıydım. Ekonominin patronu da bendim. Ekonomik Koordinasyon Kurulu Başkanıydım, bütün ekonomiden sorumlu bakanlar, bürokratlarıyla beraber benim başkanlığında toplanırdı. Geldiğimizde dolar 1 lira 60 kuruştı, benim bıraktığım yıl 1 lira 10 kuruş olarak bıraktım, sürekli düştü. Benim bıraktığım yıldan itibaren -bakın rakamlara- sürekli, bugüne kadar artmıştır dolar.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bırakmasaydın o zaman.

MEHMET GÖKER (Burdur) – Hırsızlarla yürümek için bırakmıştır.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – O laf biraz ağır oluyor beyefendi.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Polemiklere ihtiyaç yok. Büyüme rakamlarına bak.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ağır oluyor.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Neyse, değerli arkadaşlar...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Söylemlerinize dikkat edin.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Şener direksiyonu eline almış ama şef Tayyip Erdoğan. Keramet sizin şahsınızda değil, ben onu söyledim.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ben de onu söyleyeceğim zaten.

Bakın, rakama bakın. Ben bırakırken kişi başına millî gelir 9.656 dolar, 2016 yılında 9.012 dolar yani 644 dolar azalmış kişi başına millî gelir. Niye 2016'yı verdim? Çünkü 2007 ile 2016'da açıklanan millî gelir hesapları aynı yöntemle göre açıklanıyordu; yeni seriye geçtiler, 2017'deki itibaren yeni seriyi vermiyorlar. Ama 2016'daki kişi başına millî gelir, yeni seriye göre millî gelirden 286 dolar daha düşük olduğuna göre aynı eski seriye göre hesaplıyorsanız 2007'de, ben bırakırken kişi başına millî gelir 2017'ye göre 930 dolar daha fazlaydı. 930 dolardan bahsediyorum değerli arkadaşlar.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – İstanbul'daki havaalanının açılışını gördünüz, değil mi?

Şimdi, Hükûmet açıklama yapıyor, diyor ki: “2018 yılında da kişi başına millî gelir düşecek.”

BAŞKAN – Sayın Çelebi, Sayın Çelebi...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bir dinleyelim arkadaşımızı.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Ya kardeşim, araya girip durmayın. Önümüzdeki seçimi garanti edemezsin, araya girip durma.

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ne seçimi?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Göze girmek için uğraşıyorsun. Hiç makbul değil o iş.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Milletvekilini bakan da yapmıyorlar. Eskiden olsa bir işe yarardı.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Siz kendinize bakın.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Bakın, 2018 yılında...

Ya, şimdi, bir şey söyletirme bana. Bu ülkenin en büyük “loser”i kim biliyor musun? Konuşturma beni, konuşturma bak, konuşturma.

BAŞKAN – “Loser” derken...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Kaybeden.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sizin örnekleriniz ve o zaman söyledikleriniz de burada var, sıkıntımız yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Başkanım, bu sene bu laflara çok müsamahakâr davranıyorsun.

BAŞKAN – Arkadaşlar yani koca koca adamlarsınız, ne diyeyim?

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – 2017'de değil, 2018'de de millî gelir düşecek, 2019 yılında da kişi başına millî gelir düşecek. Verdiği bütçe rakamları, orta vadeli program filan hep bunu gösteriyor. Ben bıraktıktan on iki yıl sonra, bıraktığım kişi başına millî gelirden daha düşük bir kişi başına millî gelirden bahsediyoruz arkadaşlar. Cumhuriyet tarihi boyunca on iki yıl sonraki millî gelirin on iki yıl öncekinden düşük olduğu bir dönem bulun. Ben bıraktıktan sonra son on yıldır memleketi mahvetmiş bir iktidardan söz ediyoruz, ekonomiyi çökertmiş. Başka rakamlar da var. Bunların hepsine tek tek girmeye gerek yok. Daha geniş, başka oturumlarda bunları tek tek söyleyebiliriz.

Ama söylemek istediğim şey şudur: Sayın Bakana söylüyorum, Hükûmetine söylüyorum: Bu hükûmet etme tarzınızı değiştirmedığınız sürece Sayın Bakan, bu memleketi batırırsınız. Kendinizi de yormayın, bu memleketi de yormayın. Hiç gerek yok buna. Açık, şeffaf, denetim mekanizmalarının güzel güzel işlediği... “Gel, beni denetle.” deyin ya. Ben bunu söylüyordum. Siz niye söylemiyorsunuz?

Basını sindirmek nereden kaynaklanıyor ya? Toplam televizyon ratinglerinin yüzde 99'u iktidarın görüşü doğrultusunda yayın yapıyor. Buna ihtiyaç yok. Orada sizi tenkit eden bir şey gördüğünüz zaman refleksleriniz artar, kendinize çeki düzen verirsiniz, bir yanlışı görür veya bir doğruyu hatırlarsınız, daha

mükemmel olanı yaparsınız. Bundan siz de kazanırsınız, ülke de kazanır. Bu gizli kapaklı, bilmem, sansüre dayalı yönetim tarzını bitirmedığınız takdirde, ben açıkça söylüyorum, her şey kötüye gider. Güç bir merkezde temerküz ettiği, yasaklar arttığı sürece -ekonomik verileri analiz edin- sürekli ülke ekonomisi kötüye gitmiştir. Biz iyiye gitsin istiyoruz. Siz de ülke ekonomisinin iyi olduğu bir ortamda siyaset yapın, biz de Hükümet lehine methiyeler dizelim istiyoruz.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

IV.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI(Devam)

3.- Komisyon Başkanı Süreyya Sadi Bilgiç'in, Konya Milletvekili Abdüllatif Şener'in bütçenin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN – Sayın Şener, tabii ki konumum gereği size cevap verme konumunda değilim ama sadece şunu hatırlatmak istiyorum: 12'nci yılını yani siz bırakmışsınız, Plan ve Bütçe Komisyonuna gelmişim, on iki yıldır buradayım. Plan ve Bütçe görüşmelerinde sizin ifade ettiğiniz gibi sürekli olarak kameraların burada olduğu, bütün konuşmaların çekildiği, bu konuşmaların haber programlarında yayınlandığı bir süreci ben hiç görmedim ve yaşamadım.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – TRT sürekli yayın yapardı milletvekillerinin konuşmalarını, haberlerde verirdi, ana haberde.

BAŞKAN – Yaşamadım.

Şimdi, onun dışında, denetim meselesine gelince, tabii ki biz hep vurguluyoruz. Sayıştay tarafından son derece etkin bir denetim yapılıyor, bu raporlar Meclise sunuluyor. Plan ve Bütçe Komisyonunda ısrarla zaten şu görüşü dile getiriyoruz ki...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yapma Başkanım, hangi etkin raporlar Başkanım?

BAŞKAN – Müsaade ediniz efendim, müsaade ediniz.

Gelen bu raporların etkin bir biçimde değerlendirilmesi açısından bir kesin hesap daimî alt komisyonunun kurulması gerekliliğini defaatle biz söyledik.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Halledelim.

BAŞKAN – Baktığınız dönemde, şu on altı yıl içerisinde yani mesela 1967 ile 2010 dönemine kadar baktığımızda, 2010 yılına kadar baktığımızda yani yine 6085, 5018'e kadar gelen süreçte yılda sadece 3 raporun Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulduğunu görüyoruz. Ama bu oranın 132... Bu sene itibarıyla denetlenen kurum sayısının yani toplamda 268 kurumun Türkiye'de Sayıştay tarafından -2017 yılı itibarıyla- denetlendiğini görüyoruz. Yani denetlenen kurum sayısının yüzde 300 değil, 500 değil; belki 3 binle, 5 binle ifade edilecek sayıda arttığını görüyoruz.

Onun ötesinde şeffaflık, saydamlık, hesap verilebilirlik: 5018,6085, Bilgi Edinme Kanunu ile Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Kamu Gözetimi Kurumu gibi kurumlarla şeffaflık ve saydamlığın artırılması ve hesap verilebilirliğin güçlendirilmesi noktasında son on altı senede onlarca da yeni düzenlemenin yapıldığı ve bunların ışığında da bütün bu bütçe görüşmelerini sürdürdüğümüz bir dönemi hep beraber yaşıyoruz.

Hani, onun için, Komisyon tarafından baktığınızda da biz her zaman gayet şeffaf, açık, net yani bütün basın mensubu arkadaşlarımız buradalar. Ama sadece ve sadece kameralar...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Yapmayın, bakın geçen gün Türkiye Varlık Fonundan...

BAŞKAN – Bakın efendim yani biz burada on iki senedir de gördük. Yani kameralarla birlikte bütün bu görüşmeleri sağlıklı bir biçimde götürme şansı yakalanmıyor ve on iki senedir de ben buna hiç şahit olmadım. Belki sizin Parlamentoda bulunduğunuz dönemde bu olabilir.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, sizin göreviniz buranın etkinliğini artırmaktır, sizin göreviniz bu.

BAŞKAN – Tabii, kesinlikle, ben de onun için söylüyorum. Etkinliği artırmak adına zaten, dediğim gibi, burası tamamen kamuya açıktır, bütün basın mensupları da burada. Gayet şeffaf, açık, net bir biçimde bu süreci sürdürüyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teknoloji var. Koy kameraları, koy bir kamera, ne olacak?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tek bir kamerayla her şeyi hallet Başkanım.

BAŞKAN – Yani onu da söyledik. Bakın, onunla ilgili olarak da daha önceki görüşmelerimizde bu gündeme geldi. Komisyon üyesi arkadaşlarımızın, milletvekillerimizin bu konuda da itirazları oldu. Burada çok uzun süre görüşmelerin sürdüğü, her zaman aynı şekilde yani aynı anda, nerede, nasıl kameralara yakalanıp yakalanamayacağı yani herkesin sürekli olarak bütün konuşmalara sonuna kadar odaklanma imkânı olmadığı gibi bu tartışmalar zaten uzun, uzun, uzun sürdürüldü. Ayrıca da hiçbir basın mensubu arkadaşımıza, koruma ya da kameraya da onun dışında herhangi bir şey söylemiyoruz ama gelen arkadaşlarımızın da tabiidir ki buradaki çalışma düzenini aksatmadan, görevlerini aksatmadan bu işi yapmaları gerekiyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, kamera getirebilir miyim yarın?

BAŞKAN – Onu da yarın değerlendiririm.

Teşekkür ediyorum.

V.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER(Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER(Devam)

1.- 2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı (1/275) ve Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN – Sayın Katircioğlu, buyurun lütfen.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli üyeler, değerli bürokratlar ve basınımızın değerli mensupları; hepinize saygılarımı sunuyorum.

Yani bu toplantı yirmi dakikalık bir konuşma imkânı veren bir toplantı ve ne söyleyeceksek yirmi dakika içinde söyleyeceğiz. Tabii, buradan nasıl sonuçlar çıkarır bütçeyi hazırlayanlar, Sayın Bakan başta olmak üzere, bilmiyoruz tabii ki. Onun için benim tercihim esasında... Ben bu bütçeyi çok fazla önemsemiyorum doğrusunu isterseniz. Yani bütçe bir model çerçevesinde verilen birtakım... Ne bileyim işte “Büyüme oranı 2,3.” dersiniz, sonuç alırsınız ve öyle yapılmış zaten. Ama mesela OECD Türkiye’nin önümüzdeki yıl büyümesiyle ilgili olarak “0,5” dedi, IMF “0,4” dedi. Mesela 0,5 alın, bambaşka sonuçlar elde edersiniz buradan. Evet, anlıyorum yani bu tabii ki niyet belirten bir metin esasında. Teknik olarak baktığımızda, belki, hani, denklemleri bilsek söyleyecek çok fazla bir şeyimiz de olmaz ama burada denklemlerin bu sonuçları üretebilmesi için gereken varsayımlar, tartışılabilir varsayımlar: Örneğin büyüme oranı, örneğin enflasyon oranı. Bunlar sahiden bu bütçe kanununda ifade edilen rakamlar olarak ortaya çıkacak mı, bunları bilmiyoruz.

Dolayısıyla ben de konuşmamı şöyle düşündüm doğrusunu isterseniz: Bir kere, şu tespiti yaparak belki vakti daha iyi değerlendirmiş oluruz diye düşündüm: Türkiye'nin bugün karşılaştığı ekonomik sorun esasında sadece ekonomik bir sorun değildir arkadaşlar. Tabii ki ekonomiyle ilgili bir sorundur; ekonomiden kaynaklanan, ekonomide yıllardır yapılmamış olan yapısal değişimleri yapmamış olmanın getirdiği sonuçlarla bağlantılıdır ama sanıyorum, özellikle içinde bulunduğumuz krizin siyasetle doğrudan ilgisi vardır. Daha doğrusu, siyaset de değil, Türkiye'nin sosyolojik yapısı ve sosyolojik yapısı üzerinde oluşmuş olan siyasetle ilgisi var ve bu siyaset önümüzdeki ya da içinde bulunduğumuz dönemde diyelim -ama önümüzdeki dönem için de bunu ima ediyor- benim kanaatimce çok hayırlı sonuçlar üretecek bir bileşim değil. Neden değil, onu biraz anlatmak istiyorum, anlatmaya çalışmak istiyorum.

Şimdi, ünlü tarihçimiz Kemal Karpat bir gün şöyle bir cümle söylemişti: “Ya, Türkiye’deki insanlar böyle öbek öbek yaşayan renkli çiçeklere benzer. Yan yana yaşarlar ama çok da birlikte değildirler. “ Şimdi, arkadaşlar, bu, bence Türkiye’yi çok iyi özetleyen bir durum. Bizler yan yana yaşıyoruz ama çok da hani bir “biz” duygumuz yeteri kadar üretilememiş. Ben bu Meclise geldiğimden bu yana -ki çok fazla bir zaman olmadı ama- o kadar çok örneğini yaşadım ki. Mesela en son -Genel Kurulda olan arkadaşlarımız hatırlayacaktır- Cumhuriyet Halk Partisinin eğitimle ilgili verdiği bir araştırma önergesinde ben bir konuşma yaptım ve konuşmamın esasını Cumhurbaşkanının bir sözünü anarak yaptım, ki Cumhurbaşkanımız çok doğru bir tespitte bulunmuştu eğitimle ilgili olarak “Neden 500 büyük üniversitenin içine girmiyor bizdeki üniversitelerden biri?” demişti, “Burada bir yanlış yapmış olabiliriz.” diye de uyarıyordu. Ben de o vesileyle dedim ki: Herhâlde Adalet ve Kalkınma Partisindeki arkadaşlar da -hani kendi liderlerinin de sözü burada ve ima ettiği şey de ortada yani araştırılması gereken bir sorunla karşı karşıyayız- o zaman bu araştırma önergesine destek verebilirler diye düşünerek bir konuşma yaptım. Ama tabii, tahmin edebileceğiniz gibi, Adalet ve Kalkınma Partisindeki arkadaşların çoğu belki Cumhurbaşkanı gibi düşünüyordu ama öyle karar vermediler, ellerini öyle kaldırmadılar.

Şimdi, arkadaşlar, bu, şunu söylüyor: Bizler siyasi aidiyetlerimiz üzerinden davranıyoruz ve dolayısıyla da kendi ait olduğumuz kesimin ve siyasetinin bireyi olarak davranıyoruz. Fakat emin olun, bu durum esasında sağlıklı bir durum değildir. Hele hele Parlamento gibi, ortak akıl üretmesi gereken bir organizasyon yapısı içinde, herkesin bu ortak akıl için, ortak iyiyi bulabilmek için düşündüklerini söyleyebilecek, tartışabilecek bir zemin olarak görmesi lazım Meclisi. Ama benim gördüğüm kadarıyla bu böyle çalışmıyor. Kaldı ki şunu söyleyeyim: “Neden böyle?” sorusunun cevabı uzun tartışmayı getirir ama ben size sondan bir şeyle bunun niçin hayırlara vesile olmayacağını söylemiş olayım.

Dün, biliyorsunuz, Cumhuriyet Bayramı’yla ilgili olarak ve de üçüncü havalimanının açılışıyla ilgili olarak bir resepsiyon verildi. Arkadaşlar, Türkiye’nin 3’üncü büyük partisinin mensupları olarak bizler davet edilmedik. Bu ayrımcılık artık o kadar göze batan bir şey ki bunu nasıl kabullenebiliyorsunuz, ben anlamakta zorlanıyorum. Yani şunu düşünüyorum: Bu ülkenin Cumhurbaşkanı, diğer insanları davet ederken beni ve benim gibi insanları niye davet edemiyor? Buradaki problem nedir? Eğer biz illegal bir şey yapıyorsak o zaman yasalar var ortada ama illegal bir şey yapmıyorsak o zaman benim şunu söyleme hakkım var: Sayın Cumhurbaşkanı, yanlış yapıyorsun, toplumu bölüyorsun, toplumu kutuplaştırıyorsun. Arkadaşlar, aslında benim sözüm şu: Türkiye, bu öbek öbek yaşayan ama bir türlü “biz” olamayan insanların toplumuyorsa eğer, o zaman aslında önümüzdeki görev, siyasetin görevi bu farklılıkları bir araya getirecek bir ortak kimlik üretmesidir, ortak bir anlayış üretmesidir. Bunun tam aksini yapan bir iktidarla karşı karşıyayız.

Ben, Adalet ve Kalkınma Partisini, siyaset sahnesine girdiği zamandan beri yakından izleyen insanlardan birisiyim, önceleri çok umut veren işler de yapıldı. Özellikle 2002-2007-2008 arasındaki döneme bakın, ekonomik olarak söylüyorum ama ekonomik olduğu kadar siyasi olarak da doğru işler yapıldı. Avrupa Birliği reformlarını benimseyerek işler yapıldı. Efendime söyleyeyim, ortalama olarak baktığımızda, o yılların büyüme oranı potansiyel büyüme hızımızın çok daha üzerinde bir yerde oluştu. 2008 “Teğet geldi, geçti.” vesaire tartışmalarıyla gitti ama 2009’da çok ciddi bir kriz yaşadık, yanılmıyorsam yüzde eksi 4,8 civarında bir daralmayla karşılaştık. Benim kanaatim odur, bu tartışılabilir bir şeydir ama o tarihten itibaren de bence Hükümetin, Adalet ve Kalkınma Partisinin Hükümetinin -belki “hükümetlerinin” demek daha doğru olur- kimyası bozuldu. Özellikle sizler bunu daha iyi değerlendireceksiniz ama benim dışarıdan gördüğüm kadarıyla, sadece dışarıdan değil, Adalet ve Kalkınma Partisinde hizmet etmiş benim de birçok tanıdığım insan var, onlar da şu anda küskünler olarak kendi işlerine devam etmek durumundalar, onlar da aynı şekilde bu soru işaretinin anlamını, nedenini anlamış değiller.

Dolayısıyla da ben buradan şunu söylemek istiyorum: Hükümetin, bugüne kadar, özellikle 2008, 2009’dan sonraki tavrı ekonomide yansımıştır. Ekonomide bakın büyüme oranlarına; bir yükselmiş, bir inmiştir ve eğilim aşağı doğrudur ve nitekim, 2017’de, belki 7,4 gibi -pek sevmiyorum ama hani çok kullanıldığı için ben de kullanayım- hormonlu büyüme dediğimiz tamamen iç talep kaynaklı bir büyümeyle bir canlanma yaşanmışsa da esasında 2018 krizi de bu sürecin nereye doğru gittiğini gösteren sonuçlarından bir tanesi diye düşünüyorum.

O sebeple de ben, var olan ekonomik sorunların siyasette yeteri kadar demokratik adımlar atamamış bir Hükümetin -atamamasının sebepleri ayrı bir mesele ama- atamamış olmasının sonucunda yaşadığımız bir problem olduğunu düşünüyorum ve bu, Hükümetin attığı başka adımlarla da birleştiği zaman... Hepinizin de bildiği gibi -özellikle kurlarla ilgili- bir kur krizi yaşamaya başladık ve işin ilginç tarafı, hani ne kadar, işte “Ekonomik darbe yapıyor yabancılar.” falan filan deniyor ama Cumhurbaşkanlığının son yayımladığı yazıda, mesela “ekonomik darbe” yerine “döviz kuru geçişliliği” diye bir kavram kullanılmaya başlanmış. Evet, arkadaşlar, bu kadar basit: Birtakım adamlar bizim “Türkiye batsın.” diye çalışıyor değil, birtakım adamlar kendi çıkarları için spekülasyon yapıyorlar Türkiye’de. Bu da hepimizin iktisatçı olarak bildiğimiz bir şeydir yani. Eğer bu kadar faiz farkınız varsa yaparlar, Türk lirası borçlanırlar, dolar alır satarlar ve kâr elde ederler. Dolayısıyla da burada, ekonomik kriz olarak yaşadığımız kriz, bence, demokratik adımlar atamamış bir Hükümetin inandırıcı olamamasından kaynaklanmaktadır.

Evet, bakın, Yıllık Ekonomik Rapor verildi -Sayın Başkan dağıtmıştı- mesela bunun 50’nci sayfasında 6 tane mi ne, diyagram var. Bunları hepiniz görebilirsiniz. Sayın Cumhurbaşkanımızın İngiltere’ye gittiğinde -15 Mayıs’tı yanılmıyorsam- yaptığı konuşmadan itibaren CDS primleri havaya fırlıyor, 500’lere kadar gidiyor. Baktığımızda, borsa endeksi çakılıyor, tahvil faiz oranları fırlıyor. Yani bütün bunlar, esasında Cumhurbaşkanımızın İngiltere’de yaptığı o konuşmasının yansımaları gibi duruyor ama aslında o da değil tam olarak. Benim kanaatim odur ki Batı sermayesi şöyle bakıyor: Özellikle Suriye ve dış politika bağlamında başka tür adımlar atma ihtimali olan bir Hükümet izlenimi uyandırıyor yani Rusya ve Çin ekseninde kayma olma ihtimali olan bir ülke görünümüne giriyor -tam olarak değil ama öyle bir izlenim de uyanıyor- Amerika’yla bir mesafe alınıyor ve “yeni anayasa” denilen, “yeni Cumhurbaşkanlığı sistemi” denilen ve tek kişiyi çok yüksek derecede yetkilendirmiş olan bir sisteme geçildiğini görüyor ve bütün bunların toplamında da bize olan güveni sarsılıyor.

Şimdi, ben mesela şunu anlamakta zorlanıyorum: Enflasyonu açıklayan Genel Müdür Yardımcısı galiba TÜİK'te, değil mi? Enflasyonu açıkladı ve adamı görevden aldık. Ben nedenini bilmiyorum ama bu kadar da olur mu? Normal olarak böyle bir adım atılmaması lazım. Benim "Orada öyle oldu, böyle oldu." diye bir bilgim yok yani adam gerçekten yanlış bir bilgi mi verdi, doğru bir bilgi mi verdi, onu bilemem. Ama siz eğer böyle bir adım atarsanız yabancı şunu çok rahatlıkla diyebilir, Türkiye'yi tanımıyor değiller ki... Türkiye'de kimse kolay kolay bağımsız değildir arkadaşlar, herkes belli bir yapının içinde kendini tanımlar. Demin "öbek öbek" demekle kastettiğim de buydu esasında. Dolayısıyla da bu güvensizlik, bu inançsızlık bence krizi çağırان bir sonuç üretti.

Şimdi, bir şey daha söyleyeyim: Bir hesap yaptık arkadaşlarla. Mesela, şöyle: Tamamen güvenlikle ilgili kurumların bütçelerine, 2019 yılı toplamına baktım; mesela İçişleri Bakanlığını katarsak 110 milyar liralık bir bütçe çıkıyor. Arkadaşlar, Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi, ki en büyük bütçe olduğu söyleniyor, aynı aşağı yukarı.

BAŞKAN – 147 milyar, evet.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – 147 milyar mı? Yani, işte çok yakın.

BAŞKAN – Millî Eğitim, YÖK, üniversiteler; 147 milyar.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bu niye bu kadar yüksek? Çünkü Türkiye'de demokrasi yönünde adım atılmayıp da tam aksine, diğer muhalefet partilerinden arkadaşlarımızın da söylediği gibi, özgürlüklerin kısıtlandığı, bir anlamda tek adam yönetiminin baskıcı bir havaya büründüğü bir Türkiye'de gerekli görüldüğü için yapılan harcamalardır. Dolayısıyla bunu tersten okuyabiliriz biz esasında yani Türkiye'de daha demokratik adımlar atılsın, bu kadar parayı güvenlik işlerine ayırmamız gerekmiyor esasında, daha az güvenlikçiyle daha mutlu yaşanabilir esasında. Dolayısıyla da ben bunu demokrasiye geçememenin ya da demokrasi yönünde doğru adımlar atamamanın maliyetleri olarak okuyorum ve bunun gerçekten de çok ağır bir maliyet olduğunu düşünüyorum. Geçen sene bu, mesela, 84 milyarmış, bu sene 110 milyar lira yani bu kadar da büyük bir artış var. Bunu hepiniz düşünürsünüz diye düşünüyorum.

Bu antienflasyonist politikayla ilgili olarak, Sayın Bakanın geçenlerde açıkladığı politikayla ilgili olarak da birkaç şey söylemek isterim. Sayın Bakan toplumu, üreticileri yüzde 10 fiyat indirimine davet etti ve bunun tamamen gönüllü olacağını söyledi ve bunun yılbaşına kadar olacağını söyledi. Şimdi, arkadaşlar, bu inandırıcılık meselesinde, yani biz gerçekten enflasyonu ciddi bir problem olarak görüyor isek bu bence çok fazla palyatif bir tutum diye düşünüyorum. Çünkü çok açık bir soru var: "Eğer yüzde 10 indirmezlerse ne yapacaksınız?" Var mı bu sorunun cevabı? Yok çünkü bir kanun yok. İnsanlar normal olarak bir kanun, bir ceza mekanizmasıyla birlikte davranırlar; öyle değil midir? Toplumun birlikte davranması ya öyle olur ya da dayanışmacı bir toplum özelliği vardır, dayanışarak olur; milliyetçi duygular olabilir veya yöresel duygular olabilir, öyle birlikte davranılır ya da arkadaşlar, üçüncü seçenek, baskıyla davranmak durumunda kalınabilir. Benim anladığım kadarıyla, niyetleri ne olursa olsun Sayın Bakanın ve arkadaşların ama benim gördüğüm kadarıyla böyle bir açıklama şu anlama gelir: "Yani, enflasyonla ilgili bizim çok ciddi bir önlemimiz yok." demektir bu bence yani "Bir şekilde idare edelim yılbaşına kadar, ondan sonra Allah kerim." demek gibi bir anlam taşıyor bu.

Onun için de bence çok fazla satın alınmadı. Nitekim, evet, kurlarda bir düşme oldu ama kurların düşmesinin sebepleri bence başka. Evet, yani, orta vadeli plan, yeni ekonomik plan, bunlar tabii ki belli finans çevrelerine -bazılarına en azından- güven verebilir ve dolayısıyla da Türkiye'nin ihtiyacı olan sermaye akışları gerçekleşebilir ama bunlara güvenerek çok bir adım atamayız diye düşünüyorum. Ki

enflasyon, benim anladığım kadarıyla -Türkiye bundan çok çekti biliyorsunuz- yeniden... Yani mesela 15,3 veya 15,6 mıydı, hatırlamıyorum şimdi ama, bu modelin içinde kullanılan enflasyon oranı çok muhafazakâr bir rakam bence yani yıl sonu itibarıyla daha yüksek olacağını tahmin ediyorum ben.

Neyse, gelelim bütçe meselesine. Baştan da söylediğim gibi arkadaşlar, ben ikna edici bulamıyorum. Evet, bir niyet var. Nedir niyet? Niyet şu, özellikle yabancı sermayeye de verilen bir niyet: Kontrol altında ekonomi, daraltıcı politikalar, biz sıkı para politikası, sıkı maliye politikası uygulayacağız, mali disiplini sağlayacağız görüntüsü veriyor. Faiz dışı fazla epey güven verici bir rakam olarak ortaya çıkıyor fakat -burada büyük bir fakat var arkadaşlar- evet, talep kısıllacak belli fakat talebin kısıllmasının yarattığı maliyetler kim, kimler tarafından ve nasıl karşılanacak? Kimler, ne ödeyecek buna?

Şimdi, bakın, şöyle ifade edeyim: 2008 krizini biliyorsunuz iktisatçılar önceden anlayamadılar, algılayamadılar ve dolayısıyla da bir şey söylememiş oldular ve yanlışlar. Daha sonraki yıllarda benim görebildiğim ve çok saygı duyduğum insanların bu tartışmaların içinde olduğu bir çizgi var, bir literatür var, o literatür esas itibarıyla şunu söylüyor: Bir ülkenin krizlere gebe o hâli gelir dağılımının ne ölçüde bozuk olduğuna bağlıdır. Dolayısıyla gelir dağılımındaki bozukluk ile krizler arasında, özellikle Amerika'daki "mortgage" kriziyle ilgili olarak çeşitli modeller ve denemeler yapılıyor ve çok da isabetli bir tespit olarak görüyorum bunu. Dolayısıyla da gelir dağılımı meselesi... Şimdi, mesela şunu da söyleyeyim ben: Gelir dağılımı konusunda, hani Gini katsayılarından bakarsak Adalet ve Kalkınma Partisinin olumlu bir çizgisi oldu 2008'lere kadar ama oradan baktığımızda, o tarihten itibaren Gini katsayısı bence -ki doğru dürüst ölçer mi, çok emin de değilim ama- Türkiye'deki eşitsizliğin giderek bozulduğunu söylüyor. Demin Garo arkadaşım da zaten rakamları vermişti, ciddi bir gelir dağılımı problemiyle karşı karşıyayız. Şimdi, bu durumda, nasıl, kim ödeyecek bunu? Buna vergiler bağlamında baktığımızda kim ödeyecek bu vergileri? Benim gördüğüm şu: Bir kere, evet, aşağı yukarı yüzde 25 civarında vergi gelirlerinde artış olduğu ifade ediliyor, bunun yüzde 30'u da gelir vergisi. Peki, "Gelir vergisini kimler veriyor?" diye baktığımızda, bunun yüzde 65'i ücretliler tarafından veriliyor. Dolayısıyla da ücretlilerin üzerine yıkılmış bir vergi yapısı var. İkincisi de kurumlar vergisine baktığımızda, bunun tam aksine, yüzde 12,7 gibi bir rakama tekabül ediyor. Yani kurumlar vergisi, büyük şirketlerin verdiği vergiler bu kadar bir vergi katkısı sağlıyor. Dolayısıyla da ben, bir özet çıkaracak olursam şöyle söyleyeyim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Katırcıoğlu, toparlayın lütfen.

Buyurun.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Türkiye'nin ekonomik sorunu sadece ekonomik sorun değildir arkadaşlar, bir toplumsal sorun yaşıyoruz, bir siyasi sorun yaşıyoruz ve bu sorun esas itibarıyla Türkiye'yi kapsayan ortak bir kimlik üretemememizle ilgilidir. Yani, bu, şunu ima ediyor: Bugüne kadar sürdürülen politikalar, Adalet ve Kalkınma Partisinin sürdürdüğü politikalar zaman zaman olumlu adımlar olarak ortaya çıkmış olsa bile -özellikle Kürt sorununun çözümüyle ilgili olarak söylüyorum- bunu devam ettirememiş olmasından dolayı ve ondan sonra aldığı kararlarla daha vahim bir noktaya doğru hızla gidiyoruz. Oysa, bizim barışa ihtiyacımız var. Ben bir Kürt değilim, onu da bilirsiniz ama bunu çok açık ve rahatlıkla söyleyebilirim ki Türkiye'nin neresinden bakarsanız bakın, her taraftan baktığımızda Türkiye'nin bir barışa ihtiyacı var ve bu barışın ekonomik karşılığı da çok fazla olacak, tahminimizden çok daha fazla olacak. Dolayısıyla da ben Hükûmeti uyarmak istiyorum: Bu bütçe ve bu bütçenin ima ettiği zihniyet dünyası ve bu noktadan önümüzdeki yıllara bakış sorunludur, problemlidir. Yani eğer becerilebiliyorsa bunun üzerine kafa yormak lazım ve "Biz nasıl yaparız da gerçekten toplumun her kesiminin ihtiyacı

olan bir demokrasiyi, bir özgürlüğü yaşatabilir hâle geliriz?” Bence çok temel soru bu, ekonomi bunun arkasından gelir arkadaşlar Türkiye’de, başka ülkelerdeki gibi değildir. Eğer biz ekonomide iyileşme istiyorsak, ekonomide refahın artmasını istiyorsak, daha dengeli bir büyümeyi yakalayabilmek istiyorsak dönüp siyasete bakmamız lazım ve siyasetin bu yapısının değişmesi üzerine kafa yormamız lazım diye düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Katırcıoğlu.

Sayın Aksu, buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun saygıdeğer üyeleri, muhterem milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Konuşmamın başında 2019 bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

Bütçe, yasama organı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin önümüzdeki bir yıllık sürede kamuya kaynak aktarma ve bu kaynakları dağıtma yetkisini verdiği bir belge, aynı zamanda da uygulanan ekonomik ve mali politikalar ile sosyal politikaların önemli bir aracıdır.

Bütçe ve kesin hesap kanunu görüşmelerini, Hükûmetin bir yıllık politika ve uygulamalarını değerlendiren ve denetleyen bir süreç olarak görmek gerekmektedir.

Bütçe hakkını soyut bir hak olmaktan çıkaran olgu, bütçenin yasallığı ilkesi ile bütçe uygulama sonuçlarının Parlamento tarafından denetlenmesidir. Bu nedenle, bütçe hakkının gerçek anlamıyla kullanılabilmesi için, Sayıştayın Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, açık ve güvenilir raporlar sunması zorunludur.

2019 yılı bütçe teklifi, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin ilk bütçesidir. Bütçe teklifi, 2019-2021 dönemini kapsayan, yeni ekonomi programında çerçevesi çizilen hedeflerle uyumlu, mali disiplini ve orta vadede sürdürülebilir büyümeyi hedefleyen, tasarruf esaslı, üç yıllık perspektifle hazırlanmış bir bütçe olarak takdim edilmektedir.

Bütçe, ekonomide dengelenme sürecinin en temel destekleyicisi olarak ifade edilmekte, kamu dengelerinin iyileştirilmesi, kamu maliyesi alanında bugüne kadar elde edilen kazanımların gelecek dönemde de korunması amacını taşıdığı ifade edilmektedir.

2019 yılı bütçe giderleri, bir önceki yıl bütçesine göre yüzde 26 oranında artışla 961 milyar liraya çıkarılmakta, bütçe gelirleri yine yüzde 26 artışla 880,4 milyar liraya yükseltilmektedir. Bütçe açığının ise 65,9 milyar liradan 80,6 milyar liraya çıkması öngörülmektedir.

Yatırım harcamaları kapsamında, sermaye gideri ve sermaye transferi toplamı 2018 yılında 84,1 milyar TL iken 2019 yılı bütçe teklifinde 64,4 milyar TL’ye düşmüş, bu hâliyle yatırım ödeneklerinde ciddi bir azalma öngörülmüştür.

Önümüzdeki üç yıllık dönem için bütçe açığının millî gelire oranının yüzde 2’nin altında olması ve faiz dışı fazlanın ise program dönemi sonunda millî gelirin yüzde 1’ini aşması hedeflenmiştir.

Yeni ekonomi programında belirlenen eylemlerin, performans kriterlerini içeren planın 2019 bütçe yılıyla birlikte uygulamaya konulması, şüphesiz ki 2019 bütçesini mali disiplin açısından ve programın başarısı bakımından son derece önemli kılmaktadır.

2019 yılı merkezî yönetim bütçe gelir ve gider tahminleri yapılırken, gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 2,3 büyüyeceği, deflatorün yüzde 16,3 olacağı, TÜFE'nin yüzde 15,9 olacağı, ihracatın 182 milyar dolar, ithalatın 244 milyar olacağı öngörülmüştür. Faiz dışı fazlanın ise 36 milyar 701 milyon TL olarak gerçekleşmesi hedeflenmiştir. Buna göre bütçe açığının ve faiz dışı fazlanın gayrisafi yurt içi hasılaya oranlarının yüzde 1,8 ve yüzde 0,8 olacağı tahmin edilmiştir.

Ekonomik sınıflandırmaya göre, 2019 yılı merkezî yönetim bütçe ödenekleri içinde en büyük payı, sırasıyla cari transferler ile personel giderleri almakta olup, bu gider kalemlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranları yüzde 8,8 ve yüzde 5,6'dır.

2019 yılı merkezî yönetim bütçesinde, yatırım ödenekleri dâhil tarıma ayrılan toplam kaynak 26,5 milyar liradır. Tarımsal destekleme ödemeleri için ise 16,1 milyar lira öngörülmüştür. 2018 yılında ise bu rakamlar 29,6 milyar ve 14,8 milyar olarak öngörülmüştü. Bu şekliyle bütçeden tarıma ayrılan payın azaldığını görüyoruz, yatırımlar için ayrılanlar da dâhil milli gelirin yüzde 1'inin altında olacağı anlaşıyor, bu da her bütçe döneminde söylendiği gibi, Tarım Kanunu'nda belirtilen tarıma ayrılması gereken zorunlu payın da altında bir rakam olduğu anlaşıyor.

Diğer taraftan, 2019 yılında vergi gelirlerinin 756 milyar 495 milyon TL olarak gerçekleşmesi beklenmekte. Vergi geliri detaylarına baktığımızda ise bunun 510 milyarın üzerindeki yani yaklaşık yüzde 68-70'inin dolaylı vergilerden temin edileceği anlaşılmakta.

Vergi gelirleri içinde dolaylı vergilerin payının yüksek olması, vergi adaletinin tesis edilemediğine işaret etmektedir ve yine, dar ve sabit gelirli vatandaşlarımız üzerine ağırlıklı yük bineceği anlaşılmaktadır.

Türkiye'nin son birkaç aydır tartıştığı en önemli konuların başında ekonomik durum gelmektedir şüphesiz. Bütün toplumsal kesimler, başta geçim şartları olmak üzere üretimi ve istihdamı etkileyen bu gelişmeleri yakından takip etmekte, döviz ve faizdeki değişimleri, elektrikten doğal gaz, gıdadan temizlik malzemelerine, ulaşımdan okul gereçlerine gelen zamlardan dert yanmaktadır.

Yaşanan sıkıntıların ve sorunların üstesinden gelmenin temel şartı, şüphesiz ki mevcut durumun doğru tahlil edilmesidir. Mevcut durumda ne yaşadığımızın ve neden yaşadığımızın adı doğru konulmazsa, alınacak tedbirlerin ya hiç faydası olmayacak ya da bu fayda sınırlı kalacaktır.

Elbette, Türkiye'nin içinde bulunduğu durumda, hem ekonomik hem de siyasi dış şartların etkisi önemli ve büyüktür. Türkiye bir ekonomik güvenlik tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır.

Ayrıca, gelişmekte olan ülkelerin hemen hemen tamamı parasal sıkılaştırma döneminden olumsuz yönde etkilenmektedir. Ticaret savaşları, korumacı tutumlar, Türkiye'nin ekonomik dalgalanma içinde olmasında rol oynamıştır ancak Türkiye'nin kendi ekonomik dinamiklerinden ve elbette ki bu dinamikleri yaratan geçmiş ekonomik, siyasi tercihlerden kaynaklı sorunlarının payı, içinde bulunduğumuz ekonomik durumla yakından ilişkilidir.

Türkiye, tasarruf fazlası olmayan bir ülkedir. Türkiye'de çok uzun süredir var olan ve ülkenin belini büken cari açık sorunu, bilinen bir sorundur, oluşan cari açık da kamu kesimi ve özel sektörün yaptığı borçlanmalarla kapatılmaktadır. Son dönemde TL'nin değer kaybetmesiyle enflasyonda görülen artışlar, ekonomimiz açısından dikkate alınması gereken önemli başka bir durum teşkil etmektedir. Özellikle dar ve sabit gelirli vatandaşlarımızın geçim şartları giderek ağırlaşmaktadır. Yurt içi tasarruflar yetersiz olduğu için yurt dışından getirilen kaynakların firma ve hane halklarına kredi olarak verilmesi, ayrıca büyük firmaların doğrudan yurt dışından da borçlanmaya gitmeleri Türkiye'nin borcunu artırmış, reel sektör firmalarının hem borcu hem de döviz cinsinden açık pozisyonu yükselmiştir. Bu dönemde kullanılan yaklaşık 600 milyar dolarlık dış kaynağa rağmen, ülkemizin üretken yatırım

kapasitesinde bu düzeyde bir artış da gerçekleşmemiştir. Fiyatlar genel düzeyindeki sürekli artış, ekonomide geleceğe yönelik beklentileri olumsuz hâle getirmek suretiyle yatırım kararlarının ertelenmesine ve dolayısıyla, büyüme ve istihdamın istenilen ölçüde artmamasına neden olabilecektir. Bu ortamda kaynakların amaca yönelik olarak rasyonel şekilde kullanılması da önem arz etmektedir. Devletin ekonomideki kaynak tahsisine yön vererek üretimi artıracak altyapı yatırımlarına öncelik verilmesi, özel sektör yatırımlarının da değişik enstrümanlar kullanılarak daha rekabetçi ve kaliteli üretime yönlendirilmesi gerekmektedir.

Önümüzdeki dönemde temel ekonomik hedeflerden birisi olan enflasyonun düşürülmesi ve bozulan beklentilerin düzeltilmesi için yapılan girişimlerin ve ortaya konulan projelerin tüm toplum kesimlerince desteklenmesi hâlinde umuyoruz ki beklenen fayda ve sonuç elde edilebilecek ve sıkıntılı süreç şüphesiz ki daha hızlı aşılabacaktır.

Türkiye borçlanma temelli bir büyüme modeli sergilerken, alınan borçların hatırı sayılır bir bölümü altyapı yatırımlarına ve inşaat yatırımlarına gitmiştir. Elbette ki altyapı yatırımlarının bir kısmı, ülkenin sürdürülebilir büyümesi için gerekli olan yatırımlardır ancak gelir yaratmayacak projelere büyük fonlar tahsis edilmesi, imalat dışı reel sektörde süregiden inşaat yatırımları gittikçe şişmiştir.

Orta vadeli programda öngörüldüğü üzere, 2019 yılı büyümesinin 2,3 olarak teyit edildiği görülmektedir. Bu durum cari açık ve enflasyonda frene basma amacıyla açıklanmakla birlikte, aslında uzun yıllardır yaşanan yüksek büyüme oranlarının sorunlu olduğunu da göstermektedir. Genç nüfusu istihdam edebilmek için hem yüksek hem de sorunsuz bir üretim yapısına sahip olacak şekilde istikrarlı büyümek şarttır. 2018 ve 2019 yıllarında dünya büyüme ortalamalarının yüzde 3,7 olarak, gelişmekte olan ülkelerin büyüme ortalamalarının ise yüzde 4,7 olarak tahmin edildiği göz önüne alındığında, Türkiye'nin orta vadede dünya büyümesinin üzerinde ancak gelişmekte olan ülkelere yakın bir oranda en az yüzde 4,5 seviyesinde istikrarlı bir büyüme oluşturmaya ihtiyacı bulunmaktadır. Buradan hareketle Türkiye için öngörülen 2018 yılında yüzde 3,8 ve 2019 yılında yüzde 2,3 olarak öngörülen büyüme ortalamalarının yeterli olmayacağı açıktır. Nitekim işsizliğin 2018 yılında yüzde 11,3'e, 2019 yılında ise yüzde 12,1'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Mademki 2018 yılının ikinci yarısından itibaren büyüme, istihdamdan taviz vererek makroekonomik ve finansal istikrarın sağlanması amaçlanmaktadır, mademki bu maliyete katlanıyoruz o hâlde bu süre zarfını iyi değerlendirip ekonomide yapısal sorunların çözümü için ciddi adımların atılması konusunda kararlı davranılmalıdır. Bu nedenle 2019 yılı sadece enflasyon ve cari açığın kontrol altına alınacağı bir yıl değil, orta vadede ekonomideki yapısal dönüşümlere yönelik hızlı adımların atılacağı bir yıl da olmalıdır. Enflasyonun bu yıl yüzde 20'nin biraz üzerinde, hedeflendiği gibi yüzde 20,8 oranında gerçekleşmesi de gerçekçi görülmemektedir. Zira eylül ayı itibarıyla TÜFE enflasyonu yüzde 24,8'e ulaşmıştır. Bu durumda yılın kalan üç ayında enflasyonun 4 puan gerileyeceğini düşünmekteyiz ki bu mümkün görünmemektedir. Diğer taraftan, 2019 yılı için öngörülen TÜFE hedefi yüzde 15,9 olup kararlı adımlar atıldığı, beklentiler iyi yönetildiği, kamu tarafında yönetilen fiyatlarda enflasyon hedeflerine uyulduğu takdirde bu hedefe ulaşılabilir. Burada en kritik nokta kurda istikrarın sağlanmasıdır. Bu da ancak ekonomiye olan güvenin yeniden tesis edilmesiyle mümkündür.

Ayrıca, Merkez Bankasının para politikasının Hükûmetin maliye politikasıyla uyumlu bir biçimde yürütülmesi de enflasyonla mücadelede kritik bir işlev görecektir. Kamu maliyesi bütün bu makroekonomik sorunlar için kritik önemi haizdir. Enflasyonla mücadelede bütçe disiplini için kamuda tasarrufların sağlanması önemli bir husustur. Bu anlamda, bütçede öngörülen tasarruf tedbirleri önemlidir. Bununla birlikte tasarrufların kompozisyonu da hem sorunların kalıcı bir biçimde aşılması hem de ekonominin yeniden güçlü bir raya oturması açısından önem taşımaktadır. 2019

yılı bütçesine bakıldığında, tasarrufların kamu tüketiminden ziyade kamu yatırımları kalemlerinden yapıldığı görülmektedir. Bu durum yine büyümenin bazını düşürecek ve enflasyonla mücadelede istenilen sonuçların alınmasına mâni olabilecektir. 2019 yılı mal ve hizmet alım giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranla bir önceki yıl gerçekleşme tahminine göre 0,3 puan azalarak yüzde 1,5 olması beklenmektedir. Ülkemizin geçtiği olağanüstü koşullar göz önüne alındığında kamuda daha ciddi bir tasarruf yapma ihtiyacı bulunmaktadır. 2017 yılının ikinci yarısından itibaren borçlanma faizlerinde görülen artış ve döviz kuru gelişmelerine bağlı olarak 2019 yılında faiz giderlerinin önceki yıla göre 0,6 puan artarak gayrisafi yurt içi hasılaya oranla yüzde 2,6 düzeyinde olması beklenmektedir. Bu durum bütçenin yeniden bir faiz ödeme sarmalının eşğine doğru ilerleme riskini de ortaya koymaktadır. Burada çözüm bütçede daha fazla tasarruf ve kurda istikrarı sağlayacak maliye ve para politikaları ile bunların etkin koordinasyonunda yatmaktadır.

Değerli milletvekilleri, genel olarak reel sektörün 2010'lu yıllardan itibaren büyük miktartlı ve değişken faizle dış borçlanmaya gitmiş olması önemli bir sorun alanı oluşturmuştur. Reel sektörün en önemli ayaklarından biri olan imalat sanayisinde üç temel yapısal sorun dikkat çekmektedir.

Bunlardan birincisi, kısa ifadesiyle katma değer problemidir. Türkiye'nin imalat sanayisinin ihracatında orta-yüksek ve yüksek teknoloji ürünlerin payı çok düşüktür.

İkinci sorun, Türk imalat sanayisinin birçok açıdan ara malı ithalatına bağlı olmasıdır. Daha çok ihracat yapmak için daha çok üretim yapıldığında ithalat da doğrusal oranda artmakta ve bu da dış ticaret açığını büyötmektedir.

İmalat sanayisinin üçüncü sorunu da yetersiz sermaye birikimi, daha da fenası agresif büyüme heveslerinin bir sonucu olarak aşırı dış borçlanmadır. Dünyada parasal bollaşmanın yaşandığı dönemde rahatlıkla borçlanabilen sanayi şirketleri, büyük bir finansal yükümlölük altına girmiştir. Ancak geline noktada, zaten katma değeri görece düşük ürünler üreten Türk firmaları, sınırlı kâr marjlarıyla yeni borçlanma yapma kabiliyetlerini büyük ölçüde kaybetmeye başlamışlardır. Son kur artışlarıyla birlikte birçok firmanın bilançosu zor onarılacak ve onarılması için büyük fedakârlık gerektirecek şekilde bozulmuştur.

Bu açıklamalar ışığında, ekonomik olumsuzlukları tetikleyecek asli unsurun reel sektör olduğunu söylemek mümkündür. Hâlihazırda Türkiye'nin kredi risk primi yükselmiştir. Bankaların mevcut durumdan dolayı bir koruma pozisyonuna geçmesi piyasaya ve yatırımcılara sunulabilecek kredi imkânlarını da daraltmaktadır. Hem kredilerin miktar olarak düşmesi hem de kredi faizlerinin artması büyöymeyi yavaşlatıcı bir etken olarak ekonomiyi soğutacaktır.

Değerli Komisyon üyeleri, TÜİK'in 18 Eylül 2018 tarihinde açıklanan 2017 yılı gelir ve yaşam koşulları araştırma sonuçlarına değinmek istiyorum. Bu sonuçlara göre eş değer hane halkı kullanılabilir fert gelirine sahip en yüksek yüzde 20'lik grubun toplam gelirden aldığı pay yüzde 47,4; en düşük gelire sahip yüzde 20'lik grubun aldığı pay ise yüzde 6,3'tür. Toplumun en zengin yüzde 20'sinin gelirinin en yoksul yüzde 20'sinin gelirine oranı ise 7,5 kattır. Yüzde 20'lik dilimler esasen tam gerçeği de yansıtmamaktadır. Yüzde 10, 5, hatta 1'lik dilimler hâlinde bakıldığında gelir dağılımı uçurumu daha net ortaya çıkmaktadır. Yüzde 20'lik son iki dilimde toplumun yaklaşık yüzde 65'inin bulunduğu görülmektedir. Eş değer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50'si dikkate alınarak belirlenen görelî yoksulluk oranı yüzde 13,5'tir, sürekli yoksulluk oranı yüzde 14, finansal sıkıntıda olma durumunu ifade eden maddî yoksunluk oranı ise yüzde 28,7'dir.

Türkiye, OECD üyesi ülkeler içinde gelir dağılımı en bozuk ülkelerden birisidir. Bu rakamlara göre yüzde 20'lik en düşük gelir grubunu yani nüfusun yüzde 6,3'ünü oluşturan yaklaşık 5,5 milyon kişinin yıllık gelir ortalaması 6.779 lira, aylık geliri ise sadece 564 liraya tekabül etmektedir. Bütçenin,

var olan kaynakların toplumun tüm kesimlerine dengeli ve adil bir şekilde dağıtılmasına, Türkiye'nin geleceğinin sağlam temeller üzerine inşa edilmesine, dünyada söz sahibi bir ülke olmasını temin edecek bir yatırım ve üretim ikliminin oluşturulmasına hizmet etmesi gerekir. Bu kapsamda, bir yandan çalışanların hayat şartlarının iyileştirilerek enflasyona ezdirilmemesi hedeflenirken bir yandan da işsizimize iş temin edecek bir planlamanın birlikte yapılması şarttır. Bu çerçevede, kaynakların ve kapasitenin artırılması, iş gücünün değerlendirilmesi, teknolojinin imkânlarından yararlanılması gerekir. Hâlen çalışmakta olan vatandaşlarımızın çalışma şartlarından, mali ve sosyal haklarından ve adaletsizliklerden kaynaklanan sorunları bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Türkiye’de uzun yıllardır tartışılmakta olan bir konu vardır, o da çalışanlarımızın mali ve sosyal haklarının adil hâle getirilmesi konusudur. Maalesef bu sorun hâlâ devam etmektedir ve kamu çalışanları her birimize ayrı ayrı ulaşmakta ve beklentilerini iletmektedir.

Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak baştan beri ifade ettiğimiz, öğretmenlerimizin, polislerimizin ve uzman çavuşlarımızın ek göstergelerinin 3600’e çıkartılması, yine öğretmenlerimiz için fiili hizmet zammı verilmesi, eğitim öğretim tazminatlarının artırılması ve bunlara araştırma geliştirme tazminatı verilmesi; yine uzman çavuşlarımızın kadro sorunlarının çözülmesi; taşeron uygulamasından yararlanamayan KİT ve benzeri yerlerdeki çalışanların sorunlarının çözülmesi ve yine sözleşmeli, vekil, ücretli şeklinde kamuda çalışanların kadroya geçirilmesi konusundaki taahhütlerimizin takipçisi olacağız. Bunlara ilişkin çalışmaların Parlamentodan, bu Komisyondan da yapılmasını bekliyoruz.

Yine ticari amaçla yük ve yolcu taşımacılığı yapan şoför esnafımızın, çiftçimizin kullandığı temel girdi olan tohum, fide, ilaç, gübre ve mazottan KDV ve ÖTV’nin alınmaması; bu sayede girdi maliyetlerinin düşürülerek üretimin teşvik edilmesi yönündeki tekliflerimizin de takipçisi olacağımızı ifade etmek istiyorum.

Bizim açımızdan önemli olan 24 Haziran seçimleriyle birlikte bütünüyle uygulamaya giren Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin tüm kurum ve kurallarıyla sağlıklı bir zemine oturtulması ve sistemin tüm unsurlarıyla işlemesidir.

Bu bütçenin bu manada bir ilk olması sebebiyle de uygulamanın önemli olduğunu değerlendiriyoruz. Böylesi bir süreçte Türkiye’nin siyasetçileriyle, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörüyle, yasama ve yürütmesiyle kronikleşen sorunlara çözüm üretmek, gerilim ve kutuplaşmadan kaçınmak; milli kimliğe, milli kültüre ve milli varlığa sahip çıkmak, bunları tahkir eden yaklaşımlardan uzak durmak; terörle etkili mücadeleyle devam etmek gerekmektedir. Ayrıca kamudan özel sektöre, sivil toplum kuruluşlarına ve siyasete her alanda yaygınlaşan ahlaki çürüme gibi yozlaşma olgularının da önüne geçilmesi gerekmektedir.

Sayın Komisyon üyeleri, kısaca Sayıştay raporlarına da değinmek istiyorum. Anayasa’nın 160’ıncı maddesinde Sayıştay, merkezî yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarının Türkiye Büyük Millet Meclisine adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamakla görevlidir.

Sayıştayın bu kapsamda yapmış olduğu denetim raporlarında dikkat çekilen çok önemli hususlar bulunmaktadır. İncelemelerin ciddi yapılmış olmasını, kuşkusuz kamu menfaatlerinin haleldar edilmemesi bakımından ve idarenin denetim yoluyla geliştirilmesi bakımından son derece önemli görmekteyiz. Bununla birlikte bazı tespitler vardır ki çok önemli suistimallere dikkat çekildiği hâlde soruşturulmasına gerek görülmeyen hususlar kapsamında mütalaa edilmiştir. Tabii ki bütün bunları

kurum bütçeleri görüşülürken ayrıca dile getireceğiz. Kuşkusuz denetimlerin bağımsız, hukukun emrettiği çerçevede yapılması denetimden beklenen faydanın daha sağlıklı elde edilebilmesini mümkün kılacaktır.

Bu düşüncelerle, 2019 yılı bütçesinin tekrar hayırlı olmasını diliyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Emecan, buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Sayın Başkan ve Plan Bütçe Komisyonun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, kamu kurum ve kuruluşlarının çok değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyor, 2019 bütçe görüşmelerinin ve sonuçlarının ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Konuşmamın başında, öncelikle cumhuriyetimizin 95’inci yılını kutluyor ve bir kez daha başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere cumhuriyetin kurulmasında emeği olanları saygı ve minnetle anıyorum. Ayrıca Tunceli Nazımiye’de kaybettiğimiz -ve bir daha yaşanmamasını umut ettiğimiz- askerlerimize de Allah’tan rahmet diliyor, yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, tabii ki 2019 bütçesi ve orta vadeli planı konuşacağız. Şu ana kadar değerlendirme yapan arkadaşlarımız çok değerli yorumlarda bulundular. Özellikle sunumlardaki rakamlar üzerinden çeşitli yorumlar yaptılar. Ben de gireceğim bu konulara ama öncelikle ekonomide bugün yaşanan daralma ve sıkışmayı doğru anlamak için geçmişi de iyi analiz etmek gerekiyor çünkü geçmişteki küresel ekonomilerin, krizlerin bize etkileri, o süreçte Türkiye’nin yürüttüğü ekonomik programlar ve maliye politikaları bizi bugünlere getirdi. Bütünsel bir bakış açısıyla durumu değerlendirmek için biraz şöyle geçmişe doğru gitme ihtiyacı duyuyorum. Kaldı ki Sayın Bakan, siz de sunumunuzda 2019 bütçesinin temel özelliğinin tasarruf bütçesi olduğundan bahsediyorsunuz. Bu önemli bir değerlendirme, bütünsel bir değerlendirmeyi gerektiriyor.

Şu an yaşanan ekonomik daralmayı -yani siz “kriz” demiyorsunuz ama ekonomik kriz diyeceğiz buna; Sayın Bakan, 2019 bütçe sunumunda yer vermiş olduğunuz küresel ekonomi bölümünde 6 kez tekrarlamışsınız bunu- sadece jeopolitik risklere ve Türkiye ekonomisi bölümünde de sık sık tekrarlanan finansal saldırı, spekülatif saldırı, iç ve dış saldırı gibi nedenlere bağlamak maalesef biraz âciz bir görüntü veriyor size. Yani benim size naçizane tavsiyem bu tanımlamalardan artık vazgeçmeniz ve farklı şekilde durumu değerlendirmeniz, daha doğrusu gerçekçi veriler üzerinden durum analizi yaparak değerlendirmeniz. Önce bunu anlamak gerekiyor. Çünkü geçmişe baktığımızda bu ülke bir sürü krizden geçti. 1994, 1998, 1999 ve 2001 krizlerini yaşadı. Siz 2001 krizi sonrasında iktidara geldiniz ancak sonrasında yaşananlara baktığımızda, ilk beş yılda krizi atlatmaya dönük atılan adımlardan yararlandınız ancak yine devamında, yaşananlardan ders çıkarmayan bir anlayışla ülkeyi maalesef yönettiniz.

Bu süreçteki ekonomi yönetiminizi incelediğimizde tabii bazı tespitler ortaya çıkıyor. Bir ekonominin kalkınması için ya kaynakları akılcıca kullanıp katma değeri yüksek ürünlerin üretimine geçeceksiniz -ki siz bunu on altı yıldır tercih etmediniz- ya da dışarıdan borç alıp kalkınmayı finanse edeceksiniz. 2008’de başlayan dünya ekonomik ve finansal krizi sonrası ABD’nin piyasalara para sürmesi yani dünyada başlayan likidite bolluğundan da bu anlamda yararlandınız ancak giren bu paraların kullanımına baktığımızda, yüksek katma değerli, yüksek teknolojiyi üretim ve kalkınmanın yerine, bu kaynakların ağırlıklı olarak inşaat sektörüne, bu kanalla da yandaş müteahhitlere aktarıldığı bir anlayışla ülkenin yönetildiğini maalesef görüyoruz. Şöyle bir rakam vereceğim: Avrupa’da örneğin 40 bin müteahhit hizmet verirken Türkiye’de bugün yaklaşık 400 bine yakın müteahhit olduğunu

görüyoruz. Bu bile bize durumu açıklıyor. Yani o dönemde ülkeye giren sıcak para betona gömülmüş oldu. Bu sıcak para fırsatı da bu şekilde kaçırılmış oldu. Tabii böylece başka alanlarda yani sanayide, tarımda -üretim desteklenmediği için- yabancı sermayeye bağımlı bir iktisadi yapı kurulmuş oldu.

Tabii bu para bolluğundan bankacılık sektörü de yararlandı. Paranın bol ve ulaşılır olmasıyla bankalar dışarıdan bol bol borç alarak tüketicilere bu borçları kredi olarak dağıttılar. Halk tüketime, harcamaya alıştırıldı, bol bol kredi kartları dağıtıldı, en önemlisi de toplumda tasarruf bilinci yok edildi. Tasarruf olmayınca tabii bankalarda da mevduat olmuyor.

Bundan birkaç ay önce Cumhurbaşkanımız millî seferberlik ilan ederek vatandaşın yastık altındaki altınlarını ve dövizlerini istemek zorunda kaldı ama ülkede tasarruf yapılamadığı için bunun da yeterli sonuç vermediğini gördük.

Bunun yanında üçüncü olarak, kamu kurumları, zarar ettikleri bahanesiyle -ki kamu kesimi tüketim ve yatırım harcamalarında kâr amacı değil, kamu hizmeti amacı güder- daha etkin olunacak, verimlilik artacak, AR-GE yatırımları artacak denilerek kamu yatırımları, bu milletin varlıkları, cumhuriyetin ilk dönemlerinde inşa edilen, cumhuriyetimizin canım kurumları “özeleştirme” adı altında ya birilerine yok pahasına peşkeş çekildi ya da kapatılarak yok edildi. Örnek vereyim. Örneğin TÜRK TELEKOM, içi boşaltıldı. TELEKOM’u alan firma yıllarca elde ettiği kârın üzerine bir de ülkemize borç bırakarak gitti.

Bu ülkenin en önemli kazanımlarından olan şeker fabrikalarına da bir değinmek istiyorum. 23/12/2017 tarihinde OHAL kapsamında Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanan 696 sayılı KHK’yle Şeker Kurumu kapatılarak her şey piyasanın insafına terk edildi. 14 tane şeker fabrikamız bir bir satıldı, hatta satın alanlar bugün bir yandan işçi çıkarırken bir yandan da üçüncü şahıslara devretmeye kalktılar bu fabrikaları; şimdi üreticinin elindeki pancarları da alamıyorlar, üretici mağdurdur. Tabii, Türkiye’de sadece pancar üreticisi mağdur değil, şu anda 3 beyazın (un, şeker, pamuk) üreticisi tamamen mağdur edilmiş durumda.

Tabii bu ülkeyi bu hâle sadece ekonomi yönetiminde atılan yanlış adımlar getirmedi. Dış politikada komşularla ilişkilerimiz zedelendi. Yanlış Suriye politikası bugün yaşanan ekonomik krizin önemli etkenlerindendir. Bugün Türkiye 4 milyona yakın Suriyeliyi barındırmak zorunda kalmıştır. Bunun Türkiye’ye maliyetini Sayın Cumhurbaşkanı 35 milyar dolar olarak açıklamaktadır. Yine aynı şekilde, diğer birçok ülkeyle olan iç politika odaklı ve diplomasi dilinden uzak çıkışlar, ekonomimize ve ülkemize olan güveni sarstı tabii ki.

Sayın Bakan, şunu da sormak lazım: 2019 bütçe planınızın 11’inci sayfasında “Çok sayıda iç ve dış şoka maruz kaldık.” diyorsunuz. Peki, Suriye kaynaklı jeopolitik riskler ve artan terör saldırıları neden gerçekleşti? Bunu da bir sormak lazım. Neden ekonomimiz üzerinde bu kadar etkili oldu? Siz her şeyi doğru yaptınız da “kardeşim Esad” bir günde “katil Esad” olmadı da durup dururken mi bu şoklara maruz kaldık? Siz neden oldunuz Hükümet olarak. Yani bunları bahane olarak ileri sürmek yerine, bu bütçeyi konuşmadan önce, 2019 bütçesini konuşmadan önce bunların bir hesabının verilmesi gerekiyor, yani “Biz yanlış yaptık.” diyebilmeniz de gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, şimdi, yaşadığımız krizin en önemli nedenine geldik. Yaşadığımız krizin aslında bütün bu saydıklarımızın yanında en önemli nedeni, cumhuriyetin karşısına yeni bir rejim oluşturma çabası olarak gördüğümüz Cumhurbaşkanlığı sistemidir. Hiçbir anayasal düzende bulunmayan bu Cumhurbaşkanlığı sistemindeki amaç, devletin bütün yetkilerini tek bir kişiye devredip kuvvetler ayrılığını yok ederek, zaten ağır aksak işleyen demokrasimizin tamamen bitirilmesidir. Her alanda yaşanan krizin asıl nedeni budur. Anayasa değişikliği sonrası çıkarılan kanunlara baktığımızda, bireylerin güvencesinin olmadığı, kurumların uymakla yükümlü oldukları Anayasa’nın tanınmadığı,

hukukun bittiği, denetimin olmadığı, ifade ve basın özgürlüğünün baskılandığı ve yargı erkinin neredeyse Anayasa değil de saraya bağlı çalışır hâle geldiği bir ortam kaçınılmaz olarak bizi her alanda sıkıntılı bir sürece soktu. Yine bu süreçte, kayırmacılık, kaynak israfı, yolsuzluk algısı –ki bunlar rakamlarıyla, kanıtlarıyla ortada- had safhaya ulaştı.

Burada bir noktaya daha, liyakatsiz atamalara değinmeden geçemeyeceğim. Bugün, kamu kurum ve kuruluşları maalesef eski milletvekilleri ve milletvekili yakınlarıyla doldu. Yani resmen bu kamu kurumları bu anlamda bir çöplüğe dönüştü diyebiliriz. Bu tanımlamayı yapmak bana zül geliyor ama başka bir tanımlama da açıkçası bulamıyorum bu noktada.

Bu sıkıntılı süreç maalesef derinleşerek devam edecek çünkü atılan bu yanlış adımlarla ülkeyi kendi ellerinizle bağımlısı hâline getirdiğiniz küresel dış sermaye için Türkiye’nin çekiciliğini kaybetmesine neden oldunuz. Böylece Türkiye’yi dış müdahalelere açık, kırılgan bir ekonomi hâline getirdiniz. Siz kabul etmeseniz de bu ülkede bir ekonomik kriz var. Bu ülkede maalesef batan büyük şirketler var. Bu ülkede binlerce konkordato var. Tek seferde 625 baz puanlık faiz artışı var. Ülke olarak batmanın eşiğinden dönen Yunanistan’ın bile 215 olan CDS priminin bizde 550’lere dayanması var. Bir yılda yüzde 80 devalüasyon yaşadığımız gerçeği var. Kredi faizleri yüzde 40 olmuş. Kamu yatırımları bazı yandaş firmaların yürüttüğü işler hariç durmuş durumda. Bu ülkede işsizlik ve yoksulluk intiharlarında artış var. Çiftçi yüksek maliyetler, düşük ürün fiyatları nedeniyle üretmekten vazgeçti, pazarlarda bile alışveriş durma noktasında. Son bir yılda evimizdeki doğal gaza yüzde 24, elektriğe yüzde 33 zam geldi. Bunları konuşmadan, hatırlamadan 2019 bütçesini maalesef doğru analiz edemeyiz çünkü böyle güvensiz, yarın tek adamın alacağı kararlarla bağımlı hâle gelmiş, Meclis iradesinin bastırılmaya çalışıldığı bir ortamda siz en pembe tabloyu bile çizseniz topluma da piyasalara da bu maalesef güven vermeyecektir.

Bir de Sayın Bakan size bir şey sormak istiyorum bu noktada. Biraz önce atamalardan bahsetmiştim, bu atamalar noktasında aslında size de sormak istiyorum. Sizinle ilgili yapılmış olan atamanın, bu Bakanlığa, bir damat olarak, acaba bu güvensizlikte bir payı var mıdır yok mudur? Bu, liyakatsizliğin en baş örneklerinden biri değil midir? Açıkçası bu konuda ne düşünüyorsunuz, bunu da çok merak ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, biraz da sunulan 2019 bütçe teklifi üzerinden gidelim, konuşalım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Çok çirkin!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bir Sayın Bakana...

BAŞKAN – E arkadaşlar, siz de her şeye müdahale ediyorsunuz, burada sessiz kalıyorsunuz yani.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Çok ayıp bir cümle ya!

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ama Başkanım, siz Divansınız. Yani bir Sayın Bakana bunu söylemek gerçekten yakışmıyor.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Devam edebilir miyim Başkan?

ŞİRİN ÜNAL (İstanbul) – Yakışmıyor, yakışmıyor.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Burada gerçekleri konuşuyoruz, bir bütçeyi değerlendiriyoruz ve bu bütçenin üzerindeki etkenlerden bahsediyoruz. Eğer bu bütçenin üzerindeki etkenlerde bu liyakatsiz atamalar da varsa bunu da konuşmak zorundayız, kusura bakmayın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Eski vekillere “çöplük” dendi, çok enteresan Başkanım yani.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Lütfen müsaade edin.

Bütçe sunumunda bütçenin temel özelliklerine değinirken dikkatimi çeken bir cümle var Sayın Bakan. “Tasarrufları yatırım kalemlerinde gerçekleştirirken, memurumuzun, işçimizin, emeklimizin, devlet çalışanlarımızın haklarını koruduk.” diyorsunuz. Ben de soruyorum size: Nasıl korudunuz? Örneğin, asgari ücretin altında 5,5 milyon kişi var, açlık sınırının altında maaş alan 7 milyon 989 bin emeklimiz var, döviz artışları nedeniyle 2018 yılının ilk sekiz ayında BAĞ-KUR ve SSK emeklilerinin maaşlarında yüzde 35, memur emeklilerinin maaşlarında ise yüzde 36 kayıp olmuş. Yani aslında bunun başka bir tercümesi de toplumun büyük bir kesiminin fakirleştiğidir. 2018-2019 Orta Vadeli Plan’da uygulamayı düşündüğünüz sıkı para politikasının ayrıntıları nelerdir? Bunları da sizden duymak istiyoruz açıkçası.

Bir de yine siz sunumunuzda, hep ekonomiyi konuşurken, böyle bir 2002 yılını referans almayı seviyorsunuz. Ben de öyle yapacağım ve biraz 2002 üzerinden sayılardan bahsedeceğim. Önce şunu belirteyim, sayfa 33’te şöyle bir tanımlama, tespit yapmışsınız: “Genel yönetim borç stokunun millî gelire oranı 2002 yılında yüzde 72,1 seviyesindeyken 2018’in ikinci çeyreği itibarıyla 29,2 seviyesine gerilemiştir.” Şimdi, tabii, burada bu, kamu borcunun ne kadar az olduğunu, azaldığını gösteriyor ama bu gösterge acaba ekonomi yönetiminin neye göre, kime göre doğru olduğunu nasıl gösteriyor, bunu da tartışmak gerekir. Aslında bu rakam, şuradaki kamu borcunun azalmış olması, bütün borcun, toplumun, halkın, işçinin, emekçinin, üretenin, çalışanın, sanayicinin sırtına yıkıldığının da bir göstergesidir.

Şimdi diğer rakamlardan şöyle bir gidelim izin verirsiniz. 2002 yılında 1,5 milyon emekli çalışmakta ve iş aramakta iken bugün bu sayı 4 milyona ulaşmış. Vatandaşlarımızın bankaya olan borcu 2002 yılında 7 milyar lira iken 2018 yılı Temmuz ayı itibarıyla 531 milyar TL’ye yükselmiştir. 2 milyar TL olan tüketici kredi borcu on altı yılda 437 milyar TL’ye yükselmiştir. İcra dairelerindeki dosya sayısı 2002’de 8 milyon 600 bin iken 2017 yılı sonunda 28 milyon olmuştur.

Şimdi, haksızlık etmeyelim, bu süreçte artırılan bazı gelirler de var, biraz ondan da bahsedelim. Örneğin, son on bir yılda en yoksul yüzde 5’lik kesimin geliri yüzde 0,1 artarken en zengin yüzde 5’lik kesimin geliri tam 9 kat artmıştır. Resmî rakamlarla bile 16 milyon yoksul yaratmışsınız, resmî olmayı çok daha fazla. Sürekli kullandığınız bir veri daha var; Sayın Kılıçdaroğlu döneminde 2 milyar 340 milyon TL olan SGK açığı bugün devlet katkıları hariç tam 34 milyar TL’dir.

Benden önceki konuşmacılar da çok değindi. Bu bütçenin gelir hedeflerine baktığımızda vergilerin çok ön plana çıktığını görüyoruz. Özellikle vergi gelirlerinde yüzde 20’lik bir artış hedefi var, vergi dışı gelirlerde de yüzde 4’lük bir artış var. Yani 2019 vergi gelirlerinin yüzde 20 oranında artarak 756,5 milyar, vergi dışı gelirlerin de yüzde 4 artarak 123,9 milyar TL olmasını hedefliyorsunuz. Bu demektir ki vergi gelirlerine çok daha fazla yükleneceksiniz. 2019 vergi gelir hedefleri alt kalemlerini incelediğimizde gördüğümüz o ki harcamalar üzerinden alınan vergiler yine daha fazla. Yani vergilerle halkın daha fazla yoksullaşacağını görüyoruz. Çalışanların ücretlerinin enflasyonun karşısında daha fazla eriyeceğini gösteriyor bu bütçe. Zamlar bunun neresinde olacak, o da belli değil. Yani burada bütçe adaletinden bahsetmek ne kadar mümkün bilmiyorum. İnsanların alım gücü düşeceği için harcamaların da azalması tabii ki muhtemel. Piyasada dönen paranın azalmasını getirecektir bu da. O zaman da enflasyon hedeflerine nasıl ulaşacaksınız, bu da bir soru işareti.

Vergi dışı gelirlere baktığımızda “özelleştirme” adı altında devletin mal varlığını sattınız. Elinizde maalesef satacak bir şey de kalmadı. O nedenle pek de bir mülk geliri yok. Kira ve benzeri gelirler de yok. Örneğin, bakanlık binalarını kiralık binalara taşıdınız, tam tersi kira giderleriniz arttı. Teşebbüs gelirleri derseniz, o da yok. Posta, elektrik, ulaştırma, hepsi özelleşti. Ne kaldı geriye? Bir para cezaları kaldı galiba.

Bir de enflasyonu yüzde 6'ya düşüreceğinizi söylüyorsunuz. Bu veriler ışığında enflasyonun yüzde 6'ya düşürülmesi ne kadar gerçekçidir, bunu da sorgulamak lazım ve size sormak lazım.

Yatırım, üretim ve istihdam eksenli olmayan politikalarla bu iş nasıl olacak? Yine bunu da soruyorum. Gerçekleşme ihtimalinin düşük olduğu hiçbir zaman tutturamadığınız enflasyon, işsizlik, döviz kuru tahmini ve benzeri bilimsel analizlerden yoksun rakamlardan da bu maalesef belli. Yani geçmiş dönemlerin bütçe programlarına baktığımızda da hep aşılmış bu bütçe programları. Çeşitli kurumların, bakanlıkların ödenekleri artırılmış. Bu bütçe planı ve programının da nasıl tutturulacağı doğrusu şüpheli.

Bir konuya daha değineceğim. Dün Cumhurbaşkanlığının 2019 programı açıklandı. Kıdem tazminatı fonunun kurulması bu programda açıklandı. Biz bu kurulan fonların ne olduğunu biliyoruz. İşçinin, emekçinin alın terinden kesilerek oluşturulan İşsizlik Fonu bankaları kurtarmak için kullanıldı. Kıdem tazminatı fonunun kimler için, daha doğrusu kimleri kurtarmak için kullanılacağını da bilmek istiyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlar mısınız Sayın Emecan. Son cümlenizi alayım.

Buyurun.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Toparlıyorum.

Anlıyoruz ki içinde bulunduğumuz ekonomik durum sizi milletin kazancına maalesef göz dikecek hâle getirmiş. Bu bütçeden, bu adımlardan bu anlaşıyor.

Bir tanımlama yapacağım üzülererek yani bunu üzülererek yapıyorum ama yapmadan da edemeyeceğim. Maalesef iktidar olarak kumarbaz aile büyüğü gibisiniz. Ailenin varını yoğunu satıp kumarda yiyen, sonunda da aile bireylerinin birikimine göz dikip onları da zorla alıp kumarda yiyen kumarbaz gibi yani. Kurduğunuz fonlarla yurttaşın birikimlerini kullanarak çıkış yolu arar durumdasınız. Bilmiyorum 2019 bütçesini bu şekilde mi tutturmayı düşünüyorsunuz?

Yine açıklanan Cumhurbaşkanlığı 2019 yılı programında kamu kesimi sabit sermaye yatırımlarının reel olarak yüzde 36,1 oranında azalacağı belirtilmiş. Bu orana baktığımızda da 2019 yılında birçok alanda kamu yatırımlarının ciddi oranda duracağını anlıyoruz. Bu belirtilmişti zaten.

Diğer taraftan 2018 Eylül ayı itibarıyla 234 Kamu-Özel İşbirliği projesinin uygulama sözleşmesinin imzalandığını, bunlardan 204 projenin işletmeye alındığı, 35 projenin ise yürütülmesine devam edildiği belirtilmekte. Burada dikkat çeken şey ise bu projelerin toplam yatırım büyüklüklerinin işletme hakkını devretme modeliyle yürütülenler hariç olmak üzere 63,5 milyar dolar olduğudur. İşletme hakkı devredilen bu projeler neden dışarıda tutulmuştur ve ayrıca bu Kamu-Özel İşbirliği projelerinin bütçeye getirdiği yükü şu ana kadar bize iletilen dokümanlarda göremiyoruz, görebilecek miyiz?

2019 bütçesinde 117 milyar TL faiz ödemesi yapılacak. Sürekli düşman gösterilen maalesef faiz lobileri de işte bu iktidarın rakamlarından ödemelerde yerini alacak, bundan maalesef yararlanacak. Bunun da tespitini yapmak lazım.

Yine 2019 bütçe açığı 80,6 milyar, cari açık 36 milyar öngörülüyor ve bu rakamların maalesef daha da büyüyerek yurttaşlarımızın sırtındaki yükü ağırlaştıracağı ve krizi daha da derinleştireceği görülmektedir.

Yüksek istihdamdan bahsediyorsunuz sunumunuzda bir de, buna da değinmek istiyorum. İşsizliğin resmi olarak arttığı ortadayken hangi yüksek istihdam yaratılmıştır, bunu da anlamakta zorlanıyoruz. 300-500 kişinin alınacağı altı aylık geçici işçi alabilmek için binlerce kişinin başvurduğu sayısız örnek var. İşsizliğin asıl boyutlarını bu gösteriyor zaten. Yani mevsimlik işçileri, çırakları, staj yapanları ekleyerek şişirmeye çalıştığınız istihdam rakamları maalesef gerçekçi değil, gerçeği yansıtmıyor.

Bir konuya daha değinip sözlerimi bitiriyorum.

BAŞKAN – Son cümlelerinizi alayım lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bitiriyorum.

Bu süreçte emeklilikte yaşa takılanların hakkı da gasbedildi tarafınızdan maalesef. 8-10 milyarlık maliyeti “750 milyar” diyerek reddettiniz. Bu da bir açıklama gerektiriyor açıkçası.

Önümüzde zor günler var. Yani bu zor günlerde... Son olarak şunu söylemek istiyorum. Örneğin 4 Kasım'da İran yaptırımları geliyor, 6 Kasım'da Amerika Birleşik Devletleri'nde seçim var. Bunların da mutlaka bütçeye yansımaları olacaktır. Umarım bu yansımalar şimdiden değerlendirilmiş ve önlemleri alınmıştır.

Konuşmamı daha fazla uzatmadan son söz olarak şunu söyleyeyim: Bu bütçe emekçilere, yoksullara hiçbir iyileşme getirmediği gibi daha da fakirleşmeye ve yoksullaşmaya yol açacak faiz lobilerine hazırlanmış bir bütçedir. Ülkede yapısal sorunların çözülmesi lazım. Doğru bir vergi politikasıyla kayıt dışı ekonomiyi kayıt altına alarak, ülkemizde yatırımcılar için güven ortamı sağlayarak -ve burada altını çizmek istiyorum bu söyleyeceklerimin çünkü bu gerçekten çok önemli ve bu ekonomik krizdeki önemli etkenlerden birisi de bizi işte bu kutuplaştıran etken- itiraz edeni terörist, düşman ilan eden, biat edeni ise koltuk ve şişkin cüzdanla ödüllendiren sistemden vazgeçilmesi gerekiyor.

Demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, liyakati ve bağımsız yargıyı önceleyen, parlamenter sisteme dönüşün yolunu açmayı teklif ediyoruz.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ersoy, buyurun.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – Sayın Bakanım, kıymetli bürokratlarımız, Komisyon Başkanım, saygıdeğer milletvekillerimiz ve basınımızın güzide temsilcileri; hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

2019 yılı bütçe sunumunda yer alan küresel gerçekleştirmeler ve Türkiye ekonomisine bakacak olursak 2017 yılında büyüme performansı gösteren küresel ekonominin 2018 yılında kendisini gösteren uluslararası ticarete getirilen kısıtlamalar ve jeopolitik risklere rağmen, 2018 ve 2019 yıllarında 2017 yılıyla aynı oranda yüzde 3,7 büyümesi beklenmektedir.

Türkiye ekonomisi olumsuz birçok şartlara rağmen, 15 Temmuz darbe girişimi, diğer terör kaynaklı unsurlar ve Suriye meselesi gibi, 2017 yılında yüzde 7,4 ile güçlü bir büyüme performansı sergilemiştir. Bu büyümeyle Türkiye G20 ülkeleri arasında en hızlı büyüyen ülke olmuştur.

2018 yılının ikinci çeyreğinden itibaren gelişmekte olan ülkelere yönelik risk algısının bozulması, ABD Merkez Bankası FED'in faiz artışları ile uluslararası sermaye akımlarının da yavaşlaması ve bu süreçte dış finansman ihtiyacımızın yanında Türkiye ekonomisine ve Türk lirasına yönelik spekülasyon saldırılarının gerçekleşmesiyle Türkiye ekonomisinde risk primimiz yükselmiş ve Türk lirası değer kaybetmiştir.

Sunumda yer alan Yeni Ekonomi Programı'nda enflasyon ve istihdamlı ilgili politikalar ve hedeflere bakacak olursak.

Sıkı para ve maliye politikaları ile ekonomideki dengelenme sürecinin doğru bir şekilde yönetilmesi; enflasyon, cari işlemler ve dış finansman ihtiyacı kaynaklı risklerimizi minimize eden, sürdürülebilir bir büyüme politikası ile istihdamı destekleyen düzenlemeleri ve politikaları ile Enflasyonla Topyekûn Mücadele Programı'mız ile aşağıdaki hedefler belirtilmektedir.

Hedefler: Türkiye ekonomisinde 2018 ve 2019 yılları için sırasıyla yüzde 3,8 ve yüzde 2,3'lük büyüme oranları hedeflenmekte, 2018'de işsizlik oranının yüzde 11,3 olarak gerçekleşmesi beklenmekte, enflasyonun kademeli olarak Yeni Ekonomi Programı sonunda yani 2021'de yüzde 6'lara düşürülmesi hedeflenmektedir.

Sunumda yer alan Yeni Ekonomi Programı'ndaki ihracat ve cari açıkla ilgili politikalar ve hedeflere bakıldığında ise turizm gelirlerinde artış ve ekonomik dengelenme ile aşağıdaki hedefler belirtilmektedir.

İhracatımızın 2018 yılı sonunda 170 milyar dolar ve 36 milyar dolar düzeyindeki cari açığımızın gayrisafi yurt içi hasılaya oranının ise yüzde 4,7 olması ve 2019 yılında ise cari açığın 26 milyar dolar olması beklenmektedir.

Sunumda yer alan Yeni Ekonomi Programı'ndaki merkezî yönetim bütçe açığıyla ilgili politikalar ve hedeflere baktığımızda ise kamu giderlerinde tasarruflar ile yapısal vergi düzenlemeleri ve enflasyonla mücadele tedbirleri ile yatırım, üretim, istihdam ve ihracatı destekleyen nakdî ve vergisel teşvikler ile aşağıdaki hedefler ele alınmaktadır.

Merkezî yönetim bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının program dönemi boyunca yüzde 2'nin altında tutulması hedeflenmektedir. Böylece merkezî yönetim bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının 2018 ve 2019 yıllarında sırasıyla yüzde 2,4 ve 1,6 olması beklenmektedir.

İş âleminin beklentileri ise... Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından yürütülen 2018 Ağustos, Eylül, ve Ekim ayları itibarıyla Türkiye ekonomisine ait beklentiler anketinde aşağıdaki sektörlerden belirtilen 69 katılımcı yer almıştır. Reel sektörden 10, finansal sektörden 55, profesyonellerden 4; toplam 69. Beklentiler anketinde katılımcıların aylık, üç aylık, cari yıl sonu, altı aylık, on iki aylık ve yirmi dört aylık dönemler için enflasyon, döviz kuru, cari işlemler, büyüme ve faiz oranları üzerine iş âlemi beklentileri de ele alınmaktadır.

Beklentiler ele alındığında, Yeni Ekonomi Programı'nda ve bu sunuşta ele alınan en önemli üç hedefin enflasyon, istihdam ve büyüme hedefleri olduğunu değerlendirecek olursak, enflasyon hedefine baktığımızda, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası 2018 Ekim ayı itibarıyla iş âlemi TÜFE beklentileri 2019 Ekim ve 2020 Ekim aylarında sırasıyla yüzde 17,03 ve yüzde 12,7'dir. Yeni Ekonomi Programı'nda enflasyonun kademeli olarak 2021 yılında yüzde 6'ya düşürülmesi hedeflenmektedir.

2020 Ekim ayından 2021 Ekim ayına Türkiye ekonomisindeki TÜFE yüzde 12,7'den yüzde 6'ya düşürülebilecek midir? 2021 yılı itibarıyla yüzde 6'lık enflasyon hedefinin gerçekleşebilmesi için Türkiye ekonomisinde yer alan reel sektör (işveren kuruluşları ve holdingler), finansal sektör (bankalar, banka dışı finansal sektörler) ve profesyonel birimlerimizin beklentilerinin önemli ölçüde değişmesi gerekmektedir. Ekonomimizde yer alan birimlerin beklentileri piyasamıza yön verecek şekilde güçlüdür. Beklentilerin piyasalar üzerinde önde gelen ekonomik göstergelerin oluşumu üzerindeki gücü sadece ülkemiz için değil, diğer gelişmekte olan ve gelişmiş ülkeler ekonomileri için de geçerlidir.

Bu nedenle, önerilerimizi sıralamak istiyoruz.

Gerek Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Para Politikası Kurulunun gerekse Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığımızın 2021 yılı sonuna kadar her ay uygulanmakta olan sıkılaştırılmış maliye ve para politikalarında ne kadar kararlı olunduğuyla ilgili iş âlemi toplantılarında net bir tavır ortaya konulmalıdır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının özellikle M1 para arzı (likit para+vadesiz mevduat) kararlarında ve M2 para arzı (M1+vadeli mevduat) oluşumunda mal ve hizmetler piyasalarına ait üretim göstergeleri sürekli takip edilmelidir.

Bu takipte, mal ve hizmetler piyasalarına ait üretim seviyesini aşabilecek para arzından kaçınılmalıdır. Dolaşımdaki para, reel sektör üretimini satın alabilecek boyutta olmalıdır.

Yukarıda ele alınan önermelerle ekonomimiz talep yönlü enflasyonun önüne geçebilecektir. Ekonomimizde yer alan enflasyonun aşağı çekilmesinde ayrıca arz yönlü enflasyona yol açabilecek faktörler de denetim altına alınmalıdır.

Arz yönlü enflasyona yol açan unsurlar üretim sürecinde faktör fiyatlarındaki artışlardır. Bu faktörler işçi istihdam maliyetleri ve sermaye maliyetlerini kapsamaktadır.

Ülkemizde görülen ve tespit edilen en önemli arz yanlı enflasyona yol açabilecek unsurlar ise enerji maliyetleri ve diğer girdi maliyetleridir. 2017 Ocak ayından 2018 Eylül ayına petrol varil/dolar fiyatının 56 dolardan 79,1 dolara yükselmesi ülkemizde arz yanlı enflasyonun temel belirleyicilerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Diğer taraftan, ülkemiz imalat sanayisi üretiminde kullanılan yaklaşık temel 800 adet ithal girdi fiyatlarında döviz kurları değişiklikleri sebebiyle ortaya çıkan TÜFE ve TEFİ artışları diğer arz yanlı enflasyonunun temel belirleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dolayısıyla ülkemizde arz yanlı enflasyonun aşağı çekilmesi için enerji varlıklarımızın etkin kullanımı, ülkemize ait yenilenebilir enerji kaynak kullanımının artırılması, özellikle güneş ve rüzgâr enerji kaynaklarımızın kurulu elektrik gücü içerisindeki payının yüzde 10 seviyelerinden yüzde 30 seviyelerine çıkarılması büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca, değinildiği gibi, imalat sanayisi ithal girdilerimizin yerli ikamelerinin üretilmesi konusunda gerekli araştırma geliştirme çalışmalarının artırılması ve ithal girdi üretiminde faaliyet gösterecek olan işletmelerimize teşviklerin yükseltilmesi yine ayrıca büyük önem arz etmektedir.

Büyüme ve istihdamla ilgili hedeflere baktığımızda, Türkiye ekonomisinde 2018 ve 2019 yılları için sırasıyla yüzde 3,8 ve yüzde 2,3'lük büyüme oranları hedeflenmekte ve 2018'de işsizlik oranının yüzde 11,3 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası beklentilerine bakılacak olursa, 2018 Ekim ayında ele alınan iş âlemi yöneylem anketlerine göre 2018 yıl sonunda ve 2019 yılı sonunda büyüme oranlarımızın sırasıyla yüzde 3,2 ve yüzde 1,9 olması beklenmektedir.

Bu konudaki önerilerimiz de şöyledir:

Mal ve hizmet piyasaları, para ve tahvil piyasaları ve emek piyasaları açısından ülkemizin eş anlı dengesinin 2018 açısından yüzde 3,2 yerine yüzde 3,8 olacağı ve 2019 açısından yüzde 1,9 yerine yüzde 2,3 olarak gerçekleşeceği yönünde kararlı politikaların takip edileceğiyle ilgili iş âlemi toplantılarında net bir şekilde duyuru yapılmalıdır.

2018 ve 2019 büyüme hızlarının gerçekleştirilmesi açısından KOBİ desteklerinin ve diğer teşvik sistemlerinin gözden geçirilmesi önem arz etmektedir. Örneğin bu aşamada, imalat sanayisi sektörümüzde ithal girdi üretiminde faaliyet gösterecek olan işletmelerimize teşviklerin yükseltilmesi ve yerli makine parkı ve makine aksamı istihdam eden işletmelerimize gereken desteklerin sunulması ve artırılması büyük önem arz etmektedir.

Gerek yurt içi işletmelerimizde gerekse olası doğrudan yabancı sermaye yatırımlarında bölge farkı gözetmeksizin aşağıdaki teşvik unsurlarının gözden geçirilmesi ve değerlerinin yükseltilmesi ayrıca önem arz etmektedir. KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, sosyal sigortalar prim desteği (işveren payı), gelir vergisi stopajı indirimi, sosyal sigortalar prim desteği (çalışan payı), faiz oranı desteği, arazi tahsis ve KDV iadesi.

Sayın Bakanım, bütçenin geneli hakkındaki görüşlerimiz ise şöyledir: 2019 bütçesi gerek gider ve gerekse gelir bütçesi olarak önceki iki yılın (2017 ve 2018) enflasyon farkı eklenmiş hâlden ibarettir. Bu hâliyle ekonomik büyüme ve kalkınmaya çok fazla katkı sağlayacak nitelikte değildir. Bütçe açığı olarak öngörülen 80,6 milyar TL'nin daha fazla olmaması dilek ve temennisiyle aşağıdaki detayları belirtmek isterim.

Gider bütçesi hakkındaki görüşlerimiz: 2019 gider bütçesinde en dikkat çeken kalem, kuşkusuz, cari transferlerdir. 391,3 milyar TL'lik bu tutarın detayları konuşma metninde yer almıyor. Ancak 2018 tahmini bütçe gerçekleştirmelerine bakıldığında, cari transferler kaleminin yani hazine yardımlarının, hane halkı desteklerinin, sağlık, emeklilik ve sosyal yardımların, mahallî idare paylarının, tarımsal desteklerin ve benzeri kalemlerin enflasyon farkı oranında artacağı görülmektedir. Yani, 2018 yılı gerçekleşme tahminine göre cari transferlerin yüzde 21 oranında artacağı öngörülmektedir. 391,1 milyar TL'lik bu tutarın toplam bütçe giderlerinin yüzde 40,6'sını teşkil edecek olması da oldukça dikkat çekicidir. Bu rakamların içinde kamu bankalarının ve KİT'lerin zararının ne kadar tahmin edildiğini de öğrenmek isteriz.

Bütçe konuşması metninde gider bütçesiyle ilgili detayları irdelemek gerekirse: 2019 yılı bütçe ödenekleri 2018 yılına göre yüzde 26 artmaktadır. Bu artış, yaklaşık 198 milyar TL'ye tekabül etmekte olup 197 milyar TL'lik kısmı, diğer bir deyişle, yüzde 99'u aşağıda açıklanan başlıca dört harcama kalemindeki artışa denk düşmektedir. Dolayısıyla, diğer kalemlerdeki artış ve azalışların net etkisi 1,5 milyar TL yani yüzde 1 olmaktadır.

Bu ifadelerden çıkarılan sonuç, 2019 yılı bütçesinin 2018 yılı enflasyonunun, özellikle, sabit ve dar gelirli memur, işçi, emekli, sosyal yardıma ihtiyaç duyan kesimler üzerindeki baskısını bir nebze olsun azaltmaya yönelik tedbirler içeren bir bütçe olacağı öngörülmüş gibi görünüyor. Ancak faiz giderleri ve gelirden ayrılan paylar kaleminin de bütçedeki artış oranında bir seyir izlemekte olduğu görülmektedir.

Detaylara baktığımızda, 2019 yılı bütçesinden eğitime ayrılan payın yüzde 17 olması olumludur ancak nitelikli eğitime ayrılan payın ne kadar etki yapacağını ilerleyen zamanlarda görmemiz mümkün olacaktır. 2019 yılında bütçeden yenilikçi ve üretken yatırımlar için 65,1 milyar TL, reel kesim destekleri için 32,8 milyar TL kaynak ayırıyoruz. Bu destekler, özellikle 2018 yılında döviz artışı ve enflasyon baskısının getirdiği yatırımlardaki azalmalara destek olması bakımından özel sektör kesimi için oldukça olumludur. Yerel yönetimlere ayrılan 93,6 milyar TL'lik pay yerel kamusal hizmetlerin aksatılmadan yürütülmesi bakımından olumludur. Bu kapsamda, 2019 yılı bütçemizde sosyal harcamalar için ayırdığımız kaynak miktarını 62,1 milyar TL'ye çıkardık. Bu tutar, 2019 yılı bütçesinin yüzde 6,5'ine denk gelmektedir. Sosyal yardımlarla toplumsal barışın sağlanması ve düşük gelirli kesimlerin refah artışından pay alması elbette olumludur. Ancak devletin sürekli olarak toplumu sosyal yardımlarla desteklemekten başka üretim ve istihdamı artırıcı yönde tedbirleri de alması gerekmektedir.

2019 yılı bütçesinden tarıma verilecek destekler, yatırım ödenekleri dâhil, 26,5 milyar TL olarak açıklanmıştır. Bu tutar yeterli gibi görünse de tarım kesimindeki asıl sorun, uzun süreli bir tarım üretim stratejisine duyulan ihtiyaçtır. Şöyle ki: Tarım ürünlerinin üreticiden tüketiciye ulaşması sürecinde gerek üretim gerek nakliye ve gerekse araçlardan kaynaklanan sorunların çözülmesine yönelik tedbirlerin alınmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Kamu kurumlarının mali kaynaklarının yönetimini tek elde toplayacak tek hazine kurumlar hesabı 17 Ekim 2018 tarihi itibarıyla uygulamaya geçirilmiştir. Kamu finansmanının sağlıklı işlemesi ve kaynakların etkin dağılımı bakımından olumludur.

Gelir bütçesi hakkındaki görüşlerimiz ise şöyle: Bütçenin gelir tarafına bakıldığında ise maalesef yine, önceki yılların benzeri bir manzarayla karşı karşıya olduğumuz görülmektedir. Bütçe gelirlerinin, özellikle de vergi gelirlerinin yapısında çok önemli bir değişiklik görülmemektedir. Şöyle ki: Temel dolaysız vergilerin, gelir vergisi ve kurumlar vergisinin 246,1 milyar TL, motorlu taşıtlar vergisinin 16 milyar TL, toplamda 262,1 milyar TL olması öngörülmüştür. Bu vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı yüzde 29 olacaktır. Bu durumda, dolaylı vergilerin oranının yüzde 71 olacağı, sonuç olarak, vergi gelirlerinin dar ve sabit gelirliiler üzerinden yıllardır süregelen baskıyı azaltmayacağı, gelir adaletine de olumsuz katkı yapacağı görülmektedir. Özel tüketim vergisi gelirlerinin bütçe hedefinin 5,9 milyar TL, dâhilde alınan katma değer vergisi gelirlerinin ise hedefin 5,8 milyar TL altında gerçekleşmesi beklenmektedir. ÖTV hasılatındaki azalmanın gerek döviz kurlarındaki artıştan ve gerekse petrol fiyatlarındaki artıştan kaynaklandığı ve bu artışı pompa fiyatlarına yansıtmamak için ÖTV maktu tutarlarında Hükümetçe yapılan ayarlamalardan kaynaklandığı malumdur. Peki, dâhilde alınan KDV hasılatındaki 5,8 milyar TL azalma nereden kaynaklanmaktadır? Merkezi yönetim gelirlerinin yüzde 17,4 artışla 880,4 milyar TL, vergi gelirlerinin yüzde 20 oranında artarak 756,5 milyar TL'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Vergi gelirlerindeki artış hedefi sağlam bir bütçe politikası açısından gerçekten önemlidir ancak yüzde 20 oranında, yüksek sayılabilecek bu artışın dolaylı-dolaysız vergiler bakımından bir oranlaması yapılmış mıdır? Yüksek enflasyonunun sabit gelirliiler üzerindeki olumsuz etkileri de göz önüne alındığında gelir adaletini zedelemeyecek tedbirler düşünülmüş müdür? Vergi dışı gelirlerin ise yüzde 4 oranında artarak 123,9 milyar TL'ye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bu gelirler içinde idari para cezalarının payı ne olacaktır? Özellikle, kamuoyunda 2019 yılında trafik para cezalarının çok artacağı, kasıtlı olarak trafik cezası kesileceği şeklinde asılsız iddialar ortaya atılmaktadır. Bu konunun aydınlatılması açısından kamuoyuna bir mesaj verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Önceki yıllarda olduğu gibi 2019 yılı bütçesinde de dolaylı vergilerin ağırlıkta olması, dolaysız vergilerin ise nispi olarak çok düşük kalması vergi cephesinde yeni bir şey olmadığı gerçeğini gözler önüne sermektedir. Öte yandan, tahmin edilen gelir vergisinin yedi kazanç unsuru bakımından dağılımı nasıldır? Ücretlilerin vergi yükünü hafifletecek tedbirler alınmış mıdır? Ticari kazançlar ve serbest meslek kazançlarından toplanacak gelir vergisi ne kadar tahmin edilmektedir?

Gelir politikalarındaki görüşlerimize gelecek olursak, kayıt dışı ekonomiyle mücadelede yeterli adımlar atılmamaktadır. Bir yandan, kayıt dışı ekonomiyle mücadele edileceği söylenmekte, diğer yandan, çok sık aralıklarla çıkarılan vergi aflarıyla kayıt dışılık teşvik edilmektedir. Özellikle, dâhilde alınan KDV'nin temel kaynağı olan belge düzeni, işlerliğini neredeyse kaybetmiştir. Bir yandan, e-belge uygulamalarına, risk analizlerine önem verildiği söylenmekteyken...

BAŞKAN – Toparlar mısınız lütfen.

Buyurun.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) – ...perakende mal ve hizmet satışlarında belge verilip alınmasını sağlayacak tedbirlerin de alınması gerekmektedir. Vergi mevzuatında yıllardır yapılacağı söylenen reformlar ne zaman yapılacaktır? 2013 yılında hazırlanan Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Kanunlarını birleştiren tasarı ne zaman ele alınacaktır? Her gelir sahibinin hem gelirini hem de giderini beyan edeceği, böylece hem belge düzeninin sağlıklı biçimde işlediği hem de kayıt dışı ekonominin önlenmesine büyük katkı sağlayacak bir gelir vergisi sistemine ne zaman geçilecektir? Vergi Usul Kanunu'nun, en azından, eskiyen ve günümüz koşullarına uygun olmayan maddeleri ne zaman yenilenecektir diye soruyor, 2019 bütçe görüşmelerimizin vatanımıza, milletimize ve devletimize hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Birleşime 17.50'ye kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.30

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.03

BAŞKAN: Süreyya Sadi BİLGİÇ (Isparta)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, 5’inci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Sayın Girgin, söz sırası sizde.

Buyurun.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekili arkadaşlarım, sevgili basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Cumhuriyet, fazilet demektir, amacı da faziletli, onurlu, erdemli, sorgulayan ve namuslu bireyler yetiştirmektir diyorum. Mustafa Kemal Atatürk’ün 29 Ekim 1923 tarihinde “Türk milletinin karakterine en uygun idare cumhuriyet idaresidir.” diyerek ilan ettiği cumhuriyetimizin 95’inci yılını kutlamanın gururunu da yaşıyoruz.

Diğer yandan, Mustafa Kemal Atatürk’ün, cumhuriyeti iktidar sahipleri halkın gerçek sorunlarına kulak tıkasın, siyasi çıkarlarını milletnin çıkarlarından önce görsün, ceplerini halktan toplanan vergilerle doldursun diye de ilan etmediğini açıkça söylemek istiyorum.

Diğer yandan, Tunceli’de donarak ölen 2 askerimize rahmet diliyorum, başımız sağ olsun. El âlem kutuplarda aylarca araştırma yapıyor, Everest’e tırmanıyor da donmuyor çünkü termal uyku tulumları var. En basitinden onu veremediniz mi diyorum. O çocukların ailelerinden birazcık eğer utanılıyorsa sorumluların gereğini yapmasını talep ediyorum.

Biraz önceki konuşmalarda üçüncü havalimanıyla da ilgili birkaç cümle kuruldu. Adları bile anılmayan işçilerin yattığı, işçi mezarlığı üstüne inşa edilen havalimanının büyüklüğü patronların kazandığı paranın büyüklüğüyle değil, yolcularına ve çalışanlarına yani insana verdiği değerle ölçülür. Şu konunun da açıklığa kavuşmasını istirham ediyoruz: İstanbul’daki havalimanı açılışı yapıldı. Yolcu garantisi de verildi diye şimdiden işletmecinin cebi doldurulmaya başlandı mı, bilmiyoruz. Bunun da açıklanmasını bekliyoruz.

Sayın Başkan, Balıkesir Ekonomi Ödülleri töreni 15 Mart 2015... Bir cümle kuruyorum şimdi: “Sizler, bir iş adamı gibi, bu ülkenin yönetilmesini istemez misiniz? Benim derdim ne, biliyor musunuz? Bir anonim şirket nasıl yönetiliyorsa Türkiye de öyle yönetilmelidir.” Recep Tayyip Erdoğan. İşte, bu anlayışın ülkeyi getirdiği durumun faturasını şu anda vatandaş ödüyor bugün.

Çağdaş demokrasilerde devlet insan için vardır. Mutlu toplumlar mutlu bireylerden oluşur. Bireylerin mutlu olabilmesi ancak geleceklerinden kaygı duymadan, çocuklarının geleceğinden kaygı duymadan yaşamalarıyla mümkün olur. Bu da ancak sosyal devletle mümkündür; vergi adaletsizliğiyle, fakir fukaranın yediği ekmekten vergi üstüne vergi almakla olmaz. 2019 bütçesi bu anlamda faiz bütçesidir, zam bütçesidir, israf bütçesidir, vatandaş daha da mutsuz edecek olan bir bütçedir.

Bütçe, bir ülkenin gelirlerinin kimlerden nasıl toplanacağını, toplanan gelirlerden hangi kesimlere ne kadar pay ayrılacağını önceden belirlendiğini gösteren en somut ekonomik ve siyasal metindir. Ülkede üretilen pastanın iktidar tarafından nasıl bölüşürüleceğini gösteren bir belgedir. Bu mantıktan yola çıkarsak 2019 bütçesinde bütçe gideri 961 milyar TL, bütçe geliri ise 880 milyar TL yani 80 milyar lira bir açık var. Bu açık, muhtemelen, borçlanmalarla giderilecek. Diğer yandan, faiz ödemesi 117 milyar lira. Halktan alınan verginin her 100 lirasının 12 lirası faize gidecek demektir bunun anlamı yani vatandaşın değil, faiz lobisinin yüzü gülecektir. 80 milyarlık açığı kapatmak için de yine 80 milyara yakın borçlanma yapılacak demektir. Yatırım yok; tasarruf var, faiz var, vergi var ancak vatandaşa “tasarruf” derken bu kararı alanlara tasarruf yok. Saraya birçok bakanlıktan fazla bütçe ayrılıyor. 28 araç daha alınacak 2019’da saraya. Cumhurbaşkanı maaşı da 74 bin liraya çıkarılacak. İtibardan tasarruf edilmiyor, halktan kesilen vergilerle ayakta duran düzen maalesef sarayı doyurmaya bile yetmiyor. Vatandaşa “tasarruf” derken Muğla’nın Marmaris Okluk Koyu’ndaki yazlık saray tasarruf kapsamında değil midir? Yoksa, yapılmakta olan yazlık saray kamu alanı olarak sayılmamakta mıdır? 2019 bütçesinde işçiye, memura, çiftçiye, esnafa, emekliye yer yoktur; israf vardır, faize giden alın teri vardır, sosyal yardımların kesilmesi vardır, vergilerin artması vardır, kıdem tazminatlarına saldırı vardır, zorunlu bireysel emeklilikle sosyal güvenliğin özelleştirilmesi vardır, tarım ve hayvancılığın yok edilmesi vardır. “Kendi kendine yeten 7 ülkeden biriyiz.” diye övündüğümüz ülke artık yok edilmiştir. 2017 yılında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına 21 milyar TL, Orman ve Su İşleri Bakanlığına 21 milyar TL, toplamda 42 milyar TL ayrılmış iken 2019 yılında Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Orman ve Su İşleri Bakanlığıyla birleştirilmiş ve toplamda 34 milyar lira para ayrılmıştır. Yani geçen yıla oranla tarım ve hayvancılığa daha az pay ayrılmıştır demektir bunun anlamı. İşsizliğin yüksek olduğu ülkemizde bütçeden yatırıma doğru dürüst pay ayrılmazken, ithalata yönelik kararlar alınmaya devam edilecektir demektir.

Fabrika yapma, hazırdakileri sat, çiftçiyi bitir, kendi çiftçinin dururken yurt dışından arazi kirala ve kendi çiftçine rakip ol. Fabrika yapma ama inşaata gelince ülkenin en büyük müteahhidi ol. Sonuç: İşsiz kalan insanlar, ekmeği küçülen sofralar, siftah yapamayan esnaflar, moralsiz bir toplum, konkordato ilan eden şirketler.

Millet kiraathanelerinde bedava kek vadedildi fakat ekonomi öyle hâle getirildi ki Türkiye’nin en büyük otobüs firmaları kek ve çay ikram edemez hâle geldi. 2019 bütçesinde işçiye, çiftçiye, emekliye, esnafa, memura yer yok. İsfraf var, faize giden alın teri var, sosyal yardımların kesilmesi var, vergilerin artması var, kıdem tazminatlarına göz koyma var, yağmur gibi gelecek olan zamlar var, toplu işten çıkarmalar var.

2019’da Hükûmete açık çağrımızdır: Toplu işten çıkarmalar yasaklansın. Çalışanların en büyük güvencesi İşsizlik Fonu olacakken işçi dışında herkese para aktarılıyor; GAP’a aktarıldı, bankalara aktarıldı. 2019’da da amacı dışında kullanılması bu bütçeye bakarsak mümkün gözüküyor. İşsizlik Fonu’nun amacı dışında kullanılması yasaklansın, özelleştirmeler durdurulsun, Ekonomik ve Sosyal Konsey toplansın ve tüm emek örgütlerinin talepleri dikkate alınsın. Verginin en ağır şekliyle emekçi halktan toplanmasına dayalı olan bu bütçe kabul edilemez. Kamu ve toplum yararını temel alan, gelir dağılımında adaleti sağlayan, halkın refahına yönelik bir bütçe yeniden hazırlansın. Bu bütçe toplumun huzurunu bozar çünkü bu bütçe halkın sorunlarına, beklentilerine kulak tıkayan bir bütçedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Bakanımız hazır buradayken Bakana bir önerim var: Ekonomi yönetimini asgari ücretle ev geçindirenler ile emekli maaşıyla ev geçindiren ev hanımlarına verin.

McKinsey ve benzeri şirketler çok becerikliyse gelsin Türkiye’de asgari ücretle, emekli maaşıyla bir ay ev geçindirsın diyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Sındır...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Hükümetimizin yetkilileri, devletimizin yetkilileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında söylenecek birçok şey söylendi, ben de kısaca birkaç konuya değinerek sözlerimi tamamlamak istiyorum.

Şimdi, bütçeye girmeden önce, bütçenin, hepimizin de bildiği gibi, ne amaçla yapıldığı, aslında ekonominin ne olduğu... Ekonomiye “Belirli bir amacı yönelik olarak sınırlı kaynakların sınırsız istekleri en iyi şekilde karşılaması işi” olarak tanımlarsak, burada esas olanın, önceliklerin belirlenmesi ve tercihlerin ortaya konması olduğu görülür. Dolayısıyla belirli bir amaç derken de siyasal iktidar söz konusu amacını ortaya koyar, hedeflerini ortaya koyar, bunun ekonomik ve siyasal amaç ve hedefleriyle yol yürür ve buna yönelik olarak da sınırlı olan kaynaklarını sınırsız isteklere en doğru şekilde, optimum şekilde dağıtımını sağlamaya gayret eder.

Şimdi, bu çerçeveyi çizdikten sonra, bütçeye baktığımızda, ben... Bir siyasal iktidar, uzun vadede “istikrar” dediğimiz kavramın gereği olarak, belli bir vizyona, belli bir hedefe doğru yol yürütürken ince ayarlarla her yıl bütçesini düzenleyerek ve gelişen koşullara, ekonominin temel göstergelerine bağlı olarak da bütçeyi düzenleyerek yol yürür.

Şimdi, geçen yılın bütçesine baktığımda gördüğüm, bütçenin yani 2018 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısı’ndaki bütçenin gerekçelerine baktığımda bu yıllık gerekçelerle arada dağlar kadar fark olduğunu görüyoruz, hepimiz de bunu biliyoruz, kamu yatırımlarında tasarrufu öngören bir bütçeyle karşı karşıya olduğumuzu biliyoruz. Aslında şu “Ekonomimizde kriz miriz yok, nereden çıktı bu kriz?” söyleminin içinin ne kadar boş olduğunu, sadece bütçe kanunu tasarısındaki gerekçelere baktığımızda gayet açık ve net görebiliriz.

Bunlar içerisinde birkaç noktaya değineceğim ama eğer siz ithalata dayalı bir tüketim, yine ithalata dayalı bir üretim politikası güderseniz, üreten değil rant üzerine bir ekonomik model ortaya koyarsanız, yatırımlarınızı dahi kamu denetiminden kaçırıp varlık yönetimini de kamu denetiminden kaçırırsanız geleceğimiz nokta bu ekonomik durumdur, buna dayalı bir bütçe ortaya koymaktır. Aslında, kriz miriz yok da diyebiliriz çünkü doğru dürüst bir ekonomi de yok ortada, olmayan ekonominin krizi de olmaz tabii doğal olarak. Belki bu anlamda Sayın Cumhurbaşkanını hak verir görmek lazım, ekonominin olmadığı bir yerde kriz de olmaz sonuç itibarıyla.

Şimdi, bakın, bu tasarıda 117 milyar lira bir faiz öngörülüyor. Şimdi, kamuda yapılan tasarruflar vesaire bunlara hiç girmeyeceğim ama 117 milyar lira faiz gideriyle, faiz dışı giderlerle toplam bütçe değerini karşılaştırdığımızda... Sayın Bakanın sunuş raporundaki bazı rakamlarla karşılaştıracam. Bu ülke faize 117 milyar lira verirken örneğin, yerel yönetimlere yani büyükşehir belediyeleri, il ve ilçe belediyeleri, il özel idareleri de dâhil olmak üzere bu ülkenin bütün yerel idari kaynaklarına toplam 93,6 milyar lira ayrılmış. 93,6 milyar lira ki bu bütçenin yüzde 10’unu bile teşkil etmiyor. 117 milyar lira faize vereceksiniz, 93,6 milyar lira yerel yönetimlere kaynak ayıracaksınız ve ondan sonra, vatandaşın yaşam kalitesi, kentler, sağlıklı kentler, sağlıklı doğa, çevre, yaşam diyeceğiz; bunu hangi kaynakla yapacağız, yapabileceğiz, tabii, tartışılır.

Yatırıma ayrılan kaynak... Yani faize 117 milyar lira gider ortaya koyuyorsunuz, yatırım bütçeniz 65 milyar lira yani faiz giderinizin neredeyse yarısı ancak yatırım bütçeniz, güzel. Yani yatırım bütçesinin 2 katı faiz gideriniz söz konusu.

Emeklimize... “Devlet çalışanlarımızın hakkını koruyoruz.” diyorsunuz, tasarrufları yatırım kaleminde gerçekleştirirken “Memurumuzun, işçimizin, emeklimizin, devlet çalışanlarımızın haklarını koruduk.” diyorsunuz, “Emeklimizin hakkını koruduk.” derken, Mecliste gündeme gelmiş olan emeklilikte yaşa takılanların hakları umurunuzda bile değil. Bununla ilgili bütçeyi falan düşünmüyorsunuz bile. Yani yaptığınız bütçede bu kalem zaten sizin hesabınızda kitabınızda söz konusu değil. Dolayısıyla, 5 milyona yakın yaşa takılmış olan emeklinin hakkı, mağduriyeti bütçede pek kimsenin umurunda değil.

Şimdi, “Kaynaklarımızı öncelikli olarak ihracatı artıracak, teknolojik ürün üretimi sağlayacak, cari açığı azaltacak yatırımlara kanalize edeceğiz.” diyorsunuz yani “Katma değeri yüksek üretimi teşvik edeceğiz.” diyorsunuz gerekçelerde. Güzel ama peki, ben de soruyorum: Geçen yılki bütçe gerekçesinde “AR-GE desteklerine yönelik harcamalara daha fazla kaynak sağlamak...” diye bir öngörü vardı, bu yılki bütçede AR-GE’nin adı neden geçmiyor? AR-GE’yle ilgili bir derdiniz yok mu? Yani o katma değeri yüksek üretimi sağlayacak olan bütçeden AR-GE’ye herhangi bir kaynak artışı düşünmüyor musunuz? Bu da akla geliyor.

Değerli arkadaşlar, tarım her şekilde, her yerde en can alıcı konularınızdan birisi, hepimizi doğrudan ilgilendiriyor, hepimiz hem tüketiciyiz hem de sağlıklı gıda istiyoruz ve ucuz gıda istiyoruz hem de bu yarın bir gün güvence altında olsun, bu ülke insanı aç kalmasın talebimiz var. Bunun için de bir kanunu, 5488 sayılı Tarım Kanunu’nu 2006 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı çıkardı, iyi de bir kanun, eksikleri vesaire... Genel bir Tarım Kanunu, genel çerçeveyi ortaya koyan. Bunu tartışmak değil derdim ama kanunun 21’inci maddesini hepimiz gayet iyi biliyoruz, bu 5488 sayılı Kanun’un. Ne diyor? “Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak –bakın, bu kanunun 21’inci maddesini okuyorum size- gayrisafi milli hasılanın yüzde birinden az olamaz.” Peki, bütçede ne ayırdık tarıma, tarımsal desteklemelere? Yine, Sayın Bakanın sunuş konuşmasındaki rakamların direkt özetine bakmakta fayda var. Tarımsal destek programları için 16,1 milyar TL. Diyebilirsiniz ki: Burada tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT’lerin finansmanı -şimdi, tabii, onu da kendi içinde ayırmak lazım, tarımsal KİT’lerin finansmanını tarıma destek olarak ifade etmek de başka bir mesele- ihracat destekleri ve diğer tarımsal destekler için -ihracat desteği de yine tarımı dolaylı etkileyecek, çiftçiye dolaylı ama doğrudan etkilemeyecek olan destekler- 5,3 milyar lira. “Tarım sektörü yatırım ödenekleri” yani buna açarak bakmak lazım, bunun alt kalemlerine. Hepsini toptasınız 26 milyar yapar ki bu 20 milyarı bile bulmayacak, görünen o. Peki, Orta Vadeli Mali Program’a göre 2019 yılı gayrisafi yurt içi hasıla nedir? 4,45 trilyon lira. Bunun yüzde 1’i ne yapar? 44,5 milyar lira. Kanun ne diyor? “Bundan aşağı olamaz.” diyor. Siz ne veriyorsunuz? Hepsini toptasınız, tarımla ilgili destekleme diye saydığımız her şeyi yani KİT’lerin finansmanını da ihracat desteklerini de bir araya getirseniz topu topu 26 milyar lira. Aradaki fark ne? 18 milyar lira. Niye vermiyorsunuz? Üretimi önemsemiyor musunuz? Çiftçinin hiçbir kıymeti, değeri yok mudur? Çiftçi zaten girdi maliyetleri altında eziliyor, mazota zamları basıyorsunuz. İki yıldır mazot desteğini ödemiyorsunuz. Niye ödemiyorsunuz? “Mazotun yarısını vereceğiz.” dediniz. O dönemin Başbakanı Sayın Binali Yıldırım geldi, Ödemiş’te mitingde “Helalühoş olsun, mazotun yarısı bizden.” dedi. Güzel. Niye ödenmiyor? Yani bütçeye koymuyor musunuz? Niye ödemiyorsunuz? Niye bu tarımsal desteği, kanunun gereğini yapmıyorsunuz? Bu soruyu lütfen...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Eğer verilere bakarsan mazotu ödediğimiz belli oluyor.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – O mazot desteği değil Beyefendi, bilmiyorsunuz.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Google’a girerseniz, orada vardır.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Bahsedilen mazot desteği, sizin dönüme verilen mazot desteği değil.

Müdahil olmayın lütfen. Çok rahatsız oldunuz, biliyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ben rahatsız olmadım ama şunu...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Çok rahatsız olduğunuzun farkındayım ama karşılıklı diyalog olmaz.

Sayın Başkan, böyle bir usul de yok.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Bakanın açıkladıklarına bakarsanız, son dönemde Türkiye’de genelde...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Söz alarak konuşabilirsiniz.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Söz alıp konuşabilirsiniz.

Mazota verilen destek...

BAŞKAN – Sayın Sındır, siz devam edin lütfen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Yatlara verdiğiniz gibi yani.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Mazota verilen destek dönüme...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – 1940’lara bakın, sizin ödediğiniz hiçbir şey yok. Yine bu devlet Tayyip Erdoğan sayesinde...

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Zaten bütün derdiniz de o.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Cumhuriyetin ilk on yılını oku. Bizim açtığımız fabrikaları siz sattınız. Boş konuşma. Bu ülkede ne varsa satan sizsiniz. Herkese laf atıyorsun. Şeker fabrikalarını sattınız, Sümerbankları sattınız, arazileri sattınız. Vatandaşlığı satıyorsunuz.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

Sayın Gürer, cüssenin avantajını kullanma, sesin yüksek çıkıyor.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Başkanım, sürekli laf atıyor, gerçekleri çarpıtıyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Söz alarak konuşabilirsiniz.

BAŞKAN – Sayın Özdemir, sesiniz buraya kadar geldi.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Sayın Başkan, izin verirsiniz ben devam etmek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDİR (İzmir) – Aynı şeyi geçen yıl için de söyleyebilirim. Bakın, 2018 yılında gayrisafi yurt içi hasıla 3 trilyon 740 milyardı, bunun yüzde 1’i 37,4 milyardı, verilen destek, gerçekleşen şeylere baktığımızda 13 milyar, yapılan transferler. Yani kimi kandırıyorsunuz? Kandıramazsınız.

Değerli arkadaşlar, yapmayınız, veriniz. Çiftçiye vereceğiniz destek hepimizin, bu milletin sağlıklı gıdayla buluşmasını sağlayacaktır. Çiftçiye vereceğiniz destek hepimizin ucuz gıda ürünleriyle, ithalata dayalı değil, kendi üreten, kendi kendine yeten, üretimde yeterlilik sağlayacak bir etki yaratacaktır. Çiftçiye vereceğiniz destek kaliteli üretim sağlayacaktır. Çiftçiye vereceğiniz destek, vermeniz gereken destek...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Önceden veriliyormuş da biz mi kesmişiz? Önceden veriliyor muymuş? Baktınız mı?

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Niye vermiyorsunuz? Kanun çıkardınız.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 1’i. Kanun ortada, kanun.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Tam kanunsuzluk var burada.

Değerli arkadaşlar, yok böyle bir şey.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 1’i.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

Sayın Bekaroğlu, Sayın Aydemir, Sayın Çelebi; lütfen...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Rakamlar yalan söylemez.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yarisını bile vermiyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, Sayın Sındır konuşuyor.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bakan çıksın açıklasın, gayrisafi yurt içi hasılanın kaç taramı desteklemek için verildi?

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, Sayın Sındır kendisini ifade eder.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Bakın, iktidara...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Çiftçiye ne kadar...

BAŞKAN – Sayın Çelebi...

Arkadaşlar, lütfen ya...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, rakamlar ortada.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Kuşoğlu, bir söyleyin.

BAŞKAN – Arkadaşlar...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sadece benim ilçemde 130 milyon lira para...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yüzde yarımını veriyorsunuz, kanun “yüzde 1’i” diyor.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayın Başkan, konuşturmayacak bu arkadaş.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Susturmak mı sizin göreviniz?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Söz alın, söz.

BAŞKAN – Sayın Sındır...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, kimseye sataştığım da yok, kimseyi rencide edecek bir söz de söylemiyorum ama rahatsızlığın nedenini de gayet iyi biliyorum. Kimsenin şahsıyla ilgili bir derdim de yok, bu ülkenin tarımı, çiftçisi için konuşuyorum.

Arkadaşımızın varsa bir derdi söz alır, basar, sırası geldiğinde...

BAŞKAN – Tamam, ben onu hallettim. Siz buyurun Sayın Sındır.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, lütfen...

Bakın, Adalet ve Kalkınma Partisi iktidara geldiğinde, 1 kilogram buğday 1 litre mazot alınıyordu, 1 kilogram buğdayı sattığınızda bedeliyle gidip 1 litre mazot alıyordunuz. Şimdi, 1 litre mazot alabilmesi için çiftçinin 6-6,5 kilogram buğday satması lazım değerli arkadaşlar. Tabii, önümüzdeki yıl ne olacak, bilemiyoruz. Böylesi bir gider baskısı altında ürününü pazara çıkaracak. Yani bu Gıda ve Tarımsal Ürün Piyasaları İzleme ve Değerlendirme Komitesi ve komisyonları, ilgililer, nerede bunlar, niye denetlemiyorlar? Niye piyasalar denetlenmiyor? Niye üreticinin bu araçlar altında ezilmesine izin veriliyor? Fındıkta TMO “Alım yapacağım.” dedi. Zaten fındık kalmamış çiftçinin elinde, her şey aracıya çoktan gitmiş.

Değerli arkadaşlar, Toprak Mahsulleri Ofisinin kapatılması bile bu iktidarın gündemine geldi. Bırakın bunları.

Dolayısıyla sözlerimi sonlandırmak istiyorum. Bu bütçe, oturulup çalakalem hazırlanmış, “tasarruf bütçesi” adı altında 60 küsur, 63 milyar yatırım karşılığında 117 milyar faiz ödemeye bir faiz bütçesinden öte bir bütçe değildir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kaçmaz, söz talebiniz var mıydı?

HÜSEYİN KAÇMAZ (Şırnak) – Şu anlık yok.

BAŞKAN – Yok, peki, teşekkür ediyorum.

Komisyon üyelerimizin söz taleplerinin tamamı karşılanmıştır.

Şimdi milletvekillerimize söz veriyorum.

Sayın Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Bütçe işçi, köylü, memur, esnaf, emekli, engelli, işsizlere umut veren, istihdam yaratıcı, üretken, yatırımların önünü açan bir bütçe değildir. Bütçe yoksullara sırtını dönmüş bir bütçedir. Her gün gelen zamlarla yaşamı daralanlar için bütçede bir ışık görülmemektedir. Emek ve emekçilere faydası olmayan bütçenin dağılımında da hakkaniyet yoktur. Her kesimin sorunu artarken çözüm üretmeyen bir bütçeyle karşı karşıyayız. Esnaflar krediyle ayakta durmaya çalışırken enflasyon patlaması, ekonomik krizle krediye eremez duruma düşürülmüşlerdir. Bankalar kredi verme yerine verdiğini toplama peşindedir. İşsizlerin kendini yaktığı, yoksulluğun intiharları tetiklediği bu süreci olumlu kılacak bir düzenleme bu bütçede yer alan anlayışla çözüm bulacak görülmemektedir.

Ülkede plansızlık her alanı sorunlu kılmıştır. Bu bağlamda, tarım ve hayvancılık büyük bir kriz yaşamaktadır. Tarımsal desteklemeler aile tipi işletmelere değil yandaşa gitmektedir. Tarıma yön verecek KİT’ler ithalat büroları gibi kullanılmaktadır. Çiftçi borç batağındadır. Fasulyeden nohuda, arpadan buğdaya, kırmızı biberden ete, samana ithalatçı anlayış tarımı vurmakta, besiciliği tüketmektedir. Tarıma ayrılan payın bu bütçede daha da daraltılması sorunları tetikleyecek, çiftçi mağduriyetini ve dışa bağımlılığı artıracaktır.

Emek cephesi de sorunlarla doludur. Taşeron çalışanların sorunları çözülmemiştir. Kamuda şoförler, sosyal tesis çalışanları, hastane bilgi işlemcileri taşeronda kalmıştır. 4 Aralık mağdurları oluşmuştur. İşsizlik her geçen gün artmaktadır. Rakamlarla oynansa da üniversite mezunları dâhil işsizlik artık gizlenemez boyuta ermiştir. Çocuk işçilik 10 yaşlarına düşmüştür. İş cinayetleri olağanlaşmıştır. Kadın cinayetleri patlamıştır. Yurttaşın özel sektör borçları artmıştır. Vatandaş borçla yaşar durumdadır. İktidarın faizciler, rantçılardan başka mutlu ettiği kesim de yoktur. Kayıt dışıyla etkin mücadele edilmese

de hakkını isteyene sopa gösteren bir anlayışla ülke yönetilmektedir. Emekçiler borçla yaşarken AKP iktidarı illerde icra dairelerinin sayısını artırmayı başarmıştır. Bütçeyle ilgili Sayıştay raporlarında yer aldığı biçimiyle 2017 mali yılı kesin hesap cetvelleri gider açıklamalarında kamu idareleri arasında dahi bir uygulama birliği sağlanamadığı görülmektedir. Ödenek ve gider arasındaki farkın nedenleri ve farklı düzenlemelerde sapmalar ve sonuçların açıklanmaları dahi sağlanamamıştır. Özel bütçeli idarelerin öz gelirleri, tahmin ve net tahsilat tutarı arasında sapmalar da ayrıca dikkat çekicidir. Bütçeleri hazırlama sürecinde gerekli titizliğin sağlanamaması iktidar yaklaşımlarıyla benzeşmektedir. On altı yıllık AKP iktidarı kamu olanaklarını verimsiz kullanırken özelleştirme yaklaşımıyla değerli varlıklar da her yıl tek tek tüketilmeye devam edilmektedir. Bütünüyle ülke iyi yönetilmemektedir. Sayıştay denetim raporlarında bazı kurumların yönetim anlayışının ülkenin yönetim biçimiyle örtüşen biçimde olduğu, kuralıslılığın kurala döndüğü görülmektedir. Örneğin, Avrupa Birliğinden sağlanan kaynaklardan yürütülmekte olan projelerin muhasebe işlemlerinin mevzuata uygun yapılmaması, proje karşılığı hibelerin muhasebe kayıtlarında izlenmediği, bazı projelere ilişkin banka hesaplarının Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası veya muhabiri olan bankada açılmadığı, projelere ait banka hesaplarından muhasebe birimi dışındaki kişilerin talimatıyla işlem yapıldığı, verilen avansların süresi içinde mahsup edilmediği, hibelerden avans olarak kullandırılan tutarın bütçe dışı avanslar ve krediler hesabına kaydedilmesi gerekirken doğrudan giderleştirildiği tespit edilmesi gibi örnekler Sayıştay raporunda mevcuttur. Keza, Sayıştay raporunda yine Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından tarımsal uygulamaların desteklenmesi amacıyla tarımsal amaçlı kooperatiflerin uyguladığı projelere düşük faizle uzun vadeli kredi kullandırılmaktadır. Söz konusu krediler bakanlık tarafından kullandırılmakta, kredi geri dönüşleri Ziraat Bankası tarafından tahsil edilmektedir. Bakanlık ile banka arasında koordinasyon olmaması nedeniyle krediler için yapılan tahsilatın hangi kooperatife ait olduğunun, tahsilatın ne kadarının ana para ve faize mahsuben yapıldığının takip edilmemesi de dikkat çekicidir. Sayıştay raporunda, maden işletmeciliği yapan firmalardan tahsil edilen devlet hakkı kapsamında il özel idaresi payının il özel idareleri tarafından takibinin yapılmadığı ve tahsilatında sorunlar yaşandığı da tespit edilmiştir. Devlet hakkının takip ve tahsiliyle ilgili tüm veriler Maden İşleri Genel Müdürlüğünde tutulduğu, il özel idaresinin bu payların takip ve tahsiliyle ilgili bir yasal yetkisinin bulunmadığı ve il özel idareleri tarafından sadece Maden İşleri Genel Müdürlüğünden gelen payların gelir kaydedildiği yine raporda görülen örneklerdir.

Bu bütçe vatandaşın belini sıkma değil boğazını sıkma bütçesi olarak hazırlanmıştır. Görünen o ki yerel seçim sonrası vatandaşa yaşam daha dar edilecek, zam ve uygulamalar bu ülkenin yoksullarını ezecektir. Vatandaşa seçim öncesi verilen sözler yerel seçime kadar oyalama olup sürüp gideceği anlaşılmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kesildi)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Örneğin, emeklilikte yaşa takılanlar verdikleri primin karşılığını talep etmekte...

BAŞKAN – Sayın Gürer, süreniz doldu, son cümlenizi alayım lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Peki.

Emeklilikte yaşa takılanlar kendilerinin ödedikleri primlerinin karşılığını istemekte, ne yazık ki onlara verilecek tutarın büyüklüğü anlatılarak kendi hak edişleri kendilerine verilmemektedir. Oysa bireysel emeklilik sisteminde primini ödeyen daha sonra onu maaş olarak alabilmektedir. Emeklilikte yaşa takılanlar bugüne kadar ne kadar prim ödemiştir? Alacakları söyleniyor. Ne verdiklerini de açıklarsanız memnun olurum.

Teşekkür ederim, sağ olun.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Süremiz az olunca hızlı konuşmak zorunda kaldık Başkanım.

BAŞKAN – Hiç sorun değil, anlaşılır oldu.

Sayın Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, ben de Sayın Bakan, değerli Komisyon üyeleri, kurum, kuruluşlardan gelen değerli bürokratları saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanın bütçe sunuşunu geçen hafta ben de dikkatlice dinledim. Konuşmasında, özellikle, görüşmeler sonunda Komisyonunun üyelerinin katkılarını ya da katılan milletvekillerinin katkılarını alacaklarını söylemiş ve bunlar için de her türlü eleştiri, katkı ve yorumlar için de sunuş konuşmasında bir teşekkür etmişti. Burada gerçekten sabahtan itibaren çok önemli teknik değerlendirmeler oldu, öneriler oldu, bunları, görüş ve önerilerimizi dikkate alacakları beklentimi şimdiden paylaşıyorum.

Sayın Bakan, sunuş konuşmanıza, sunumunuza baktığımız zaman tasarruflar öne çıktı, dış saldırılar, spekülasyon saldırılar öne çıktı. Bunları çok üstü kapalı söylediniz tabii, bunları kapanış konuşmanızda biraz daha açmanızı istiyoruz. Çok kapalı bir şekilde “Spekülasyon dış saldırılar var.” dediniz. Yapısal değişim olmakla birlikte bu üç şeyin üzerine kurulu bir sunuş vardı. Ancak 56 sayfalık sunuşunuzda reform, yapısal reformsa çok az değinilen bir kavramdı ya da bunu kapalı olarak kullanmıştınız. Burada önemli olan, yapısal reformların neler olduğunu ön plana çıkarmanız gerekiyor diye düşünüyorum. Ben Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyesiyim ve baktığımız zaman yapısal reformlar özellikle 2006, 2007 döneminde, sizin iktidarlarınız döneminde önemli bir süreçti. Bu sadece iktidarın değil; muhalefetiyle, sivil toplum kuruluşlarıyla, akademisiyle hep birlikte bir Avrupa Birliği uyum süreci, bir yapısal reform süreci vardı ama şu an geldiğimiz noktaya baktığımız zaman Sayın Bakan, özellikle sizin iktidarlarınız döneminde, 2007’de daha da ağırlıklı olmak üzere biz bu yapısal reformlardan hızla uzaklaştık hükümetlerinizin uygulamalarıyla. İyi yönetim ilkeleri, katılımcı yönetim anlayışı, liyakat ve özellikle objektif kriterlere dayalı uygulamalardan ve disiplinden tamamen uzaklaşmış bir ekonomik ve siyasal yapıyla karşı karşıyayız.

Özellikle, baktığımız zaman, şuna ben değinmek istiyorum bir AB Uyum Komisyonu üyesi olarak: Kopenhag Siyasi Kriterli var Sayın Bakan, değerli katılımcılar ve burada çok önemli üç sacayağından -ki Türkiye resmî aday ülke olarak- siyasi ve ekonomik kriterler... Siyasi kriterler: Hukukun üstünlüğü, bağımsız işleyen demokratik kurumsal yapılar, kuvvetler ayrılığı, denge ve denetim, şeffaflık ki bugün birçok hatip bunlar üzerinde durdu ve bağımsız yargı. Bunun diğer sacayağıysa ekonomi, ekonomik kalkınma. Yani üzerine kurgulanan siyasi çok önemli kriterlerle birlikte ekonomik kalkınmayı ancak sağlayabilirsiniz ve kalkınmış seviyeye ulaşabilirsiniz. Ama bu sacayaklarından bir tanesi şu an Türkiye’de çökmüş durumda.

Evet, baktığımız zaman sunuşunuzda, Türkiye ekonomisinin cari açık, enflasyon, işsizlik gibi bunların temel tanımlamalarını ya da teşhislerini yaparken -sayın genel başkan yardımcım da yanımda- teşhisi doğru koyamıyorsunuz. İşte, bunları yaparken dış ekonomik aktiviteler, küresel aktiviteler ve gelişmiş ülkelerde artan faiz oranlarının yükselmesini gerekçe olarak gösteriyorsunuz. İşte, sayfa 13’te işsizliğin sebebi: “Ekonomideki dengelenmenin belirlenmesi ve yavaşlayan iç talep.” Ya gerçekten Türkiye’deki işsizliğin tanımını siz böyle mi yapıyorsunuz? Yani teşhislerde tamamen gerçekten doğru tespitlerinizi maalesef göremiyoruz. On altı yıldır ülkeyi tek başına yönetme imkânını elde eden Adalet ve Kalkınma Partisi ve maalesef fiilî başkanlık sisteminden sonra dört aydır uygulanan ucube başkanlık sistemiyle birlikte tek kişinin yönettiği bir süreç ve ekonominin tamamen dış ve iç

şoklara karşı korunmasız kalmasında acaba bu iktidarın uygulamalarının payı ne kadar yani hiç mi payı yok? Buna hiç değinmemişsiniz. Yapısal dönüşümler unutulmuş. Kredi Garanti Fonu, büyük projelere maalesef ekonomi bel bağlamış ve üretim ekonomisi değil, tamamen bu projelerle bir hizmet sektörünün pompalanmasıyla karşı karşıyayız. Enflasyon, cari işlemler, dış finansman kaynaklı riskleri minimize edecek sürdürülebilir bir büyüme politikası izleneceği yine sizin Yeni Ekonomi Programı'nda söylenmiş. Ancak baktığımız zaman ekonominin temel dayanağı ne olacak, hangi sektörler? Burada somut bir veri göremiyoruz biz. Hangi sektörler desteklenecek, üretim kapasitesi ne olacak? Bir net politika ve icraata dönük açıklamalar da maalesef burada görülemiyor.

Baktığımız zaman işsizlik ve yoksulluk...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Son cümlemenizi alabilir miyim Sayın Özdemir.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) - Evet, son cümle olarak ne söyleyebilirim, şunu belki ekleyebilirim izin vererseniz son bir dakikada... Çok hızlı süre geçiyor, Sayın Gürer haklıymış hızlı konuşmakta. Şöyle ki sunuşu dinlerken geçen... Ben 2015'ten itibaren bütçe görüşmelerini üye olmamakla beraber takip ediyorum. Ah, tamam, şimdi 2002 vurgusu yok diyecekken yine bir 2002 vurgusuyla maaşları karşılaştırmışınız sunuşunuzda. İşte memur maaşının yükselişinden, ortalama memur maaşının yükselmesinden... Rakamları vermişsiniz. Ama Sayın Bakan, asıl önemli olan satın alma gücü. Satın alma gücü ne noktaya ulaştı?

Bakın, Cumhurbaşkanlığı programında Gini katsayısını vermişsiniz burada. Hiçbir mesafe kaydedememişiz. Yani gelir dağılımında, evet, 2002'yle karşılaştırmayınız lütfen, bir önceki yıla bakınız. Bir önceki yıla baktığınız zaman bir düzelme yok. Yine, en yüksek yüzde 20 gelir grubunun payında yükseliş görüyoruz. Dengesiz bir gelir dağılımı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Öztrak, buyurun.

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; konuşmama başlarken hepinize saygılar sunuyorum.

Arkadaşlarımız bütçeyle ilgili tespitlerini yapıyorlar. Şu beş dakikalık süre içerisinde izin vererseniz ben de oldukça tehlikeli bulduğum bir duruma dikkatlerinizi çekmek istiyorum.

Saray yönetimi rahibi Amerika Birleşik Devletlerine iade edince ve dolar kuru da 5,5 liranın altına inince bir rahatlama görüyorum. Yeniden şu söylem ortaya çıkmaya başladı, bu popülist ve gerçek ötesi söylem, kibirli söylem: “Terör örgütleriyle diz çöktüremeyenlerin ekonomi kozunu da boşuna çıkardık.”

Şimdi, rahibi Amerika Birleşik Devletlerine vererek ülkenin ekonomisinin, meselelerin çözüldüğünü sanmak çok büyük yanlış, çok büyük hata. Ekonomi gemisi hâlâ çok tehlikeli sularda yüzüyor ve çok da yıpranmış bir durumda. Bizi emir alacak duruma getiren borçlar hâlâ orada duruyor, herhangi bir azalma yok. Sene başına göre dolar Türk lirası karşısında hâlâ yüzde 45 değerli. Arjantin'den sonra parası en fazla değer kaybeden ekonomi bizimki.

Sene başında yüzde 13,3 olan iki yıllık devlet tahvili faizi şu an yüzde 25'te. Rahibin iadesinin hemen ardından yapılan yurt dışından borçlanmada hazine sene başında aldığı borcun yarısı kadar vadeye neredeyse 1,5 kat fazla faiz ödedi. İktidar görmezden gelse de, “Yok.” dese de ekonomide ciddi

bir kriz var. Çevrenize bir bakın arkadaşlar, esnaf veresiye defterini kapatmış durumda, peşin satış yapmaya çalışıyor ama vatandaşın da peşin ödeyecek takati yok. Onlar da kredi kartlarına, tüketici kredilerine yüklenmeye başladılar.

Bu arada küçük esnaf ve KOBİ'ler de bankadan kredi almak yerine kredi kartı limitlerini yükseltmeye çalışıyorlar çünkü kredi faizleri almış başını gidiyor. Ama kredi kartlarının faizlerine Merkez Bankası üst limit koyuyor, krediden daha ucuza geliyor.

Enflasyon rekorlar kırıyor. Eylül ayında aylık enflasyon yüzde 6,3. Dünyadaki 188 ülkenin 153'ünde bir yıllık enflasyon bizim bir aylık enflasyonumuzun altında. Vatandaşın yaşadığı, çarşıdaki, pazardaki, bakkaldaki, marketteki enflasyon bunun çok daha üstünde. İşsizlik oranı yüzde 11'e dayanmış, güven endeksleri dibe vurmuş. Sene başında 150 olan ülkenin krize karşı sigorta primi 380 puanlarda.

Ama korkarım turpun büyüğü de heybede. Uluslararası Para Fonu'na göre sadece 2019'da Türkiye'nin geri ödeyeceği veya çevirmek zorunda olduğu dış borç 225 milyar dolar. Yani IMF rakamlarına göre gelecek yıl millî gelirimizin yüzde 35'i kadar bir dış borcu ya ödeyeceğiz ya da yurt dışından yeniden borçlanarak çevireceğiz.

Bu korkunç bir rakam. Uluslararası Finans Enstitüsü "Gelecek yıl Çin dışarıda bırakıldığında gelişen ve yükselen ekonomilerden net sermaye çıkışı olacak." diyor.

Yine IMF, 2019'da, bize benzer ekonomilere net yabancı sermaye girişinin kuruyacağını öngörüyor. Biz gelecek yıl kuruyan bir havuzdan olağanüstü büyüklükte bir finansmanı çekmeye çalışacağız.

Hazine Müsteşarlığı yapmış biri olarak ben bu rakamları görünce uykularım kaçıyor. Sarayı çok rahat görüyorum.

İktidar "Gelecek yıl yüzde 2,3 büyüyeceğiz." diyor. IMF ise "2019'da ancak yüzde 0,4 büyümeye olur." diyor. Uluslararası Finans Enstitüsü Türkiye ekonomisinin 2019'da yüzde 0,9 daralacağını öngörüyor.

Tüm bunlar ekonomide artık yumuşak iniş ihtimalinin kalmadığını, inişin oldukça sert olacağını gösteriyor ve saray, dolar kuru 5 lira 50 kuruş olunca "İşi savuşturduk." diyor.

Ekonomi yönetiminde hâlâ Türkiye'nin dünyanın en büyük 17'nci ekonomisi olduğu zannediliyor. Ama Türkiye 2019'da Uluslararası Para Fonu'nun 631 milyar dolarlık millî gelir tahminiyle, dünyanın en büyük 20 ekonomisi liginde 20'nciliğe yani son sıraya geriliyor. Bu ligden düşmesine bir tık kalıyor.

Saray yaşayanlar için kriz değil, dışarıdan saldırı, o da bitti diyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Öztrak, son cümlelerinizi alayım.

Buyurun.

FAİK ÖZTRAK (Tekirdağ) – Toparlıyorum Sayın Başkan.

Ama millet krizde perişan. Krizin ortaya çıkardığı insan manzaralarını görmemek için kalp gözünün kör olması lazım.

Kasada aldıkları malı iade etmek zorunda kalan emekliler, çocuğuna okul pantolonu alamadığı için intihar eden baba, iş bulamadığı için kendini yakan genç; bunları duymuyor musunuz? Gençlerimiz ülkeyi terk ediyor, konkordatolar, borç ertelemeleri, fabrika yangınları aldı başını gidiyor.

Ben şunu açıkça söyleyeyim: Bu rahatlığın, bu gayriciddiliğin sonu IMF kapısıdır. Ben uyarıyorum, artık bir an önce ciddileşelim. Artık oyunun kurallarını değiştirecek ve dünya piyasalarına ülkenin yeni bir hikâye yazmakta olduğunu gösteren demokratikleşme ve ekonomik reform hamlesini başlatın. Bunu yapamıyorsanız bu işi bırakın çünkü bıçak artık kemiğe dayanmakla kalmadı, kemiği deldi geçiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Tanrıkulu.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli üyeler, Sayın Bakan; hepimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum, sayın bürokratlar, sizleri de.

Evet, bütçeler sırf ekonomik değil, bir hükûmetin, rejimin tercihlerini yansıtan sosyal, siyasal, ideolojik belgelerdir aynı zamanda. Emek-sermaye ekseninde tercihler hangi sınıftan yana yapılıyor? Güvenlikçi politikalara mı yoksa demokratikleşme hamlelerine mi öncelik veriliyor? Bütçeye baktığımız zaman bunu anlarız. Bu açıdan baktığımızda bütçeye, sonuçta bu bütçe, emekçiden, yoksuldan yana değil çok açık bir biçimde. Keza yine demokratikleşmeden yana değil, özgürlükten, adaletten yana değil. Güvenlikçi politikalardan yana bir bütçeyle karşı karşıyayız. Bu tabii, Adalet ve Kalkınma Partisinin bir siyasal tercihi.

Bütçe rakamlarına baktığımız zaman da işte bir önümüzdeki kriz nedeniyle tasarruftan falan söz ediliyor. Rakamlar şöyle: 30,9 milyar TL yatırımlardan, sosyal güvenlik 10 milyar yaklaşık; toplamda 49 milyar, gelir artırıcı tedbirlerle de 16 milyar vergi alınarak toplamda 76 milyar TL tasarruf ve tedbir olacağı söyleniyor, bu yapılacağı söyleniyor ama diğer taraftan, Cumhurbaşkanlığı bütçesine baktığımızda ise yüzde 29 artış var. Bu tercih bile tek başına bu bütçenin tercihinin neden yana olduğunu gösteriyor.

İkinci olarak mesela Jandarma, Emniyet ve Sahil Güvenlik bütçelerine baktığımız zaman ise bol keseden bir artış var. Jandarmanın bütçesinde yüzde 47, Emniyetin bütçesinde yüzde 21 ve Sahil Güvenliğin bütçesinde de -sanırım- yüzde 27’lik bir artış var. Böyle bir artış var 2019 bütçesinde.

İlk 500’e giren üniversitemiz yok. Sayın Cumhurbaşkanı “Neden yok?” diye ifade etti ve gireceğini ifade etti. Bununla ilgili olarak, girme ihtimali söz konusu olan 3 üniversitemiz var 500’den düşen, Boğaziçi, İTÜ ve ODTÜ. ODTÜ’deki bütçe artışı yüzde 12, Boğaziçi’nde yüzde 11 ve İTÜ’de ise yüzde 12. Diğer gelişmemiş üniversitelere baktığımız zaman ise -bir siyasal tercih olarak tabii- yüzde 20 ile 30 arasında. Aslında bu tercih bile Hükûmetin üniversitelere nasıl baktığını çok açık bir biçimde gösteriyor.

BAŞKAN – Gene içinde adaletsiz... Daha düşük olması gerekiyordu o artışların.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – Evet.

Bakın, bir de bu faiz lobisi önümüzdeki günlerde yine çok konuşulacak. 2017’de 6,7 milyar TL olan faiz harcamalarının 2018’de 76,4 milyara, 2019’da 117 milyar, 2020’de 147 milyar TL’ye, 2021’de ise 171 milyar TL’ye ulaşacağını öğreniyoruz bu bütçeden. Yani faizlerden de 4 kat bir artırım var. Bütçenin tercihini ve iktidarın tercihini bu bütçe rakamlarından anlamak mümkün.

Yine, yani Sayın Bakan eğitimi 2002’yle karşılaştırdı -biraz önce Sibel Özdemir de söyledi- bir de 2018’le karşılaştıralım eğitimi. Artma mı olması lazım eksilme mi olması lazım? Eğitimde artma olması lazım doğal koşullarda ama bakıyoruz, 2018’den 2019’a geçerken bütçesi 18’den 17’ye düşüyor eğitimde. Sağlık harcamalarında ise 16,6’dan 16,3’e düşüyor yani geçen yıllara karşılaştırdığımızda. Burada da tercih eğitimden ve sağlıktan yana bir tercih değil, güvenlikçi politikalardan yana bir tercih.

Ve vergi de daha çok dolaylı vergiler vasıtasıyla yüzde 52,8'lik bir oranla 379 milyarlık bir kesimle dolaylı vergiler olarak yurttaşlardan alınacak. Tercih böyle.

Şimdi, bütün bunları şu bakımdan söyledim: Yani bu Hükûmetin siyasi tercihi demokrasiden, özgürlükten, adaletten, hukuk devleti ilkelerinden yana değil. Yana olmayınca da hangi bütçeyi yaparsanız yapın, ekonomide doğru bir ray tutturmanız da mümkün değil.

Bugün adalet sistemi çökmüş durumda. Yargının bir vesayeti söz konusu. Bu yargı uygulamaları konusunda buradaki milletvekillerimizin büyük çoğunluğunun bilgisi eksik diye düşünüyorum çünkü ben bizzat yargı ortamını izliyorum. Adliyelerde mobil heyetler kurulmuş, mobil heyetler, mobil cezalandırıcı heyetler kurulmuş. Örneğini veriyorum: 26. Ağır Ceza Mahkemesi, İstanbul'da. Bir mahkemede görev yaptı, beş-altı ay boyunca ya da bir yıl boyunca, oradaki bütün davaları bitirdi ve ağır cezalarla bitirdi. Çağlayan Adliyesi 26. Ağır Ceza Mahkemesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Toparlar mısınız.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (İstanbul) – O heyetin orada görevi bitince bu kez 37. Ağır Ceza Mahkemesine üye yaptılar orada bekleyen davalar olduğu için. Şimdi, geçmişten bu yana hangi yargı uygulamasında aynı adliye içerisinde bir heyet aynı katta başka bir mahkemeye heyet olarak gider veya bir mahkemeye gidiyorsunuz, birden fazla heyet var? Yani yargı güvenliğinin olmadığı bir yerde, hukuk güvenliğinin olmadığı bir yerde ekonomi de hiçbir zaman doğru işlemez, emekten yana, yoksuldan yana, adaletten yana işlemez.

Bu bütçe bu bakımlardan bunlardan uzak bir bütçedir ama yine de umuyorum bütün yurttaşlarımız bakımından hayırlı olur.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Mustafa Tuncer, buyurunuz.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Değerli Başkan, sayın üyeler, Sayın Bakan; 2019 yılı bütçe görüşmelerinin iyi ve başarılı geçmesini temenni ediyor, kolaylıklar diliyorum.

2019 yılı bütçe teklifi incelendiğinde, geçmiş yıllar bütçesine göre 2019 bütçesinde en fazla kısıtlamalardan birinin de yatırım alanında olduğu görülmektedir. Yatırımlarda kısıtlama olacakken faiz ödemeleri ise son sürat devam edecektir. Yani 2019 yılında da halkımız kazandığının vergisini faiz için ödeyecektir.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; 81 il içinde yatırım alma konusunda en şanssız illerden biri de Amasya'dır. On altı yıllık AK PARTİ iktidarları döneminde başlayıp da bitirilen yatırım ve hizmet yok denecek kadar azdır. Örneğin, on bir-on iki yıl önce Amasya'da yapımına başlanan çevre yolu hâlen bitirilememiştir. Her sene başında “Bu yıl sonuna hizmete girecek.” denmesine rağmen bugüne kadar bitirilememiş ve ileriki seneye ötelenmiştir. 2019 yılı bütçesi incelendiğinde Amasya Çevre Yolu'nun akıbeti yine muallakta kalacak gibi görünmektedir.

Yine, “Bölge tarımına ve ülke ekonomisine katkısı çok büyük olacak olan ve 2015 yılında bitirilip hizmete açılacak.” denilen Aydınca Barajı da 2018 yılı sonu itibarıyla hâlen bitmemiştir. Yapılan çalışma hızına bakılırsa 2019, hatta 2020 yılında da bitmesi ve hizmete girmesi mümkün görünmemektedir.

Diğer bir husus, Merzifon ilçesi Amasya'nın ve bölgenin en büyük ilçesidir. İlçenin içme suyu çok büyük oranda yer altı sularından karşılanmaktadır. Yer altı sularının çekilmesi ve azalması nedeniyle ilçe susuzlukla karşı karşıya kalmıştır. Oysa ilçenin yer üstü su kaynakları mevcuttur ve bu kaynaklar doğru şekilde yönlendirildiğinde hem Merzifon'un hem de Samsun'un Havza ilçesinin içme ve kullanma suyu

sorunu kökten çözülecektir. Bu amaçla yıllar önce Bakırçay Projesi hazırlanmış, Bakırçay suyunun Merzifon ve Havza için kullanılması öngörülmüş, ancak yine on altı yıllık AK PARTİ iktidarlarında bu projenin değil tamamlanması, etüt aşaması dahi bitirilememiştir.

Sayın Başkan, Sayın Bakan; Amasya köylerine yapılan yatırımlar, özellikle de köy yollarının asfaltlanması hususunda da AK PARTİ'ye oy veren köylere ayrımcılık yapılmakta, Cumhuriyet Halk Partili ve diğer partili köyler mağdur edilmektedir. Bunun en son bariz örneği Amasya merkez köylerinden olan ve aynı yol güzergâhını kullanan köylerden İlgazi Köyü'ne kadar olan kısım sıcak asfalt yapılmış ve devam eden yol üzerinde bulunan Köyceğiz ve Kovay köylerinin ise yolları değil sıcak asfalt, serpmeye asfalt dahi yapılmamıştır.

Temennim ve umudum, 2019 yılında Amasya'nın tamamlanamayan yatırımlarının sonlandırılması ve köyler arasında yapılan ayırımın sona ermesi diyorum, saygılar sunuyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bütçede Amasya'ya bir şey ayırmamışlar.

MUSTAFA TUNCER (Amasya) – Yok, on altı yıldır yok.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Son konuşmacı, Sayın Aydın, buyurunuz.

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, 2019 bütçesinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum. Gene de biz iyi dileklerimizle açmış olalım.

Bu bütçenin toplumun vicdanını sarsan, Türkiye'deki adaletsizliğin en net fotoğrafını ortaya koyan bütçelerden biri olduğunun da altını çizmek istiyorum. Âdeta bir hanedanlık bütçesi. Hem Türkiye'de büyük bir ekonomik kriz varken bu krizden toplumun tüm kesimleri ağır yara alırken örneğin 2001 ekonomik krizinde dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer Hükûmete “Halktan fedakârlık isteniyor, fedakârlık benden başlasın.” diyerek “Maaşıma zam yapmayınız.” dedi ve zam yapılmadı. Ancak 2018 yılına geliyoruz, “Ekonomik kurtuluş savaşı veriyoruz.” denilen bir durumda Cumhurbaşkanı maaşına yüzde 26 zam yapıldı, 74.500 TL olarak da açıklandı. Aradaki anlayış farkını da halkımıza ve bu bütçeyi izleyenlere de umarım anlatabilirsiniz.

Bir başka rakam: Sayın Cumhurbaşkanı, gene, 46 yaşında emekli oldu, on sekiz yıldır emekli maaşı alıyor. 74.500 TL'lik ayrıcalıkta bir maaşın yanında bir de emekli maaşı alıyor, tüm masraflarını devlet karşılıyor ama emeklilikte yaşa takılanlar ise maalesef “fırsatçı” olarak adlandırılıyor. Bu neyin kalkınması, bu ne biçim bir kalkınma ve ne biçim bir adalet diye de soruyorum.

Maaş zamları gerçekten uçurumlarla dolu. 1 Ocak 2019 itibarıyla yeni maaşlar: Cumhurbaşkanı 74.500, emekli cumhurbaşkanı 29.800, emekli başbakan 22.458 ama mevcut asgari ücret 1.603 TL. Bu bütçeyle har vurup harman mı savuruluyor diye de sormadan edemiyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin halıları 1 milyon 350 bin TL'ye değişiyor, TRT'ye 200 adet süper lüks makam aracı alınıyor, Kütahya Valiliğine 7,5 milyon TL'ye mobilya takımı alınıyor, saraya 15'inci uçak alınıyor, temsil ağırlama giderleri için 1 milyar 100 milyon TL harcanmış, bu arada 2 askerimiz de teçhizat yokluğundan donarak şehit oluyor. Bunu da hangi vicdan açıklayabilir, buradan da soruyorum Sayın Bakana.

Dolar 3 kuruş artsa benzine, motorine 8 defa zam yapanlar dolar 150 kuruş düştüğünde 1 kuruş bile indirim yapmıyorlar. Herhâlde buna da ekonomide yeni bir tabir olarak “Türk tipi otomatik fiyatlandırma” da demek lazım, anlamak güç. Çok övündüğünüz rakamlar Türkiye'nin geldiği noktayı da gösteriyor. Tek başına iktidar dönemlerinde büyüme, Kurtuluş Savaşı'ndan ve birçok savaştan

çıkılan dönemlerin, yerden yere vurduğunuz, karalamaya çalıştığınız dönemlerin çok çok altında. Birçok vergi yasası getirdiniz ama vergideki adaleti bir türlü sağlayamadınız. Futbol endüstrisindeki en ballı kesimde bile bir vergi adaletsizliğini ortadan kaldıramadınız. Ülkelere göre verilen vergi oranlarında İsveç yüzde 57, Portekiz, İspanya, Fransa yüzde 50’lerde, İtalya, Almanya yüzde 48’lerde, İngiltere yüzde 45, Türkiye yüzde 15’lerde. Geçen sene bir vergi yasası çıkarttınız ama bu parayı da kulüplere iade ediyorsunuz.

En son olarak da şeker hastası genç bir kızımız geçenlerde hayatını kaybetti. Şeker komasına giren 17 yaşındaki Dilara Kilcioğlu’nun, Zonguldak’ta yaşayan ailesinin maddi imkânsızlıklar nedeniyle kendisini kontrole götüremediğinden dolayı hayatını kaybettiği ortaya çıktı. Düzce Üniversitesi Çocuk Hastalıkları Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi Profesör Doktor İlknur Arslanoğlu da sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada Dilara Kilcioğlu’nun kendi hastası olduğunu söyledi. Genç kızın Zonguldak’taki ailesi maddi imkânsızlıktan dolayı şeker kontrollerine gelememiği için, Dilara Kilcioğlu açlıktan dolayı da şeker komasına girerek hayatını kaybetti. Ama buraya geliyoruz, Türkiye’nin gerçekleri bu iken -inanılmaz savurganlık, artışlar, gereksiz harcamalar ama- açın yandaş kanalları çok büyük bir kalkınma, Türkiye ekonomide ilk 10’a koşan bir ülke. Ama gerçek rakamlar maalesef bu şekilde olmadığıni sunuyor.

Tekrardan saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Arkadaşlar, son söz olarak Sayın Zeybek’e söz vereceğim.

Bu arada bundan sonra da soru-cevap işlemini yapacağım. Soru sormak isteyen arkadaşlarımızın sisteme girmelerini rica ediyorum.

Sayın Zeybek, buyurun lütfen.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; ben de bütçenin hazırlanmasında emeği geçen tüm çalışanlara teşekkürlerimi ileterek sözlerime başlıyorum.

Gider bütçesini dengelemek için belli kalemlerde 2019 bütçesiyle ilgili gelir artışları öngörülmüş. Burada kimi fasıllarda yüzde 20, kimi fasıllarda yüzde 26 gibi gerçekte toplanması çok mümkün olmayan vergi gelirlerinin olduğunu görüyoruz. Bunun herhâlde bütçe açığının biraz daha başlangıçtaki planlamada az gösterilmesiyle ilgili olduğunu düşünüyorum.

Bütçeyi incelediğimiz zaman Afet Acil Durum Yönetimi Başkanlığının bütçesinde yaklaşık 800 milyonluk bir azalma var ama en önemli tasarrufun Tarım ve Orman Bakanlığı ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığında olduğunu görüyoruz. Çok sayıdaki arkadaşımız da bölgeyi gezdilerse gübre fiyatlarındaki yüksek artış sebebiyle özellikle kuru tarım yapılan arazilerde şu anda ekimin tamamen yapılmadığını ve önümüzdeki yıl Türkiye’nin hububat rekoltesinin ciddi biçimde daralacağını ve bu sene 85 kuruşlara köylünün satmak zorunda olduğu buğdayın üretim azlığı dolayısıyla 120-130 kuruşlar seviyesindeki bir fiyata ulaşabileceğini ve buğday rekoltesinin de 3,5-4 milyon tonun üzerinde bir miktarda azalmasının gerçekleşeceğini görmek gerekir. Konya Ovası’nda da, Adana Ovası’nda da, Samsun Çarşamba ve Bafra ovalarında da, İç Anadolu’da da, Sivas’ta da, Erzurum’da her yerde tarım ürünlerinin ekiminin yani güz ekimlerinin çok azaldığını belirtmek istiyorum.

Burada başka önemli bir nokta da şu: Gerek köylünün Ziraat Bankasından gerekse küçük esnafın Halk Bankasından almış olduğu kredilerin, ağustos ayında yüzde 25’ler seviyesinde verilen kredilerin eylül ve ekim aylarında tamamen kapatılmış olduğunu da, bu nedenle de kredi kullanmak ihtiyacında

bulunan köylünün ve hayvancılıkla uğraşan insanların da ciddi biçimiyle bir finansman sıkıntısı içinde olduğunu belirtmek gerekiyor. DAP gübresiyle ilgili de hâlâ hiçbir çalışmanın yapılmaması ve 160 liranın üzerindeki torba fiyatıyla da hiçbir köylünün bu gübreyi almadığını belirtmek istiyorum.

Burada önemli bir daralma da Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının bütçesinde gözüküyor. Şu ana kadar edindiğimiz izlenim şu ki, 2018 yılı içinde yapımı devam eden ve faturaya bağlanmamış ama müteahhitler tarafından da kamuya yapılmış olan işlerin toplam tutarı 12 milyar civarında. Bunları niye fatura etmiyorlar? Çünkü fatura ederlerse KDV ödemeleri gerekir. Devlet para ödemiyo, belediyeler para ödemiyo ve müteahhitlere “Siz faturayı kesmeyin, bizde para olana kadar da bekleyin.” deniyor.

Şimdi, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının 2019 bütçesinde ödenek olarak konmuş rakam 13 milyar 601 milyon. Zaten buradan şunu anlıyoruz ki şu an yapılmış olan işlerle ilgili ödemelerin dışında herhangi bir yatırım için bütçeye ödenek konmamış. Burada, gerek ekonomik durgunluk gerek faiz gerek bütçe açığı dolayısıyla bütçede bir tasarrufa gidilmesini anlamaya çalışıyorum ama yani en çok ihtiyacımız olan, yani nüfusu artan, büyüme ihtiyacı olan bir ülkede büyümenin yavaşlatılmasıyla ilgili hem de Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının bütçesinde bu büyüklükteki bir tasarrufu anlamak mümkün değil. Şunun için mümkün değil: Dün kısmi açılışı gerçekleştirilen İstanbul Havalimanı’na, günlük ortalama 250 bin yolcunun giriş-çıkış yapacağı öngörülüyor. İstanbul Havaalanı’na ulaşım için en geçerli yöntem zaten raylı sistem. İstanbul Mecidiyeköy-havaalanı raylı sistemin 2017 31 Aralık itibarıyla gerçekleşme oranı yüzde 1. Yani 2018 yılı içinde yatırımlarla birlikte başladı, bir programsızlık söz konusu ve tünellerde de ciddi çökmeler meydana geliyor. Zaten var olan çökmeler sebebiyle de yatırımın bir yıla varan bir süre içinde de uzaması söz konusu.

Bakın, İstanbul’da yapılması gereken raylı sistemlerin toplam uzunluğu 1.016 kilometre. Bu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Raylı Sistemler Daire Başkanlığının hazırlamış olduğu projede belli. İktidar olduğunuz 1994 yılında İstanbul’da raylı sistemlerin toplam uzunluğu 102 kilometreydi, demir yolları, metro, hafif raylı sistem ve tramvaylar dâhil. Bugün 2018 yılının 30 Ekim tarihinde İstanbul’da –geçtiğimiz hafta açılan 3 kilometrelik Çekmeköy hattıyla birlikte- toplam metro uzunluğu, raylı sistem uzunluğu 169 kilometre. Yani 1994-2018 yılında iktidarlarınız döneminde, on altı yıllık merkezî Hükûmet, yirmi dört yıllık yerel iktidarınız döneminde İstanbul’daki raylı sistemin toplam uzunluğunda 67 kilometrelik bir katkı meydana gelmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Zeybek, son cümlelerinizi alayım.

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – İstanbul Büyükşehir Belediyesi 18 milyarın üzerinde borca ulaşmış. İki yıl önce İstanbul Büyükşehir Belediyesinin borcu 4 milyardı, iki yıl içinde 18 milyara ulaştı, yabancı döviz cinsinden borçlarının da kurla birlikte artışını dikkate aldığımızda Büyükşehir Belediyesinin başlamış olduğu bütün raylı sistem yatırımlarının devlet tarafından üstlenilmesinin acil bir ihtiyaç olduğu ortaya çıkıyor. Bu eğer yerine getirilemezse -projelerin birbirini desteklememesi yüzünden- çok iftihar ettiğiniz, dünyanın en büyük havaalanı olarak ilan edilen İstanbul Havalimanı’na insanların ulaşmasıyla ilgili ciddi sıkıntılar oluşacaktır ve uçak biletini 200-250 liraya alan bir yolcu havaalanına ulaşmak için de en az 200-250 liralık bir ücreti taksiye ödemek durumunda kalacaktır diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, tümü üzerindeki söz talepleri karşılanmıştır, bütün milletvekillerimize teşekkür ediyoruz.

Şimdi soru bölümüne geçeceğim. Öncelikli olarak talep eden Komisyon üyelerimize Sayın Bakana soru sormaları için söz vereceğim. Komisyon üyelerimiz için toplam süre on dakika, ayrıca Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerimizin soruları varsa onlar için de beş dakika süre vereceğim.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Yapmayın ya. Kaç kişi soru soracak?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Toplam süre on beş dakikadır, ondan sonra da Sayın Bakana söz vereceğim.

İlk söz, ilk soru hakkı Sayın Bekaroğlu'nun, istem sırasına göre.

Buyurun Sayın Bekaroğlu.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, bu kamu-özel ortaklığıyla ilgili geçen seneki bütçeye 6,2 milyar TL ödenek konulmuştu, garantiler için, bu seneki bütçede böyle bir rakam gözükmüyor, kaçırdım mı, var mı böyle bir rakam?

İkinci soru: “IMF’yle anlaşma yapmıyoruz.” diyorsunuz, peki, tamam. O zaman uyguladığınız ekonomik modelin adı ne oluyor, siz nasıl bir model uyguluyorsunuz? Bazı yazarlar “IMF’siz IMF programı” diyor, doğru mu?

Üçüncü soru Rize’yle ilgili: Artvin-Rize Havaalanı’nın 2018 yılı ödeneği ne oldu, 2019’da ne ödenek ayırmayı düşünüyorsunuz? Yapılması planlanan Rize Şehir Hastanesi Projesi iptal mi edildi, 2019 yılı için bir gelişme olacak mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bu bütçede hakikaten bazı rakamları bulmak biraz zor. Biraz önce Sayın Bekaroğlu'nun söylediği rakamı geçen sene bütçede rahat görüyorduk, bu sene yok, bulamadım ben, eklere de baktım. Ben de o KÖİ’yle ilgili bütçeye konan rakamı sormak istiyorum, bir.

İki: KDV iadelerinden ne kadarlık bir borç var, son rakam nedir?

Bir de sosyal harcamalardan bahsettiniz sunumunuzda “162,1 milyara çıkardık.” diyorsunuz, detayını verebilir misiniz, onun da detayını bulamadım, normalde oluyordu.

Yine sağlık 157 milyar, onun da detayı yok, bunları verebilerseniz çok teşekkür ederim, çok sağ olun.

BAŞKAN – Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bankalara sermaye enjeksiyonu veya bankaların kötü kredilerinin bir bankada toplanması üzerine pek çok şayialar yürüyor, siz de bunu dillendirdiniz. Plan ve Bütçe Komisyonuna bu konuda bilgi vermenizi rica ediyorum.

Diğer bir konu, Sayın Bakan, toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçeleme getirmediniz. Bu gender budgeting konusunda hiçbir şey de söylemediniz, bu konudaki görüşlerinizi merak ediyorum.

Diğer sorum, bütçeyi hazırlarken patronlarla defalarca toplantı yaptınız Sayın Bakan. Merak ettiğim, emeklilerle, işçilerle, esnaflarla, çiftçilerle, sendikalarla bütçeyi hazırlarken veya YEP’i hazırlarken veya enflasyonla mücadele programını hazırlarken herhangi bir toplantı yaptınız mı?

Diğer bir sorum, tek hesap meselesine, Sayın Bakan, belediyeleri de kattınız. Bu bütçe özerkliği yani yerel yönetimlerin bütçe özerkliği konusuna hanel getirmez mi?

Diğer bir sorum, Merkez Bankası faizleri yüzde 24'e yükselttiğinde sizin açıklamanız "Fiyat istikrarı konusunda Merkez Bankamız güçlü bir adım atmıştır." dediniz ama Sayın Cumhurbaşkanı da diyor ki: "Enflasyon neden, faiz sonuç." Şimdi, bu iki açıklama birbiriyle çelişiyor. Siz enflasyonun neden, faizin sonuç olduğunu düşünüyor musunuz?

Diğer bir sorum, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan neden kamu bankalarına sermaye transferi yaptınız? Bu kanuni midir?

Son sorum da McKinsey'le çalışacağınızı söylediniz ve daha sonra da "McKinsey'le çalışmamızı istemeyenler ya cahildir ya da haindir." dediniz. Hain ilan ettiniz, biz eleştirdik ama Sayın Cumhurbaşkanı da çıktı dedi ki: "McKinsey'le çalışmayacağız, onlara ihtiyacımız yok." Şimdi, bu durumda ne oluyor? Kim hain, kim cahil, bununla ilgili de daha sonra bir açıklama yapmadınız; sizden bir açıklama rica ediyorum.

Son olarak da, bu Daron Acemoğlu'nun "Ulusların Çöküşü" kitabı vardır Sayın Bakan. Burada der ki: "Neden bazı ülkeler zenginken bazıları yoksuldu?" Bununla ilgili de sorunun cevabı... Demokrasi-ekonomi ilişkisine ilişkindir bu kitap.

Son olarak bu kitabı da size hediye etmek istiyorum, bir okumanızı tavsiye ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Sormak istediğim soruların önemli bir kısmını benden önceki arkadaşlarım sordular fakat "Kamu-özel iş birliğiyle ilgili olarak bütçede herhangi bir ödenek görülüyor, var mı?" diye soruldu, ben ilave olarak şunu soruyorum: Bu varsa hangi fasla yazılıyor? Bize bunun faslını söyleyin ve bizim yıl içerisinde bunu takip etme imkânımız olsun.

McKinsey'le ilgili olarak, Türkiye Varlık Fonu'yla ilgili olarak gösterilen dosyanın içerisinde bir yazı çıktı. Bu yazıyı sayın milletvekili kamuoyuyla paylaştı. Buradan hareketle McKinsey'le yapılan anlaşmanın tarihi nedir? Bugün hâlâ geçerli midir? Eğer geçerliyse yapıldığı tarihten bugüne kadar ne kadar ücret ödenmiştir? Ücretin ödeme bazı nedir? Bu hizmet satın alımı yapılırken Kamu İhale Kanunu gerekleri yerine getirilmiş midir? Kamu İhale Kanunu burada rol oynamalı mıydı, oynamamalı mıydı, onu öğrenmek istiyorum.

Bir de özel tertip tahvillerle ilgili olarak, Bütçe Kanunu'nun 12'nci maddesinde sözü edilen kamu sermayeli bankalar -bunların ne olduğunu biliyoruz- öbür taraftan kamu kurum ve kuruluşları -bunları da üç aşağı beş yukarı biliyoruz- bizim aklımıza gelmeyen, burada başka hangi kurumlar var, onların isimlerini sayabilir misiniz, söyleyebilir misiniz. İhraç ettiğiniz bu özel tertip tahvilleri, örneğin Ziraat Bankası alırsa Ziraat Bankasına bu tahvil niçin veriliyor? Siz Ziraat Bankasında bir fon olduğunu düşünüp oradan tahvil karşılığı o nakdi alıp kullanmak mı istiyorsunuz yoksa Ziraat Bankasının bir sıkıntısı var da onu oraya koyup Ziraat Bankasının sermayesini yeniden yapılandırmayı mı düşünüyorsunuz?

Öbür taraftan, kamu kurum ve kuruluşlarından kastınız, ihraç edeceğiniz özel tertip tahviller karşılığında alacağınız nakitleri nerede nasıl kullanacaksınız, buna niye ihtiyaç doğdu?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Daha önce konuşmamda da sormuştum, zannedirim tekrar soruldu, “Kamu-özel iş birliği projelerinin bütçeye getirdiği yük ne kadardır?” diye.

Diğer sorum, Sayın Cumhurbaşkanı 1,3 milyon EYT’linin yıllık maliyetini 26 milyar TL; 6,3 milyon EYT’linin yıllık maliyetini ise 750 milyar TL olarak açıklamıştır. Oysa 1,3 milyon kişinin maliyeti 26 milyar ise 6,3 milyon kişinin maliyetinin de 126 milyar olması gerekiyor. Bu 750 milyarlık rakama nereden ulaşıldığını, nasıl ulaşıldığını sormak istiyorum.

Üçüncü sorum: Hâlen İşsizlik Sigortası Fonu’nda birikmiş olan para ne kadardır? Bu fondan bugüne kadar hangi kurum ve kuruluşlara para aktarılmıştır ve miktarı ne kadardır?

Son sorum: Katar Emiri’nin hibe ettiği VIP jet uçak devlet kayıtlarına geçirilmiş midir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Katircioğlu...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Sayın Bakan, ben de iki soru sormak istiyorum, aslında ikisi de birbiriyle ilgili. Enflasyonla ilgili politikanızda... Bu “yüzde 10 gönüllü fiyat indirimi” şeklinde ifade edilen, politika mı demek lazım bilmiyorum ama... Ki bu konuşmamda söylediğim gibi bana çok ciddi bir antienflasyonist politika olarak gelmiyor. Bu sizin için yeterli görüldü mü gerçekten veya neden mesela “gelirler politikası” diye iktisat literatüründe bilinen bir yöntemi tercih etmediniz, bunun bir nedeni var mı, bunu öğrenmek istiyorum.

İkinci olarak, bununla da bağlantılı, şöyle bir durum var: Şimdi, şöyle düşünün: Aynı sektörde 2 tane firma var. Birinin maliyetleri diğerinden daha düşük, dolayısıyla da yüzde 10 indirim fiyatlarda yapabilecek durumda ama diğeri öyle değil. Yani aynı malı satıyorlar, biri yüzde 10 indirim yapabilecek durumda, diğeri yapamayacak durumda. Şimdi, bu, esas itibarıyla yüzde 10 indirim yapanın bir anlamda, bizim Rekabet Kanunu’nda “yıkıcı fiyatlama” dediğimiz olaya tekabül eden bir durum yaratıyor. Dolayısıyla da o fiyat indirimini yapan ki devletin desteğini alarak yapmış olduğu için de meşru sayılabilecek olan bu indirim sonucunda serbest piyasa ekonomisinde bozulmalar ortaya çıkacaktır. Şimdi, dolayısıyla da ben şunu tercih ederdim, sordum ve bunun cevabını alamamıştım bir başka vesileyle, Rekabet Kurumundan bir görüş almış olmanız lazım gelirdi diye düşünüyorum çünkü bu kadar serbest piyasacı olduğunuzu söylüyorsunuz ama bu karar, iradi bir karar ve bu karar esasında serbest piyasa ekonomisinin şu anda daha da fazla tekelleşmesine sebep olabilecek olan bir mekanizma gibi çalışıyor. Bunu hiç düşünmediniz mi ya da düşündünüz biz mi bilmiyoruz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Sındır...

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; çok kısa bir sorum olacak. Bu 2019 yılı Merkezî Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi’yle ilgili basılı yayında “genel gerekçeler” içerisinde sondan üçüncü gerekçede aynen şu cümle yer alıyor “Sağlık harcamalarında tasarruf edilmesi için koruyucu, önleyici sağlık hizmetlerini geliştirmek.” Şimdi, tabii, tasarruf tedbirlerinin ağırlıkta olduğu bir bütçeden bahsediyoruz ama bu koruyucu, önleyici sağlık hizmetlerini geliştirmek belki de ilk defa... Bunu da “Sağlık harcamalarında tasarruf edilmesi için.” diye ortaya koyuyorsunuz. Demek ki bugüne kadar sağlık harcamalarında tasarruf etme niyetinde değil miydiniz, bu mu anlaşıyor? Bu özel hastaneler, diğer sağlık harcamaları, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri yerine vatandaşın sağlığını korumak, önlemek değil; hasta olsun, hastaneye gitsin, ilaç alsın gibi, devlete maliyeti arttırdığını şimdi mi düşündünüz de böyle bir tedbir ortaya koydunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Tatlıoğlu, buyurun lütfen.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, ben konuşmamda da işaret ettim ama bu verilerde güvenlik söz konusu yani verilere güvenmek gerekiyor. Maalesef, orta vadeli planın ve Merkez Bankası verileri ve tahminleri -daha doğrusu- devamlı çok farklı bir şekilde gerçekleşiyor. Mesela, enflasyon tahminlerinde yüzde 75-80 oranında bir sapma söz konusu. Takdir edersiniz ki bunlar çok önemli yani üniversiteler, şirketler, hatta uluslararası kuruluşlar bile bu veriler üzerinden hesaplamalar yapıyorlar ve öngörülerde bulunuyorlar. Bütçesini mesela neye göre yapıyor bir firma? Kamunun veyahut da güvendiği kurumların enflasyon tahminlerine göre yapıyor. Ben size de, yardımcınıza da verdim bunun bir örneğini. Bu konu gündeminizde mi? Yani bu hakikaten çok önemli, veri ve tahmin isabeti. Gündeminiz de mi, gündeminizdeyse bu konuyla ilgili ne gibi bir düzenlemeniz var?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Şener...

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Bakan, bildiğiniz gibi, bugün içinde bulunduğumuz, yaşamakta olduğumuz ekonomik sıkıntıların en önemli nedenlerinden biri Türkiye’de tasarruf oranının düşük olmasıdır, borsanın derinliğinin bulunmamasıdır ve yabancı hâkimiyetinde olmasıdır. 2006-2007 yıllarında bu sorunları ortadan kaldırmak amacıyla Türkiye’de mortgage sisteminin kurulması için gerekli çalışmaları yapmıştık ve tüm sistemin kurulabilmesi için bir kanun tasarısı hazırlamıştık. Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmüş, yasalaşmış ve yürürlüğe girmişti. Bildiğim kadarıyla, bu hazırlamış olduğumuz mortgage sisteminin ve çıkardığımız kanunun henüz yürürlükten kaldırıldığıyla ilgili bir bilgiye sahip değilim ancak bu kanun yürürlükte olmakla birlikte, diğer maddeleri uygulanmakla birlikte gayrimenkule dayalı olarak çıkarılacak menkul kıymetlerin borsada işlem görmesini sağlayacak kurumsal yapı henüz kurulmamıştır. Dolayısıyla mortgage sistemi bir bütün hâlinde henüz uygulamada değildir Türkiye’de. Bu tasarruf oranını artırmak, borsaya derinlik kazandırmak ve kriz ortamında da ülke ekonomisinin sorunlarını aşmasına katkı sağlayacak bu düzenlemeyi bir bütün hâlinde yani mortgage sistemini bütün hâlinde, çıkarılan yasadaki amir hükümleri de yerine getirecek şekilde uygulamayı düşünüyor musunuz, düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Girgin...

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, 2019 kamu toplu iş sözleşmeleri görüşmelerinde işçi ve memurlara ne kadar zam öngörüyorsunuz?

Bir de asgari ücretliler enflasyona ezdirilecek mi? Şu an itibarıyla yüzde 20 dolayında bir enflasyon gözüküyor. 2019 yılında da asgari ücreti bu kapsamda nasıl öngörüyorsunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, 2014’te başlayan Onuncu Plan 2018’in sonunda, aralık ayında bitiyor. On Birinci Planla ilgili bir çalışma var mı, yok mu? Eğer yoksa, gerçekten, o zaman Anayasa’nın 166’ncı maddesi ne olacak? Gerçekten çok merak edilen bir konudur. 2019’dan itibaren plansız mı gideceğiz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Kasap...

ALİ FAZİL KASAP (Kütahya) – Sayın Bakanım, öncelikle şunu sormak istiyorum: 26 Haziran seçimlerinden önce Kütahya’da Balıkesir’de açılan bir bor karbür fabrikasından sonra bir söz vermişsiniz, “En büyük fabrikayı Kütahya’da açacağız.” diye bir sözünüz var. Bu sözü acaba ne zaman için tutacaksınız? Bir de 2019 yatırım planında var mı, yoksa ıhlamurlar çiçek açınca mı?

Evliya Çelebi Hastanesinin şu anda inşaatı durmuş vaziyette, sebebi nedir?

2.500 öğrencisi bulunan Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinin bir ortaokul, ilkokul düzeyinde mevcudu var iken Dumlupınar Üniversitesinde Tıp Fakültesi Hastanesi dahi olmayan bir birim hangi gerekçeyle açıldı? Önümüzdeki dönemde bununla ilgili yatırımlar engellenecek mi?

Ayrıca, Zafer Havaalanının 2017 ve 2018 yıllarındaki toplam zararı nedir? 2019 yılındaki zararı ne olarak öngörülmektedir?

SUT fiyatlarındaki yani Sağlık Uygulama Tebliği’ndeki artışlardan dolayı şu anda dört beş aydır ameliyat bekleyen binlerce hasta vardır. Bu hastalara bu bütçeyle 2019 yılında ve önümüzdeki iki ayda nasıl bir çözüm bulmayı düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Özdemir...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bütçe sunuşunuzda temel hedef olarak ihracat odaklı, teknoloji tabanlı bir üretim modeli, işte katma değerli üretim, nitelikli istihdam, ihracata dayalı bir büyüme modeli hedefi söylüyorsunuz. Ancak baktığımız zaman bütçenize, üretim ve yatırım hedefinden uzaklaşan ya da kesintinin olduğu ve eğitim sisteminde çöken bir yapı içerisinde bu hedefleri nasıl gerçekçi buluyorsunuz?

Bir de şunu sormak istiyorum ikinci soru olarak: Siz karşılaştığımız bu ekonomik krize karşı sürekli bir “yapısal değişim, yapısal reform” derken, Sayın Cumhurbaşkanı da “Dövizlerinizi bozdurun, zamları geri alın.” gibi dar gelirli üzerinden bir tasarruf çağrısında bulunuyor. Bu tezatlık için ne düşünüyorsunuz?

Teşekkürler.

BAŞKAN – Sayın Aydın...

ERKAN AYDIN (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, özellikle Bursa’daki ulaşım ile ilgili birkaç soru sormak istiyorum.

Demir yolu hattı, hızlı tren (YHT) hattının 2012’de dönemin başbakanı ve bakanları tarafından temeli atıldı ve 2016 yılında da açılacağı ilan edildi. 2019 yılına giriyoruz, 2019 yılında kalan yerlerle ilgili bütçede herhangi bir pay ayrıldı mı? Bitiş tarihi 2023 hedeflerine mi, 2051, 2071’e göre mi tamamlanacak? Önce onu sormak istiyorum.

Gene Bursa’nın dağ yöresinin yolları var, yıllardır bitmeyen. Benim de memleketim. Hatta ünlü bir deyim bile var “Aşkıımız dağ yolu gibi olsun, hiç bitmesin.” diye. Bu yollara 2019 yılında herhangi bir bütçe ayrılıyor mu? Bitirilmesiyle ilgili bir pay yapıp halkımızın -ki çok fazla kaza olan bir bölge-kullanımına sunulacak mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ben sorularınız için öyle diyemeyeceğim yani.

Sayın Arık, buyurun.

ÇETİN ARIK (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, geçen yıl yine Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın Ulaştırma Bakanı Ahmet Arslan Bey’e şu soruyu sormuştum: “Kayseri’ye niçin kör gözle bakıyorsunuz?” demiştim. Çünkü yaklaşık on yıl önce vermiş olduğunuz bir söz vardı, hızlı tren sözü. “Kayseri-Ankara arasında dağ yok, tepe yok, Kayseri’den çıkan kaplumbağa Ankara’ya ulaştı ama bizim hızlı tren hâlâ gelmedi.” demiştim, “Siz hâlâ bir projeyi bile yapamadınız.” diye söylemişim. Sayın Bakan da projenin bittiğini, geçen yılın aralık ayı içinde ihalesinin tamamlanacağını söylemişti ama gelin görün ki hâlâ ihale tamamlanmadı. Yine mart ayında, seçimler yaklaştığında gazetelerde manşetler atıldı ki “Kayseri-Ankara arası hızlı tren hayırlı olsun.” diye. Ne zaman kazmayı vuracaksınız? Kayserili ne zaman hızlı trene binecek? Herkes Hükûmetinizi kandırıyor, siz de Kayseriliyi mi kandırıyorsunuz? Kayserili bu konuda sizden cevap bekliyor.

BAŞKAN – Sayın Gürer...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Bakan, kamu ortaklığının iş birliği için 2019 bütçesine ne kadar garanti ödemeleri kapsamında ödenek konmuştur? 2017 yılı konan 6 milyarlık ödenek yeterli olmuş mudur?

İkinci sorum: Emeklilikte yaşa takılanların hâlen gün ve prim süresini dolduran sayısı kaçtır? EYT’lilerde emekliliği yaş için bekleyenlerden ne kadar toplam prim kesilmiş, bu kesintilerden ne kadar faiz sağlanmıştır?

Suriyelilere 35 milyar dolar harcamanın yanında, sağlık hizmetleri ve ilaç bedelsizdir. Emeklilikte yaşa takılanlar Sosyal Güvenlik Kurumundan çalışmaz iseler yararlanamamaktadır. Bu haksızlık değil midir?

Son sorum da Niğde havaalanıyla ilgili. 2019 yılında bütçede ayrılan pay var mıdır, yoksa 2019 yılında da yine Niğde’de havaalanı temeli atılmayacak mıdır?

BAŞKAN – Sayın Zeybek...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – Sayın Bakanım, belediyelerde yapılan kesintileri 2019 yılında da sürdürmeyi düşünüyor musunuz?

Taşeron yasasıyla kamu kesiminde ve yerel yönetimlerde çalışan insanlarımız belediyelerin asli elemanı statüsüne geçti. Bunların sigorta ve vergilerinin ödenmesi belediyeler açısından ciddi sorunlar oluşturmakta ve bazı belediyelerin de bu vergi ve sigortaları ödemediğini görmekteyiz. Bu konu hakkında yeni bir çalışmanız var mı?

İmar barışı kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tek başına işlemleri yürütüyor. inşaatlardaki durgunluğu da dikkate alarak imar barışı kapsamında yerel yönetimleri yani belediyeleri sürece dâhil etmeyi düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Paylan...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Bakan, bir soruyu atlamışım.

Sayın Bakan, Sayın Cumhurbaşkanı 2023 yılı hedeflerinden sık sık bahsediyor ve 2023 yılı hedeflerine ulaşacağız iddiasında hâlâ. 2023 hedeflerinde 2 trilyon dolarlık bir ekonomi ve 25 bin dolarlık kişi başına millî gelir vardı biliyorsunuz. Siz oysa 2021 hedeflerinde dahi 10 bin küsur dolarlık

bir kişi başı gelir ve 800 küsur milyar dolarlık bir ekonomi vaat ediyorsunuz. 2023 yılı hedeflerinin hâlâ arkasında mısınız, bu rakamlarla olması mümkün değil ama? Bunları revize etmeyi düşünüyor musunuz ve bu hedefleri tutturmayı düşünüyor musunuz?

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Yılmaz...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Ben de ilave iki soru sormak istiyorum.

Maliye Bakanlığının web sitesinden görebildiğim kadarıyla belediyelerin borçları 26 milyar TL'den 65 milyar TL'ye çıkmış durumda. Belediyelerin borçları giderek artıyor. Bu borcun hangi belediyeler tarafından yapıldığı bilinmiyor. Acaba bunu il bazında, belediye bazında açıklamak mümkün mü?

Diğer bir sorum: McKinsey'le ilgili çalışma, hizmet alımı yapılırken devletin bilgilerine elbette bunların doğru rapor verebilmeleri için ulaşmaları lazımdı. Bu ulaşımı sağlarken bunu gören elemanların, kişilerin güvenlik soruşturmaları yapıldı mı?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Katırcıoğlu, son soru...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Sayın Bakan, geçenlerde kurulan Cumhurbaşkanlığı ekonomik kurulu anladığım kadarıyla sizin yetki alanınıza girecek işlerle de ilgili bir kurul gibi gözüküyor. Bu hakikaten gerçekten böyle bir sıkıntı yaratıyor mu? Çünkü bu kurulun niçin kurulduğunu anlayamadık. Hazine ve Maliye Bakanlığı varken böyle bir kurula niye ihtiyaç duyuldu, tam anlayamadık. Bunu da cevaplayabilirsенiz sevinirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, iki kısa sorum olacak.

Mükelleflerin KDV'den alacağı ne kadar? İkincisi, müteahhitlerin devletten ödenmeyen hak ediş toplamı ne kadar?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne zaman ödenecek diye de ilave edin.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Ne zaman ödenecek?

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, soru sorma işlemi tamamlanmıştır.

Şimdi görüş, eleştiri ve sorulara cevap vermek üzere Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakan, süreniz kırk beş dakikadır.

Buyurun Sayın Albayrak.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, kırk beş dakika yeter mi Bakana?

BAŞKAN – Size uzattığımız gibi oraya da uzatırız.

Buyurun.

HAZİNE VE MALİYE BAKANİ BERAT ALBAYRAK – Sayın Başkan, sayın Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri; geçen haftaki açılıştan sonra bugünkü görüş ve önerilerin tartışıldığı 2019 bütçe programımızın tartışması için sizleri yaklaşık bir sekiz saatir dinleyerek not aldık. Hakikaten çok net bir şekilde ifade edeyim. Olumlu eleştirileri de not aldığımız, tabii ki işin siyaset iklimi gereği çok farklı perspektiften bakan... Enerji Bakanlığım dönemimde de aynısıydı. Bir kısım arkadaşlar nükleere karşı bir kısım arkadaşlar nükleeri destekliyor, bir kısım arkadaşlar teşvik destek diyor bir kısım farklı. Tabii, herkesin kendine göre bir bakış açısı var. Buna saygı duymamız gerekiyor. Ama ben burada meseleye iki perspektiften başlayarak konuşmamı sürdürmek istiyorum.

Birincisi şu: AK PARTİ iktidarları, on altı yıllık ülkeyi yönettikleri dönemde çok büyük bir değişim ve dönüşümün liderliğini ortaya koymuşlardır. Bu çerçevede baktığımızda çok önemli bir şeyi ifade etmemiz lazım. Tabii ki hepimizin yorumları kendince çok farklı şeyleri ifade edebilir ama her daim demokrasinin temel unsuru olan “başarı” kriteri halkın teveccühüdür. Ben sözlerime başlarken, on altı yıldır bu iktidarın ortaya koymuş olduğu -ki bu iktidarın lideri Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın ortaya koyduğu- bu performans, bu başarı hikâyesi ortaya koymuştur ki on altı yıldır kesintisiz bir şekilde artan müthiş bir teveccüh var. Ve bu teveccühü biz her seferinde omzumuzdaki yükün artmasıyla daha iyisini nasıl yapabiliriz şuuruyla ve bilinciyle ortaya koymaya çalışıyoruz.

Ne demek istiyorum? 2002 yılında 10,8 milyon kişinin oyunu almış bir hareket, on altı yıllık iktidarı döneminde yaşadığı birçok içerden ve dışardan türbülansa, saldırıya, sıkıntıya, yıpratmaya şuna buna rağmen sistemimizin de dönüştüğü ve bunun ilk seçimi olan 24 Haziran 2018 seçimlerinde yaklaşık 26,5 milyon seçmenin desteğiyle Cumhurbaşkanımızın seçilmesiyle bu yeni sisteme geçtik. Ve bu yeni sistem ki ben ağırlıklı -basit konuşmak gerekirse- belediye sistemine benzetiyorum. Belediye meclisi var, belediye başkanı var, belediye başkanının ekibi var ve halka proje ve vaatlerini anlatarak seçildikten sonraki beş yıllık süreç içerisinde ortaya koyduğu performans var, takdir edilirse bir daha seçiliyor, takdir edilmezse gönderiyor halk, yerine yenisini seçiyor. Arada bir fark tabii, belediye başkanlığında sınırlama yok, Cumhurbaşkanlığı sisteminde iki tane sınırlama var.

Şimdi, çok önemli bir noktaya parmak basarak sözlerimin bütçe kısmına geçmek istiyorum. 2019 yılı bütçesi çok tarihî bir bütçedir. Niye tarihî bir bütçedir? Birincisi, yeni sistemin ilk bütçesi olmasının yanında Türkiye Cumhuriyeti tarihinde 2018 yılında yaşananların ortaya koyduğu gerçeklikler hasebiyle çok farklı tedbirlerin ötesinde çok farklı adımların öngörülerek, hesap edilerek hazırlandığı bir bütçedir.

2018 yılı 24 Haziranından sonra yeni sisteme geçilmesiyle birlikte ilk Cumhurbaşkanlığı kabinesinin 9 Temmuzda ilanıyla birlikte yeni sistem ilk bütçesini çalışmaya, ilk OVP’yi çalışmaya ve bununla ilgili OVMP’yi çalışmaya başladı. Bu süreçte biz, tarihimizde ilk defa bir süreç yaşadık. Nasıl bir süreç yaşadık? Şimdi, krizler, IMF’ler bir sürü sorular var. Ben bir genel çerçevede bu süreci cevaplarken birçok soruya da dokunmuş olacağım aslında. Ama sonunda da sürem yettiği kadar birebir not aldığımız sorulara elimden geldiğince cevap vermeye çalışacağım.

O da şudur ki: 15 Haziran 2016 yılı itibarıyla Türkiye çok başka bir siyasi dönemi tecrübe etti. Ve ben yurt içinde ve yurt dışında katıldığım birçok programda, yabancı yatırımcılar olsun, yabancı iş adamları olsun, yatırım bankaları olsun, birçoğuyla katıldığım toplantıda şunun altını çizerek bahsettiğim hususun Türkiye üzerinde çok tarihî bir dönem olduğunu ifade etmeye çalıştım. O da nedir? AK PARTİ iktidarları 15 Temmuz 2016 yılına hep birinci önceliğini ekonomik refahın gelişmesine ayırmış bir iktidardır. Zaten bunun neticesi rakamlarda da var, çok detayına girmeyeceğim. Ama 15 Temmuz 2016 yılında yaşanan o süreç Türkiye’yi başka bir noktaya taşıdı ve o gecedan itibaren... Hepimizin malumu, Meclis çatısı altında olanlarımız oldu, Cumhurbaşkanımızla, illerinde olan vekillerimiz oldu. O gece

sadece 251 insanımız şehit olmadı, 2.193 insanımız gazi olmadı. Milyonlarca insanımız o gece sokağa çıkarak geleceğini kurtarma noktasında çok ağır bir imtihanı verdi ve şükürler olsun, elhamdülillah bundan zaferle çıktı.

Sonrasında ne oldu? O güne kadarki AK PARTİ iktidarlarının tamamının birinci önceliği ekonomi olmaktan güvenlik politikaları noktasına geçti. Ve iki yıl boyunca OHAL başta olmak üzere Türkiye, kırk yıl boyunca bugünler için hazırlanmış iki tane büyük terör örgütüyle çok sıkı bir mücadele sürecini başlattı. Birinci öncelik artık güvenlik politikaları, ekonomi -3.0, 4.0, 5.0 dediğimiz- siyasetin tekrardan yenilenmesi süreci, sistem dönüşümü, Anayasa değişikliği ve yerli ve millî bir ittifakla birlikte Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ'nin ortak hareketiyle birlikte Türkiye'de bu iki yıl yaşanan süreç, 3 demokratik seçim ve sonunda yeni bir sisteme kavuştuğu bir dönemi ortaya koydu. Ve bu sürecin başlamasıyla yeni bir dönem başladı.

Tabii, bu iki yılın nasıl geçtiğine hepimiz şahidiz. Neler yaşandığının, ne sıkıntılar çekildiğinin, hangi şehitler verildiğinin, ne noktada Türkiye'nin özellikle yurt içi ve yurt dışı, sınır içi ve sınır ötesi ne tür operasyonlarla bu sürecin güçlü bir şekilde başarılması noktasında neleri feda ettiğinin Türkiye olarak hepimiz şahidiyiz.

24 Haziran, tekrar yeni bir dönem, Türkiye'nin 1'inci önceliği ekonomi. AK PARTİ iktidarları döneminde, 2002'den 2016'ya kadar, yeni sistemle birlikte 2018'e kadar çok büyük bir dönüşüm ortaya koyduk. Yani, rakamsal bazda hepsini söyleyeceğim; satın alma gücüne göre, işte, kişi başı gelire göre, sosyal güvenliklere göre, 2002 veya işte ona göre kıyaslayalım falan. Neye göre kıyaslayacağız? Yani sonuçta AK PARTİ iktidarı eleştiriliyorsa AK PARTİ iktidarı kendinden önceki dönemi kıyaslayacak tabii. Yani, AK PARTİ iktidarı döneminde bugüne kadar yapılmış her şeyi AK PARTİ iktidarı nominal ve reel rakamlarla açıklamak zorunda. Açıklamak zorunda ki halka karşı sorumluluk noktasında aldığı yetkiyi ne kadar başarılı bir şekilde kullanmış? İşte, ne kadar başarılı bir şekilde kullanmış ki siyaseten bu süreç devam ediyor.

2018 24 Haziranı sonrası AK PARTİ iktidarı Cumhurbaşkanlığı sisteminde çok yeni bir dönemi tecrübe etti. Demin "Ne gibi şeyler yaşandı?" sorusunun vaktim yettiği kadar detayını, son birkaç aylık yaşanan sürecin detayını aslında burada anlatmak istiyorum ki Komisyon üyelerimiz de bilsinler. Şimdi, 2018 yılı Ağustos ayında AK PARTİ iktidarı, işte, ne denildi, bütçe disiplini, mali disiplin, enflasyonla mücadele, öncelikler, son iki yıl güvenlik noktasına odaklandığı için... Çünkü eğer mevzu bahis güvenlikse, sınır ötesi operasyonsa, silah, tank, top, tüfek... Şimdi, kolay bir dönemden geçmedi Türkiye. Sivil vatandaşlarına Kilis'ten Hatay'a kadar yüzlerce bomba yağacak, yüzlerce insanınız şehit olacak, 15 yaşındaki kızınız evinde gece vakti uyurken ölecek, 80 küsur yaşındaki vatandaşınız yolda yürürken sınır ötesinden atılan füzelerle ölecek, Türkiye Cumhuriyeti devleti seyredecek veya "Bütçe disiplini mi güvenlik mi politikaları mı?" noktasında bir ayrıma gidecek. Tabii ki böyle bir şey olmadı. Gerek Fırat Kalkanı gerek Zeytin Dalı Operasyonu başta olmak üzere, sınır güvenliği ve ötesinde yaşanan terörle ilgili sürece en güçlü şekilde ekonomik olarak da karşılık verecek. Nitekim, bu sürecin nihayete ermesiyle birlikte yeni dönem, yeni süreç bize çok önemli bir hem fırsat hem de tehdidi ortaya koydu.

Demin soruların içerisinde zannediyorum İsmail Tatlıoğlu bahsetmişti "Bölgesinde maalesef etkinliğini kaybeden bir Türkiye." diye bir yorum yaptı. Ben herhâlde son birkaç yılda yaşananları ve daha ötesinde daha üç gün önce, cumartesi günü İstanbul'da yaşanan zirveyi atladığımı düşünüyorum. Belki de Türkiye Cumhuriyeti tarihinde olmadığı kadar bölgesinde etkin siyaset ve bölge anlamında güvenlik politikalarında etkin bir Türkiye var; sahada olan, masada olan, güvenlik anlamında en üst düzeyde siyaseti yöneten bir Türkiye var. İşte, bunun neticesi, Suriye politikası, Irak politikası, terörle

mücadele politikası... Birileri, işte, neymiş? Yol yapacaklarmış, Akdeniz'e açılacaklarmış, devlet kuracaklarmış, Türkiye'yi böleceklermiş, parçalayacaklarmış... Şükürler olsun, bu ülkede çok güçlü bir siyaset diliyle yerli ve millî duruş ortaya koyan bir siyasi duruşu olan parti ve partiler var. İşte, bunun neticesinde güçlü refleksler, toplum ve halkın desteğiyle şükürler olsun bu süreci de atlatan bir dönemden geçtik. Ve bu beraberinde size farklı meydan okumaları da ortaya koyuyor. Önce, bölgesel ve Türkiye, sonra da küresel bu meydan okumadan neyi kastettiğimi anlatacağım çünkü bu noktaları detayıyla ve geneliyle doğru yorumlamazsak bugün bölgemizdeki ve dünyadaki dönüşümün ne anlatmak istediğini idrak etmemiz zor olur.

Yeni dönem, yeni süreç. Tabii ki OHAL, 2016 sonrası yaşanan süreç, yabancı yatırımcı, yabancı ilişkiler, Türkiye'nin terörle mücadelesi, yaşanan tüm bu süreçlerin yıpratmış bir ekosistem oluştu. İşte, yeni dönemle başlayan, OHAL'in kalkması başta olmak üzere, artık ekonomideki on altı yıldır AK PARTİ'nin hele de darbeden önceki politika ve siyasetini bu noktada ortaya koyan bir süreci yaşadık. Ne oldu? Biz artık bölgede ve küresel süreçlerde yaşanan ekonomik konulara da çok daha güçlü bir finansal mimariyle yaklaşmamız gerektiğini... Sevelim, sevillelim değil işte, terörle mücadelede de aynısını yaşadık. Dostlarımız, arkadaşlarımız, yoldaşlarımız, müttefiklerimiz, ee? Ben bu cümleyi Avrupa ve Amerika'daki toplantılarımda kullandım. Çok net. Biz o zaman hangi tedbirleri alacağız? İşte, Patriot krizinde bunu yaşadık, öyle değil mi? Sınır ötesinden ülkeme füze yağacak, savunma sistemi isteyeceğim, diyeceğim ki "Ya, gelin şunu şuraya koyun, bunlar savunma füzesi." "Yok." "Parasını vereyim, sat." "Yok." "Şunu yap." "Yok." "Ee, alternatif?" Alternatifi aldığımız zaman "Yok." Arkadaş, bu saldırma füzesi değil, savunma füzesi. Hani empati? "Amerika'nın sınır ötesinden benzer bir olay yaşansa, "Pazar günü sabah vakti kilisede ibadet eden Amerikan vatandaşlarının olduğu bir kasabadaki kiliseye füze düşse ve oradaki onlarca insan ölse 330 milyon Amerikan vatandaşı ne düşünürdü?" sorusunun cevabını empatiyle anlattık, anlatmamızın lazım geldiği bir süreci de yaşadık ama bu bize hepsinden önce neyi öğretti? Demek ki bizim her senaryoya hazırlıklı olmamız lazım enerjide, ekonomide, güvenlikte.

İşte, ekonomide biz bütün bu iyi niyet ve ekonomi politikaları noktasında bir süreç yaşadık; 10 Ağustos süreci. Ne oldu 10 Ağustos sürecinde? Bir işaret fişegiyle başlayan, Türkiye'ye farklı anlamda... "Ekonomik kriz" diyor bazıları. Ekonomik kriz niye veya değil, onu da anlatacağım birazdan çünkü burasını anlamamız, idrak etmemiz çok önemli. Ekonomik kriz mi saldırı mı? Eğer şuna bakarsak 10 Ağustos Cuma ve 13 Ağustos Pazartesi günü Türkiye'nin iç piyasası ve uluslararası piyasalarda yaşanan bu sürecin detayına hâkim olursak -bir kısmını burada paylaşayım- meselenin ehemmiyetini çok iyi bir şekilde anlarız, bu meselenin ne kadar liberal piyasayla, arz-talep dengesiyle, makroekonomik datalarla -büyümeymiş, güven kaybıymış, kredibiliteymiş alakalı olup olmadığını, ne kadar farklı bir operasyonla alakalı olduğunu anlarız. 10 Ağustos günü işaret fişegi ortaya konularak başlayan süreç, cumartesi ve pazar günü sıkı bir ekip uyumuyla atılan adımların çalışılması noktasında ortaya konulan tedbirler ve 13 Ağustosta birilerinin hayalini ve birilerinin operasyonel sürecini nasıl püskürttüğünü ortaya koyan güçlü Türkiye ekonomisi. Birileri kuru 7, 8, 9, 10... Ee? "Asya piyasaları açıldı, kur 10 lira. Sabah vatandaşlar bankalara gidecekler, paraları çekecekler, bankalarda para yok; ekonomi battı." Bu senaryonun hayaliyle pazar günü bir yabancı ülkenin başkentinde o gün itibarıyla toplanıp bir saldırı planı yapmış olabilirler ama Türkiye'nin de kendine yönelik bir stratejik planlaması olduğunu pazar gecesi Asya piyasaları açıldığında Türkiye...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kim onlar Sayın Bakan?

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Nerede oldu bunlar? Biz niye görmedik Sayın Bakan?

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, lütfen...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ya, bir hayalî görüşü anlatıyorsunuz.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, müsaade edin ya.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne var, soruyoruz.

BAŞKAN – Sayın Bakan tam sekiz saat sizi dinledi ve hiçbirinize müdahale etmedi, böyle bir şey olur mu? Tahammül.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Ne oldu tam, biz de data istiyoruz.

KAMİL OKYAY SINDIR (İzmir) – Detay istiyoruz.

BAŞKAN – Tahammül.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Data istiyoruz.

BAŞKAN – “Demokrasi” diyorsunuz, tahammül edemiyorsunuz, yapmayın!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ya “Bir başkentten saldırı oldu.” diyor Sayın Bakan, hangi başkentten saldırı oldu?

BAŞKAN – Sayın Bakan, buyurun lütfen.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Nisan ayından -niye nisan ayından? Nisan ayı Türkiye’de seçim kararının alındığı ay- Haziran ayına SWAP piyasası özelinde, Haziran ayından 9 Temmuz’a yatay bir seyir var -yatay seyir niye? Herhâlde kabineyi beklemiş bazıları- 9 Temmuzdan 10 Ağustos’a kadar yine dikey bir seyirle hacmi ve kapasitesini 10 Ağustos’a yönelik bir finansal spekülasyon için hazırlayan bu likidite 13 Ağustos’ta duvara toslamıştır ve 13 Ağustos’ta “7, 8, 9, 10’a gideceğim.” derken o gecedan itibaren alınan tedbirlerle önce 7,5 bandını, 7,40, 7,20 bandını kırıp 6’lara ve iki ay boyunca kur seviyesini bu noktaya kadar taşımıştır ki bu arada eylül sonu kuru 5,90 küsurdur, onu da söyleyeyim, birileri “papaz” falan diyor da.

İkinci mevzu: Bakın, bunu da hangi ekonomik kriterle anlatmamız gerektiğinin satır arası noktasında şunu anlamamız lazım: Nedir? Eylül ayında Türkiye bankacılık sektörü, bu bankacılık sektörünün içerisinde kamu bankaları yok, özel bankalar yok; yabancı bankaların da olduğu bir iklimde, eylül ayında Türkiye bankacılık sektörüne yurt dışındaki ticaretin finansmanı -burası hakikaten çok dikkatle takip edilmesi gereken bir husus- dediğimiz -gayet doğal bir ekonomik kriter- teminat mektubudur, akreditiftir ve benzeri enstrümanları uluslararası piyasalarda baskılanmaya çalışıldığı bir dönem de geçirmiştir. 12 Eylül 1980 darbesinde bile karşılaşmadığı böyle bir durumla karşılaşan 2018 Eylül ayında Türkiye, yine o ayda attığı adımlarla; para politikaları, maliye politikaları, OVP, Londra, Washington yatırımcı görüşmeleri noktasında ay sonuna kadar bunu da püskürterek bu piyasada da normalleşmeyi yakalamış, ekim ayıyla birlikte güçlü bir dengelenme sürecini tıpkı orta vadeli programda olduğu gibi ortaya koymuştur.

Şimdi, buradaki en önemli nokta şu, şunu çok net görmemiz lazım: Türkiye ekonomisi-IMF çok sık dile getiriliyor. Burada çok kıymetli ekonomistlerimiz var, ekonomiden, iktisattan anlayan çok kıymetli komisyon üyelerimiz var. Onların belki çok detaylı bir şekilde bildiği, vâkıf olduğu ama herkes aynı seviyede olmadığı için çok daha öz ve özet anlatacağım bir temel tespitle bunu bağlamak istiyorum. Nedir? Bir ülkenin bilançosu en önemli göstergedir ve bir ülkenin bilançosu 4 temel sacayağına dayanır: Kamu, hane halkı, bankacılık sektörü ve reel sektör. Bu 4 temel sacayağının bilançosu, “peer”ları dediğimiz, “benchmark”ları dediğimiz benzer ülkelerle kıyaslandığında, küresel rasyolarla kıyaslandığında esas resmi anlatır. Bu noktada baktığımızda, Türkiye Cumhuriyeti devletinin kamu borcu, ki 2002 yılında gayrisafi millî hasılaya oranı yüzde 60-70’lerde olan bu oran AK PARTİ

iktidarları döneminde yüzde 28 gibi bir orana düşerek –bu yılın altıncı ayı- gelişmekte olan ülkelere kıyasla –ki bu oran yüzde 49’dur Türkiye’nin gelişmekte olan ülkeler ortalaması, yüzde 70’lerdedir dünya ortalaması- çok düşük düzeyde olarak bilançosu gayet iyi bir noktadadır.

Gelelim ikinci sacayağına. Bunlar Avrupa Birliği tanımlı net borç stok rakamları yani bu, Türkiye’de bizim kalemlle yazdığımız rakamlar değil.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bu rakamlar kullanılmıyor.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, sabır sabır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) –Amerika’nın yüzde 120 borcu var.

BAŞKAN – Sayın Bekaroğlu, yani nedir bu sabırsızlığınız, tahammülsüzlüğünüz anlamıyorum ki.

HAZİNE VE MALİYE BAKANİ BERAT ALBAYRAK – Şimdi, ikincisi hane halkıdır. Türkiye’de hane halkı borç düzeyi yüzde 16 düzeyindedir. Gelişmekte olan ülkelerin ortalaması yüzde 36’dır, dünya ortalaması, OECD ortalaması ortalama yüzde 60’lardadır. Türkiye de bu düzeyde bakıldığında dünyadaki en düşük ülkelere bir tanesidir. Ve burada bir detaya da hâkim olmamız çok önemli: Yüzde 16 borçluluk düzeyi de dövize endeksli değildir, ağırlıklı Türk lirasıdır; 2001 krizinin, 2008 krizinin ve benzeri krizlerin hane halkımıza öğrettiği tecrübeden de hareketle beş yıl vadeli, on yıl vadeli ev taksiti dediğimiz, araba taksiti dediğimiz Türk lirasıyla borçlanma olduğu için bu da çok düşük düzeydedir.

Gelelim bankalara: Bankaların ortalaması yüzde 26. Gelişmekte olan ülkeler yüzde 32, yüzde 33’lerde. Dünya ortalaması yüzde 60’larda, yüzde 60’ın da üzerinde olan ülkeler çok ağırlıklı. Bu noktada da ciddi anlamda rahat bir düzeydedir.

Dördüncüsü reel sektör: Reel sektörün ortalaması yüzde 65’tir. Gelişmekte olan ülkeler düzeyi yüzde 94’tür ve ağırlıklı şu kritik iki data çok önemlidir: Birincisi, bu yüzde 65 borcun ki yayınladığımız, geçtiğimiz dönemki tebliğle birlikte 15 milyon doların üzeri borçlanma aynı para cinsinden gelir düzeyiyle doğal “hedge” olmak şartı sınırlaması kapsamında ağırlıklı doğal birbirine “hedge”lidir ve dolayısıyla önümüzdeki on iki ay reel sektörün kur riski artı 4,5 milyar dolar pozitif pozisyonudadır; kısa dönemli, on iki aylık.

Peki, ikinci önemli nokta nedir? Reel sektörün borcunu detaylı bir şekilde incelediğimiz zaman, özellikle net kapsama baktığımızdaki 86 milyar dolarlık... Reel sektörde çalıştığım için masanın bir tarafını az çok bildiğimden dolayı, hangi firmaların hangi kapsamlı hangi teminat yapısıyla hangi ülkelere hangi finansman ve hangi vadelerde borçlandığını az çok bildiğim için bu hassas noktayı incelediğimizde ve baktığımızda bu borcun yüzde 54,9’u, 55’i en büyük on beş firma dediğimiz genel itibarıyla riski sıfıra yakın firmalarda, geri kalan kabaca 2 bin firmanın, yüzde 45’i ihtiva eden 2 bin firmanın ağırlıklı borçlandığı sektör, ülke, yapıya baktığımızda özel sektörde çok sıkça bilinen “back to back” dediğimiz, karşılığında arkasında sabit bir teminat yapısı dediğimiz, işte, Lüksemburg mu dersiniz, Hollanda mı dersiniz, şu veya bu farklı ülkelere borçlandığı yapıdadır, dolayısıyla burada da ciddi anlamda bir risk yoktur.

Lakin, diyelim ki -hepsini toplayalım- orada risk, burada risk; kamu, hane halkı, reel sektör ve bankacılık sektörü. Türkiye’nin tüm bilançosuna bakıp topladığımızda Türkiye’nin toplam borcunun gayrisafi milli hasılaya oranı, bu 4 sacayağını birleştirdiğimizde yüzde 137’dir. Peki, gelişmekte olan ülkelerin bu borç oranı ortalaması yüzde kaçır? Yüzde 211’dir. Dünya ortalaması yüzde kaçır? Yüzde 318’dir. Dolayısıyla bu noktada baktığımızda, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu 4 sacayağı kırılımına bilanço noktasında baktığımızdaki durumu çok ama çok sağlamdır.

Nitekim, öyle olduğu için de bugün hele de 2008 kriziyle kıyaslıyor bazıları, “Kriz var, yok.” hikâyesini ben onun için ifade ediyorum ki o gün itibarıyla da Cumhurbaşkanımız “Teğet geçecek bu kriz...” Çünkü o kriz küresel bir kriz, Türkiye’nin krizi değildi. Türkiye’nin toksik varlıkları yoktu birileri gibi. Amerika’daki toksiklenen bu varlıklar dünyadaki farklı ülkelere, fonlara, yatırım fonlarına ihraç edilerek o ülkelerin bilançosunu zehirlemesiyle bir kriz ortamı oluşturmuştu. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu varlıklarla ilişkili bir yapısı olmadığı için Türkiye’nin krizi değildir. “Teğet geçecektir.” söylemi tüm bu noktalardan bakıldığında Türkiye’yi bir kez daha haklı çıkararak bu süreçten geçmişti.

Bugünkü noktaya baktığımızda, ağustos, eylül ayında yaşadığımız bu iki aylık süreç ki bu iki aylık sapma ve fiyatlamalardaki anomalite, anormallik, bütün bu süreçler 2008’deki küresel krizdeki yaşananların daha da aksine, gerek kur gerek faiz ve gerek enflasyon atağına rağmen Türkiye bu süreçte, şu son iki ayda attığı adımlarla bugüne kadar birçok dönemde attığından çok daha güçlü ve hızlı adımlar ve aksiyonlar ortaya koyarak... Ki Cumhurbaşkanlığı sisteminin de en ama en önemli faydalarından bir tanesi, bu krizin çok hızlı reaksiyon göstererek yönetilmesi de olmuştur. Türkiye bu süreci geride bırakmıştır. Enflasyon... Evet, bu fiyatlama davranışları sadece eylül ayında belirsizliğin oluşturduğu algı kaynaklı piyasadaki fiyatlama davranışlarındaki bozulma, vadeli alıyorsunuz, vadeli satıyorsunuz. Kur ne kadar olacak, ne kadar yükseldi, ne kadar arttı, ne kadar bu çerçevede etki ve tepki oluşturdu; 6’dan mı, 7’den mi, 8’den mi, 9’dan mı fiyatlama? Ki eylül ayı çok büyük bozulmaların yaşandığı, belirsizliklerin olduğu ay olması itibarıyla ki ben yine aynısını iddia ediyorum, eylül ayı en kötüsüydü, rakam olarak da çıktı. Beğenirsiniz, beğenmezsiniz, kimse beklemiyordu, benim de beklemediğim bir rakamdı, yüksek çıktı. Ama ekim ayı gerek bu sürecin iyileşmesi, işte, 8’ler, 7’ler, 9’lar, öyle mi? 5,5... Bu sürecin fiyatlama normalleşmesine dayalı Türkiye’de önümüzdeki süreci çok daha güçlü bir şekilde ortaya koymuştur ve koyacaktır da. Bunları da kısa bir süreç içerisinde göreceğiz.

Türkiye’nin tüm bu yaşananlar özelinde, özellikle bölgemizde ve dünyada yaşanan ekonomik gelişmeler cihetinden resmi incelediğimizde çok net şunu ifade edeyim: Türkiye ne üretiyor? Türkiye ne üretiyor arkadaşlar, biliyor musunuz? Yani bilenler biliyor da ben bir kez daha altını çizeyim. Türkiye 2002’ye kadar 500 kalem, 800 kalem, 1.000 kalem ürün ihraç eden bir ülkeden bugün 20 binden fazla kalem ürün

ihraç eden, 80-100 ülkeye ürün ihraç ederken 200’den fazla ülkeye ürün ihraç eden, birkaç ülkeye 1 milyar dolardan fazla ürün ihraç ederken sadece 32’den fazla ülkeye 1 milyar dolardan fazla ürün ihraç eden, 170 milyar doları yıl sonu yakalayıp dengelenme süreci dediğimiz... Kurun iyiliği veya kötülüğü neye göre? Bu, tartışma konusu, saatlerce girebiliriz ama girmeyeceğim. Bir kurun yüksek olması mıdır iyi olan, düşük olması mıdır, bu tartışmaya girmeyeceğim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Cari açığı ne yapacağız?

BAŞKAN – Sayın Gürer, soru işlemini geçtik.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Ama kimi ülke değerli para birimiyle farklı bir strateji izler, kimi farklı. Yirmi senedir Çin düşük kur politikasıyla cari fazla vererek dünyada başka bir yere getirmiştir, siz güçlü kur politikasıyla ithalatı destekleyebilirsiniz, farklı tüketimi destekleyebilirsiniz, bunu bir başarı gibi de gösterebilirsiniz ama kime göredir bu başarı, tartışılabilir ki girmeyeceğim oraya.

Velhasılkelam, 2008 finansal krizinin küresel olarak sıkıntılarının geçmediği ve daha büyük etkilerinin bölgesel ve küresel politikalara önümüzdeki kısa vadede daha da fazla etki edeceği böyle bir süreçte girerken Türkiye bu süreçte siyasi olarak, sistemsal olarak, güvenlik olarak, ekonomik olarak iktidar noktasında on altı yıldır bugüne kadar çok güçlü bir yönetim ortaya koyan bu iktidarıyla girerek çok önemli bir sürecin arifesindedir ve bugüne kadar olduğu gibi –bütçenin kısıtlımlarına çok

kısa bir şekilde yine değineceğim tabii ama- yaptığı bugüne kadarki bütçeleri insan odaklı, üretim odaklı, halkın ve toplumsal paydaşların tamamına... İşte, bütçe küçüldü, büyüdü, ona gelir, buna değil, çok hızlı ifade edeceğim. Çok gerçekçi ve tasarrufu -çok net söyleyeyim- vatandaşından, işçisinden, emeklisinden, sosyal politikalarından değil, cari harcamalarından, teşvik, tasarruf, yatırım bütçelerinden kısarak, ağırlıklı kendinden kısarak ki yaklaşık 76 milyarlık açıkladığımız OVP’de 16 milyarı gelir, 59,9 milyarı da bu çerçevede tasarruf kalemleriydi ve bunun yaklaşık 31 milyarı harcamadan, 14 milyarı yatırımlardan, 10 milyarı teşvikten ve yaklaşık 5 milyarı da tasarruf noktasında farklı kalemlerden, diğer kalemlerden olmak üzere ortaya koyarak bunu gerçekleştiren bir bütçe ortaya koymuştur.

İşte, nereden peki bu artış? Nereden olduğunu söyleyeyim mi? Sadece 4 kalem bu artışın nereden olduğunu, ne kadar insani olduğunu ortaya koyuyor. Birincisi, personel giderleri ve sosyal güvenlik devlet primi. Bütçe içindeki payı yüzde 30,6’dır bu kalemin ve bu kalemin sadece 2019 bütçesindeki artışı yüzde 35,6’dır. Yani burada ne var? Sosyal güvenlik var, maaşlar var, işçinin, memurun; yüzde 35,6’dan fazla, burada kesinti yok. Neyimiz var? Sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler var, yüzde 19,3’tür toplam bütçedeki payı, yüzde 36,5 oranında artış vardır yine bu kalemden. Yine, bakıyoruz, gelirden ayrılan paylar... Ne var bunun içerisinde? Belediyeler var, savunma sanayisi var, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu var. Bunun da payı yaklaşık yüzde 12’dir toplam bütçe içerisinde. Yüzde 27,2’lik bir artışla yaklaşık 89,9 milyardan 114 milyara çıkmıştır. Bu 3-4 kalemi birleştirdiğimizde zaten toplam artışın olduğu sürecin... 198 milyarlık artışın yüzde 99’u bu kalemlerden gelmiştir.

Şimdi, baktığımızda, bu çerçevede bu bütçe hakikaten 2019 bütçesinin küresel anlamda 2018’de yaşadıklarımızdan elde ettiğimiz tecrübe anlamında çok daha bizi dikkatli, tasarrufu önceleyen, ekonominin iç ve dış saldırılarına karşı -Ki bu saldırı bize neyi öğretti? Demek ki dünyada yaşanabilecek herhangi bir saldırıya... Adam duvar yapıyor Meksika sınırına veya biz Suriye ve Irak’ta yaşadıklarımızdan sonra güvenlik duvarı, İHA’lar, SİHA’lar, sınır ötesi operasyonlar, obüsler-nasıl güvenlik politikalarımızda aktif, proaktif yeni bir süreç ortaya koymamız gerekiyorsa Türkiye olarak biz de ekonomi politikalarında olabilecek benzer -Pollyannacı olmayacağız, sevelim, sevillelim, dostluk, kardeşlik, ülkelerin menfaatleri vardır. Türkiye Cumhuriyeti devletimizin de âli menfaatleri vardır, duygusal olamayız- her türlü konuda, her türlü altyapı, üstyapı tedbirini alma koşuluyla biz bu çerçeveyi ortaya koymak zorundayız ve bundan dolayıdır ki yeni dönemde -bir kısmınız belki yeni ekonomik programı takip etme fırsatını yakalamış olabilir- yeni ekonomik dönemdeki birinci önceliklerimizden birisi çok güçlü bir finansal mimari inşa etmek diye bahsettim. İşte, onun için bu ve benzeri adımları bu dönemde atacağız ve ortaya koyacağız ki 2019-2020-2021 yıllarındaki üç yıllık orta vadeli program, yeni ekonomik program çerçevesi içerisinde... Ki hemen hızlıca da “Yapısal reformlar var mı, yok mu? denildi aslında, yeni ekonomik programdan da birçok kez bahsettim ama hemen bir çırpıda... Tarım Erken Uyarı Sistemi’nden ürün gözetim mekanizmalarına kadar, vergi mevzuatının sadeleştirilmesinden Vergi ve Veri Analiz Merkezi’ne kadar, Mükellef Hizmetleri Merkezi’nden sosyal güvenlik sigorta sisteminin yeniden düzenlenmesine kadar, endüstri teknoloji bölgelerinin kurumsallaşmasından Elektronik İhracat Platformu’na kadar, kıdem tazminatı reformundan -ki bütün paydaşların onayıyla birlikte- Kalkınma Bankasının dönüşümüne -ki Meclisimizden geçti- Kalkınma Fonu’nun kuruluşuna kadar, Hal Yasası’ndan uluslararası türev enstrüman piyasalarındaki swap altyapısının dönüşümüne kadar... Bakın, çok net şunun altını çizeyim: 2015 Aralık-2016 Ocak yılında Rusya devleti bir benzeri ekonomik saldırıya muhatap oldu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Saldırı mıydı, değil miydi?

HAZİNE VE MALİYE BAKANİ BERAT ALBAYRAK – Yani istiyorsanız biraz literatürü araştırın saldırı mı, değil mi diye ama “Saldırı mı, değil mi?”nin şu datalardan sonra değerlendirilmesini biraz daha gerçekçi ortaya koymak lazım. Öyle ya da böyle, yaşananı nasıl konumlarsanız, bu iki ay içerisinde Rusya ekonomisinde yaşanan sürecin sadece Rusya Merkez Bankası rezervindeki 500 küsur milyar dolardan, 300 milyar dolardan fazla döviz rezervinin satılması; ikincisi, 1 doların 30 ruble olduğu bir iklimde birkaç aylık süreçte 80'lere çıkması; Rusya Merkez Bankasının faizlerini 7-8-9'lardan 2 katından fazlaya çıkaracak hamleyi yapmasına rağmen bu süreç -yaklaşık bir buçuk iki yıl sürmüştür- ve bu süreçte bütün bu yaşananlar özellikle swap piyasasını Londra'dan Moskova'ya almasıyla türev enstrüman piyasalarında farklı denetim ve takip altyapısı oluşturulmasıyla gerçekleşirken sadece biz swap piyasasının altyapısını yaklaşık iki aydan kısa sürede, ağustos ayından ekim ayına kadar bitirerek İstanbul'da kurmayı başarmışız.

Şimdi, bütün bu yaşananların her birinin uzun uzun hikâyeleri var ama bu hikâyeler bize şunu anlatıyor arkadaşlar: Türkiye Cumhuriyeti devleti, bu ülke çok önemli bir devlet, çok önemli bir ülke; her gün yeni bir şey öğreniyor, yaşadığı her meydan okuma, yaşadığı her operasyon Türkiye'yi daha da güçlü bir şekilde resimden çıkaracak bir tablo ortaya koyuyor. İşte, yaşadığımız şu son birkaç aylık operasyonel süreç Türkiye'ye o kadar büyük bir kazanım ortaya koymuştur ki, 2019, 2020 ve 2021 yılı dönemi için bu bütçe merkezli, bu değişim ve dönüşüm dinamiklerini ortaya koyan altyapı merkezli çok büyük bir resim ortaya koymuştur. Tabii, ben burada...

MEHMET BEKAROLĞU (İstanbul) – Sayın Bakan, bir tane yanlışınız yok mu? Bir tane söyleyin ya.

HAZİNE VE MALİYE BAKANİ BERAT ALBAYRAK – Herkesin eksigi vardır Mehmet Bey, herkesin eksigi vardır, noksanı vardır, tecrübe edersiniz. Tabii, bütün bu süreçlere baktığımızda hepimizin eksigi vardır, öğreniyoruz, tecrübe ediyoruz, bütün bu süreçlerle ilgili daha da...

BAŞKAN – Sayın Bakan, Sayın Bekaroğlu hayranlıkla izliyor zaten, sorun yok, siz devam edin. Buyurun.

HAZİNE VE MALİYE BAKANİ BERAT ALBAYRAK – Dolayısıyla, şimdi, ben bu sürece baktığımızda şunu anlatmaya çalışıyorum: Türkiye önümüzdeki dönemde özellikle yeni sistemin ki yeni sistemin en ama en -çok net şunu söyleyeyim- avantajlı noktalarından bir tanesi de... İşte, biliyorsunuz, 2002 yılında 36 bakanlık vardı, 26'ya düştü AK PARTİ iktidarları döneminde, yeni sisteme geçtiğimizde 26'dan 16'ya düştü bu. Bazı bakanlıklar birleşti, bazı bakanlıklar farklı bir yapılanmaya kavuştu ama birçok açıdan bakıldığında uyum ve koordinasyon açısından çok daha aktif ve proaktif bir yapıya büründüler. Nitekim bunun faydalarını da hakikaten bu dönemde çok güçlü bir şekilde yaşadık. Özellikle enflasyonla mücadele hususundan bahsedildi. Bunun ana, temel dinamikleri gerek retorik olarak, gerek akademik olarak, gerek altyapı olarak kesinlikle para ve maliye politikalarından başlar, bundan hiçbirimizin şüphesi yok. Bundan dolayıdır ki Türkiye ağustos ayından önce, Bakanlığa geldiğimiz ilk gün itibarıyla yılbaşındaki bütçelerin para ve maliye politikalarının uyumu açısından, tutturulması açısından çok güçlü bir... 2019'da mart seçimleri beklerken ülkeyi 35 milyarlık gelir ve harcama tasarrufuyla yıl sonunda... Birileri diyordu ki: “Yüzde 3 bütçe açığı, yüzde 5 bütçe açığı.” Eski Türkiye'de -belki bazılarınız unutmuştur- yüzde 10'lardaydı bütçe açığı. 2001-2002 döneminin Türkiye'si bütçenin yüzde 10,8 açık verdiği dönemleri gördü. AK PARTİ dönemlerinde bu oran hep yüzde 2'nin altında ki diyoruz ki güvenli bölge. Maastricht kriteri bile -kriterlerden bahsediyoruz ya- yüzde 3. Bugün o yüzde 3'ü tutturun sayılı ülkenin olduğu bir resimde biz daha da sıkı bir bütçe ortaya koyacağız, daha da sıkı bir harcama politikası ortaya koyacağız. 2018 gibi zor bir yılda bile temmuz ayında Bakanlığa gelir gelmez ilk işimiz yıl sonu bütçe hedeflerinin tutması, cari dengenin tutması,

harcama politikalarının tutması noktasında bir söz mü verdik? O zaman bu disiplini ortaya koyacağız, seçim yılı olmasına rağmen diyerek, inşallah yine -ekim rakamları da gayet olumlu gidiyor- yüzde 2'nin altındaki merkezi bütçe açığa hedefini tutturacağımız, yine piyasalara güvenli ve güçlü bir duruş sergilediğimiz bir yıl olacak. 2019 da öyle, 2020 de, zaten öyle olduğu içindir ki on beş senedir yüzde 70'lerden borcunuzu yüzde 20'lere indiriyorsunuz.

İşte onun içindir ki Türkiye'nin bilançosunu nereden nereye getiriyorsunuz? İşte onun içindir ki Türkiye birçok açıdan bakıldığında nereden nereye getirmiş? Yani bunu anlatacak birçok örnek var. Alım gücü diyoruz ya, işçi diyoruz ya, emekli diyoruz ya, anlatacak birçok örnek var aslında. Yani bütün bunların ne ifade ettiğini ki reel rakamlar değil, nominal rakamlar değil... Bir vekilimiz "Satın alma gücüne göre neredeydik?" diye bir soru sorunca aklıma "Hemen bunu da ifade edelim." geldi. Bakın, 2002 yılında kişi başına gayri safi yurt içi hasıla 3.581 dolarken satın alma gücüne göre 9.200 dolardı bu rakam. Ama 2018 yılına geldiğimizde bu rakam satın alma gücüne göre 27.900 dolarlara çıktığı bir resimden bahsediyoruz ve bu çok önemli bir rakamdır. Kişi başı gelirin nominal rakamlarda 17'nci sırada olduğu bir Türkiye, satın alma gücüne göre baktığımız 14'üncü sıraya yükseldiği bir resimdir. Halkın satın alma gücünü teknik olarak anlayamıyorsak aslında 2001 finansal krizini, Türkiye'nin ekonomik durumunu, darboğazını, yaşanan krizin toplumdaki ve sokaktaki etkilerini gören bireyler olarak, o dönem özel sektörde çalışan bir birey olarak, sokakta gören biri olarak 2018'de sokağa çıktığımızda insanların sahip olduğu mülkler, arabalar, evler... Satın alma standartları açısından gelir düzeyinin nereye geldiğine baktığımızda aslında bunu da çok net görüyoruz. Veya şöyle bir şey dedik: Gelir gruplarına göre Türkiye'de kişi başı gelirler işçi için ne olmuş, aile yardımı, en düşük memur maaşı ne olmuş?

BAŞKAN – Sayın Bakan, son üç dakikanız.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Hızlıca yani bunlara hızlıca dokunarak gideceğim.

BAŞKAN – Zaten arkadaşlar dinlemiyorlar.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – 2002 yılında aralık ayında en düşük memur maaşı 392 liraydı bu ülkede. 2018 yılı Ekim ayında bu rakam 3.133 lira oldu. Peki nominal artış kaç? Yüzde 700. Reel artış kaç? Yüzde 80'den fazla. Peki diyelim ki net asgari ücret ne kadarmış? Buna da bakalım, bu çok önemli. Türkiye'de net asgari ücret 184 liraymış. Peki 2018 yılına baktığımızda, bu rakam ki bugün itibarıyla baktığımızda 1.603 lira, peki bundaki nominal artış kaç? Yüzde 770. Reel artış ne kadar? Yüzde 96, reel, bugüne indirgediğimiz. (CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, demokrasi bir tahammül rejimi ama Sayın Bakan sekiz saat konuşanlara tahammül etti. Lütfen...

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Peki, bakın, emekli diyoruz, hani "Emekli hiç yok." diyoruz ya, şu diyoruz, bu diyoruz, memur yok diyoruz ya bakın, 65 yaş aylığı bu ülkede 2002 yılında 24 liraymış.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Ekmek ne kadardı? Mazot ne kadardı?

BAŞKAN – Sayın Özdemir, sorularınızı sordunuz şimdi cevabını alıyorsunuz.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Arkadaşlar biz sizi dinledik ya, ben sizi ağzımı açmadan dinledim sekiz saat, rica ediyorum.

BAŞKAN – Hakikaten Sayın Bakanı takdir ediyorum ben, gerçekten öyle.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – 65 yaş aylığı 24 liraymış bu ülkede, 2002 yılında bakın. Bugün 543 lira, nominal artış yüzde 2.118; reel artış yüzde 400. Şimdi, muhtarlara bakın ya, 97 lira olan muhtarların aldığı rakam bugün 1.726 lira, nominal artış yüzde 1.673; reel artış yüzde 300.

Şimdi demişiz ki “Bütçede kadın yok, çocuk yok, gençler yok, yaşlılar yok, engelliler yok.” Detayına girmeyeceğim ama çok kısaca, 2002 yılının Türkiye bütçesinde bu paydaşların tamamına ayrılan pay ne kadarmış biliyor musunuz? 415 milyon TL. Tek tek girmeyeceğim, hepsinin kırılımı var burada. Özellikle engellilerimize yapılan yardımlar, evlerinden alınması, taşıt yardımı, çocuklara evdeki bakımlar, şunlar şunlar... Sayısız bir sürü kaleme girmeyeceğim ama sadece bu kalemlerin tamamına pozitif ayrımcılık noktasında kadınlarımıza, engellilerimize, gençlerimize, yaşlılarımıza, tamamına 2019 yılı bütçesinden ayırdığımız pay 35 milyar TL’dir.

Şimdi, bu çerçevede baktığımızda tarımsal destek dedik, tarımla alakalı konular var, işte o destek, bu destek, mazot desteği... Mazot desteğini hatırlamamız da güzel oldu. Çünkü 2002 yılında tarım politikalarında sadece hayvancılık desteği ve diğer tarım destekleri... Bu saydığımız, hububat, gübre, mazot, kırsal, çay primi, tarım ürünü, fındık...

BAŞKAN – Aşılama...

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Bu kalemlerin hiçbirinin olmadığı bir resimde ki bu rakamın tamamı 1,894 milyon TL’yen 2019 yılı bütçemizde tüm bu kalemlerin tamamının toplamı 16 milyar 219 milyon TL’ye çıkmış.

Şimdi, bunun 4,4 milyarı hayvancılık, 2,4 milyarı mazot gidiyor, gidiyor. Şimdi, bu çerçevede baktığımızda denildi ki: “Türkiye’yi faize...” Burası hakikaten dikkatli bir şekilde takip etmemiz gereken bir konu. Şimdi, şu resme baktığımızda 2002 yılında faiz giderlerinin vergi gelirlerine oranı -2002 yılının -ki 2001 yılında bu oran çok daha yüksekti, 2001’i değil 2002’yi alalım, kriz yılıydı 2001- rakamlarına baktığımızda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Sayın Bakan bir dakika.

On beş dakika ilave süre veriyorum, buyurunuz, on beş dakika içinde toparlayalım.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – 2002 yılının vergi gelirlerinin yüzde 85,7’si faiz giderlerine giderken bugün itibarıyla bu rakam yüzde 12,1’dir, 2018 yılında.

Şimdi, bu çerçevede bu resmi çok doğru okumamız lazım. Okumamız lazım ki bu noktadaki resmi daha iyi anlayabilelim. Eğitim denildi, bu özellikle benim çok gururla yurt dışı yabancı yatırımcılarla bulduğum her programda anlattığım bir detay. Hatta geçtiğimiz evvelki hafta Avrupa’daki ülkelerin bir kısmına Almanya’daki programda anlattığım bir detay. Nedir bu detay? Eğitim diyoruz ya, hakikaten eğitim konusu Türkiye’nin bugün sahip olduğu genç ve dinamik nüfus açısından çok hayati, en güçlü noktalarından bir tanesi. Türkiye’de 2002 yılına kadar bütün hükümetlerin yaptığı bütçe çalışmalarında bütçeden en büyük payı her daim savunma sanayi ve güvenlik politikaları almıştır. Ama son on altı yıldır bu bütçede de olduğu gibi, bakın bu bütçede her ne kadar güvenlik artsa da yine şampiyonluğu ve birinciliği, en büyük payı milli eğitimin aldığı...

BAŞKAN – 147 milyar.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Bütün bu çerçeveye baktığımızda 2002 yılında yüzde 6’larda olan bu pay yani toplam bütçe içerisindeki eğitimin payı yüzde 6’lardayken yüzde 12’lerin üzerine çıktığı ve yine aslan payını eğitimin aldığı bir 2019 yılı AK PARTİ bütçesini görüyoruz.

Birinci önceliğimiz gençlik ve eğitim politikaları ve bunun en büyük kazanımını Türkiye bu dönemde yaşıyor, bilfiil sahada yaşıyor. Nasıl yaşıyor biliyor musunuz? Evvelsi hafta Avrupa ziyaretimdeki ülkelerden bir tanesi Türkiye'nin genç ve dinamik nüfusunun noktalarından bir tanesi...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – PİSA'da sonuncuyuz.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Türkiye'nin nüfusu 81 milyon, Almanya'nın nüfusu yine bu noktada, aynı düzeyde.

BAŞKAN – Sayın Arı, Sayın Gürer, lütfen.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Bakın, bugün Almanya'da sadece üniversitede okuyan üniversite nüfusunun sayısı ne kadar biliyor musunuz? Yaklaşık 3 milyon. Peki, bu rakam Türkiye'de ne kadar biliyor musunuz? 8 milyon.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Neyle neyi...

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Şimdi, bu noktaya baktığınızda, Türkiye'nin en büyük dinamik gücünün bu genç nüfusunun, eğitilmiş nüfusunun... Ki ben onu sadece eğitim olarak yorumlamıyorum bakın. Rahmetli Özal'ın çok güzel bir söylemi vardı. Ne derdi? Hep “orta direk, orta direk” derdi. Türkiye'de hep, yıllarca bir orta direk, orta sınıf hayali kurulmuştur ama bugün bu hayal AK PARTİ iktidarları döneminde ete kemiğe bürünmüş, genç, dinamik bir orta sınıftan müteşekkil... Ki bugün Avrupa Birliği yaş ortalaması, birçok Avrupa Birliği ülkesinin yaş ortalaması 47, 48 yaşlarında dolarken Türkiye'nin 29, 30 yaşında seyrettiği bir iklimde bu nüfus hem genç hem yetişmiş hem eğitilmiş hem özgüvenli hem de tüketim alışkanlığı itibarıyla Türkiye ekonomisinin orta sınıfını, dinamik ve reaktif, güçlü bir orta sınıfı işgal etmesi itibarıyla da çok güçlü temelini oluşturmuştur.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hem de işsiz.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Tabii, birçok konu var, hemen hızlı hızlı gideyim. Başkan kızacak, bakacak.

Büyüme rakamları... Türkiye özellikle bu dönemde çok güçlü büyüme performansı ortaya koymuştur. 2002 yılına kadar Türkiye Cumhuriyeti devleti yaklaşık seksen küsur yılda yüzde 4,7 büyümüşken, 2002'den bugüne kadar, AK PARTİ iktidarları döneminde bu rakam 5,7'nin üzerine çıkarak geçmişten bugüne çok daha başarılı bir büyüme ortaya koymuştur.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, cevaplarınız ağırlıklı olarak eleştirilere oldu.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Sorulara da arada vereyim. Şimdi mesela sorulara da veriyorum.

BAŞKAN – Soruları da yazılı olarak da yapabiliriz.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Birkaç tane daha cevaplayayım, ondan sonra yazılı alalım Sayın Başkan. Bayağı uzattım, kusura bakmayın, bitireyim.

BAŞKAN – Estağfurullah, buyurun. On dakika daha var.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Bu noktada baktığımızda...

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Pardon, yazılı olmasın, süre verelim, sözle olsun.

BAŞKAN – Var zaten süremiz, hâlâ on dakikamız var.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Bitireyim mi?

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Özür dilerim, bitirin bitirin tabii yani.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Tamam, bitireyim. Ben geçtiysem biraz, birkaç tane daha cevap verip bitireyim, kalanlara da yazılı cevap vereyim Başkan.

BAŞKAN – Yok, geçmedik, geçmedik, vaktimiz var.

Buyurun.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Büyümeden bahsettik. İşte, Çin, Hindistan, gelişmekte olan ülkeler, dünya ortalamasının 4,2 olduğu bir çerçevede Türkiye bunun üzerinde büyümüştür.

Tasarruf rakamları diyoruz, Türkiye’deki tasarrufun gayrisafı yurt içi hasılaya oranı yüzde 21’lerden yüzde 25,5’lara çıkarak çok güçlü bir performans ortaya koymuştur. Gelişmiş ülkelerde yüzde 22’dedir bu oran.

İhaleyle ilgili bir şey söylendi: “Ne kadar komisyon veriyorsunuz? Yüzde 1-1,5...” Hemen cevap vereyim: On binde 7 gibi, bahsettiğiniz oranın yirmide 1’i kadar komisyon veriyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben bahsetmedim, İYİ PARTİ’nin...

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Veren Mehmet Bey’i zannediyorum, herhâlde, o söylemişti, ona da cevap vereyim.

Tüm bu çerçevede baktığımızda, yapılandırmalarla ilgili, gelen rakamlarla ilgili bir soru geldi. 7143 sayılı Yapılandırma Kanunu’nda bugüne kadar yaklaşık 5 milyon 950 bin 136 mükellef başvuruda bulunmuş. 69 milyar 932 milyon 102 bin 383 liralık bir yapılandırma gerçekleşmiş. Bugüne kadar yaklaşık 10,8 milyarlık bir tahsilat gerçekleşmiş. 2018 yılı sonuna kadar 17 milyarlık bir tahsilat alacağı öngörülmektedir. Yürürlükte olan 6376 ve 7020 sayılı kanunlar kapsamındaki tahsilatlarla da 20,2 milyarlık bir kamu öngörmekteyiz.

Son, şu soruya da cevap vereyim. Kim sordu hatırlamıyorum ama...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Daha vaktiniz var Sayın Bakan.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – “Bir Atatürk Barajı’na...

BAŞKAN – Sayın Tatlıoğlu söyledi efendim onu.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – ...yapılan yatırım kadar on altı yılda siz yapmadınız.” denildi.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Bakan, öyle değil.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Atatürk Barajı’nın rakamı nominal değerle bugüne getirdiğimizde...

BAŞKAN – 9,5 milyar.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – ...9,9 milyar TL ama AK PARTİ iktidarları döneminde, 2002’den sonra başlayarak 2003 33 milyar, 2004’te 32, 2005’te 42, 2006’da 46, 2007’de 51, 2008’de 60, 2009’da 66, 2010’da 89, 2011’de 87, 2012’de 91, 2013’te 108, 2014’te 107, 2015’te 119, 2016’da 112, 2017’de 117,7 milyar TL’lik ve toplamda yaklaşık 1,2 trilyon TL’lik yatırımla yaklaşık bu yatırımın 121 katı oranında bir yatırım ortaya konulmuştur. Zaten sokağa çıkan, Türkiye’yi gezen...

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Sayın Bakan, soru öyle değildi, özür dilerim ama...

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Ben öyle anladım o zaman, kusura bakmayın.

BAŞKAN – Sayın Tatlıoğlu, ben de öyle anladım.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Herkes öyle anlamış.

İSMAİL TATLIOĞLU (Bursa) – Soru öyle değil yani böyle saçma bir soru sorulmaz.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Neyse, ben öyle anladım, öyle bir cevap vereyim dedim.

AK PARTİ iktidarlari döneminde hakikaten çok büyük yatırımlar ortaya koyulmuştur, çok büyük hizmetler ortaya konulmuştur. Nitekim bunun sonucudur ki, elhamdülillah, on altı yıldır Cenab-ı Allah bu ülkeye hizmet etme şerefini bu kadrolara... Ha, bu kadrolarda ben bugün varım, yarın yokum. Başkası gelir, o gelir gider ama bu bayrak yarışı ki bugün buradaki vekillerimiz, işte, geçmiş vekiller, bugünkü vekiller... Hani, vekillere itham olayı da oldu, ben de eski vekil olduğum için ben de biraz alındım ama herkesin kendi partisine de alınması lazım.

BAŞKAN – Ben hiç alınmadım Sayın Bakan.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – Yani tabii, üzücü bir husus çünkü Meclisin yüce çatısı altında herkesi bizim kucaklamamız lazım. “Barış söylemi” diyoruz, kesinlikle katılıyorum. Barış öyle bir söylemdir ki elinizi uzattığınızda karşı tarafın eli açık olacak ama karşı tarafta yumruk varsa veya son dönemde -bakın, çok net şunun altını çizmem lazım- yaşanan süreçler, hapiste yaşananlar, insanlar, hapiste olanlar... Ama şimdi kusura bakmayın, eğer birileri ülkeye, topluma, millete, devlete, sisteme, cumhuriyete ihanet edecekse bunlarla hesaplaşmak, bunlara gerekli cezanın verilmesi, yargının yönetimi içerisinde gerekli cezaların da ortaya koyulması haktır. Bunu da ortaya koymamız gerekir.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Adil yargılama...

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – 2016 yılının 15 Temmuz gecesi bu ülkede, yurt içinde ve yurt dışında birçok insan bunun ağır bedelini yaşıdıysa, hele de benim şahsım... O gece üç tane evladıyla bir şeyler yaşıdıysam, hepimiz bir şeyler yaşıdıysak bunu kimsenin göz ardı etmemesi gerekir. Onun için Türkiye bütün bu süreçlerden daha da güçlenerek, yeter ki bu iyi niyeti, bu samimiyeti anlamaya çalışarak, Türkiye’nin içeride ve dışarıda maruz kaldığı bu meydan okumalara güçlü bir şekilde kenetlenerek çıkacağımıza olan inancı somut bir şekilde ortaya koyuyorsak Türkiye’nin aşamayacağı hiçbir şey yoktur. Ve ben nitekim son iki yıldır, darbe sürecinden sonra bunun toplum nezdinde ve sokakta... Toplumda ayrışma, bölüşme, şu bu yok. Birileri bilinçli bir operasyon içerisinde olsa da toplumun kahir ekseriyeti bugün Türkiye’de, bölgede ve dünyada yaşanan bütün bu tehditleri çok doğru okumakta, doğru okuduğu için de yerli ve millî bir duruşla ülkesine, milletine, toplumuna, devletine tarihinde olmadığı kadar sahip çıkmaktadır. Yeter ki biz o samimi niyeti hep birlikte inşallah muhafaza edelim.

Tekrardan ben yapıcı, samimi, somut eleştiri ve önerileriniz için hepinize teşekkür ediyorum. Somut aldığım birçok konu var. Yani not aldığım, 2019 bütçesi ve sonrasında ilgili atılacak adımlar var. Bütün sorulara...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – “Gender budget”a cevap vermediniz.

HAZİNE VE MALİYE BAKANI BERAT ALBAYRAK – “Kadınlara, hanımlara, gençlere” dedik.

Teşekkür ediyorum hepinize, hayırlı akşamlar diliyorum Sayın Başkan.

SÜLEYMAN GİRGİN (Muğla) – Yerli ve millî ne varsa yok ettiniz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade eder misiniz. Bürokrat arkadaşlar, nereye kaçırıyorsunuz? Herkes yerine lütfen. Müsaade edin, herkes otursun lütfen, daha bitmedi görüşmeler.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Çok şey söylediniz, hiçbir şey söylemediniz ve şunu da gördük ki Türkiye’nin derin krizde olduğunun ispatı oldu.

Teşekkür ediyorum.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Ne alakası var ya. Ne dediğinden ne anladın ki? Durup durup aynı şeyi söylüyorsun ya.

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade eder misiniz lütfen.

Sayın Bakana görüş, eleştiri ve sorulara verdiği cevaplar için teşekkür ediyoruz.

“Son söz milletvekilindir.” dedik ve bunun için de Sayın Kuşoğlu’nun söz talebi vardı. Sayın Kuşoğlu’na bir dakikalığına söz vereceğim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Benim de var.

BAŞKAN – Bir milletvekiline veriyorum, biliyorsunuz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Önce ben bastım.

BAŞKAN – Yok, hayır, önce Sayın Kuşoğlu bastı.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İki olsa ne olur.

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, gerçekten, iyi bir politikacı olduğunuzu, iyi bir hatip olduğunuzu gösterdiniz ama şunu söylememiz lazım: Bu, Türkiye’ye yönelik kumpasta FETÖ’yü 15 Temmuzda o noktaya taşıyan yönetiminiz oldu, bir.

İkincisi, 2018 içerisinde bir kumpas varsa bunda da yönetiminizin küresel gelişmeleri algılayamaması, takip edememesi anlattığımız şekilde çok büyük bir önemdedir yani o küresel gelişmeler takip edilememiştir maalesef, yanlış algılanmıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Üçüncüsü, hane halkı borçları Türkiye’de düşük ama Türkiye’deki kısa vadeli, dünyada uzun vadeli mortgage borçlarıdır. Öyle bir farklılık var. Diğer borçlar için de onların çoğu kendi parasıyla, bizimki dövizle. Biz çift paralı bir ekonomiyiz.

Bir de 2002’yle mukayese yanlış. Beş yıllık mukayese yaparsınız, bir yıl önceyle mukayese yaparsınız ama hep 2002’yle mukayese yapmak gerçekten çok büyük bir yanlışlıktır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Başkanım, lütfen...

Bir de eğitim harcamaları personelden oluşuyor. 2002 eğitim yatırımları bile oran olarak şimdikinden daha fazla eğitim yatırımları.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bir de ekim ayı enflasyonu yüzde 2’nin altında çıkacak, onu şimdiden söyleyebilirim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Paylan, size de bir dakika söz vereceğim.

Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, gerçekten sorularımıza hiç cevap vermeden konuşmanızı yaptınız, korktuğumuz başımıza geldi, “icraatın içinden” konuşması yaptınız.

2002’yle kıyasladınız, bu kıyas doğru değil; kıyaslayacaksanız 2008’le kıyaslayın, on yıl öncesiyle kıyaslayın, Türkiye’nin patinaj yaptığını görün.

Ama şu çok önemliydi: “Bir başkentte toplanan spekülâtörler Türkiye’ye bir operasyon çekti.” dediniz, bunun ayrıntılarını millete anlatmanız gerekir, öncelikle milletin temsilcilerine burada ve temsilcilerinin aracılığıyla millete. Bunu böyle bırakamazsınız, “Bir başkentte spekülâtörler toplandı, Türkiye’ye saldırdı.” dediniz.

BAŞKAN – Aynen öyle söyledi, doğru.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Aynen böyle söylediniz. Bunun detaylarını da vermek durumundasınız. Kim saldırdı, nerede toplandılar, hangi odada, hangi spekülâtörler? Bunları lütfen açıklayın.

BAŞKAN – Günü geldiğinde paylaşacaklardır.

Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bir de bu McKinsey’le ilgili cevap vermediniz, bankacılığa sermaye enjeksiyonuna cevap vermediniz yani netameli konulara girmediniz...

BAŞKAN – Onlar da yazılı olarak gelir.

Çok teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O kitabı da okumanızı tavsiye ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

2019 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı ve Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, 2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile 2017 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tasarısı’nın maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarının 1’inci ve 2’nci maddelerini okutuyorum:

2019 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUN TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Gider, Gelir, Finansman ve Denge

Gider

MADDE 1- (I) Bu Kanuna bağlı (A) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve

Kontrol Kanununa ekli;

a)(I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 949.025.615.000 Türk lirası,

b)(II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 73.771.848.000 Türk lirası,

c)(III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 6.536.982.000 Türk lirası, ödenek verilmiştir.

Gelir ve finansman

MADDE 2- (I) Gelirler: Bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a)(I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 867.296.403.000 Türk lirası,

b)(II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 11.179.800.000 Türk lirası öz gelir, 63.704.956.000 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 74.884.756.000 Türk lirası,

c)(III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 6.420.391.000 Türk lirası öz gelir, 116.591.000 Türk lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 6.536.982.000 Türk lirası, olarak tahmin edilmiştir.

(2) Finansman: Bu Kanuna bağlı (F) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin net finansmanı 80.250.000 Türk lirası olarak tahmin edilmiştir.

2017 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİN HESAP KANUNU TASARISI

Gider bütçesi

MADDE 1- (1) 16/12/2016 tarihli ve 6767 sayılı 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a)(I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 634.176.488.900 Türk Lirası,

b)(II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 79.433.539.000 Türk Lirası,

c)(III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 4.216.853.000 Türk Lirası, ödenek verilmiştir.

(2) Kanunların verdiği yetkiye dayanarak yıl içerisinde eklenen ve düşülen ödenekler sonrası 2017 yılı merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a)(I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin bütçe giderleri 659.558.969.447,78 Türk Lirası,

b)(II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin bütçe giderleri 99.655.039.838,81 Türk Lirası,

c)(III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların bütçe giderleri 3.941.504.800,71 Türk Lirası,

olarak gerçekleşmiştir.

(3) 2017 yılı merkezi yönetim net bütçe gideri 678.269.192.686,76 Türk Lirasıdır.

Gelir bütçesi

MADDE 2- (1) 2017 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 5018 sayılı Kanuna ekli;

a)(I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 586.696.152.000 Türk Lirası,

b)(II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 9.777.075.350 Türk Lirası öz gelir, 70.286.212.900 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 80.063.288.250 Türk Lirası,

c)(III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 4.186.853.000 Türk Lirası öz gelir, 30.000.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 4.216.853.000 Türk Lirası, olarak tahmin edilmiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu

30.10.2018

T:5

O: 3

(2) 2017 yılı merkezi yönetim kesin hesap gelir cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a)(I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 610.259.004.904,18 Türk Lirası,

b)(II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 19.226.456.707,75 Türk Lirası öz gelir, 87.144.782.784,92 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 106.371.239.492,67 Türk Lirası,

c)(III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 4.203.879.987,62 Türk Lirası öz gelir, 39.300.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 4.243.179.987,62 Türk Lirası,

olarak gerçekleşmiştir.

(3) 2017 yılı merkezi yönetim net bütçe geliri 630.489.856.651,24 Türk Lirasıdır.

BAŞKAN – Sayın Bakanımıza, değerli milletvekillerimize ve Komisyon üyesi arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Programımızda bulunan kurum bütçelerini görüşmek üzere 31 Ekim 2018 Çarşamba günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.37

